

NÄZİM HİKMET

*Kadınların
İsyanı*

oyunlar **5**

*Kadınların İsyanı
Yalancı Tanık
Kör Padişah
Her Şeye Rağmen*

Nâzım Hikmet
●
Kadınların İsyanı

Bu kitabın tüm hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş.'nindir.

Nâzım Hikmet'in tüm yapıtlarının Türkiye'de yayın ve temsil hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş.'nindir. Anadolu Yayıncılık A.Ş.'den yazılı izin alınmadan Nâzım Hikmet'in hiçbir yapıtı parça ya da bütün olarak yayımlanamaz, tiyatro, film ya da radyo ve televizyona uyarlanamaz ve başka biçimlerde işlenemez ve kullanılamaz.

Birinci Basım: Mayıs 1990
İkinci Basım: Ekim 1990
Üçüncü Basım: Ocak 1991
Dördüncü Basım: Temmuz 1991
Beşinci Basım: Şubat 1992
Altıncı Basım: Şubat 1993

Kapak Düzeni: Aydın Ülken

93.34.Y.0016.363
ISBN 975-418-037-7

Nâzım Hikmet'in bütün yapıtlarını (şiiirlerini, oyunlarını, romanlarını, öbür düzyazılarını) bir araya toplayan bu dizi kitaplarda kronolojik sıra uygulanmıştır.

Yalnız şiir bölümünde, şairin çocukluk ve çıraklık dönemi ürünleri (ki bunları kitaplarına almadığı gibi, birçoğunu dergilerde de yayımlamamıştır) ayrı bir ciltte toplanarak şiir kitapları dizisinin en sonuna konmuştur. Bu cilt şairin yetişme yıllarındaki gelişmelerini izlemek isteyenler içindir.

Şiir bölümündeki sıralama, şairin sağlığında yayımlanan, ya da kendi düzenlediği ama yayımlandıklarını görmediği kitaplarının yayın, ya da düzenleme tarihlerine, kitaplarına girmemiş olan şiirlerinin ise yazılış tarihlerine göredir. Yazılış tarihleri kesinlikle belirlenemeyen şiirlerin yerlerinde kaymalar olabilir. Başta kitapların yayın tarihlerine göre sıralama yapılırken de (iç düzenleri olduğu gibi korunduğu için) şiirler yazılış tarihlerine göre değil, şairin gönlüne göre bir sıralama içindedirler. Amaç çeşitli dönemlerdeki şiirlerin birbirine karışmaması olduğundan, bu tür yer değiştirmelerin gelişmeleri izleme açısından fazla bir sakıncası bulunmadığı açıktır.

Elinizdeki yeni derlemeyle, birbirini tutmayan çeşitli müsveddelerden yola çıkan, savruk, özensiz, acele basımlardaki kargaşaya, sırasında anlamı zedeleyen dizgi düzelti yanlışlarına son verilmiştir.

Nâzım Hikmet

●

Kadınların İsyanı

Oyunlar: 5

Kadınların İsyanı
Yalancı Tanık
Kör Padişah
Her Şeye Rağmen

KADINLARIN İSYANI

(Yer yer dramatik bölümler ve eski Yunanca'dan alıntılarla, masal - müzikli güldürü)

Türkçesi: A. Behramoğlu

Nâzım Hikmet bu oyunu 1961'de V. Komissarjevski ile birlikte
Rusça yazmıştır.

KİŞİLER :

Lysistrata

Kleonike (Aristophanes'in güldürüsünün kahramanları)

Lampito

Myrrhine

Mükelena (Ünlü kadın oyuncu)

Alice (Onun kızı)

Devlet Başkanı

Piero (Devlet Başkanı'nın Sekreteri)

Başkanın Karısı

Yaşlı Kadın Şair

Yaşlı Hizmetçi Kadın

Bekâreti Korumak İçin Mücadele Derneği Başkanı

Horoz Dövüşlerini Yaygınlaştırma Derneği

General

İçişleri Bakanı

Dışişleri Bakanı

Adam

Mareşal

Başkanın Karısının Birinci Kadın Dostu

Başkanın Karısının İkinci Kadın Dostu

Başkanın Karısının Üçüncü Kadın Dostu

Başkanın Karısının Dördüncü Kadın Dostu

Başkanın Karısının Beşinci Kadın Dostu

İşçi

İşçinin Karısı

Sakallı Daktilo

Heykeltıraş

Kadın Model

Erkek Model

Yufka Pişiren Erkekler

Çamaşır Yıkayan Erkekler

Kabarede Dans Eden Erkekler

Koruma Birliği Şefi
Devlet Başkanını Koruma Birliği
Gazeteciler (1,2,3,4)
Televizyon Yönetmeni
Televizyon Spikeri
Gardiyan
Köylü
Köylünün Karısı
Yaşlı Erkekler Korosu
Ahçı Kadın
Polis
İŞ Adamı
Yabancı

BİRİNCİ BÖLÜM

Lysistrata, Kleonike ve Lysistrata'nın toplantıya çağırdığı kadınlar korosu vardır sahnede.

KLEONİKE : Hayrola, Lysistrata, niye çağırdın bizi, nedir sorun?

LYSİSTRATA : Çok önemli bir sorun, dostum, uykularımı kaçır-
tan bir sorun bana...

KLEONİKE : Uykularını kaçırılan ha? Önemli bir şey olmalı
gerçekten de...

LYSİSTRATA : Önemli de söz mü? Yunanistan'ın kurtuluşu
kadınların elinde...

KLEONİKE : Yandı öyleyse Yunanistan!.. Şaka ediyor olmalısın,
Lysistrata, daha neler!..

LYSİSTRATA : Hayır, hayır, çok ciddiyim. Ülkemizin yazgısı
kadınların elinde... Tümünden yok olup gidecek yoksa Pelopo-
nezliler...

KLEONİKE : İyi ya işte.. Bundan âlâsı can sağlığı...

LYSİSTRATA : Sen işin şakasındasın hâlâ... Ülkemiz tehlikede
diyorum... Ne Peloponez, ne Boiotia kalacak ortada... Ama
tüm ülkelerin kadınları birleşirse, Korinthos'lular, Sparta'lı-
lar, Boiotia'lılar ve bizler, birleşirsek eğer, yardım edebiliriz
Yunanistan'a...

KLEONİKE : Böyle zorlu işlerin kadınlar nasıl gelir üstesinden?
Kadınlar alt tarafı. Safran rengi şala bürünüp, büzgülü
giysiler, sandaletlerle kırılmak gelir elimizden olsa olsa...

LYSİSTRATA : İşte gücümüz de burada zaten... Bizi kurtaracak
güç burada... Safran rengi şalda, sandaletlerde, ipekli giysi-
lerde, kokularda, allıklarda...

KLEONİKE : Yani nasıl?

LYSİSTRATA : Onlar bir karıştı mı işe, erkekler zor mızrak
atarlar birbirlerine.

KLEONİKE : Giysilerimi şimdi safran rengine boyatırım Zeus
tanığımı olsun ki!..

LYSİSTRATA : Ellerini zor atarlar kamalarına...

KLEONİKE : Hemen tül den bir şal dikerim kendime...

LYSİSTRATA : Kılıca... Kalkana...

KLEONİKE : Minicik sandaletler giyerim ayaklarıma...

LYSİSTRATA : Fakat şimdiye kadar gelmeli değil miydi kadınlar böyle bir toplantıya?..

KLEONİKE : Gelmek de söz mü.. Uçmalılardı şimdiye dek bana kalırsa...

LYSİSTRATA : (*Gelenlere*) Selam, Lampito, saygıdeğer dost... Pırıl pırıl sını, cancağızım... Yanakların nasıl da kırmızı... Besilisin nasıl da... Bir boğayı yere serebilirsin bu gücünle...

LAMPİTO : Ee, o kadar olsun artık!.. Boşuna mı güreş tutuyorum... Üstelik sıçrarım, koşarım da...

LYSİSTRATA : Şu gençler hangi ülkeden?

LAMPİTO : İçlerinde en güzel olanı, Boiotia'lıdır... Çağrınız üzerine gelip toplandılar burada...

LYSİSTRATA : Selam sana, Boiotia'lı...

KLEONİKE : Şimdi söyle bakalım söyleyeceğin şu önemli şeyi, Lysistrata?..

LYSİSTRATA : Söyleyeceğim... Ama hepinize bir sorum var daha önce...

MYRRHİNE : Sor istediğini...

LYSİSTRATA : Çocuklarınızın babaları için üzüntü duymuyormusunuz hiç? O uzak savaş alanlarına çekip gidenler için? Biliyorum, kocası uzakta hepinizin, hepinizin yuvası erkeksiz...

MYRRHİNE : Kocam Trakya'ya ordu komutanının muhafızı olarak gideli altı ay olacak neredeyse...

KLEONİKE : Benimki sekiz aydır Pylos'da...

LAMPİTO : Benimkinin eve dönmesiyle yeniden kalkınanı kuşanması bir oluyor, koydunsa bul sonra...

LYSİSTRATA : Dost most da kalmadı ortalıkta... Bir çare bulsam eğer, şu savaş belasını ortadan kaldırmakta yardım etmek ister misiniz bana?..

MYRRHİNE : Ah, cancağızım!.. Sen öyle bir şey yap, kör olayım neyim var neyim yok satıp yatırmazsam şaraba...

KLEONİKE : Kalkan balığı gibi bıçakla ortadan ikiye ayrılmaya

KADINLARIN İSYANI

razıyım ben, tek böyle bir şey olsun da...

LAMPİTO : En sarp dağların tepesine tırmanmaya hazırım ben, eğer bu barışa ödül olacaksa...

LYSİSTRATA : Şimdi her şeyi açıkça söyleyeceğim öyleyse. Hiçbir şeyi gizlemeden. Dinleyin beni, dostlarım!.. Kocalarımızı yıllardır hasret kaldığımız barışa zorlamak istiyorsak eğer, bir özveride bulunmamız gerekiyor, el çekmemiz gerekiyor bir şeyden...

KLEONİKE : Söyle nedir?

LYSİSTRATA : Kabul edecek misiniz ama?

KLEONİKE : Ölüme bile razıyız bu yolda...

LYSİSTRATA : Yazık... Ölmek daha kolay olurdu... El çekmemiz gereken şey, sevişmektir... Ne o? Sendelediniz? Başlarınız öne eğiliverdi birden... Hey!.. Ne oluyor? Ne diye susuyorsunuz? Sapsarı kesildiniz? Handiyse sel gibi yaşlar akacak gözlerinizden... Haydi, konuşun, yanıtlayın önerimi... Bulunabilecek misiniz böyle bir özveride?..

MYRRHİNE : Hayır, ben evet diyemem buna. Varsın savaş olsun daha iyi.

KLEONİKE : Ben de... Varsın savaş olsun, daha iyi..

LYSİSTRATA : Demek öyle ha!.. Seni gidi kalkan balığı seni!.. İkiye ayrılmaya razıydın az önce...

KLEONİKE : Başka bir şey öner... Emret, ateşe atayım kendimi sevinçle, ama bunu isteme... Ah, çok korkunç bir şey olur bu, Lysistrata...

LYSİSTRATA : (*Myrrhin'e*) Söyle bakalım, konuş, senin düşüncen ne?

MYRRHİNE : Ateşi yeğlerim ben de...

LYSİSTRATA : Ah, kadın soyu, güçsüz zavallı, şıpsevdi soy!.. Sonuna dek tutsak olmaya yazgılıyız kaba okşayışlarına erkeklerin... (*Lampito'ya*) Hey, Spartalı, sen ne diyorsun, dost? Bari sen benden yana ol... O zaman yine de bir şeyler kotarabilirdik belki...

LAMPİTO : Çok güç, çok, dostum... Bir kadın için çok güç, yatakta sabahı etmek bir başına... Ama, madem öyle, olsun varsın... Barışsız yaşamının da tadı tuzu yok nasıl olsa...

LYSİSTRATA : Güzelim benim, aslan Sparta'lım! Hepsinin içinde bir sensin yaraşan kadın adına...

KLEONİKE : Peki, diyelim kabul ettik, el çektik sevişmekten — hay Allah! Olacak iş değil ya... — barışı sağlayabilir miyiz gerçekten?

LYSİSTRATA : Sağlarız... Bütün tanrıçalar adına yemin ederim ki sağlarız... Allıklar, kokular sürünüp, saydam giysilere bürünüp oturursak, kocalarımız yaklaşıp okşamak isteyecektir bizi... İşte o zaman direneceğiz... Onların okşayışlarına bırakmayacağız kendimizi...

KLEONİKE : Ya zorla yakalayıp sürüklerlerse yatak odasına?

LYSİSTRATA : Direneceksin... Kapılara tutunacaksın... Zaten zorla elde edilen aşkın tadı yoktur...

KLEONİKE : Madem kararınız bu, kabul ediyorum ben de.

LYSİSTRATA : Kararımızı bir yeminle, büyük bir yeminle pekiştirmemiz gerekiyor öyleyse...

LAMPİTO : Sen et yeminini, izleyelim biz de...

LYSİSTRATA : (*Hizmetçi kadınlara*) Ne aval aval bakınıyorsunuz İskitliler gibi? Bir kalkan getirin hemen, ters çevirip koyun toprağa... Bir de keskin bıçak.

KLEONİKE : Hey, akli evvel kadın! Nasıl bir yemin ettirmek niyetindesin bize?

LYSİSTRATA : O eski kutsal yemini... Hani bakır kalkan üstünde koyun boğazlama...

KLEONİKE : Olmaz, Lysistrata, düşünsene... Barışla ilgili bir şey bu... Nasıl savaş yemini ettirirsin?..

LYSİSTRATA : Peki. Bir testi şarap gelsin öyleyse. Bir de maşrapa... Şaraba su katmayacağımıza and içelim...

(*Bir testi şarap ve maşrapa getirilir.*)

KLEONİKE : Herkes biliyor olmalı ne yapacağını! Değerli dostlarım... İşte maşrapa... Keder de, tasa da irak olsun bizden...

LYSİSTRATA : Herkes testiye dokundursun elini. Lampito, buraya! Biriniz tekrar edecek benim söylediklerimi... Ötekiler yemini içinden tekrarlasın. (*Tumturaklı bir sesle*) And içerim ki ne kocamın, ne sevgilimin...

KLEONİKE : (*Tekrarlar.*) And içerim ki ne kocamın ne sevgi-

limin...

LYSİSTRATA : ...girmeyeceğim koynuna... (*Kleonike susmaktadır.*) Ne duruyorsun, tekrarlasana...

KLEONİKE : (*Tekrarlar.*) ...girmeyeceğim koynuna... Ah, Lysistrata, beceremeyeceğim... Dizlerimin bağı çözülüyor...

LYSİSTRATA : Bir bakire gibi uslu oturacağım yanında kocamın...

KLEONİKE : Bir bakire gibi uslu oturacağım yanında kocamın...

LYSİSTRATA : Üstümde tül den giysilerle...

KLEONİKE : Üstümde tül den giysilerle...

LYSİSTRATA : Elimden geleni yapacağım onu kızıştırmak için...

KLEONİKE : Elimden geleni yapacağım onu kızıştırmak için...

LYSİSTRATA : Ama yüz vermeyeceğim hiçbir isteğine...

KLEONİKE : Ama yüz vermeyeceğim hiçbir isteğine...

LYSİSTRATA : Bu yemini ediyor, şarabımı son damlasına kadar içiyorum...

KLEONİKE : Bu yemini ediyor, şarabımı son damlasına kadar içiyorum...

LYSİSTRATA : Yeminimi bozarsam, suya dönüşün içeceğim şarap...

LYSİSTRATA : Herkes tekrarladı mı yemini arkamda?

MYRRHİNE : Tekrarladık!

KLEONİKE : Erkeklerin silahlanıp üstümüze saldıracaklarından korkmuyor musun?

LYSİSTRATA :

Korkmuyorum onlardan

Ne zorla, ne gözdağıyla, ne ateşle

Ulaşamayacaklar Akropol'e

Direneceğiz, barışı elde edesiye...

Toplanın buraya, toplanın, yiğit kadınlar, savaşçılar!

Sütçüler, sucukçular, çömlekçiler;

Balık satıcıları, sebzedciler, hizmetçiler!

Direnin, savaşın, yolun, koparın!

Sövün, ısırın, tırmıklayın!

Eğer bir adım geri basarsak bu dövüşte'

Kadın değil ödleğ desinler bize...

Şiddetli alkışlar. Gittikçe yükselen övgü bağırışları. Fotoğrafçılar ve gazete muhabirleri dolar sahneye. Lysistrata ve dostları, bir an, eski Yunan heykelleri gibi donarlar. Flaşların sağırlaştırıcı çatırtısı, lambaların yanıp sönüşleri. Seyircilerin gözlerini kör edencesine yanıp sönen flaşlar. Gazeteciler bloknotlarına harıl harıl bir şeyler yazıyor, oyuncular mizansenlerini değiştiriyor, sonra yeniden donuyorlar. Bütün bunlar birazcık dansı, ya da pandomimi andırmalıdır. Elllerinde çiçeklerle sahneye fırlayan kız-erkek öğrenci hayranlar kalabalığı. Genç seyirciler oyuncularını çılgınca alkışlamaktadırlar. Sonra Lysistrata rolünü oynayan Mükelena'yı omuzlarına alıp gazeteciler ve fotoğrafçılar kalabalığı arasında, sahne çevresinde dolaştırırlar. Öteki oyuncular gözden kaybolurken, coşkun hayranlar kalabalığı, dönen sahnede Mükelena'nın odasına yaklaşır. Öğrenciler dağılır, fotoğrafçılar ve gazeteciler odaya dalarlar.

(*) "Birinci Bölüm" başlığı altında yer alan ve "Birinci Sahne"ye kadar süren bu diyalog, Aristophanes'in *Lysistrata* oyunundan alınmıştır. *Lysistrata*'nın A. Erhat - S. Eyuboğlu tarafından yapılan Türkçe çevirisiyle, N. Hikmet'in oyununun Aristophanes'ten alınmış bölümlerini karşılaştırdım. Tam tutmuyor birbirini. Nâzım Hikmet, kısaltarak almış Aristophanes'i. Ayrıca, oyundaki alıntılar *Lysistrata*'nın Rusça çevirisinden yapılmış olduğu için, N. Hikmet'in tekstiyle *Lysistrata*'nın bu bölümlerinin Türkçedeki sözünü ettiğim çevirisi arasında farklılıklar da var. Bu nedenle *Lysistrata*'dan alınmış bu birkaç sayfalık bölümün çevirisinde de Rusça metne bağlı kaldım. Bundan başka, Aristophanes'ten alınmış diyaloglar, Nâzım Hikmet'in oyununda, bir çeşit şiirsel konuşma dilivle veriliyor. Çeviride bunu da gözettim.

(Çeviren)

BİRİNCİ SAHNE

Yaşlı hizmetçisi, Mükelena'yı karşılar. Giysilerini değiştirmesine yardım eder. Lysistrata'nın harmaniyesi, paravananın bir ucuna fırlatılmıştır. Büyük oyuncu, giysilerini değiştirirken, gazetecilere demeç vermektedir.

BİRİNCİ GAZETECİ : Söyler misiniz, madam, Lysistrata rolünü jübileniz için kendiniz mi seçtiniz? En sevdiğiniz rol diyebilir miyiz ona?

MÜKELENA : Bir oyuncunun en sevdiğim diyebileceği rol, henüz oynamamış olduğudur...

İKİNCİ GAZETECİ : Bağışlayın... Yazarla kişisel tanışıklığınız var mı? Eğer tanışıyorsanız, son olarak ne zaman gördünüz kendisini?

MÜKELENA : Gerçekten de yaşlı mı görünüyorum o kadar?.. 25 yüzyıl yaşında falan...

ÜÇÜNCÜ GAZETECİ : Ne ahmak adamsın yahu... Lysistrata'nın yazarının çok eskiden yaşamış bir Yunanlı olduğunu bilmiyor musun? Adı neydi herifin yahu...

MÜKELENA : Aristophanes'di, efendim.

DÖRDÜNCÜ GAZETECİ : Günümüze gelelim... Soyut resim konusunda düşünceleriniz?..

MÜKELENA : *(Duvara asılı soyut kompozisyonlardan birini göstererek)* Tam iki bin dolara mal oldu bana...

ÜÇÜNCÜ GAZETECİ : Genel silahsızlanma konusunda düşünceleriniz?..

MÜKELENA : Genel silahsızlanma mı dediniz?.. Aşk meleği Amur da oklarını bırakmak zorunda kalacak desenize... Bakın buna kesinlikle karşıyım ben...

(Gazeteciler alkışlarlar. Flaşlar patlar. Mükelena poz verir.)

İKİNCİ GAZETECİ : En sevdiğiniz içki?

MÜKELENA : Viski.

ÜÇÜNCÜ GAZETECİ : Ya en sevdiğiniz meze?..

MÜKELENA : Balı, yumurtası...

KADINLARIN İSYANI

BİRİNCİ GAZETECİ : Anlaşıldı... Barış içinde bir arada yaşamaktan yanasınız, madam..

MÜKELENA : Ben sadece yaşamaktan yanayım, dostlarım...
(*Alkışlar, fotoğraflar. Devlet Başkanı'nın sekreteri Piero, elinde bir çiçek buketiyle girer. Mükelena'ya doğru birkaç adım atar ve fotoğraf makinesinin çekim alanına girer.*)

FOTOĞRAFÇI : Hay Allah, pozumu berbat ettiniz. Gazeteci misiniz? En güzel fotoğraf mahvoldu.

MÜKELENA : Gazeteci misiniz siz de?..

PIERO : Hayır... Beni tanıyamadınız... Devlet Başkanı adına geliyorum... Ekselanslarının sekreteriyim... Sizinle ve güzel-ler güzeli yeğeninizle...

(*Gazeteciler Mükelena'yı bir yana bırakarak sekreterin üzerine atılırlar.*)

ÜÇÜNCÜ GAZETECİ : Devlet Başkanı adına geliyorsunuz demek... Dış olaylarda bir gelişme var mı?..

İKİNCİ GAZETECİ : Sıkıyönetim ilan edilecek mi?

BİRİNCİ GAZETECİ : Kentimizdeki yurtseverce gösterileri destekliyor mu hükümet?

ÜÇÜNCÜ GAZETECİ : Moskova'nın olaylar karşısında tepkisi ne?

BİRİNCİ GAZETECİ : Yahu, ne Moskova'sı?.. Moskova'yla savaşa hazırlanmıyoruz ki...

DÖRDÜNCÜ GAZETECİ : Bütün bunlar hakkında Bay Başkan'ın görüşleri nelerdir?

PIERO : Basına herhangi bir bilgi vermekle yetkili değilim, baylar... Başkan adına, yüce aktrisimizi seçkin başarısından dolayı kutlamaya yetkiliyim sadece... Başkan kendilerine sunulmak üzere bana bu çiçekleri verirken şöyle dedi: "Mükelena sanatıyla eski bilgelerin bir kanısını da yalanlamış oldu. Hayır, esin perileri toplar uğuldarken de susmuyor..."

(*Alkışlar. Fotoğraflar.*)

MÜKELENA : Ah, Başkan... Hoş adamdır... Beni bağışlamanızı dilerim, dostumun elçisine bir şeyler söylemek isterdim...
(*Gazeteciler eğilerek selam verip çıkarlar.*)

KADINLARIN İSYANI

PIERO : Amerikan elçiliğindeki kokteylde tanıştırlmıştım sizinle.
Yeğeninizle bir an yan yana bulunmak mutluluğuna ermiş-
tim orada.

MÜKELENA : Ah, evet, anımsar gibiyim...

PIERO : Başkan, bugün ziyaretinize gelmeye hazırlandığını söyle-
di bana...

MÜKELENA : Çok nazikler...

PIERO : Yeğeniniz' öylesine büyüleyici bir varlık ki, madam,
kendisiyle övünebilirsiniz... Ben onun kadar akıllı, büyü-
leyici, hanım hanımcık, zarif, çağdaş, aydın, yetenekli,
dilber...

MÜKELENA : Bağışlayın, Başkan bu çiçekleri bana mı yoksa
yeğenime mi vermenizi söyledi size?

PIERO : Kuşkusuz size, madam...

MÜKELENA : Güzel... *(Zili çalarak Hizmetçi Kadın'ı çağırır.)*
Bu çiçekleri pembe kristal vazoya koyun... Dominik Başkan
Truhilo'nun hediyesi olan vazoya...

PIERO : Sonu nasıl korkunç oldu adamın... Düşünün, kendi
başkentinin sokaklarında öldürülmek...

MÜKELENA : Demek öldürdüler onu... Eh, ne yapalım... *(Hiz-
metçiye)* Öyleyse, mavi, kristal vazoya yerleştirin çiçekleri...
Papa'nın hediyesi olana... *(Piero'ya)* Umarım onun başına
bir şey gelmemiştir?

PIERO : Yo, hayır... Şimdilik başında herhangi bir dert yok,
madam.. Geleceği de pek tehlikeli görünmüyor bana.
Fakat... yeğeniniz nerde kaldı?..

MÜKELENA : Niye sordunuz?..

PIERO : Her an savaş ilan edilebilir...

MÜKELENA : Gözüme çarptı, evet... Sokaklar insanla dolu...
Fakat belki de beni selamlamaya gelenlerdi...

PIERO : İzin verirseniz, neredeyse gidip alayım yeğeninizi...

MÜKELENA : Kaygılanmayın... Çok başına buyruktur... Hep
annesinin yüzünden...

PIERO : Evet... Fakat... Yanılmıyorsam annesiyle babasını çok
küçük yaşlarda yitirmiş.

MÜKELENA : Evet... Haklısınız. Öleli çok oldu. Bana başka ne

KADINLARIN İSYANI

söylemenizi istedi Bay Başkan?

PIERO : Bir süre sonra, yanında çeşitli derneklerin başkanları ve yöneticileriyle ziyaretinize geleceklerini size bildirmekle görevlendirdiler beni... Fakat kendileri gelmeden önce, bir küçük pürüzü gidermek konusunda da yetkili kıldılar... (*Çantasından değişik renklerde iki kâğıt tomarı çıkarır.*) Bu, akşamki televizyon programında okumak üzere hazırladığınız konuşmanızın metni... Konuşmanız, özel arşivinizde kalmak zorunda... Bu ise, Başkan'ın sizin için hazırlamak inceliğinde buldukları söylev metni... Akşamki programda bu metni okumanız gerekiyor...

MÜKELENA : Bay Başkan, bakanlıklarından birinin buyruğunda çalışmadığımı ve dolayısıyla hazırladığı konuşma metinlerini okumak zorunda bulunmadığımı unutmuş olmalı... Tiyatrodan, benim hizmetçimden daha az anlayan bir amatörün, tiyatro konusunda bir söylevimi bozmasına izin veremem.

PIERO : Fakat hazırladığınız söylev tiyatroyla değil siyasetle ilgili...

MÜKELENA : Söyleyimde yer alıf sözler, bugün sahnede söylediklerimdir... *Lysistrata*'nın tekstidir bu...

PIERO : Hayat tiyatro sahnesi değildir, madam... Oyununuzu izledim bugün...

MÜKELENA : Beğendiniz mi?

PIERO : Evet... parlak, esinleyici, allak bullak edici, çarpıcı, kavrayıcı, göz kamaştırıcı, virtüözce büyük oynadınız... Fakat...

MÜKELENA : Ec, fakat?..

PIERO : Salonun sizi nasıl çılgınca alkışladığına tanık oldum... Fakat... (*Bir susuştan sonra*) fakat sizin için değildi bu alkışlar...

MÜKELENA : Yani?..

PIERO : Ya da, sadece sizin için değildi, diyeyim... Bu gülünç oyunu fazla ciddiye aldılar yazık ki... Bu nedenle Bay Başkan görkemli tekstinizde bazı ufak tefek düzeltilerde bulunmayı gerekli gördüler... Çok önemsiz bazı düzeltiler, madam...

KADINLARIN İSYANI

MÜKELENA : Ne yapalım... Düzeltilmiş hali çok kötü değilse eğer, eninde sonunda, okurum onu da...

(Mükelenen'in yeğeni girer. Sessizce Mükelenen'e bakar.)

MÜKELENA : Neyin var, Alice? Yorgun teyzeni öpmek istemiyor musun, yavrum?

ALİCE : Makyajını bozmaktan korkuyorum...

MÜKELENA : Ne biçim konuşma tarzı bu?.. Üstelik ne biçim giyim kuşam?.. Yakışmıyor bu şenliğe..

ALİCE : Senin şenliğin bu..

(Alice ve Piero konuşurlarken, Mükelenen televizyonu açar. Tiz bir askeri marş, faşist gençlik birliklerinin yürüyüşü, kalabalığın bağırışları.)

ALİCE : (Televizyonun gürültüsü arasında) Bu uygun adımı yürüten genç salakların suratlarına bakamıyorum.

MÜKELENA : Ne olmuş yani, kızım? Bu da bir tiyatro işte... Aradaki fark oyunun sahte, rejisörün yeteneksiz oluşu... Figüranlarsa her zaman figürandır zaten.

ALİCE : İnsanlar akıllarını yitirmişler... (Televizyonu göstererek) Tiyatro diyordun... Söylediğin doğruysa, bu oyunun baş oyuncusu korkudur... Korkudan aklımızı kaçırdık hepimiz... Bir şeyler olmasını bekliyoruz. Savaş bile bir rahatlama, hiç değilse bir sonuç, bir belirlenme gibi görünüyor bize. Olmuyor... Yapamıyorum... Böyle yaşanamaz... (Ağlar.)

PIERO : Ağlama...

MÜKELENA : Yeter artık!.. Hiç değilse jübilemin hatırına biraz daha edepli olabilselerdi... (Hışım la çıkar.)

PIERO : Sizin için nasıl kaygılandım, bilemezsiniz, Alice... Merhaba...

ALİCE : Merhaba...

PIERO : Geçirdiğimiz o güzel akşamdan sonra hep sizi yeniden göreceğim anı düşünerek yaşadım...

ALİCE : O kadar uzakta kaldı ki o akşam...

PIERO : (Saatine bakar.) Aradan kaç saat geçtiğini bile söyleyebilirim tam tamına..

ALİCE : Çiçekler ve şiiirler için teşekkür ederim... Yazık ki onları

KADINLARIN İSYANI

yazan siz değilsiniz.

PIERO : Devlet başkanlarının sekreterleri çok seyrek şiir yazarlar, fakat buna karşılık, âşık olabilirler. (*Kızı kucaklamak ister.*)

ALİCE : Size televizyonda dans müziği çalıyor gibi mi geldi yoksa?.. Dans etmeye hazırlandınız da...

PIERO : (*Televizyonu kapatır.*) Telefon edeceğinizi söylemiştiniz bana... Yeniden görüşeceğimizi vaadetmiştiniz...

ALİCE : Görüştük işte...

PIERO : Başbaşa kalabileceğimizi söylemiştiniz...

ALİCE : Başbaşayız ya...

PIERO : Ne kadar değişmişsiniz...

ALİCE : Herkes değişti birdenbire...

PIERO : İşte bu nedenle birlikte olmalıyız hep. Savaş çıkacak belki...

ALİCE : Öyle ya... Biz kadınlara da gerekli yurtseverlik görevini göstermek kalıyor... Yani isteyen herkesin yatağına girmek... Fakat belki yatağa girmek istemiyorum ben... Belki, çocuklara bomba atılan yerlerde olmak istiyorum... Eninde sonunda, bir zevk sorunu bu da...

MÜKELENA : (*Girer.*) Ne oluyor, çocuğum?

ALİCE : Önemli bir şey yok, teyze... Öpüşmeye hazırlanıyorduk da... Öyle ya... Her an savaş çıkabilir... Elimizi çabuk tutmalıyız...

MÜKELENA : Öpüşmek mi... Fakat kötü bir şey değil ki bu... Bunun için hiç de ağlamak gerekmez. Sonra bu tatlı iş için savaşın başlamasını beklemek niye? (*Güler.*)
(*Keskin bir zil sesi.*)

MÜKELENA : Başkan olmalı...

PIERO : İzninizle gidip karşılayayım.

MÜKELENA : (*Alice'e*) Gözyaşlarını kurula... Biliyorsun, her zaman yanıdayım senin.

ALİCE : Yanımda, öyle mi... Sen Başkan'ın yanında ol, daha iyi...

MÜKELENA : Seni anlamıyorum, Alice...

ALİCE : Hiçbir zaman hiçbir şeyi anlamadın zaten.

(*Piero te hizmetçi kadının yardımıyla yürüyerek yaşlı bir kadın girer.*)

MÜKELENA : Bu da nesi? Ne oldu size?

PIERO : Göstericilerin elinden zor kurtulmuş...

(Keskin bir zil sesi.)

PIERO : İşte bu Başkandır...

(Tıpatıp birbirinin eşi sivil giysiler içinde on adam dolar içeri. Bir örnek ceketler, bir örnek boyunbağları, bir örnek ayakkabılar vardır üzerlerinde. Av köpeği gibi çevreye dağılarak kapıları, pencereleri, eşyaları kolaçan ederler. Başkanın özel koruma birliğidir bu. Koruyucularından biri, divanda yatmakta olan yaşlı kadını görür, ilgiyle süzer onu...)

KORUMA BİRLİĞİ ŞEFİ : Kaldırın bu kadını.

(Bir örnek giyimli genç adamlar, yaşlı kadını tutup kaldırırlar.)

ALİCE : Ne yapıyorsunuz?

KORUMA BİRLİĞİ ŞEFİ : Şşt. Daha yavaş... Devletin başkanı geliyor buraya...

(Koruma birliği üyeleri yaşlı kadını karga tulumba paravananın arkasına sürüklerler ve Lysistrata'nın harmaniyesini fırlatırlar üzerine.)

ALİCE : Devletin başkanını görmek istemiyorum ben.

(Başkan, arkasında Piero, çeşitli kurulların delegeleri ve basın temsilcileriyle birlikte girer.)

BAŞKAN : Yarım saat sonra savunma bakanıyla görüşmemiz var.

Fakat biraz gecikebilirim belki. Siz önceden gidin de, aslanımız fazla kükremesin, çocuğum...

PIERO : Başüstüne. *(Çıkar.)*

BAŞKAN : Değerli, Mükelena! Ülkemiz için bu ölüm kalım saatinde, sizi kutlamaya ve teşekkürlerimizi bildirmeye geldik... Halkımızın üzerinde dolaşan kara bulutlar, sizin yüce sanatınızla armağan ettiğiniz o mucizevi dakikaları unutturamaz onlara... Bizim ulusal övüncümüzsünüz siz... Savaş patlayacak olursa eğer, şanlı savaşçılarımız atalarının kanlarıyla sulanmış bu kutsal toprakları savunurken sizi de savunmuş olacaklar, madam... Size hükümetim adına selamlarımızı iletmem ve bu nişanı sunmama izin veriniz...

KADINLARIN İSYANI

Ülkemizde bu onura ulaşan ilk kadınsınız...

MÜKELENA : *(Alçak sesle)* Göğsümü mıncıklama, aptal... Acıdı... *(Sesini yükselterek)* Sayın Başkanım! Şu anda benliğimi saran duyguları dile getirebilmem çok güç!

BİRİNCİ FOTOĞRAFÇI : Elinizi göğsünüze bir kez daha az önceki gibi koymanızı isteyebilir miyim, madam...

ÜÇÜNCÜ FOTOĞRAFÇI : Evet... İşte... Öyle... Çok güzel... Birazcık daha sabır... Teşekkür ederim...

BAŞKAN : Kentimizin çeşitli kuruluşlarının delegelerini size sunmama izin verin... Karımla tanışıyorsunuz... Bildiğiniz gibi kendisi Dünya Kadın Örgütü başkanıdır...

BAŞKANIN KARISI : Kutlarım sizi...

MÜKELENA : Buraya gelmenizden ötürü teşekkür ederim... *(Karşılıklı yapmacık gülüşler, el sıkışmalar.)*

BAŞKAN : Bekâreti Korumak İçin Mücadele Derneği Başkanı, Bayan... *(Kadının adını güçlkle anımsayarak bir şeyler homurdanır.)*

BEKÂRETİ KORUMAK İÇİN MÜCADELE DERNEĞİ BAŞKANI : Sizi derneğimizin üyeleri arasında görmekle mutlu olacağız...

MÜKELENA : Korkarım, benim için biraz geç, madam...

BEKÂRETİ KORUMAK İÇİN MÜCADELE DERNEĞİ BAŞKANI : Ne demek... Derneğimize girmek için vakit hiçbir zaman geç değildir...

BAŞKAN : Horoz Dövüşlerini Yaygınlaştırma Derneği "Ku-ku-ri-ku"nun Başkanı.

HOROZ DÖVÜŞLERİNİ YAYGINLAŞTIRMA DERNEĞİ BAŞKANI : «Ku-ku-ri-ku»nun bir simge olduğunu anlıyor olmalısınız, madam... Eski ulusal geleneklerimizi geliştirmek çabamızın bir simgesi... Amacımız, aile ocağının kutsallığını, Katolik Kilisesinin dokunulmazlığını, kısaca, tarihimizin övünç duyduğumuz savaşçı yaşama biçimini korumaktır.

MÜKELENA : «Ku-ku-ri-ku» Horoz dövüşü... Ne kadar duygulandırıcı hanımefendi... Teşekkür ederim... Gerçekten teşekkür ederim... Size bir kadeh şarap, ya da viski sunabilir miyim?.. Tarihimizin o zorlu günlerini anımsatmanız ne

kadar dokundu bana bilseniz...

(Hizmetçi Kadın şarap getirir. Hanımlar koltuklara otururlar.)

BAŞKAN : Evet, kadınların yapabileceği çok şey var şu dünyada... Senfoniler onlar için bestelenir... Onlar yüzünden savaşlar çıkar... Matadorlar onlar için dövüşür... Ve bizim delikanlılarımız, savaşın ateşinde piştiklerinde, annelerinin onları düşündüğünü, karılarının kollarında bebekleri, onları düşündüğünü, genç sevgililerinin düşlerinde onları gördüğünü bilecekler. İşte Bayan Mükelena yurttaşlarımıza özellikle bu konuda birkaç dakikalık bir televizyon konuşması yapacak.

BEKÂRETİ KORUMAK İÇİN MÜCADELE DERNEĞİ BAŞKANI : Evet. Çok şey yapabilir kadınlar.

HOROZ DÖVÜŞLERİNİ YAYGINLAŞTIRMA DERNEĞİ

BAŞKANI : Son kez, yaralı savaşçılarımıza ne kadar sıcak giysi ve horoz tüyü gönderdiğimizizi anımsıyorum da...

(Silah sesleri.)

BAŞKAN : Sınırdaki olayın halkımızı ne kadar sinirlendirdiğini işitiyorsunuz...

MÜKELENA : Ne olmuş sınırdaki?

BAŞKAN : Gazete, radyo, televizyon gibi şeylerle ilgilenmediğiniz anlaşılıyor, Mükelena... Düşman ülkenin sınırimızı geçme girişimi sırasında iki askerimiz öldürüldü. Fakat karşı tarafa kalırsa, biz onlardan iki kişi öldürmüştük... Halk çok öfkeli... Buraya gelirken, "Kahrolsun yaşlı cadı, bunak!" diye bağırdıklarını işittim.

MÜKELENA : Umarım benim için değildi bu bağırışlar...

BAŞKAN : Siz genç ve akıllısınız, madam. Yanılmıyorsam, hani o yaşlı kadın şair var ya, onun içindi bağırmalar.

BAŞKANIN KARISI : Niye? Ne yapmış ki?

BAŞKAN : Şiirleri yayımlandı bugün. Her an savaşa girebileceğimiz komşu ülkeye yaptığı bir yolculuktan söz ediyor. Ormanlarını, kırlarını, dağlarını övüyor onların...

BAŞKANIN KARISI : Gerçekten de yersiz bir iş yapmış...

Üstelik de şiirlerin bir şeye benzemediğine kuşkum yok...

HOROZ DÖVÜŞLERİNİ YAYGINLAŞTIRMA DERNEĞİ

KADINLARIN İSYANI

BAŞKANI : Tam bir cadı..

MÜKELENA : *(Yüksek sesle)* Haksızlık ediyorsunuz, gençliğinde pek fena değildi yine de...

BAŞKAN : Hadi canım, daha on sekiz yaşındayken yaşlı bir ata benziyordu.

MÜKELENA : *(Yüksek sesle)* Fakat yine de ünlü bir kadın şair...

BAŞKAN : Hayır, yeteneksizin teki... Üstelik de şair falan değil... Daha da önemlisi, kadın değil...

(Göstericilerin elinden kurtulup eve sığınan yaşlı kadın, ansızın paravananın arkasından çıkar. Sözü edilen kişidir bu.)

YAŞLI KADIN ŞAİR : İlginç konuşmanızı kestiğim için bağışlayın. Fakat belirtilerden anladığım kadarıyla benden söz ediliyor... Bu bakımdan konuşmanıza katılmak isteği duydum ben de. Güzel değilim, doğru... Fakat güzellik kraliçeliği yarışmasına katılmak niyetinde de değilim zaten... Doğayı seviyorum, doğru... Bana öyle geliyor ki, ağaçların sınırı yoktur... Her yerde güzeldirler... Dağlar bir ülkeden bir başkasına geçmek için vize istemezler... Nehirlerin yolculuğu da pasaportsuzdur... Güneş, ay ve yıldızlar tüm yeryüzünü aydınlatır. Doğrusu, dünyada bizim yaptığımız şaraptan daha lezzetlisi olduğunu sanmıyorum... Hani eski türkülerimizden birinde söylendiği gibi... Şarabımızı, kendi ülkemizin kırlarını seviyorum... Fakat bu, dünyanın bütün kırlarını seymeme engel değil... Devlete karşı işlenmiş bu ağır suç için cezamı çekmeye razıyım. *(Sendeler.)* Özü dilerim, başım dönüyor biraz... *(Başkan'a)* Adamlarınız, Bay Başkan, işlerinin erbabı doğrusu... *(Çıkışa yönelir.)*

BAŞKAN : İnanın, üzüldüm... Sizi götürsünler...

YAŞLI KADIN ŞAİR : Hapishaneye mi?

BAŞKAN : Neler söylüyorsunuz, madam? Doğaya hayranımdır ben... Çilekleri Koruma Derneği başkanı olduğumu bilmiyor musunuz?.. Çilekleri, yaban hindibalarını ve kelebekleri...

YAŞLI KADIN ŞAİR : Ve polisleri... Polisten hoşlanmam ben... Hayır, beni götürmelerine gerek yok...

KADINLARIN İSYANI

BAŞKAN : Bunak cadı... Özür dilerim, madam, ben burada kalmak zorundayım... *(Karısına)* Beni bekleme, Mükelenâ'yla televizyonda yapacağı konuşma üzerine görüşeceğiz. *(Koruma birliğine)* Sizler, sokakta bekleyin beni... Size ihtiyacım yok gerçi... Fakat yine de insanın maymun soyundan geldiğini unutmamalı...
(Piero'nun masaya bıraktığı yazı tomarlarını alarak, bir hokkabaz gibi oynar onlarla. Sonra birini yeniden masaya fırlatır, ötekini Mükelenâ'ya gösterir.)

BAŞKAN : Konuşmada yaptığımız ufak tefek değişikliklerden söz etti mi sekreterim?

MÜKELENA : Evet... Kaleme aldığın monolog, üslup açısından bir şeye benziyorsa, okurum...

BAŞKAN : Aristophanes olduğumu iddia edecek değilim... Ama bugün bize gerekli olan şeyi bu Yunanlıdan daha iyi anladığıma kuşkum yok...
(Alice girer.)

ALİCE : Özür dilerim, çantamı unutmuşum da...

BAŞKAN : Bu mu? *(Çok nazik)* Buyrun, rica ederim...
(Alice çantasını alıp çıkar.)

BAŞKAN : Kim bu dilber?

MÜKELENA : Bilmiyor musun?.. *(Bir susuş.)* Fakat o da senin kim olduğunu bilmiyor...

BAŞKAN : Başkanını tanımıyor mu yani?

MÜKELENA : Herkesin seni tanımak zorunda olduğunu mu sanıyorsun?

BAŞKAN : Neden seninle kalıyor?

(Mükelenâ susar.)

BAŞKAN : Ha, anladım... Yeğenin olmalı bu... Kaç yaşında?

MÜKELENA : Yirmi.

BAŞKAN : Yirmi... Anası babası yaşıyor mu?

MÜKELENA : Hayır, çoktan öldüler...

BAŞKAN : Emin misin?

MÜKELENA : Kuşkum yok.

BAŞKAN : Bizim de böyle bir kızımız olabilirdi seninle...

MÜKELENA : Onun olmaması için her şeyi yaptın yirmi yıl

KADINLARIN İSYANI

önce.

BAŞKAN : İkimize de gereği yoktu onun o zaman.

MÜKELENA : Öyle ya... Sana karının parası gerekiyordu...

BAŞKAN : Sana da ün gerekiyordu...

MÜKELENA : İyi ya... İkimiz de amacımıza ulaştık işte... Devletin en önde gelen erkeği oldun sen...

BAŞKAN : Sen de ülkenin en önde gelen kadını...

MÜKELENA : Fakat yine de içim sıkılıyor...

BAŞKAN : Bazen düşüme giriyorsun...

MÜKELENA : Karınla aynı yatakta yatarken mi?

BAŞKAN : Hiçbir kadın senin kadar etkilemedi beni...

MÜKELENA : Karın dışında...

BAŞKAN : Beni kıskanman hoşuma gidiyor...

MÜKELENA : Kendini aldatma... Benim için yoksun artık... Ne sevgili, ne de dost olarak. Yazarlığını ise, göreceğiz bakalım, bir şeye benziyor mu...

BAŞKAN : (*Patlar*) Sizin için ben, bilmek istiyorsanız eğer, bir tanrı, bir yaratıcı olarak varım, madam! Sizi kaburga kemiğimden ben yarattım, "ülkenin en önde gelen kadını"... Sizi en önde gelen kadın ben yaptım... Ben olmasam, taşra tiyatrolarına kadar düşer, ya da gece kulüplerinde arzıendam ederdimiz pörsümüştü vücudunuzla...

MÜKELENA : Hani düşlerinize giren o vücutla!

BAŞKAN : İnsan düşlerinden sorumlu değildir... Hoşunuza gidip gitmediğimi bir yana bırakalım şimdi, kendi bileceğiniz şey... Fakat Başkanınızın yazdığı konuşma metnini okumak zorundasınız.

MÜKELENA : Bir tiyatro oyuncusunun reddedebileceği roller de vardır...

BAŞKAN : Öyle mi!.. Fakat bazen bu red, tiyatronun, hatta ülkenin reddi anlamına da gelebilir...

MÜKELENA : Yeteneksizce yazılmış bir gevelemeyi okumamı istiyorsunuz benden...

BAŞKAN : Herhangi bir kadının, hatta bir ahçı kadının bile, ülkesi savaşırken yapması gereken şeyi yapmanız gerektiğini anlamanızı istiyorum... Hoşça kalın, madam.

KADINLARIN İSYANI

MÜKELENA : Hoşça kalın...

ALİCE : (*Mükelena'ya*) Sen benim annem misin?

(*Mükelena susar.*)

ALİCE : Ya bu soytarı, babam mı bu da?

(*Mükelena susar.*)

ALİCE : Hadi o neyse, fakat sen niye utandın bana annem olduğunu söylemekten?.. Ha?.. Neden uydurdun bütün bu melodramı? Söylesene? Niye susuyorsun?.. Susma... Söyle...

(*Mükelena susmaktadır.*)

ALİCE : Anne!..

(*Bir zil sesi. Hizmetçi Kadın kapıyı açmaya koşar.*)

MÜKELENA : Kim o?

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Madam... Özür dilerim. On dakika sonra televizyon programı başlıyor... Tüm ülke seyredip dinleyecek sizi... Az önce evinizin önündeki gösteriyi çektik... O yaşlı şaireyi ele geçiremedik yazık ki... Sıra sizin söylevinize geldi şimdi... Makyajcılara söyleyeyim, hemen işe koyulsunlar... Kostüm olarak, Lysistrata'nın harmaniyesi mükemmel... İtiraz etmiyorsunuz ya... Şu mavi vazo, yanınızda çok güzel duracak... Oo... Papalık arması var üzerinde... Kameramana söyleyeyim de büyük planda çeksin bu detayı... Mükemmel... Tekstimiz hazır... Gözden geçirmeye gerek duymuyorum... Başkan'ın onayından geçmiş olduğunu bilmek bana yetiyor... Şimdi son birkaç söz, madam... Tane tane konuşun... Acele etmeyin... Sesinizi de fazla yükseltmeyin... Mikrofonlarımız çok hassastır... Heyecan az, düşünce çok olmalı konuşmamızda... Başınızı eğmeyin... Gözler esin dolu... Saçınızı bir kez düzelterebilirsiniz, daha çok değil... Jestlerde tutumlu olun... Ve konuşmanın sonunda büyüleyici bir gülümseyiş...

MÜKELENA : Kime öğüt verdiğinizin farkında mısınız, delikanlı? Nasıl istersem öyle konuşurum ben ve ne istersem onu konuşurum...

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Binlerce kez özür dilerim, madam... Amacım sizi incitmek değil... Televizyonun kendine özgülüğü...

MÜKELENA : (*Keser.*) Her türlü kendine özgülüğün üstündeyim ben... Bilmeniz gerekirdi bunu...

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Binlerce kez özür dilerim, madam...

MÜKELENA : Genellikle uzak planda göstereceksiniz beni... Büyük planlardan kaçının... Vazoyu kaldırın...Mavi bana gitmez...

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Fakat başka renkli programımız yok, madam...

MÜKELENA : (*Kameramanlara*) Farketmez. İstedğim kadar konuşacak, istediğim kadar saçlarımı düzeltereğim... İster yavaş, ister hızlı konuşurum... İster güler, ister ağlarım... Kimse, hatta Başkan'ınız bile karışamaz buna.

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Özür dilerim... fakat başlamalıyız...

MÜKELENA : (*Alice'e*) Alice, ver bana teksti, kızım.

ALİCE : (*Annesine*) Birinci tekst Lysistrata'nın, ikincisi ise Başkan'ın... Fakat (*acıyla*) senin için hepsi bir, öyle değil mi, hangisi olsa okursun...

MÜKELENA : (*Düşünceli*) Lysistrata benim tiyatrodaki rolüm...

ALİCE : Onu bir kez de gerçek yaşamda oynasan ne olur...

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Haydi... Başlıyoruz. Kameralar hazır... Işık!

SPIKER : Yayınımıza devam ediyoruz... Şimdi karşınızda dünyaca ünlü tiyatro oyuncusu, halkımızın sevgilisi, Lysistrata rolünün ulaşılmaz aktristi, anayurdu koruma nişanı sahibi, Mükelena'mız...

MÜKELENA : Değerli yurttaşlarım! İki konuşma metni var elimde. Bunlardan birini ben, daha doğrusu Aristophanes yazdı. Ötekiniyse, okumadım bile... Fakat yazarının yeteksizliğinden kuşkum yok... Benden okumamı istedikleri, işte bu ikincisi... Oysa sizin Mükelena'nız hiçbir zaman süflerle çıkmamıştır sahneye. Okumayacağımı onu... (*Lysistrata'nın metnini açar ve aynı anda televizyon ekranından görüntüsü silinir.*)

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Ne oluyor?..

MÜKELENA : Kepazelik... Her zaman bir teknik arıza çıkar.
TELEVİZYON YÖNETMENİ : Merkezde bir şeyler oldu... Şimdi düzeltiriz...

ALİCE : Teknik arıza değil bu...
(Telefon.)

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Evet... Evet... Fakat... Ha?... Evet... (Önce şaşkındır. Şaşkınlığı, gittikçe korkuya döner.)
(Televizyon Yönetmeni telefonla konuşurken Alice de annesiyle konuşmaktadır.)

ALİCE : Gördün işte... Konuşturmadılar.. Lysistrata'yı hayatta oynamak sahnede oynamaktan daha zormuş, değil mi?...
(Mükelena telefona koşar ve Televizyon Yönetmeninin elinden koparırcasına alır ahizeyi.)

TELEVİZYON YÖNETMENİ : Telefonda Başkan var...

MÜKELENA : (Ahizede ses keşilmiştir.) Nasıl cesaret edebildin buna? Ne? Hiçbir şey işitemiyorum... Bu işin nasıl sonuçlanacağını göreceksin... Göstereceğim...
(Çaresiz bir öfke içinde ağlayarak, ahizeyi fırlatıp atar. Televizyon yayını başlamıştır.)

ALİCE : Reklamlar başladı.
(Mükelena ağlar.)

SPIKER : Siz de bir "Güney Gecesi" sürmesi satın alın. Kirpikleriniz için en mükemmel sürme "Güney Gecesi"dir. İster kahkahalarla gülün, ister hüngür hüngür ağlayın ümitsiz bir aşka düşerek, "Güney Gecesi" her zaman parlayacaktır gözlerinizde. Siz de bir silinmez "Güney Gecesi" sürmesi satın alın.
(Mükelena hüngür hüngür ağlamaktadır.)

ALİCE : Hadi, toparlanın bakayım! Defolun! Kapatın şu zimbırtıyı da! Anne, yardım et şunları defetmeme! (Kadınların amansız saldırısı karşısında, televizyon yapımcısı ve yardımcısı gerilerler.)

MÜKELENA : Göstereceğim size! Lysistrata gerçek yaşamda nasıl oynanmış göreceksiniz!

İKİNCİ SAHNE

Başkan'ın evi. Sahnede Başkanın Karısı, Mükelena, Başkanın Karısı'nın beş kadın dostu, Bekâreti Korumak İçin Mücadele ve Horoz Dövüşlerini Yaygınlaştırma Derneği Başkanları vardır.

BİRİNCİ KADIN DOST : (*Başkanın Karısı'na*) Nedir? Niye çağırdın bizi? Öğrendiğin bir şey mi var? Savaş mı başlıyor yoksa? Ah, ne kadar da zamansız... Miami'ye gitmek gerekecek belki, ama parlak gri tayyörümün bitmesi için bir hafta var daha...

BAŞKANIN KARISI : Sizi ben çağırmadım.

BİRİNCİ KADIN DOST : Öyleyse kim?

MÜKELENA : Ondan ben rica ettim sizi buraya çağırmasını.

BİRİNCİ KADIN DOST : Siz mi? Sakın televizyondaki konuşmanızla ilgili olmasın bu?..

İKİNCİ KADIN DOST : Kocam gülmekten katıldı...

ÜÇÜNCÜ KADIN DOST : Benimki televizyonu kapattı...

DÖRDÜNCÜ KADIN DOST : Benim kocam bir adam tanıyor. Bu adamın da bir arkadaşı var. İşte bu arkadaşın bir dostu ne dese beğenirsiniz...

BİRİNCİ KADIN DOST : (*Keserek*) Mükelena, cancağızım, bugünkü gazeteleri gördünüz mü? Hiçbir şey anlayamadım doğrusu... Fotoğraflarınız basılmış fakat hepsi rötüşsüz. Kocakarı gibi görünüyorsunuz... Oysa daha dünkü gazetelerde yayımlanan fotoğraflarınızda on sekiz yaşından fazla göstermiyordunuz...

BEKÂRETİ KORUMAK İÇİN MÜCADELE DERNEĞİ BAŞKANI : Neyse... Durun hele... Başkan'ın karısına bizi buraya çağırması için ricada bulunduğunuzu söylediniz... Size nasıl bir yardımımız dokunabilir, nedir sorun?

MÜKELENA : Çok önemli bir sorun, dostum, bana uykularımı kaçırta bir sorun... Yunanistan'ın kurtuluşu kadınların elinde... Sizleri her biriniz birer kahraman olasınız diye çağırdım buraya... Hem de sahnede değil, gerçek yaşamda...

BİRİNCİ KADIN DOST : Kahramanca roller gücümüzü aşar gibi geliyor bana...

MÜKELENA : Çok güçlüsünüz aslında, bütün güç sizin ellerinizde, fakat farkında değilsiniz bunun...

İKİNCİ KADIN DOST : Kahramanca roller öyle mi... Kocamın bunu duyduğunda nasıl kahkahalarla güleceğini görür gibi oluyorum...

ÜÇÜNCÜ KADIN DOST : Benim kocam böyle bir şeye izin vermeyecektir...

HOROZ DÖVÜŞLERİNİ YAYGINLAŞTIRMA DERNEĞİ BAŞKANI : Siyaset erkeklerin işidir. Kadının görevi, beşik, mutfak ve Tanrı arasındadır.

MÜKELENA : Öyleyse evlerinizin yolunu tutun. Bir an önce çamaşır makinelerinize ve elektrik süpürgelerinize koşun... Çocuğunuz sütü dışı çıkardığında, bu, dünyanın en büyük trajedisi olarak görünür size... Ama çocuklarınızı, kârdişlerinizi, kocalarınızı savaşa sürmek istediklerinde onları ölümden kurtarmak için kılınızı bile kıpırdatmazsınız...

BAŞKANIN KARISI : Fakat ne yapabiliriz, Mükelena?

MÜKELENA : Ne mi yapabilirsiniz? İstedığınızı yaptırmaya zorlayabilirsiniz onları... Kocanıza içerlediğiniz zamanlarda ne yaptığınızı şöyle bir anımsayın... Nasıl da kahredici bir inatla susar, tepinir, sırtınızı dönüverirsiniz... O zaman ne yapmanız gerektiğini pekâlâ biliyorsunuz. "Dokunma bana... Çek elini... Uykum var..." İşte böyle yapın yine... Sırtınızı dönün onlara... Grev yapın... Ayaklanın... Beceriksizleşin... Unutkanlaşın... Mıymıntılaşın... Omuzlarınızı umursamazca sallayın... Kapıları menteşelerinden sökölürcesine çarpın... Onlar konuşmak istediklerinde susun, onlar susmak istediklerinde konuşun... Onlar neşeliyken siz dudaklarınızı sarkıtıp oturun, onlar hüznülyken çılgınlar gibi basın kahkahayı... Ve hepsinden önemlisi, onlar çelik bir çubuk gibi kızdığında, bir buz kalıbı gibi soğuk olun siz... Kedi gibi olun... Önce hafiften kuyruk sallayıp fareyi oyuna çekin, sonra tırnaklarınızı çıkarıp, bir pençede... Göstermeliyiz gücümüzü onlara... Kentlerin yazgısı kadınların elinde...

Şimdi her şeyi açıkça söyleyeceğim öyleyse. Hiçbir şeyi gizlemeden. Dinleyin beni, dostlarım... Kocalarımızı yıllardır hasret kaldığımız barışa zorlamak istiyorsak eğer, bir özveride bulunmamız gerekiyor, el çekmemiz gerekiyor bir şeyden... Ve bu şey, evet bu şey, ne yazık ki, sevişmektir...

BEŞİNCİ KADIN DOST : Sanıyorum haklısın, Mükelena. Geçen yaz tıpkı senin dediğin gibi davrandım... Kocamın beni biriyle aldattığını seziyordum...

BAŞKANIN KARISI : Hani şu harika sarışınla...

BEŞİNCİ KADIN DOST : Harika olup olmadığını bilmem... Evet... Senin söylediğin gibi davrandım, Mükelena... Fakat kapıları çarpacağıma, tersine, özel bir dikkatle kapadım onları... Birden çok iyi, çok saygılı davranmaya başladım kocama... Sadece “evet”, “hayır” ya da “nasıl istersen”, ya da “bir şey değil” diye karşılıklar veriyordum. Öylesine beklenmedik bir şeydi ki bu, allak bullak oldu adam... Ve sarışın hikâyesinin baştan aşağı uydurma olduğunu söyledi bana...

BAŞKANIN KARISI : Kadınlar grevi! Fevkalade! Fakat, kocama nasıl karşı çıkarım ben?.. Sonra onun savaş istediğini sanıyor musun gerçekten? Ona kendimden daha çok inanırım...

HOROZ DÖVÜŞLERİNİ YAYGINLAŞTIRMA DERNEĞİ BAŞKANI : İşte örnek bir kadın! Her şeyi biliyor, ama horozlanmıyor!..

BAŞKANIN KARISI : Yani ne demek istiyorsunuz bununla? Neymiş bildiğim?..

DÖRDÜNCÜ KADIN DOST : Yavrucuğum, niçin böyle saflığa vuruyorsun kendini? Bütün kent, kocanızın o genç hanımla ilişkisini biliyor...

BAŞKANIN KARISI : Ne?..

İKİNCİ KADIN DOST : Benim kocam bu kızın ona büyük paralara mal olduğunu söylüyor...

ÜÇÜNCÜ KADIN DOST : Benim kocam, Başkan'ın onda ne bulduğunu anlamıyor... Başkanın sevgilisi olmaya (*Saçlarını yosmaca düzelterek*) daha yetenekli kadınlar da vardır mutlaka...

BAŞKANIN KARISI : Tanrım!..

KADINLARIN İSYANI

BEŞİNCİ KADIN DOST : Yavrucuğum, inanın hiçbirimizin hoşuna gitmiyor bu...

BEKÂRETİ KORUMAK İÇİN MÜCADELE DERNEĞİ BAŞKANI : Bulduğunuz durumda yalnız olmadığınızı bilmek sizi avutmalı... "Bekâreti Korumak İçin Mücadele Derneği"miz...

DÖRDÜNCÜ KADIN DOST : Sonra, cancağızım, kocanın ilk sabıkası değil ki bu, herkes biliyor onun nasıl şıpsevdi olduğunu...

BAŞKANIN KARISI : Fakat bu alanda sizin kocanızın rekorunu kimsenin kırabileceğini sanmam...

DÖRDÜNCÜ KADIN DOST : Benim kocam mı dediniz?.. Fakat iftira bu... Ne yapmış? Kiminle? Ne zaman? Nerede?..

İKİNCİ KADIN DOST : Canım, bilmiyor musun?.. Benim kocamın söylediğine göre...

DÖRDÜNCÜ KADIN DOST : Canı cehenneme senin kocanın...

ÜÇÜNCÜ KADIN DOST : Benim kocam...

DÖRDÜNCÜ KADIN DOST : Eweet... Senin kocan... Sen, kocana, geçen sinema festivalinde kiminle birlikte olduğunu sorsan iyi ederdin.

ÜÇÜNCÜ KADIN DOST : Kiminle birlikteymiş?..

BİRİNCİ KADIN DOST : (*Safça*) Ben biliyorum kiminle birlikte olduğunu... Kuaförüm söyledi... Kocan festivalde, işte bu hanımın kocasının sevgilisiyle birlikteymiş...

İKİNCİ KADIN DOST : Hayır, inanmam buna, olamaz...

BEŞİNCİ KADIN DOST : Her şey bir yana, fakat ne hayvan şu erkekler...

MÜKELENA : Ee, kararımız nedir?..

(*Başkanın Karısı kararlı bir tavırla kalkar, zile basar. Herkes merakla onun ne yapacağını izler. Hizmetçi Kadın, arkasından Aşçı Kadın girerler.*)

BAŞKANIN KARISI : Bugün öğle yemeğinde ne var?

AŞÇI KADIN : Beyefendinin çok sevdikleri salçalı keklik... Tatlı olaraksa...

BAŞKANIN KARISI : Keklik tahta gibi takur tukur oluncaya kadar kızarsın. Salça ve tatlı istemez.

KADINLARIN İSYANI

MÜKELENA : (*Aşçı Kadın'a*) Ne diye gözlerini şaşkınlıkla açmış, bakıyorsun hanımına... Tatlıyla ağırlamaya hazırlandığın adam, senin çocuklarını savaşa göndermek hazırlığında... Biz engel olmaya karar verdik buna... Bize yardım edecek misiniz?..

AŞÇI KADIN : Ona öyle bir tatlı hazırlayacağım ki... Hiç merak etmeyin...

BAŞKANIN KARISI : (*Hizmetçi'ye*) Gömlekler, çamaşırlar, elbiseler, çoraplar, beyin mendilleri ütülendi mi?..

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Tabii, hanımefendi...

BAŞKANIN KARISI : Bundan böyle hiçbir erkek çamaşırı ütülenmeyecek bu evde...

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Başüstüne, efendim...

BAŞKANIN KARISI : Papuçlar temizlenip parlatıldı mı?..

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Tabii, hanımefendi...

BAŞKANIN KARISI : Hepsi kirletilsin... Bütün papuçlar... Bir çift temiz papuç bile görmeyeceğim bu evde... Üniforması havalandırıldı mı?.. Bayanlar... benimle ekşelansın odasına kadar gelmenizi rica ediyorum.

(Başkanın Karısı arkasında kadınlarla çıkar. Mükelena ve Yaşlı Hizmetçi Kadın kalır sahnede.)

MÜKELENA : Hanımınızın söyledikleri şaşırttı mı sizi?

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Hayır, efendim, hizmetçiler şaşırmak hakkına sahip değildir.

MÜKELENA : Fakat yine de sizi şaşırtırsam?

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Televizyondaki konuşmanızı izledim, hanımefendi...

MÜKELENA : Nasıl, beğendiniz mi?

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Doğru şeyler söylediniz, hanımefendi...

MÜKELENA : Lysistrata Yunancada ordu dağıtan anlamına geliyor...

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Ya siz, siz nasıl hazırlanıyorsunuz orduyu dağıtmaya?..

MÜKELENA : Lysistrata ve arkadaşlarının yaptıkları gibi...

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Dostlarınız sadece bu kadınlar

KADINLARIN İSYANI

olacaksa eğer, kocalarınızdan başka kimseyi dağıtamazsınız...

MÜKELENA : Neden?..

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Bağışlayın beni, hanımefendi... Fakat hizmetçileriniz, terzileriniz ve balkondan sokağa bakarken gördükleriniz dışında, basit kadınlarla, dokumacılarla, sütçülerle, çamaşırcılarla, sebzecilerle karşılaştınız mı hiç?..

MÜKELENA : Nerdeyse tıpatıp rolümün sözlerini söylüyorsunuz... Toplanın buraya, toplanın, yiğit kadınlar, savaşçılar! Sütçüler, sucukçular, çömlekçiler! Balık satıcıları, sebzeciler, hizmetçiler! Eğer bir adım geri basarsak bu dövüşte... kadın değil ödleğ desinler bize... Fakat nasıl da böyle iyi biliyorsunuz Aristophanes'i?..

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Kendilerinin adını ilk kez işitiyorum, hanımefendi... Fakat bu saydıklarınız gibi dostlarınız olmadan hiçbir işin üstesinden gelemeyeceğinizi biliyorum...

MÜKELENA : Bana yardım edecek misiniz?

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Kocam savaşta öldü... Doğrusunu isterseniz, çoktandır, hiç kimse aşkıımı elde etmek için peşimde dolaşmıyor...

MÜKELENA : Yani?..

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Yani, Lysistrata, ordu dağıtan... ilk bakışta işe yaramaz gibi görünsem de, orduyu sadece kocalarınızın okşayışlarına karşılık vermeyerek dağıtamayacağınızdan kuşku yok... Yani benim gibi yosmalara da ihtiyacınız olacaktır...

(Başkanın Karısı hızla sahneye girer. Elindeki askılıkta, Başkan'ın üstü nişanlarla kaplı üniforması vardır.)

BAŞKANIN KARISI : Mükelena! İşte Başkan'ın bütün savaş nişanları! Şimdi gerektiğince temizlemek gerekiyor bu kart horozu. Haydi, Lysistrata!..

MÜKELENA : *(Yaşlı Hizmetçi Kadın'a)* Siz başlayın lütfen..

(Yaşlı Hizmetçi Kadın yaklaşır ve haç nişanını koparır üniformadan.)

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Bu haça baktığım zaman, arkasında

KADINLARIN İSYANI

birçok tahtadan haç, onların arasında da kocamın mezarındaki haçı görüyorum...

ÜÇÜNCÜ SAHNE

Küçük bir sokak. Alice ve Piero, bisikletlerinin yanında durmaktalar.

PIERO : Gelmeyeceksiniz diye nasıl korktum bilseniz. Bütün kadınlar grevde. Zavallı anacığım bile, hayatında ilk kez sabah kahvemi pişirmedi. Bütün bunlara karşın geldiniz siz. Demek büsbütün kayıtsız değilsiniz bana, öyle değil mi?

ALİCE : Buraya gelmek ve üç dakikadır sizinle konuşmakla, yeminimi belli bir ölçüde bozmuş oluyorum. Şimdi bir de beni sorunuzu yanıtlamak zorunda bırakmayın. Bu tam bir ihanet olur.

PIERO : Her zaman işin şakasındasınız, Sinyorita. Oysa benim durumum korkunç, felaket, dayanılmaz, aptalca, ümitsiz...

ALİCE : Gitmeliyim... Özür dilerim, Piero, gitmeliyim...
(*Bisikletine binmek ister.*)

PIERO : (*Bisikletin yöneltecini tutarak*) Bir dakika... Hiç değilse bu çiçekleri ve şiirleri alın...

ALİCE : Olmaz... Yeminim var... Alamam...

PIERO : Fakat kimse bilmeyecek ki bunu...

ALİCE : Diplomatların mantığıdır bu, savaşçıların değil... Özür dilerim... Elveda, Piero...

PIERO : (*Yönelteci bırakmaz*) Üzüyorsunuz beni, öldürüyorsunuz, zulmediyorsunuz bana, yok ediyorsunuz beni, mahvediyorsunuz, uçurumdan aşağı atıyorsunuz, vücudumu parçalara ayırıyorsunuz, engizisyon işkencesine uğratiyorsunuz...

ALİCE : Haydi, bırakın yönelteci artık...

PIERO : Bırakmayacağım... Siz yeniden ne zaman görüşeceğimizi söylemedikçe...

ALİCE : Ancak mutlak bir zaferden sonra...

PIERO : Demek hiçbir zaman...

ALİCE : Mutlak zafere yarın mı ulaşırız, daha sonra mı, bunu kendimiz de bilmiyoruz... Fakat inanıyoruz ki...

KADINLARIN İSYANI

PIERO : *(Dalgın)* Yarın görüşemedik ki zaten...

ALİCE : Yarın görüşemez miydik?.. Neden?..

PIERO : Çünkü... yarın... Fakat... hayır... bunu size söylememeliyim, Alice...

ALİCE : *(Birden tavır değiştirerek)* Çiçekleri neden vermiyorsunuz?..

PIERO : Aa... tabii...

ALİCE : Şiirleri de...

PIERO : Aa... Tabii...

ALİCE : Şimdi avucumun içine bir öpücük kondurun bakayım...

PIERO : Aaa... Tabii... Tabii... *(Kızın avucunun içini öper.)*

Elleriniz bir harika, tanrısal bir güzellikte, baş döndürücü, unutulmaz, güzel kokulu, eşsiz...

ALİCE : Yazık... Yarın bu sözleri tekrarlayamayacaksınız bana...

PIERO : Yazık... Tekrarlayamayacağım...

ALİCE : Oysa yarın görüşebilmemizi ne kadar isterdim...

PIERO : Fakat anlayın... Tümüyle olanaksız bu...

ALİCE : *(Onu dinlemeksizin)* Nasıl da istiyorum oysa... Yarın, sanırım, hiç değilse bir saat birlikte olabilirdik sizinle...

PIERO : *(İnler.)* Ooooff...

ALİCE : Yarın, sanırım, bir süre için unutabilirdim yeminimizi...

PIERO : *(İnler.)* Ooff...

ALİCE : Yarın...

PIERO : Fakat... canım anlayın artık... Allah kahretsin... Yarın... çok acele, olağanüstü, çok gizli bir hükümet toplantısı var. Bu toplantıda akılsız hareketinizin nasıl ezileceği, yıkılacağı, yok edileceği, dağıtılacağı konusunda kesin bir karar alınacak... İşte, hepsi bu... sonunda, sinyorita, muradınıza erdiniz... Devlet sırrını söylettiniz bana... Nefret ediyorum kendimden, hor görüyorum kendimi, lanetliyorum... Elveda, Alice, bir daha hiçbir zaman görüşmemek üzere... *(Bisikletine biner ve uzaklaşır.)*

ALİCE : *(Bisikletine biner ve Piero'nun arkasından bağırır.)* Piero!.. Piero!.. Piero!..

DÖRDÜNCÜ SAHNE

Başkan'ın evi. Konuk odası. Başkan girer. Pijamaları ve çorapları vardır üzerinde. Yataktan az önce kalktığı bellidir.

BAŞKAN : Korkunç bir gün. Banyosuz, yemeksiz... Fakat... Off... Neyse... Yarın hesabı görülecek bütün bunların... Neyse... Yarım saatçik uyudum da, hiç değilse bir süre kurtuldum bu kâbusu yaşamaktan... *(Bağırır.)* Hanım! Hanım!.. *(Yanıt gelmez.)* Kimse yok mu evde?.. *(Başkanın Karısı girer. Saçları bigudilidir. Ropdöşambri kayıtsızca sırtına atılıvermiştir. Çorapları akordeon gibi sarkmaktadır bacaklarından.)*

BAŞKANIN KARISI : Ne bağıryorsun?

BAŞKAN : *(Elleri ve ayakları üstünde emekleyerek)* Terliğimin teki nerede?

BAŞKANIN KARISI : Duyan da Papa olduğunu, Vatikan'daki gibi herkesin terliklerini öpmek zorunda olduğunu sanacak... Bir terlik neyine yetmiyor... İdare ediver...

BAŞKAN : Ne biçim konuşma bu? Ne biçim tavır? Ne biçim kılık?

BAŞKANIN KARISI : Ee, ne olmuş?.. Hoşuna gitmeyen nedir?..

BAŞKAN : Her şey... İçimden bakmak bile gelmiyor sana... İnsan bir tuhaf oluyor...

BAŞKANIN KARISI : Bana bakmanı isteyen kim!.. *(Çıkar.)*

BAŞKAN : *(Bağırır.)* Hanım!..

BAŞKANIN KARISI : *(Girerek)* Ne istiyorsun yine?

BAŞKAN : Yiyecek bir şeyler ver...

BAŞKANIN KARISI : Kendin al... Ayrıca, doğrusunu istersen, yiyecek bir şey de yok. Ahçımız örgütümüzün önemli bir toplantısında şimdi... Hizmetçi ise, ülkedeki pantolon stoklarını yok etme kurulunda görevli... Pantolonsuz nasıl savaşaçağınızı görmek ilginç olacak...

BAŞKAN : İskoçyalılar pekâlâ savaşıyorlar eteklikleriyle...

BAŞKANIN KARISI : İyi ya... Niye heyecanlanıyorsun öyley-

KADINLARIN İSYANI

se?.. Etekliklerimden birini veririm sana... Bütün pantolonların yok edildi, haberin olsun...

BAŞKAN : Ne?.. Yeter artık! Son ver bu aptalca oyuna! Hemen getir buraya pantolonumla terliğimin tekini...

BAŞKANIN KARISI : Kendin getir... *(Oturup bir sigara yakar.)*

BAŞKAN : Lanet olası karılar... *(İç odaya doğru koşar.)*

BAŞKANIN KARISI : Bu da başkanımız işte... Yontulmamış bir odun... Daha kadınlarla nasıl konuşulacağını bilmiyor...

BAŞKAN : *(Çeşitli kostümlerle girer.)* Göreceğiz şimdi... Ceket sağlam... Pantolon... kesilmiş... Bu da öyle... Bu da... Anlaşıldı... Hepinizin kafası aynı, hanımefendi... Fakat... Off... tartışmayacağım artık... Öldüm bittim bu kadın savaşı... Canım çıktı... Her aklına esen subayın başkanlık sarayına saldırmayı planladığı şu zamanda diktatör olmak kolay mı sanıyorsun?.. Öyle yoruldu ki her şeyden... Hem biliyor musun, güzelim, giysilerinin bu düş kırıklığına uğramış partallığı öyle yakışıyor ki sana... Bigudilerin... sarkık çorapların... bütün bunlar, sanki yeniden heyecanlandırıyor beni... Sanki hiç tanıymıyormuşum seni, yeniden ilk kez görüyorum sanki...

BAŞKANIN KARISI : Buna karşılık ben seni çok iyi tanıyorum...

BAŞKAN : Peki... peki... Keselim... *(Karısının yanına oturur.)* Son ver artık bu aptalca oyuna... Öyle özledim ki seni bütün bu günlerde... *(Kucaklamak ister.)*

BAŞKANIN KARISI : Özlediğin yalnız ben değilim herhalde... Hani o, genç birisi var ya... O da grevimize katılmış olmalı...

BAŞKAN : Ne çirkin şey... Sen de bu iftiraya inanıyorsun öyle mi?.. Yavrucuğum, yaşlı kocanı avutmayı istemiyor musun yoksa!.. *(Karısının saçını okşamak ister.)*

BAŞKANIN KARISI : Dikkat et, bigudileri kıracaksın... Bu genç yurttaş gelince, bu konuya kesin yenilginizden sonra döneceğiz...

BAŞKAN : Kesin yenilgimiz mi?

BAŞKANIN KARISI : Evet... Fakat şimdi seninle çene çalmaya vaktim yok... Terliğinin tekine gelince, divanın altında bulursun...

KADINLARIN İSYANI

BAŞKAN : Dur... ihtiyar cadı... Bu aptalca oyunu bıraktıracağım sana.. *(Yumruklarını sıkarak karısının üstüne atılır.)*

BAŞKANIN KARISI : Vur... Vur... Bekliyordum zaten bunu... Durma, vur... Bütün kadınlar, seçmenlerin, seçtikleri adamın kim olduğunu iyice öğrensinler.

BAŞKAN : Şeytan!

(Keskin bir telefon zili.)

BAŞKAN : Evet?.. Sizi dinliyorum... Sen misin?.. *(Sesi bir anda değişir.)* Sen ha!.. *(Susuş.)* Beni görmek mi dedin?.. *(Susuş.)* Ec... Pekâlâ... Kabul... Hemen geliyorum... Binlerce öpücük güzelim... *(Karısına)* Eh, sen derdine yan artık... Nereye gideceğimi biliyorum şimdi... *(Divanın altından terliğinin tekini bulur, ceketini alır, çıkar.)*

BEŞİNCİ SAHNE

Mükelena'nın yatak odası. Dışarı açılan bir kapı ve banyo görünmektedir. Sahne bir süre boş kalır. Sonra Yaşlı Hizmetçi Kadın, Başkan'ı odaya buyur eder. Başkan'ın üstünde ceketi, pijama pantolonu, ayaklarında terlikleri vardır.

BAŞKAN : Hanımınızın beni bu odaya çağırdığına emin misiniz?

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Evet, efendimiz.

BAŞKAN : Kendisi nerde?

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Banyo alıyor, efendimiz... Şuracıktadır... Şimdi gelir...

BAŞKAN : Gidebilirsiniz... Teşekkür ederim... *(Tek başına mırıldanır.)* Olacak iş değil... Mükelena'yı beni buraya çağırmaya zorlayan şey ne olabilir?.. Ne olursa olsun... benim açımdan yitirecek bir şey yok... Bir zamanlar isyancıların elebaşılarının kafasını cellat kütüğünde koparır, böylece hareketi başsız bırakırlardı... Şimdi bunu daha insancıl ve hem cellat, hem de kurbanı için karşılaştırılmayacak ölçüde daha zevkli bir biçimde yapma olanağı doğuyor... Ayaklanmanın elebaşısını yatağa atarsın, her şey kendiliğinden çözümleniverir... İleri sürdükleri düşünceler onarılmazca lekelenmiş olur... *(Yaşlı Hizmetçi Kadın şarap getirir.)*

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Bir emriniz var mı, efendim?

BAŞKAN : Hayır, teşekkür ederim, gidebilirsiniz... *(Kendi kendine)* Daha cesur ol, Başkan... daha kurnaz olmalısın, aslanım... *(Seslenir.)* Bekliyorum seni, güzelim...

MÜKELENA : Az kaldı... Çıkıyorum şimdi... Masada cin var, viski var, martini de fena değildir...

BAŞKAN : Benimle bir uzlaşmaya girmek istiyor olmalı... Hareketi başsız bırakmak... Cinin harika, güzelim...

MÜKELENA : Viskinin de tadına bak... Değer... Hollanda prensinin hediyesidir. Birkaç şişe almıştım...

BAŞKAN : Hamletten mi? *(Güler.)* Umarım, şarabın zehirli değildir, hani o artık bıkkınlık veren oyunun sonundaki gibi...

MÜKELENA : Seni öldürmeye niyetli olsam, bunu Kleopatra'dan daha akılsızca yapmazdın... Büyük kraliçenin kurbanlarını nasıl öldürdüğünü biliyorsundur... Sadece şafakta ve onlarla bir gece geçirdikten sonra... Martiniden de al...

BAŞKAN : (*Kendi kendine*) Kör şeytan... Kleopatra'yla ayartmak istiyor beni... Amacı nedir acaba?.. Hareketi başsız bırakmak mı?.. Ne olursa olsun, bir adım bile geriletemeyecek beni... (*Seslenir.*) Fakat bu oda çok sevimli, güzelim... Karım aşkın ne olduğunu hiçbir zaman anlayamadı...

MÜKELENA : (*Duş alırken*) Ya o yeni kuzucuk, o anlıyor mu?..

BAŞKAN : Heyhat! O da çok uzak senden...

MÜKELENA : Zavallı Başkan... (*Banyodan çıkar.*)

BAŞKAN : Oh, Mükelena... Yıllar su gibi aktı senin üzerinden... Ve sadece tazelediler seni. Bir duş almışçasına daha da güzelleştirdiler...

MÜKELENA : Görüştüğümüze çok sevindim. Bana yaptığın bu ziyarette bayramlık esvaplarını giymene ayrıca sevindim...

BAŞKAN : (*Ceketini çıkarıp atar, atlet fanilasıyla kalır.*) Beni burada kabul edeceğini biliyordum.

MÜKELENA : Bir zamanlar saçlarımı kurutmayı severdin, anımsıyor musun?

BAŞKAN : Hiçbir şeyi unutmadım, güzelim, hiçbir şeyi... Hiçbir şeyin unutulmaması ve her şeyin yenilenmesi şerefine içelim!..

MÜKELENA : Seninle böyle, elçilik kokteyllerindeki gibi yan yana mı duracağız?.. Seni bilmem ama, ben hoşlanınam böyle mizansenlerden... Oturalım...

BAŞKAN : Canım başımı üstüne...

MÜKELENA : Işıkları da azaltalım biraz...

BAŞKAN : Harika bir fikir...

MÜKELENA : İşte böyle... Şimdi içelim... Bir kadehçik daha... Şerefine, canım... Bir kadehçik daha... Bu benim için... (*İçerler.*)

BAŞKAN : (*Mükelena'nın ellerini avuçları içine alarak*) Ellerine tutkundum... Her parmağına bir kuşun adını vermiştim, anımsıyor musun?.. Bu, keklikti... Bu, civciv... Bu, sülün ...

KADINLARIN İSYANI

Bu, ördek... Bu, en sevdiğim parmağının adı, dağ tavuğuydu... Mmm... Nasıl da severim yumuşak etini onun...

MÜKELENA : Ne yapıyorsun?

BAŞKAN : Tutkundum.yüzüne... Boynunu muz diye adlandırdım, dudaklarını...

MÜKELENA : (*Başkan'ın kollarından yavaşça kurtularak*) Bir sigara yakayım! Fakat çakmağım nerede?..

BAŞKAN : Çakmağın mı?.. Kör şeytan... (*Kalkıp masada çakmağı arar.*)

MÜKELENA : Belki de konuk odasında bıraktım onu... Yo... hayır... Oturma odasında...

(*Başkan oturma odasına gider.*)

MÜKELENA : Sakın yine burada bir yerlerde olmasın...

BAŞKAN : Eğleniyor musun benimle?..

MÜKELENA : O da ne demek, sevgilim, canımın içi, azgının benim...

BAŞKAN : (*Yaltak*) Evet... Azgınımdır... Fakat hangi cehennemde şu lanet olası çakmak?..

MÜKELENA : Bakın, işte şuracıktaymış, efendimiz...

BAŞKAN : Şükürler olsun... Aklımı kaçıracağım, Mükelena...

MÜKELENA : Fakat kül tabağı nerede?..

BAŞKAN : (*İyice sarhoş*) Allah kahretsin kül tabağını... Her şeyin canı cehenneme... Azgının ben... senin canının içiyim... ülkenin en önde gelen adamıyım... hayat ve ölümüm ben... ülkemin yazgısı ellerimde... Avrupa'nın... Asya'nın, Afrika'nın, Avustralya'nın, Amerika'nın... yani Güney Amerika'nın demek istiyorum... yazgısı ellerimde... Ve değersiz bir aktris parçası, Lysistrata'nın teki, tebain, seçmenim, eski metresim, benimle dalga geçmek cüretini gösteriyor... Hayır, artık yeter...

MÜKELENA : Sen yine de şu kül tabağını buluver... Banyoda sanırım...

BAŞKAN : Pekâlâ... Hani nerede kül tabağı?.. Burada kül tabağı filan yok...

MÜKELENA : (*Banyonun kapısını kapar.*) Biraz daha ara bakalım... Toplantı, devlet başkanı olmadan yapılacak... yani

KADINLARIN İSYANI

yapılmayacak...

BAŞKAN : Kül tabağı mül tabağı yok burada... Aç kapıyı!.. Kim olduğumu unuttun mu benim?..

MÜKELENA : Nasıl unutturum... Azgın erkeksin sen... Canımın içisin... hayat ve ölümsün... Büyük Başkan'ımızsın... Bugün Bakanlar Kurulu toplantısını yönetemeyecek olan Başkan'ımızsın...

İKİNCİ BÖLÜM

ALTINCI SAHNE

Bakanlar Kurulu toplantı odası. Çevresinde kimse olmayan büyük bir masa. Sahnede Piero, İçişleri Bakanı ve Genelkurmay Başkanı vardır. Görünüşünde iriyarı bir general olan Genelkurmay Başkanı salonda bir uçtan bir uca sinirli sinirli dolaşmaktadır.

GENERAL : Kabak tadı verdi artık. Başkan ortalarda yok ve kimseler bilmiyor nerede olduğunu. Ne sekreteri, ne de İçişleri Bakanı...

İÇİŞLERİ BAKANI : Ben, ekselanslarının güvenliğini, yatak odasının kapısının eşliğinden içeri adım atıncaya kadar sağlamakla yükümlüyüm.

GENERAL : Onun güvenliğini her yerde sağlamakla yükümlüsünüz... Bütün yatak odalarında ve cumhuriyetin bütün yataklarında...

PIERO : Tartışmaya gerek yok, baylar. Bu esrarengiz, akıl almaz, anlaşılmaz, tuhaf, olağan dışı felaket durumdan, hepimiz...

BAŞKAN : *(Girerek)* Hemen bir çift pabuç, pantolon, boyunbağı, gömlek, manşet ve İçişleri Bakanı'nı bulun bana... Derhal...

PIERO : Başüstüne.

GENERAL : Ne oldu, ekselans? Neredeydiniz?

BAŞKAN : Düşmanın cephe gerisinde... Ben yokken neler olup bitti burada?.. Sizi dinliyorum...

İÇİŞLERİ BAKANI : Radyo istasyonunu işgal ettiler...

GENERAL : Televizyonu da...

İÇİŞLERİ BAKANI : Bütün istasyonlardan yirmi dört saat sürekli yayın yapıyorlar...

BAŞKAN : Açın bakalım... *(Televizyon ekranına bakarken konuşur.)* Kör şeytan!.. Ülkemde bu kadar kadın olduğu, aralarında bu kadar güzelleri bulunduğu aklıma gelmezdi...

GENERAL : Görüyorsunuz olanları... Önlerinde çocuk arabala-

KADINLARIN İSYANI

rıyla yürüyorlar... Bu arabalar benim tanklarımdan daha güçlü...

İÇİŞLERİ BAKANI : Bakın bakın... Yine de birlik yok aralarında... Arabasız biri var... Görüyor musunuz?.. Sanırım bir muhabir yaklaşıyor ona...

KADIN MUHABİRİN SESİ : Madam, neden arabanız yok sizin?..

ARABASIZ KADININ SESİ : Benim çocuğum yok. Fakat bir doğumevinde çalışıyorum... Çocukların dünyaya gelmesine yardım ediyorum... O yüzden buradayım...

BAŞKAN : Başka bir istasyonu açın...

(Yaklaşan bir tren sesi.)

BAŞKAN : Mükelena değil mi o? Nasıl gitmiş oraya? Ne yapıyor rayların üzerinde?..

(Trenin sesi yükselir.)

BAŞKAN : Şimdi altında kalacak trenin...

(Duran bir tren sesi. Yüzlerce kadının zafer çığırtıları.)

BAŞKAN : Kapatın! Ne demek oluyor bu?..

GENERAL : Cepheye giden trenlerimizi böyle durduruyorlar işte... Bu dördüncüsü.

BAŞKAN : Ya askerleriniz? Ne yapıyor onlar?

İÇİŞLERİ BAKANI : *(Televizyonu açar.)* Gördüğünüz gibi kadınlarla öpüşüyorlar...

BAŞKAN : *(Kötücül bir hoşnutlukla)* Melun karılar yine de yeminlerini bozuyorlar demek, güzel bir delikanlı gördüklerinde... O da kim?.. Karım mı?.. Kapatın şunu! Ne utanmazlık!..

GENERAL : Dediğiniz gibi olsaydı, ekselans, karşı çıkmazdım onlara... Fakat utanmazlıktan da beter bir şey bu... Uzlaşma... Kardeşleşme...

(Elinde Başkan için giysilerle Piero girer.)

PIERO : Her mağazanın önünde kadın gözcüler var. Erkek elbisesi satımı yasaklanmış. Eski bir tanıdığın yardımıyla bulabildim bunları. Fakat tıpatıp üzerinize uymalarını beklemeyin..

BAŞKAN : Peki... peki...

KADINLARIN İSYANI

İÇİŞLERİ BAKANI : Parlamento işgal altında...

BAŞKAN : Ne yapıyorlar orada?..

İÇİŞLERİ BAKANI : Hiç... Oturuyorlar... Saylavlar sinirden ne yapacaklarını bilmez haldeler... Örgü örüp çene çalıyorlar...

BAŞKAN : Kim? Saylavlar mı?..

İÇİŞLERİ BAKANI : Hayır, kadınlar... Oturmuş örgü örüyorlar, kendi aralarında şakalaşıyor, muz yiyor ve konuşmacılara bakıyorlar... Saylavlar sinir bozukluğu içinde, habire kekeliyor, duraksıyor, kan ter içinde kalıyor, bir türlü doğru dürüst konuşmıyorlar... Giyotine gider gibi çıkıyorlar kürsüye...

BAŞKAN : Kim? Kadınlar mı?

İÇİŞLERİ BAKANI : Hayır, efendimiz, saylavlar...

GENERAL : Yanılmıyorsam, emrinizde bir polis örgütü var...

İÇİŞLERİ BAKANI : Yanılmıyorsam sizin emrinizde de bir ordu var...

GENERAL : Ülke içinde düzeni sağlamakla polis yükümlüdür, ordu değil...

İÇİŞLERİ BAKANI : Zorluk asıl burada... Erkeklerin çoğunun içinde kadınlar dövülmez diye bir inanç var...

GENERAL : Polislerinizin bugün parlamentoda kadınlarla nasıl kahve içtiklerini gördük.

İÇİŞLERİ BAKANI : Az önce de askerlerinizin kazandığı zaferlerin neşeli tablosunu seyrettik...

BAŞKAN : Bakan beyler! Bugün bu olağanüstü toplantıyı düzenlememin iki nedeni var... Bir an önce kadınların isyanını ezmek ve ordunun harekete geçmesini sağlamak...

GENERAL : Parlamento kuşatılmış durumda. Trafik durmuş... Kadınlar genel grevde... Bu koşullarda orduyu harekete geçirmek olanaksız... Önce kadınları dize getirin, ordu size zaferi armağan edecektir...

(İçeri giren bir yaver, General'e mühürlü bir mektup uzatır.)

GENERAL : *(Mektubu okur.)* Ne oluyor, baylar?.. Tanrı ve polis, unuttu ülkemizi. Komşu ülkede de kadınlar ayaklanmış...

İÇİŞLERİ BAKANI : Bu konuda daha değişik haberler geldi bana. En güvenilir kaynaklardan gelen haberlere göre, ayaklanma

KADINLARIN İSYANI

ezilmiş ve düzen sağlanmış bulunmaktadır.

PIERO : Hangi habere inanmalı? Hangisi gerçek?

BAŞKAN : Siyasette, önemli olan gerçek değildir. Gerçek yoksa, uydurulur. Varsa, görmezden gelinir. Gerçekler bize karşıysa, tersyüz ederiz onları. Gerçek dediğin şey, şemsiye gibidir, yağmur geliyorsa, açarsın, güneş görüldüğünde, baston gibi kullanırsın. Yani, gerçek diye bir şey yoktur. Bize göre, komşu düşman ülkede kadınların ayaklanması ezilmiştir. Bu gerçek hemen gazetelere bildirilsin.

PIERO : Fakat gerçek değil bu...

BAŞKAN : Devlet gerçekten üstündür.

GENERAL : Ülkemiz mahvolmanın eşiğinde, baylar...

BAŞKAN : Kör şeytan... Başkan'ın ayağına uygun bir çift ayakkabının bulunmadığı bir devleti yönetmem ben.

PIERO : Kaç numara giyiyorsunuz, ekselans?

BAŞKAN : Kırk bir.

PIERO : Benimkileri alınız. Ben de kırk bir giyiyorum.

BAŞKAN : (*Piero'nun ayakkabılarını giyer.*) Teşekkür ederim, Piero. Ülkeye ölçsüz büyüklükte bir yardımda bulundunuz. Size bir nişan vereceğim.

PIERO : Teşekkür ederim.

(*Bir polis koşarak girer ve İçişleri Bakanı'na bir mesaj verir. Herkes, bakan mesajı okuyuncaya kadar merakla bekler.*)

İÇİŞLERİ BAKANI : Posta merkezi kadınların eline geçmiş. Telgraf ve telefon merkezleri kadın memurların elinde.

BAŞKAN : (*Karanlık bir tavırla*) Baylar, gerçekleri olduğu gibi kabul etmek zorundayız. Bugün hiçbir karar alabilecek durumda değiliz. Fakat, hayır... tek bir karar, alınması kesinlikle gerekli tek bir karar var. Bu da, anlaşmaya varmak için bir an önce görüşmelere başlamaktır. Parlamente gitmeliyiz.

GENERAL : Korkutmalı, ezmeli, parçalamalıyız onları...

BAŞKAN : Çok şey söylemek, hiçbir şey söylememeye eşittir.

İÇİŞLERİ BAKANI : Uyanık olmalı, dinlemeli, gözlemeli, not etmeli ve sezdirmeden, yavaşça tutuklamalıyız...

BAŞKAN : Her neyse baylar, son şansımızı kullanmak durumun-

KADINLARIN İSYANI

dayız...

(Başkan ve Bakanlar, tören müziği eşliğinde çıkışa yönelirler. Karşılarına bir adam çıkar.)

ADAM : Nereye gidiyorsunuz, baylar?

BAŞKAN : Barış görüşmelerine.

ADAM : Şu kadınlarla mı?

BAŞKAN : (Kendisinin ve bakanların giysilerini göstererek) Bize neler yaptıklarını görüyorsunuz?

ADAM : (Kendi giysilerini göstererek) Bir de bana bakın... (Kusursuzca giyinmiştir.) Bu işin sırrının ne olduğunu biliyor musunuz? İyi deney görmüş kararlı bir kadın düşmanıyım ben. Evimin eşliğinden bir dişi kedi bile girmemiştir içeri. İşlettiğim silah fabrikalarında tek bir dişi çalışmaz. Hoşlandığım tek kadın, savaştır. Harekete geçmemiz gerekiyor, baylar. Bir başka görüşme yöntemi daha var...

BAŞKAN : Nedir?

ADAM : Kendi aramızda, erkek erkeğe görüşmeliyiz. Ordumuzun yarısı ve polis ilkelerimi anlamıyor ne yazık ki... Kadınları destekliyorlar. Komşu ülkenin ordusu gelip sınıra dayansa tek bir direnişle karşılaşmadan girecek içeri.

GENERAL : (Kudurmuşça) Buna cüret ederlerse eğer, kaplanlar gibi savaştığımızı göreceklerdir.

ADAM : Sakin olun. Komşu ülke saldırmayacak bize...

BAŞKAN : Neden?

ADAM : İstemiyorlar bunu.

PIERO : (Sevinçle) Demek barış olacak...

ADAM : Hayır, savaş olacak...

PIERO : Mantık bunun neresinde? Bize saldırmak istemediklerini söyleyen siz değil misiniz?

ADAM : Evet.. Fakat, bununla birlikte, savaş hiçbir zaman şimdiki kadar gerekli olmamıştı. Bunu anlamıyor musunuz? Komşu ülkenin kadınları gibi, ülkemizin kadınları da çok ciddi bir oyun oynadıklarının farkında değiller. Varsın, küçücük, gösterişsiz bir çatışma olsun başlangıçta, fakat mutlaka bir savaş gerekli bize. Altmış milyon ton trolit stoku var dünyada. Adam başına yirmi ton düşer. Trolit

KADINLARIN İSYANI

hareket demektir, olduğu yerde kalmaz. Bu dünyanın efendisi olmak istemiyor muydunuz? Öyleyse hareket, çocuklar, hareket!..

BAŞKAN : Pékâlâ... Sizce bu hareket nasıl bir yön izlemeli?..

ADAM : Ordumuzu, daha doğrusu ordumuz adına elde ne varsa, savaşa sürün. Komşu ülkenin Genelkurmayında arkadaşlar var... Sonra, düşmanın bize saldırdığını bildirin. O zaman "yurtseverce" duygularla ateşlenen halkın kendisi bu Lysistrata müsveddesinin hakkından gelecektir.

PIERO : Nasıl razı olabilirsiniz böyle iğrenç bir şeye?.. İhanet bu, suç, bu... bu...

(Yaşlı bir polis girer.)

ADAM : Çok şükür... Görev başında tek bir polis varsa, devlet var demektir. *(Piero'yu göstererek)* Bay polis, bu adamı tutuklayın.

(Polis soran bakışlarını bakanlar üzerinde gezdirir. Onların susmakta olduğunu görünce, Piero'yu çıkışa doğru sürükler.)

PIERO : Çetenize daha fazla hizmet etmeyeceğim için mutluyum. Alçaklar!.. *(Piero'yu götürürler.)*

ADAM : Böyleleri yalnız bizde değil, onlarda da var. Ecc... işte böyle... Demek her konuda anlaştık, çocuklar... Dünyamız hasta... Ciddi bir operasyondan geçmesi gerekiyor... Operasyon ise, bildiğiniz gibi, kansız olmaz...

YEDİNCİ SAHNE

Hapishane. Tutukluların görüşme yeri. Sahnede, hapishane giysileri içinde Piero ve onunla görüşmeye gelmiş olan Alice vardır. Gardiyan, arada bir koridorda gözden kaybolarak, sessizce dolaşmaktadır.

PIERO : (*Alice'e dokunamayan ellerini ileri uzatarak*) Gözlerin, burnun, saçların, hepsi gerçek... Ama yine de gerçekten burada olduğuna inanamıyorum...

ALİCE : On dakikadır aynı şeyi tekrarlıyorsun.

PIERO : Aynı şeyi tüm yaşamım boyunca tekrarlamak isterdim... Ve senin bıkmandan korkmayarak... Yaşayacak çok az günüm kaldı çünkü...

ALİCE : Sus...

PIERO : Bil ki yaşayacak ne kadar günüm kaldıysa, seninle birlikte olacağım. Ve dünyadan göçtüğüm zaman da bir şey değişmeyecek... Yine yanında hissedeceksin beni...

ALİCE : Sus...

(*Bir müzik.*)

PIERO :

Ayrılık demir bir çubuk gibi sallanıyor başımın üzerinde
Beni sağırlaştırıyor.

Koşuyorum, ayrılık koşuyor ardım sıra.

Onun elinden kurtulmam olanaksız.

Ayaklarım tutmuyor, düşüyorum.

Ayrılık ne zaman, ne de yoldur.

Bir köprüdür aramızda

Kıldan ince, kılıçtan keskin...

Kıldan ince, kılıçtan keskin

Bir köprüdür aramızda ayrılık

Diz dize oturduğumuzda bile...

ALİCE : Yine kendi şiirin değil...

PIERO : Bilemedin... Bu kez kendi şiirlerim... Dört gün hapislik

KADINLARIN İSYANI

şair yaptı beni... Tanrı biliyor, ne gizleyeyim... Daha yığınla şiir var yazmak istediğim... Senden söz eden... Yalnız senden söz eden... Saçlarından... boynundan... dudaklarından... (*Gardiyan yaklaşır ve Piero'ya bakar. Piero devam eder.*) onun çizmelerinden, copundan, anlayışsızlığından, yalnızlığından söz eden... (*Gardiyan'a dönerek*) Sen de yalnızsın. Aslında çok benziyoruz birbirimize... Ben onların elinde bir dolmakalemdim. Mürekkep akıtmaya başladığımda fırlatıp attılar buraya... Sen de paslı bir mezarçı küreğisin... İyice paslandığında süprüntüye atılacaksın... (*Gardiyan, Piero'ya sessizce bakar. Bir şey söylemeden uzaklaşır.*)

ALİCE : Nasıl da değiştin, Piero. Başka biri olup çıktın...

PIERO : Ölüm yaklaştığı zaman birine, kimi zaman, yüreğine el atmadan önce, gözündeki sargıyı çekip alır.

ALİCE : Şimdi ölümden söz etmeyi bırak... Ölmeyeceksin... Her şeyi yapacağım bunun için... Yaşayacaksın... Güzelim benim... canım... aslanım... akıllım... şairim... Şekspir'im... Piero'm...

PIERO : (*Alice'in sözünü keserek*) Tıpkı bir zamanlar benim konuştuğum gibi konuşuyorsun...

ALİCE : Bütün sözlerini anımsıyorum. Anımsıyorum bütün karşılaşmalarımızı... Elçilikte yanında duruşum aklıma geliyor... Hani o lanet olası yeşil zeytinden tatmamı öğütlemiştin bana... Sonra bize gelişin... Ne kadar kötüydüm ben... Sen de çok aptaldın... Ama yine de seviyordum seni... Sonra büsbütün dayanamaz oldum... Her an seni görmek istiyor, fakat bunu yasaklıyordum kendime... Bisikletlerimiz yan yana durduğunda, gitmek istedim, bırakmadın beni... sonra tersi oldu... Piero, Piero diye bağırdım... (*Gardiyan döner, kulak kabartır.*) Fakat sen dönmedin... Sonra yağmur yağdı... Uzun zaman yağmur altında kalıp düşündüm... Düşündüm ki her şey iyi olacak yine... Yağmur altında yürüyeceğiz... Sen bir elinle şemsiyeyi tutacak, öteki elinle belime sarılacaksın...

GARDİYAN : (*Ansızın*) Sonra çocuklarınız olacak... Oğlan mut-

KADINLARIN İSYANI

laka size benzeyecek, kız da ona... Ben güzel oyuncaklar yapacağım çocuklarınız için... Biliyor musunuz, oyuncakları çok severim ben... Savaş olmazsa eğer, çıkacağım buradan... Küçük bir oyuncakçı dükkânı açacağım... Karımla size konukluğa geliriz. Eskiden çok üzgün bir kadındı... Son zamanlarda sevinçten uçuyor... Siz, kadınlar, iyi bir yemek kotardınız ama, bakalım sofraya getirmeyi de başarabilecek misiniz... *(Saatine bakar.)* Özür dilerim... Görev görevdir... Görüşmeniz sona ermiştir...

BİRİNCİ TABLO

Bir heykeltıraş atölyesi. Kolunu kaldırmış ve zaferi simgeleyen kanatlarıyla bir kadın figürü. Kadın model ve heykeltıraş, figürün yanında durmaktadır. Sahnenin arkalarında bir adam daha görünmektedir.

HEYKELTIRAŞ : Soyun.

KADIN MODEL : Niye beni çağırdın bugün? Hangi dağda kurt öldü?.. Sevgili Rosita'n nerede?..

HEYKELTIRAŞ : Hastalandı..

KADIN MODEL : Ya Jerveza?..

HEYKELTIRAŞ : Evlendi.

KADIN MODEL : Ya Berta?..

HEYKELTIRAŞ : Köye, kızkardeşinin yanına gitti... Hadi, elini çabuk tut...

KADIN MODEL : *(Bir harmaniyeye bürünerek)* Hazırım...

HEYKELTIRAŞ : Şimdi gözlerini bağlayacağız...

KADIN MODEL : O da niye?

HEYKELTIRAŞ : Çalışmamda uyguladığım bir yöntem bu. Heykel yaparken modelin bakışları bana engel olur...

KADIN MODEL : Pekâlâ, bağla bakalım...

(Heykeltıraş kadının gözlerini bağlar. Model, kaidenin üzerinde gerekli pozunu aldığı anda eline bir kılıç tutuşturur.)

KADIN MODEL : Elimdeki nedir?

KADINLARIN İSYANI

HEYKELTIRAŞ : Defne dalı... cancağızım... övünçle tut onu...

KADIN MODEL : Hele bir görelim şu defne dalını... (*Bağı çözer.*)

Seni gidi alçak... Rosita'nın, Berta'nın, Jerveza'nın, Ayşe'nin ve ötekilerin sana modellik yapmayı niye kabul etmediklerini anlıyorum şimdi... Hiçbir namuslu model, elinde böyle aşağılık bir şey tutarak poz vermek istemez.

(*Çıkıp gider.*)

HEYKELTIRAŞ : Felaket!.. Bulabileceğim son modeldi... Bu kadınlar iyice zıvanadan çıktılar... Lysistrata bile solda sıfır kalır bunların yanında. İsyanları, yatakların, mutfakların sınırlarını aştı... Yarın bir savaş çıkarsa, ülkemiz bir zafer tanrıçası heykelinden yoksun kalacak... Gerçekçi bir sanatçiyim ben... Modelsiz çalışmıyorum... (*Adam'ın oturduğu köşeye seslenerek*) Azıcık gelsene... Şu kılıcı eline al bakayım... Şu kadehlerle kendine meme yap... Hərmaniyeye bürün... Kanatları pekiştir... Şu kaidenin üstüne çık şimdi... Senin heykelini yapacağım...

(*Adam kaideye çıkar. Zavallı, usfacık, kambur biridir bu. Titreyen ellerinde güçlkle tutmaktadır kılıcı.*)

HEYKELTIRAŞ : Harika bir fikir geldi aklıma... Dur... Kımıldama... Öylece kal... Heykelini yapıp o şeytan karılara satacağım... Savaşı ve erkek soyunu aşağılayan bu görünüşünden ötürü iyi para vereceklerine kuşkum yok...

İKİNCİ TABLO

Çamaşır yıkayan erkekler. Gözlerine sabun köpüğü kaçar. Hep birlikte öksürüp tıksırmakta, fakat çalışmaya devam etmektedirler.

ÜÇÜNCÜ TABLO

Önlüklü erkekler, hamur yoğurmakta, tavada yufka pişirmektedirler. Hamuru hokkabaz gibi yukarı fırlatmakta, fakat tavaya düşürememekte, birbirlerinin yüzünü gözünü hamurla sıvamaktadırlar. Bütün bunlara gülünç bir sirk müziği eşlik eder.

DÖRDÜNCÜ TABLO

Bir iş adamının çalışma odası. Daktilo başında, kara sakallı bir adam oturmakta, iş adamı ona önemli bir yazı dikte ettirmektedir.

İŞ ADAMI : 20 Mayıs 1961 tarihli mektubunuzu alan firmamız... yazdın mı, İsaibel?..

SAKALLI DAKTİLO : *(Homurdanarak)* Ben İsaibel değilim...

İŞ ADAMI : Hay Allah.. kusura bakma... dalmışım... nerde kalmıştık... 20 Mayıs 1961 tarihli mektubunuzu alan firmamız... sanıyorum ki yazmamız gerek şey, şekerim...

SAKALLI DAKTİLO: *(Homurdanarak)* Ben şekeriniz değilim...

İŞ ADAMI : Hay Allah... kusura bakma... dalıyorum hep... nerde kalmıştık... evet... firmamız...*(Bir an düşünür.)* firmamız... *(İş Adamı'nın eli dalgın bir hareketle "Sekreter" in yanağına uzanır, okşar. Fakat sakala dokununca ateşe değmiş gibi çeker elini.)* Allah kahretsin... İsaibel gitti ama, alışkanlık kaldı...

(Bu kısa sahneler, birbirini hızla izleyen pandomimler biçiminde sergilenmelidir.)

BEŞİNCİ TABLO

"Mavi Melek" kabaresi. Masalarda müşteri olarak kadınlar oturmakta; gözlüklü, şişman, kel kafalı erkekler, alacalı bulacalı giysiler

içinde, sahnede "Kan kan" dansı yapmaktadır. Kadınlar hoşgörü ve beğeniyle dansı alkışlarlar...

ALTINCI TABLO

Yoksul bir işçi ailesinin yaşadığı oda. Yaşlıca insanlar olan bir karı koca. Adam hasta yatmaktadır. Kadın bir tas çorba getirir ona.

İŞÇİ : Sağ ol, karıcığım. Ama bir an önce gitmelisin.

KARISI : Söyledim sana... Hiçbir yere gitmiyorum...

İŞÇİ : Nasıl olur? Bütün arkadaşların bir aydır çıkmıyorlar fabrikadan...

KARISI : Onların kocaları benimki gibi hasta değil...

İŞÇİ : Nereden biliyorsun... Her işçi evinde, her zaman birileri hastadır...

KARISI : Farketmez... Gitmeyeceğim...

İŞÇİ : Sensiz öleceğim diye korkma... Beklerim... Disiplinli bir adamım ben...

KARISI : Böyle sözler etme... (Ağlar.)

İŞÇİ : Ağlama... Git... Siz kadınlar iyi bir işe başladınız... Fakat korkarım bizim yardımımız olmadan başaramayacaksınız...

KARISI : Başaracağız...

İŞÇİ : Başaramayacaksınız...

KARISI : Başaracağız...

İŞÇİ : Başaramayacaksınız...

KARISI : Başaracağız...

İŞÇİ : Başaramayacaksınız...

KARISI : Bir erkek eşek gibi inatçısın...

İŞÇİ : Sen de dişi bir keçi gibi inatçısın...

KARISI : Başaracağız...

İŞÇİ : Başaramayacaksınız...

KARISI : Hoşça kal... (Çıkar.)

İŞÇİ : (Güler.) Yine de biz erkekler daha kurnazız...

KARISI : (Döner, sessizce mutfığa gider, bir tabak fasulyeyle döner. Çok öfkeli bağırır.) Fasulyeyi ye, yarım saat sonra

KADINLARIN İSYANI

ilacını almayı unutma... (Kapının önünde durur, döner.)
Başaracağız! (Çıkar.)

YEDİNCİ TABLO

Sokak. Gece. Her yandan erkekler akmaktadır. Üstlerine, ellerine ne geçtiyse giymişlerdir. Kalabalığın arasında, Heykeltıraş, İş Adamı, çamaşır yıkayan, yufka pişiren, kabarede dans eden erkekler ve karısını greve kendi gönderen İşçi görünür. Sadece onun üzerinde olağan iş giysileri vardır.

HEYKELTIRAŞ : Baylar, bu böyle sürüp gidemez. Heykel yapamıyorum. Öyle anlaşılıyor ki kadınsız sanatın anlamı yok.

İŞ ADAMI : Böyle sürüp gidemez. Yazı yazdıramaz oldum. Öyle görünüyor ki kadınsız ticaretin anlamı yok.

YUFKA PİŞİREN ERKEK : Pişirdiğimiz yufkalar hamur olarak kalıyor.

ÇAMAŞIR YIKAYAN ERKEK : Kadın olmadıktan sonra, bir gömleği on yıl giy...

DANS EDEN ERKEK : Böyle sürüp gidemez... Daha fazla "Kan kan" yapamayız...

İŞÇİ : Benim gömliğim de var... yufkam da var... çok şükür ticaretle ilgim yok. Heykeltıraşlıktan anlamam. "Kan kan" dansı da yapmıyorum...

ÇAMAŞIR YIKAYAN ERKEK : A-ha... Demek senin karın bir hain...

İŞÇİ : Hayır... Fakat ben hain sayılabiliirim... Bu konuda karımla dayanışma içindeyiz, hepsi bu...

İŞ ADAMI : Dayanışma içinde mi?.. Fakat ben başka tür bir adamım...

İŞÇİ DIŞINDA HEPSİ : Böyle sürüp gidemez?
(Tuhaf giysiler içinde bir yabancı girer.)

YABANCI : Atinalılar, size bir haberim var...

HEYKELTIRAŞ : Sen de kimsin?.. Kadın mısın, erkek misin,

KADINLARIN İSYANI

yoksa soyutçu bir heykeltıraşın yaratığı mı?..

YABANCI : Ben elçiyim... Zeus tanığımdır... Buraya Sparta'dan geliyorum... Barış görüşmelerinde bulunmak için... *(Sade ve kalın bir sesle)* Komşu ülkeden geliyorum. Orada da Lysistrata'lar gemi azıya aldı... Karılar bize soluk aldırıyor.

İŞ ADAMI : Sınırı nasıl geçtin?

YABANCI : Çok kolay... Kimse yok ki... Ne sizden ne de bizden... Askerler, bildiğiniz üzere, genellikle delikanlıdır. Sıkı sınavlardan geçmemişler. Her biri bir dilber bulup kardeşleşiyor...

İŞ ADAMI : *(Dalgın)* Eh... Biz de kardeşleşecek birini bulabilirsek...

YABANCI : Bizim Başkan kadınlarla barış görüşmelerine başladı bile...

ERKEKLER : *(Bağırıyorlar.)* Doğru yapıyor! Bizim ki de başlamalı.

(Tempo tutarlar.) Barış isteriz! Barış isteriz!

(Ansızın yaşlı fakat çok öfkeli bir Mareşal çıkar ortaya.)

MAREŞAL : Ne barışı be! Barış marış olmayacak! Gücümüz tükenmedi daha! Barutluklarımızda barutumuz var daha!

Diz çöktüreceğiz o lanet karılara! Kafalarını kıracağız!

(Erkekler korosu Mareşal'ı yuhalayıp ıslıklar.)

MAREŞAL : Hainler! Teslimiyetçiler! Korkaklar!

(Yuha sesleri, ıslıklar.)

MAREŞAL : Bu topraklar üzerinde gerçek erkekler bulunduğunu göstereceğim size!.. Onları toplayıp savaşa götüreceğim...

(Koşarak çıkar.)

(Yuha sesleri, ıslıklar.)

İŞÇİ : Haydi, kadınlara gidelim, Atinalılar. Sadece dayanışma değil, açıkça destek gerekli. Başkan barış görüşmelerine girmek zorunda kalacaktır o zaman...

SEKİZİNCİ SAHNE

Parlamentoya giden merdivenler, üstteki alanda, kadınlar, başlarında Mükelena olmak üzere yer almışlardır. Kadınlar arasında pek çok köylü kadın, satıcı kadın, sütçü kadın vardır. Yaşlı Kadın Şair de oradadır. Karalara bürünmüş kadınlar da görülmektedir. Bunlar Dullar Birliği'dir. Yoksul giyimli bir köylü merdivenlerden çıkar ve kalabalıktaki kadınlardan birinin kolundan tutar.

KÖYLÜ : Haydi, eve gidiyoruz, köye!..

KARISI : Bırak beni!..

KÖYLÜ : Boş durduğun yeter!..

KARISI : Bırak kolumu, canım acıyor...

MÜKELENA : Bırak kadını, hemen!

KÖYLÜ : Karım o benim...

YAŞLI KADIN ŞAİR : Karın önemli bir iş yapıyor şimdi...

MÜKELENA : Şunu iyice kafana yerleştir, istediğimiz olmadıkça karın sana karılık yapmayacak...

KÖYLÜ : Neler zırvalıyorsun sen?..

MÜKELENA : Karşında ince, saydam bir kombinezonla dansedecek, fakat...

KÖYLÜ : Saydam kombinezon da neymiş? Onda o dediğin şeyin el dokumasından bile yok be...

MÜKELENA : Farketmez... Okşayışlarını karşılıksız bırakacak... Okşamayacak seni...

KÖYLÜ : Şeytan alsın okşayışlarını... Ondan okşayış isteyen kim?.. Bana elleri gerekli onun, elleri... Ürünü kaldırmalıyız... Açlıktan gebeririz yoksa...

YAŞLI KADIN ŞAİR : Sadece kendi tarlanın ürününü düşünme...

KÖYLÜNÜN KARISI : Bak, bütün komşularımız burada...

KÖYLÜ : Komşuların canı cehenneme... İnsan açlıktan tek başına ölür...

YAŞLI KADIN ŞAİR : *(Sade bir tavırla)* Ama bombadan birlikte öleceğiz... Oysa birlikte yaşamayı öğrenirsek, bilsen neler başarabiliriz... Ne açlıktan ölünür o zaman, ne de bom-

KADINLARIN İSYANI

badan...

KÖYLÜ : Benim tarlam topu topu bir avuçluk yer. Kimse oraya bomba harcamaz...

MÜKELENA : Senin tarlan yeryüzünün bir parçasıdır. Bütün yeryüzü mahvolursa, senin tarlan da yok olur...

(*Bir susuş.*)

KÖYLÜ : Canı cehenneme tarlanın... Böyle yaşamaktansa ölmek daha iyi...

KARISI : Hayır... Ben yaşamak istiyorum... Senin ve bebeğimizin de yaşamanızı istiyorum... Tarlamızın yok olmasını istemiyorum...

YAŞLI KADIN ŞAİR : Karın haklı... Ölmek ancak daha iyi bir yaşama uğruna değer...

KÖYLÜNÜN KARISI : Bırak kolumu... Canım acıyor, dedim...

KÖYLÜ : (*Kadın'ın kolunu bırakarak*) Şeytan alsın bütün bu karıları... Kafamı karıştırdınız be... (*Çıkar.*)

(*Koşarak Piero girer.*)

PIERO : Alice... Alice... Alice...

ALİCE : Sen... Sen... Sen...

PIERO : Hapisten kurtuldum. Bir sürü adam geldi... anlıyor musun... bir sürü adam... Kapıyı alaşağı ettiler... Nasıl seviyorum seni...

(*Alice'i göğsüne bastırarak öper. Kadınların şiddetli ve uzun süren alkışları.*)

KADINLARDAN BİRİ : Zafer!

İKİNCİ KADIN : Alice yemini bozdu...

ÜÇÜNCÜ KADIN : Biz de yemini bozmak istiyoruz...

DÖRDÜNCÜ KADIN : Artık vaktidir, Mükelena...

BEŞİNCİ KADIN : Vaktidir...

ALTINCI KADIN : Bırak evimize gidelim...

(*Bazı kadınlar koşarak dağılmaya başlarlar. Mükelena arkalarından koşar.*)

MÜKELENA : Nereye gidiyorsun, dur!

KADINLARDAN BİRİ : Eteğimi yırtacaksın...

MÜKELENA : Aklınızı mı kaçırdınız, ne zaferi?.. Savaş tehdidi tepemizde sallanıp duruyor daha... Savaş diyorum, anlıyor

KADINLARIN İSYANI

musunuz? Ben öpüşmek istemiyor muyum sanıyorsunuz?.. Fakat daha Lysistrata olmaya devam etmek gerekiyor. Zaferden sonra da yeni çatışmalara başlayacağız... Sevgi çatışmalarına. O zaman Helen oğulları bizleri "çatışmaları çözenler" diye adlandıracaklar...

HİZMETÇİ KADIN : *(Koşarak girer.)* Çok önemli bir haberim var... Düşman yaklaşıyor...

(Karmakarışık bir savaş müziği eşliğinde, Emekliler Birliği sahneye girer. Emekli jandarmalar, yaşlı gece bekçileri, tiriti çıkmış bir emekli mareşal, otel kapıcıları... Verilen komutla, Birlik merdivenlerin eşliğinde durur.)

MÜKELENA : Selam, dedecikler! Size nasıl bir yardımımız doku-nabilir?..

BİRLİK KOMUTANI : Sus! Biz deden değiliz senin!..

KORO : Biz sizin dedeniz değiliz!

MÜKELENA : Özür dilerim, dede... Üniformanız o kadar eski ki, anlayamıyorum, mareşal mı, yoksa "Ambasador Oteli"nin emekli kapıcısı mısınız?..

BİRLİK KOMUTANI : Sus!..

ALİCE : Ne coşku be! Kendinizi iyi korumuşsunuz, dede!..

BAŞKANIN KARISI : Doğrusu, siz de, ordunuz da çok genç görünüyorsunuz...

BİRLİK KOMUTANI : *(Bıyıklarını burarak)* Fakat... fakat... bu numaralar bize sökmez...

KORO : Bu numaralar bize sökmez...

BİRLİK KOMUTANI : Bizimle kardeşleşmeyi ya da kahve içme-yi başaramayacaksınız, madam...

KORO : Başaramayacaksınız...

BAŞKANIN KARISI : Çok yazık...

BİRLİK KOMUTANI : Dişilikleriniz bize vızgeliyor artık...

KORO : Vızgeliyor artık...

BİRLİK KOMUTANI : Her şey geçmişte kaldı...

KORO : Geçmişte kaldı...

BİRLİK KOMUTANI : Anladınız mı?..

KORO : Anladınız mı?..

BİRLİK KOMUTANI : Size derhal parlamentoyu terketmenizi

KADINLARIN İSYANI

emrediyorum! Ne?.. Susun! Geriye dön. Bir-ki, bir-ki!

KORO : Bir-ki! Bir-ki!

(Yaşlılar Birliği geriye döner, uzaklaşır.)

BİRLİK KOMUTANI : (Arkalarından bağırır.) Size demedim, bunaklar! Geriye dön! Hücum! İleri!

KORO : İleri!

(İhtiyarlar gülmekten kırılan kadınlara saldırırlar.)

MÜKELENA : (Gülmekten zorla konuşarak) Dedeler! Dedecikler! Bebek değilsiniz artık, canım! Utanmıyorsunuz! Ay, ay! Beyin kanamasına uğrayacaksınız...

KORO : Beyin kanamasına uğrayacaksınız!

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Hanımefendi, izninizle biz kocakarılar konuşalım onlarla... Ey, komşular, toplaşın da şu morukları karşılayalım.. Ah, sizi gidi moruklar, tiriti çıkmışlar sizi!.. Bizimle savaşmaya geldiniz, öyle mi, zavallı garibancıklar...

YAŞLI KADINLAR KOROSU : Zavallı garibancıklar...

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Burnunuza, gözlerinize damlalarınızı biz damlattık... Lastik torbalarınız için biz su ısıttık... Sırtınıza biz vantuz çektik...

YAŞLI KADINLAR KOROSU : Sırtınıza biz vantuz çektik...

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Ve şimdi bizimle savaşmaya kalkıyorsunuz, öyle mi?.. Tüyü dökülmüş maymunlar...

KORO : Tüyü dökülmüş maymunlar...

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Haydi, marş marş! Evlerinize... (Birlik panik halinde dağılır.)

BİRLİK KOMUTANI : Durun! Geri dönün! Paniğe kapılmayın! Peşimden gelin!.. (İleriye fırlar ve Yaşlı Hizmetçi Kadın'ın sapa sağlam kolları arasına düşer.)

ALİCE : Dikkat et, nine, mareşalımızın bir yeri incinmesin...

BİRLİK KOMUTANI : Bırak beni! Bırak beni diyorum, köylü parçası!..

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : (Birden ciddileşerek) Vay!.. Bana öyle geliyor ki tanıdım seni kahraman! Son savaşta kocam, cephede emirerindi senin... Üstünüze bomba yağdırıldığında kendin bir hendeğe gizlenip onu açık tarlada nasıl ölüme

KADINLARIN İSYANI

terkettiğini anımsıyor musun?.. Eh, Mareşal Efendi seni...
(*Mareşal'ı yere fırlatır.*) Kocamdan sadece bir tahta haç kaldı
geriye...

(*Başkan, İçişleri Bakanı ve General girerler.*)

BAŞKAN : Ne oluyor burada?..

GENERAL : Ne oldu size, Mareşalım?..

BİRLİK KOMUTANI : Bana ne mi oldu?.. Devleti kurtarmak
istiyordum... (*Ağlar.*)

BAŞKAN : Devlet benim. Onu ancak ben kurtarabilirim. Mareşal'ı götürün.

(*Yaşlı Adamlar Birliği, komutanlarını zorla sürükleye sürükleye sahneden çıkarırlar.*)

MÜKELENA : Bu sirk numarasını sahneye koyan siz değil misiniz yoksa?

BAŞKAN : Sizi güldürmek niyetinde değilim, Mükelena..., Buraya görüşmek, anlaşmak için geldim...

GENERAL : Anlaşmanızı öneririm... Beni tanırıyorsunuz... Boşuna "Korkunç Amca", "Kanlı Köpek" diye adlandırmadılar beni... Top etiyse beslenir, kanlı bifteklerime sos olarak askerlerin gözyaşını akıtırım... Bombalarla yakan-top oynarım... Anlaşmaya yanaşmanızı salık veririm, yoksa bütün korkunç oyuncaklarımızı yağdıracağız üzerinize...

MÜKELENA : Siz de beni tanırıyorsunuz... Gazetelerinizdeki son yazıların diliyle konuşursak, öyle bir yaşlı kancık köpeğim ki ben, tüm oyuncaklarınızı paramparça edebilirim tırnaklarımla...

(*Kadınlar gülerler.*)

DIŞİŞLERİ BAKANI : Size olan derin ve yürekten saygımı, sizinle ve büyüleyici arkadaşlarınızla en sonunda ilişkiye geçebilmekten ötürü duyduğum içten coşkuyu belirtmemeye izin veriniz. Düşman varsaydığımız ülkede sizin hareketinizin benzeri olan hareketin kısa bir süre önce tam bir yenilgiye uğradığını size bildirmek durumundayım. Böylesi bir zamanda, hareketinizde direnmek, böylece ülkemizi gelecekteki bir savaş olasılığı karşısında güçsüz bırakmakla son derece yurtseverce olmayan bir davranış içinde buluna-

KADINLARIN İSYANI

çağınızı eklememe izin verin.

KADINLAR : Yalan, yalan söylüyorsun! Kazandı onlar!

DIŞİŞLERİ BAKANI : Barışı sağlamak için her şeyi yaptığımıza emin olabilirsiniz... Şimdilik, bu amaçla, özel bir komisyonun hazırlığı niteliğinde bir kurul oluşturulmasını öneriyorum... Bu özel komisyon, birleşik komisyonda tüm komisyonların çalışmalarının sonuçlarını değerlendirme konusunda öneriler getirmek üzere görüşlerini baş komisyona bildirmek üzere kurulacak.

ALİCE : Biz tek bir komisyon kuracağız. Bizler ve sınırlarımızın ötesindeki kardeşlerimiz girecektir bu komisyona.

YAŞLI KADIN ŞAİR : Vc bu komisyon, güzellik kraliçesini değil, adalet kraliçesini seçecek.

BAŞKAN : Aa.. Siz de buradasınız, madam... Demek sevdiğiniz şeyler sadece dağlar, nehirler, kırlangıçlar, gonca güller değilmiş...

YAŞLI KADIN ŞAİR : Haklısınız, ekselans... Sevdiğim şeyler sadece onlar değil, insanları onlardan daha çok seviyorum...

BAŞKAN : Dostlarım, gelin çok açık olan gerçekten söz edelim. Ülkeyi yıkıma sürüklediniz. Az önce öğrendiğime göre, sizler, bayan yurttaşlar, devlet bankasına el koymuşsunuz. Fakat, artık gülünç bir şey bu... Yoksa maliye ve muhasebe işlerinin de *Lysistrata*'nın işi olduğunu mu sanıyorsunuz?..

MÜKELENA : *Aristophanes*'in oyununu iyi bilmediğiniz anlaşılıyor, Sayın Başkan...

BAŞKAN : Pekâlâ... Yani ne yapmak niyetindedesiniz?..

MÜKELENA : Bu da soru mu? Devlet hazinesini biz yöneteceğiz...

BAŞKAN : Ne?.. Hazinesiderimi yönetmeye hazırlanıyorsunuz, öyle mi?

MÜKELENA : Bunda sizi şaşırtan ne var?.. Bugüne kadar kendi evimizin hazinesini yöneten bizler değil miydik? Sahibeleri değil miydik evlerimizin?***

(***) Bu ve bunu izleyen birkaç diyalog yine *Lysistrata*'dan alınmıştır. Oyunun sahnelenmesi söz konusu olduğunda, buna dikkat edilmesi gerekir. Çeviri dilinde bu fark yansıtılmaya çalışılmıştır. (Çeviren)

BAŞKAN : Zeus tanıgım olsun ki haklısınız. Fakat her şeyden önce öğrenmek istediğim bir şey var, devlet bankasına niçin girdiniz ve niçin sürgülediniz giriş kapısını?..

MÜKELENA : Altınlarınıza el koymak ve böylece savaşa engel olmak için...

BAŞKAN : Demek altın olduğunu düşünüyorsun savaşın nedeninin?..

MÜKELENA : Savaşın, geçimsizliğin, tüm kargaşaların nedeni hep bir. Bütün bunlar, Peisandro ve diğer devlet adamları ziftlensinler diyerdir. Budur durmadan savaş çıkarmalarının nedeni. Varsın kim isterse gülsün şimdi, dileyen dilediğince eğlensin... Fakat para yüzü göremeyecekler bundan böyle... Artık yeter...

BAŞKAN : Peki nasıl çözmeyi umuyorsunuz bakalım devlet işlerinin dolaşık düğümünü? Karada ve denizde nasıl yöneteceksiniz devlet işlerini?

MÜKELENA : Çok basit.

BAŞKAN : Söyle, dinliyorum seni.

MÜKELENA : Eğer düğüm olursa iplik ve yumak yumak vurma ya başlarsa çıkırığa, biz kadınlar onu bir şu yandan bir bu yandan tutup çözeriz baştan başa... Savaşı da böyle çözeceğiz işte, olanak verilirse çözmemize...

BAŞKAN : Söylesene, ne işiniz var sizin savaşla mavaşla?

MÜKELENA : Savaşla ne işimiz var öyle mi? Şu soruya bak, şu mantığa bak be! Savaş, o lanet olası, kadın için iki kat gözyaşı demektir. Çocuklarımızı savaşa, yani ölüme yollamak için mi doğurduk?

BAŞKAN : Aristophanes'de yok bu söylediklerin. Düpedüz propaganda bunlar.

MÜKELENA : Nasıl yok?.. "Akademi Yayınları", Petrovski çevirisi, sayfa 170. Üstelik şu sözlerle tamamlanıyor bu replik: "Titriyorsunuz, korkaklar! Korktuğunuz belli! Çokuz, değil mi? Ama bizler, sanıyam ki binde biri olalım büyük kadın ordularının..."

BAŞKAN : Bütün bunlar sana göre değil. Sen bir oyuncusun. Her yerde ve her zaman oyuncusun, öyle kalmalısın... Bir düşün,

KADINLARIN İSYANI

tiyatroya dönebilirsin yeniden, yeniden kulislerin kokusunu hissedebilir, ramp ışıklarını görebilir, salonun soluğunu işitebilirsin. Düşün, karanlık gökyüzündeki yıldızlar gibi binlerce göz sana bakacak ve sen yeniden yüreklerin büyücüsü, kraliçesi, tanrıçası olacaksın... "Ah! üçüncü sahnedeki unutulmaz sesin ve ellerinin hareketleri ne kadar güzeldi!" Acıların, gözyaşlarının ve işlenen suçların sahibine mutluluk verdiği dünyada olacaksın yeniden... Ölümsüzsün sen, oyuncusun...

MÜKELENA : Ama ya yeminim?

BAŞKAN : Canım, ne olacak. İnsanların inanılmaz berbatlıkta bir belleği vardır. Öyle olmasaydı, hiçbir politikaya yaşama olanağı kalmazdı.

MÜKELENA : Ama politikayla uğraşmıyoruz ki biz?.. Sadece senin politikana son vermek istiyoruz.

BAŞKAN : (*Herkes*) Değerli seçmenlerim. Egemenliği bana siz verdiniz? Sizi hiçbir zaman aldatmadım. Kutsal olan her şey üzerine yemin ederim ki...

MÜKELENA : Bir zamanlar bana da yemin etmiştin ama aldattın beni...

ALİCE : Beni de...

BAŞKANIN KARISI : Beni de...

GENÇ-GÜZEL BİR KIZ : Beni de...

GENÇ VE YAŞLI KADINLAR KOROSU : Bizi de...

BAŞKAN : Siz beni tanı mıyorsunuz...

BİRİNCİ KADIN : Biz erkekleri tanı mıyoruz, öyle mi? O zaman kim tanıyor sizi?

İKİNCİ KADIN : Sizi biz doğurduk... kundakladık...

ÜÇÜNCÜ KADIN : Emzirdik...

DÖRDÜNCÜ KADIN : Elinizden tutup okula götürdük...

BEŞİNCİ KADIN : Sevgimizle ısıttık sizi...

ALTINCI KADIN : Kötü zamanlarınızda avuttuk...

MÜKELENA : Fakat yetti artık... Bizi daha fazla aldatmanıza izin vermeyeceğiz. Yemin ettik buna.

KORO : Yemin ettik.

(*Bütün bu sahne boyunca hareket etmeden, konuşmadan*)

*duran karalar giyinmiş bir kadın, Başkan'a ve çevresindeki-
lere doğru yürümeye başlar.)*

BAŞKAN : Kim bu kadın?

DIŞİŞLERİ BAKANI : *(Şaka etmeye çalışarak)* Bu yıl kara rengin
moda olduğunu bilmiyordum...

YAŞLI HİZMETÇİ KADIN : Bu giysiler, kocalarımızı öldürdü-
ğünüzden beri moda oldu.

ALİCE : Sizin gençliğinizin modası onlar... Benim gençliğimin de
modası olsunlar istemiyorum...

MÜKELENA : Onların büsbütün moda olmaktan çıkmaları
gerek.

YAŞLI KADIN ŞAİR : Doğada kara otlar, kara nehirler olmayışı
boşuna mı? Güneş neden kara değil? Ama kara kargalar var,
kara kara fareler... Sadece gecenin karası güzeldir, ama o da
cinayete değil, aşka beşik olursa...

*(Kadınların şiddetli alkışları. Bakanlar geri çekilirler. Başkan
onları durdurmak ister, fakat başaramaz. Sahneye bir
erkekler kalabalığı fırlar. İşçi, Komşu Ülkenin Elçisi, Hey-
keltıraş, İş Adamı, Gardiyan, askerler, dans eden, çamaşır
yıkayan, yufka pişiren erkekler vardır başlarında.)*

İŞÇİ : Selam insan soyunun güzel yarısına...

İŞ ADAMI : Selam zayıf cinse...

HEYKELTIRAŞ : Zayıf cins harika!..

KAN-KAN DANSI YAPAN ERKEKLER : Ne zaman dans
edeceksiniz bizim için?

YUFKA PİŞİREN ERKEKLER : Ne zaman yufka pişireceksiniz
bize?

GÖMLEK YIKAYAN ERKEKLER : Gömleklerimizi ne zaman
yıkayacaksınız?

İŞÇİ : Ne zaman bizimle birlikte çalışacaksınız?

SAKALLI DAKTİLO : Ne zaman yeniden seveceksiniz bizi?

MÜKELENA : *(Başkanı göstererek)* Ne zaman o bu kâğıdı
imzalarsa.

BAŞKAN : Hangi kâğıt? Görüyorsunuz ya, hemen bürokrasi
başladı!

MÜKELENA : Özel bir önemi var o kâğıdın... Komşumuzla

KADINLARIN İSYANI

sonsuz barış anlaşmasıdır.

BAŞKAN : Fakat sadece benim imzam yetmez ki...

KOMŞU ÜLKENİN ELÇİSİ : Bizim Başkan'ımız çoktan imzaladı.

BAŞKAN : Eh... Öyle ya... Genç bir karısı var şimdi... Uzun süre dayanması beklenemezdi...

BAŞKANIN KARISI : Sen en iyisi kendi suratına bak da imzala!

MÜKELENA : İmzala!

KADINLAR KOROSU : İmzala!

ERKEKLER : (*Tempo tutarak*) İmzala!

BAŞKAN : Allah kerim. Güç olan başlamaktır. Güneş balçıkla sıvanmaz. Bir musibet bin nasihattan öğreticidir.

GENEL KORO : Bir musibet, bin nasihattan...

BAŞKAN : (*İmzalarken*) Neredeyim ben? Kimim? Hiçbir şey anlamıyorum... Başkansom, hangi ülkenin başkanayım...

MÜKELENA : Bilmem... Belki de ne sen, ne de ben gerçekten varız... Belki de bütün bunlar sahnede Lysistrata'yı oynarken bana bir an için görünen bir düştü... Bir an için dünyanın bütün kadınlarının bu oyunda benimle oynamalarını düşledim...

O zaman:

“İstenen, iyi, uzun ömürlü bir dünyanın parlak mutluluk ve sonsuz barış dünyasının kurardık başlangıcını...”

(*Mükelena ön sahneye çıkar.*)

Ve şimdi mutlulukla sona erdi her şey

Lakodemonyalılar kadınlarını aldı

Siz de kendinizinkileri alın

Karı kocasına, koca karısına

Yanaşsın mutlulukla

Ve kutsayalım tanrıları sevinçli danslarla.

KORO : İstenen, iyi, uzun ömürlü bir dünyayı

parlak mutluluk ve sonsuz barış dünyasını...

PERDE

YALANCI TANIK

Oyun, İki Bölüm

Türkçesi: Atıol Behramoğlu

Nâzım Hikmet bu oyunu 1962'de V. Komissarjevski ile birlikte ve Albert Kahn'ın *Ulusal Bir Skandal Üstüne Notlar* adlı yapıtından yararlanarak Rusça yazmıştır.

KİŞİLER :

Harry Plumer : Bir gece kulübünde aktör-hokkabaz

Stiwen Martin : Plumer'in arkadaşı

Timmy : Martin'in oğlu

Gina

Norris Howton : Yayıncı, komünist

Jefferson : Taşra yayıncısı

Virginia : Jefferson'un karısı

Falvia Bently : Zengin bir dul kadın

Maggy Clinton

Bret : Plumer'in koruyucusu

Cabbot Downs : Savcı

Clifford Shennon : Savcı yardımcısı

Papaz

Birinci Yabancı

İkinci Yabancı

Yaldızlı Silindir Şapkalı Adam

Yaşlı Zenci Kadın

Kolej Rektörü

Gazeteci

Mağaza Ayakçısı

Polis

Doktor

Buz Balesinin Üç Dansörü

1

2

BİRİNCİ BÖLÜM

Gösterinin başlamasından önce perdede oyunun adı okunur :
YALANCI TANIK.

Şu yazı gelir arkadan :

“BURADA İZLEYECEĞİNİZ HİKÂYE TÜMÜYLE BELGELERE VE OLGULARA DAYANMAKTADIR. YAZARLAR KİŞİLERİN ADLARINI DEĞİŞTİRDİLER VE BAZI PSİKOLOJİK AYRINTILAR ÜZERİNDE BİR ÖLÇÜDE FANTAZİ YAPMAK HAKKINI KULLANDILAR SADECE. OLAY, AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE MCCARTY DÖNEMİNİN ÇEŞİTLİ EVRELERİNDE GEÇMEKTEDİR.”

BİRİNCİ SAHNE

“İnsan ve Gazete”

Caz müziği eşliğinde, başında yaldızlı bir silindir şapka, kırmızı fraklı bir adam çıkar sahneye.

YALDIZLI SİLİNDİR ŞAPKALI ADAM : Baylar, bayanlar!

“Altın Kızböceği” gece kulübünün bir numaralı yıldızı, büyük hokkabaz, bin bir suratlı adam Harry Plumer alkışlarla karşınızda. *(Kendisi el çırpar.)*

(Salondan birkaç alkış sesi.)

YALDIZLI SİLİNDİR ŞAPKALI ADAM : Harry Plumer, size şimdi, en kral numarasını, “Birinci Sayfa İnsanları” gösterisini sunacak.

(Üzerine Amerikan gazetelerinin birinci sayfaları iştirilmiş özel bir perde iner sahneye. Göz alıcı, sansasyonel başlıklar ve fotoğraflar. Müzik eşliğinde Harry Plumer sahneye çıkar. Üstünde, geleneksel pandomim giysileri olan siyah külot pantolon ve silindir şapka vardır.)

YALDIZLI SİLİNDİR ŞAPKALI ADAM : *(Eline uzun bir değnek alır ve gazetede bir senatörün fotoğrafını gösterir değneğiyle)* İşte bir numaralı kişi. Çağın en uzun söylevini veren adam! Senatör Smith, üç gün hiç ara vermeden konuştu Senatoda...

(Harry, coşkun bir söyleviciyi ve onun uyuklayan, yiyen, içen, bağırان, ıslık çalan, esneyen, homurdanan, alkışlayan dinleyicilerini canlandırır.)

YALDIZLI SİLİNDİR ŞAPKALI ADAM : İşte ikinci kişimiz. Bir numaralı sinema yıldızı, *Kleopatra'nın Geceleri* filminde zevkle izlediğiniz seks bombası! On milyon dolara mal olan çekim! Kendini yılan zehiriyle öldürüyor...

(Harry, Kleopatra'yı ve yılanı pandomimle oynar. Aynı anda, elindeki bir tel parçasıyla seyircilerin gözü önünde, çıplak bir kadın figürü yapar.)

YALDIZLI SİLİNDİR ŞAPKALI ADAM : Üç nolu kişimiz: Gangster Kangrü! Basın toplantısında zanaatının "inceliklerini" açıklıyor gazetecilere...

(Harry Plumer'in pandomimi.)

YALDIZLI SİLİNDİR ŞAPKALI ADAM : Ve karşınızda, gösterimizin dört numaralı kişisi... Amerika'nın ulusal kahramanı... Birleşik Devletler Savcılığının profesyonel tanığı Herbert Filbricht! Kızılların amansız düşmanı, Washington'da onuruna verilen şölende, Panteon'un merdivenlerini tırmanmakta...

(Harry, "ulusal kahraman"ın görkemli yürüyüşünü canlandırır. Filbricht, düşsel bir merdivenden çıkar, çocukların başlarını okşar, çiçekler, övgüler... Fotoğrafçılara poz verir, bir sancağı öper, bir söylev çeker ve görkemle ayrılır sahnedен. Salondan zayıf alkış sesi. Harry seyircileri selamlar. Birkaç alkış sesi daha. Harry sahnedен ayrılır. Gazete perde kalkar.)

İKİNCİ SAHNE

“Senin İçin Korkuyorum, Harry”

Gece kulübünde küçük bir makyaj odası.

Uzun boylu, sarışın, yakışıklı, atletik yapılı, kırk yaşlarında kadar bir adam olan Stiwen Martin bir köşede oturmuş, Harry Plumer'in dönüşünü beklemektedir. Telden yapılmış bir oyuncak vardır elinde. Harry'nin odasının her yeri bu oyuncaklarla doludur. Harry, pandomim gösterileri sırasında, seyircinin önünde yapmaktadır bu oyuncakları.

Harry Plumer, sırtında sarı bir robdöşambıyla girer. Takma saçını çıkarıp yere fırlatır.

HARRY : Allah kahretsin! Bu saçmalığa bir son vermeli artık!

STIWEN : Bozuk çalışıyorsun yine...

HARRY : Bu aptalların karşısında daha fazla oynayamam.

STIWEN : Bugün seyrettim oyununu. Sarhoş filan da olmadığım halde, hoşuma gittin doğrusu.

HARRY : Sen başka...

STIWEN : İstersen başka bir iş bulmayı denerim sana...

HARRY : Benim istediğim işi bulamazsın...

STIWEN : (Şakacı) Bir dükkâncık açiver sen de...

HARRY : İğneli iğneli konuşma, Stiwen. Belki gerçekten de bir dükkâna kapanıp orada bir konserve kutusu içinde gibi çürümeye layık biri olduğumu düşünüyorsun. Plumer ailesinin üç kuşağı, o lanet olası tütünlerini satarak çürüyor bu konserve kavanozlarında.

STIWEN : (Şakacı) Canım, tütün değil, oyuncak satıver sen de...

HARRY : Oyuncak satacağım... Oyuncak satacaksın... Oyuncak satacaklar... Dört yol ağızlarında Bronis'in... Ben o sokakların boğuntusundan kurtulmak için gönüllü olarak katıldım savaşa... Kellemi koydum ortaya... Ama kimse anlamadı değerini. Şimdi de bu iğrenç domuz çukurunda yeteneğimi satıyorum ve hiçbir eleştirmen hergelesi tek satırla olsun söz etmiyor benden... Gelip sizin örgütünüzle bağıntı kurdum.

“Worker” satıyorum... Canımı dişime takıp çalışıyorum... Kellemi yeniden ortaya koyuyorum böylece... Fakat parti önderlerimizden de hiçbirinin gözüne çarptığı yok bütün bunların...

STIWEN : (*Yumuşak*) Bizim için alkış bir amaç değildir, Harry...

HARRY : Bense, bilmek istiyorsanız eğer, gazetelerin birinci sayfalarına geçmek için can atıyorum... Dört sütun üzerinden, hem de kocaman bir fotoğrafıyla birlikte...

STIWEN : Güç bir şey değil ki bu... Kendin sahnede gösteriyorsun nasıl başarılacağını bu için... Fakat, bana kalırsa, senin yolun değil bu, Harry...

HARRY : Nereden biliyorsun?

STIWEN : İnsanlar üstüne yargılarımda yanılmam.

HARRY : Emin misin?

STIWEN : Şöyle söyleyeyim... Senin üstüne yargılarımdan eminim.

HARRY : Seçkin bir adamsın sen, Stiwen!

STIWEN : Şu anda ne geldi aklıma biliyor musun? Aynı mahallede büyüdük seninle, aynı bölükte savaştık, şunca yıldır dostuz, bir kez olsun konuk gelmedin evime, kaırımı, çocuklarımı tanımadın. Yarın oğlumun doğum günü. Sizi, evimi onurlandırmaya çağırıyorum, Harry Plumer!

HARRY : Çağrını teşekkürlerimle kabul ediyorum. Oğluna, bir bavul dolusu, kendi ellerimle yaptığım oyuncaklardan getireceğim. Babasının bir oyuncakçı dükkânı açınam konusundaki projesine katılmamakla birlikte...

STIWEN : Kinci bir adam gibi konuşuyorsun...

HARRY : Stiwen, gerçekten seviyor musun beni?

STIWEN : Hâlâ emin değil misin bundan? Yahu dostuz biz!..

HARRY : Evet... Öyle... Şu çılgın dünyada bir dost sahibi olmak ne kadar güzel bir şey... Senin gibi bir dostu sahip olmak ne kadar güzel bir şey. Üç kez hayatımı kurtardın cephede. İş bulmama yardım ettin. Daha da önemlisi, kişiliğimi bulmama yardım ettin. Senin sayende tanıdım insan ellerinin sıcaklığını... Anımsıyor musun, yedi sekiz yaşlarındaydık. Mahallede çocuklardan dayak yemekten kurtardın beni. Her

zaman da böyle olmuştur bu. Yanılmıyorsam, sol kaşının üstündeki yara o günlerden kalmadır.

STIWEN : Nerden geldi şimdi aklına bunlar... Neyse... İyice dinlen bugün. Yarın formda olmalısın... Suzi'yi şimdiden kıskanmaya başladım senden... Siz aktörlerden korkulur...

HARRY : (Şakacı) Dost karısı kutsaldır benim için...

STIWEN : (Çıkarken) Hoşça kal. Yarın görüşmek üzere... (Çıkar.)

(Harry ayna önünde makyajını temizlerken, bir yandan da "Stiwen / Seçkin bir adamsın sen" nakaratını türkü gibi mırıldanır. Bir süre geçer böyle. Koşarak Gina girer odaya. Yirmi iki yaşlarında, zayıf, pek güzel olmayan bir İtalyan kızıdır bu. Bronis'in sokaklarından birinde, bir benzin istasyonunda satıcı olarak çalışmaktadır. Gözlerinin belirgin bir güzelliği vardır sadece. Çok heyecanlıdır.)

GINA : Stiwen'i tutukladılar.

HARRY : Ne diyorsun sen! Şimdi buradaydı... Az önce...

GINA : Tam çıkarken tutukladılar. Çıkışta. Seni bekliyordum orada...

HARRY : Kim tutukladı?

GINA : Bilmiyorum... Polis değillerdi... Sivil giyimli iki adam... Kapıda görünür görünmez yaklaştılar Stiwen'e...

HARRY : Tutukladıklarını nereden biliyorsun?

GINA : Bir arabaya bindirdiler onu...

HARRY : Ee?..

GINA : Kapıcı, Federal Büro'dan olduğunu söyledi adamların...

HARRY : Şeytan bilir, neler olup bitiyor...

GINA : Senin için korkuyorum, Harry...

HARRY : Korkuyorsun... Korkuyorsunuz... Korkuyorlar... Niçin korkuyorsun bakayım? Merdivenleri çıkarken gelen var mıydı arkandan?

GINA : Hayır.

HARRY : Git bak bir kez.

GINA : (Kapıyı açıp bakar, yeniden kapar.) Kimse yok. (Sessizlik.) Korkuyorum, Harry...

HARRY : Peki ama niye bu kadar ilgilisin benimle?.. Karım

değilsin, kız kardeşim değilsin, sevgilim değilsin...

GINA : Birlikte büyüdük ama... Üç gündür, üst üste, işe giderken Baş Rahibe İsabella'ya rastlıyorum. Kötü bir işaret bu... Bugün de durup dururken ayna duvardan düşüp un ufak oldu... Kötü işaretler bunlar... Meryem Ana'ya mum yakıtım... Ama yine de korkuyorum...

HARRY : (*Bağırır.*) Korkuyorum... Korkuyorum... Korkuyorum... Bir korkuyorum tutturdun başka söz etmez oldun... Sanki ben korkmuyorum muyum sanıyorsun?..

GINA : Bir şeyler yapmalısın, Harry?

HARRY : Ne yapabilirim onun için?

GINA : Ben senden söz ediyorum...

HARRY : Beni ele verir diye mi kaygılanıyorsun? Stiwen en iyi dostumdur benim. Sonra ne diyebilir ki... Gazete dağıtıyordum, hepsi bu... İki kez de mitinge katıldım...

GINA : Polis komiseriyle konuşmalısın...

HARRY : Stiwen seçkin bir adamdır...

GINA : Onların arasına tesadüfen düştüğünü söylemelisin komisere.

HARRY : Stiwen seçkin bir adamdır. Seviyorum onu. Yeteneğimi anlayan biricik insandır.

GINA : Komisere her şeyi anlatmalısın... O zaman dokunmazlar sana... Öyle korkuyorum ki, Harry... Bir gün gazeteyi açıp, adını suçlular listesinde okuyacağım diye...

HARRY : Stiwen'in adı geçecek gazetelere... Benimki değil... Hem de birinci sayfalara belki...

GINA : Çok kötü bir şey midir adının birinci sayfalara geçmesi?..

HARRY : (*Düşünceli*) Stiwen için belki... Fakat, sözcüğü, Herbert Filbricht için bir zaferdir bu... Adı birinci sayfalara geçtikten sonra ulusal kahramanı oldu Amerika'nın...

GINA : Komisere her şeyi açıklarsan belki...

HARRY : (*Düşünceli*) Komisere mi? Neden komisere?.. Onun bir önemi yok ki bu işte... (*Kafasının bazı düşüncelerle yorulduğu bellidir.*) Haklısın... Bir şeyler yapmalıyım. (*Gina'ya dönerek*) Neyse, sakın ol. Geç oldu, eve gitmelisin... Seni götüreyim... Ama üstümü değiştirmeliyim önce... Beni

aşağıda bekle.

GINA : Ne yapmak istiyorsun?

HARRY : Kötü bir şey yapacak değilim. Git şimdi.

(Gina çıkar. Harry sarı robdöşambri çıkarır. Siyah külot pantolonla kalır. Boynundaki lastik boyunbağıyla sinirli sinirli oynarken, öteki eliyle telefonda bir numara çevirir. Karşından yanıt sesi gelir. Fakat Harry bir şey söylemeden çabucak kapatır ahizeyi.)

HARRY : Allah kahretsin. Sandığım kadar da kolay değilmiş... *(Alnında biriken teri siler, bir an düşünür, sonra kararlı bir tavırla yeniden çevirir numarayı.)* Ben, Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi üyesi aktör Harry Plumer...

ÜÇÜNCÜ SAHNE

“Harry Ruhunu Şeytana Satıyor”

Savcı Cabbot Downs'ın odası. Savcı, genç, uzun boylu, enerjik bir adamdır. Çok şıktır. Perde açıldığında, yardımcısı Clifford Shennon'la konuşmaktadır. Shennon, yaşlıca, şişman, gözlüklü bir adamdır. Şefinden farklı olarak, sıradan bir dış görünüşü vardır.

SAVCI : *(Dostça)* Çoktandır başınızı ağrıttığının farkındayım, Cliff. Açık yüreklilikle söyleyin bana, şefinizin başka biri olmasını yeğlerdiniz, değil mi?

SAVCI YARDIMCISI : Kuşkusuz, Cabbot... Fakat bir süredir bütün şavcılar birbirlerine benzediklerinden, sizinle uzlaşmaktan başka çarem yok...

SAVCI : *(Çok nazik)* Siz savcı, ben yardımcınız olsaydım, Amerika daha mı kazançlı çıkardı dersiniz?

SAVCI YARDIMCISI : *(Aynı nezaketle)* Amerika'yı bilemem, fakat siz kazançlı çıkardınız kuşkusuz. Deney eksikliğiniz var, şef.

SAVCI : Alfabeyi yeniden sökmeye niyetim yok doğrusu. İflah olmaz bir ukalasınsınız, dostum. Neyse... Yeniden başlayalım

haydi... Bakır madenlerinde bir grev patlak veriyor. Ve bunun elebaşısı, Stiwen V. Martin diye biri. Tamam mı?..

SAVCI YARDIMCISI : Tamam.

SAVCI : Stiwen'in Komünist Partisi üyesi olduğunu biliyoruz, tamam mı?

SAVCI YARDIMCISI : Tamam.

SAVCI : Dünya koşulları, ülkemizi dünyanın çeşitli yerlerine, kara, hava ve deniz kuvvetleriyle çıkartmalar yapmaya zorladı, tamam mı?

SAVCI YARDIMCISI : Tamam.

SAVCI : Bakır madenlerinde Stiwen'in elebaşılığında yürütülen grev, ülkemizin silah sanayiinde üretimin düşürülmesini amaçlamıştır, tamam mı?

SAVCI YARDIMCISI : Tamam değil...

SAVCI : Nasıl tamam değil?

SAVCI YARDIMCISI : Elimizde herhangi bir kanıt yok bu konuda...

SAVCI : Bildiğiniz gibi, hatta Makaren Smith yasasında, komünistlerin yabancı devletler hesabına ajanlık yapan kimseler oldukları yazılıdır. Bir ajanın bakır madenlerinde yönettiği bir grevin amacı herhalde ücretlerin artmasıyla sınırlı değildir, tamam mı?

SAVCI YARDIMCISI : Belki... Fakat aynı yasa, sanığın parti üyesi olduğunu itiraf etmesi zorunluluğunu da belirtir. Stiwen Martin böyle bir itirafta bulunmadı henüz. Stiwen'in partili olduğu kanıtlanmadığı için grevin, sizin söylediğiniz gibi, ülkenin askeri gücünü yıpratmaya yönelik olduğu da kanıtlanamamış oluyor. Elimizde tek bir tanık olmadan, suçlamamızı temellendiremeyiz, tamam mı?

SAVCI : Tamam. Bundan çıkan sonuç, Stiwen'i bir kere daha itirafa zorlamamız ve bir de ne pahasına olursa olsun bir tanık bulmamız gerekliliği... Bir kez daha konuşacağını Stiwen'le. Getirtin onu buraya...

(Savcı Yardımcısı çıkar.)

SAVCI : (Dosyayı inceler) Bunlar... tamam... tamam... Bunlar... tamam sayılmaz... tamam değil... tamam değil...

(*Stiwen Martin, bir polis eşliğinde girer.*)

SAVCI : (*Polise*) Gidebilirsiniz. (*Polis çıkar. Stiwen'e*) İki iş adamı gibi konuşalım.

STIWEN : Pekâlâ, buyrun. Hiçbir şey imzalamayacağım. Başka bir isteğiniz?

SAVCI : Başka bir isteğim, öyle mi?.. "İmpayer Bakır İşletmesi"nin adamları bir kez ıslatmışlardı sizi. Bu tutuklanışınızdan önce de mahkemeye hakaretten beş ay yatmışlığınız var. Ve şimdi kalkmış, başka bir isteğiniz diye soruyorsunuz. Başka bir isteğim, on beş yıl... Bütün bunlar, bundan sonra nasıl davranmanız gerektiği konusunda yeterince ders çıkarabileceğiniz olaylar değil mi?

STIWEN : Ben, çok daha önceleri düşündüm bu konuları. Faşist tankları üstüme gelirken ve İtalya'da hastanede yattığım sırada düşündüm. Bana ilk nişanı verdikleri sırada düşündüm. Ülkeme döndüğümde, orada büyük bir olasılıkla beni on beş yılın beklediğini biliyordum.

SAVCI : Böylesine pervasız davranmanız, suçlandığınız konuda bir tanık bulunmadığını bilmenizden geliyor.

STIWEN : Hiç de emin değilim bundan. Yeterince seçenek var elinizde. İhbarcılar, espiyonlar, yalancı tanıklar nefret ve horgörü uyandırıyorlardı bir zamanlar. Şimdi ulusal kahraman sayılıyorlar. Onların zaferlerinin reklamı için milyonlar harcıyorsunuz. Profesyonel bir suçlama tanığı, yani profesyonel bir yalancı tanık ve profesyonel alkolik Metia Tsvet'in onuruna Pensilvania'da verilen şölene çağrılan siz değil misiniz? *Federal Büro İçin Nasıl Komünist Oldum* adlı filmde izlemiş olmalısınız onu. Ya da muhbir Herbert Filbricht'in onuruna düzenlenen şölen için Massachusetts eyaletine çağrılmış olduğunuzu sanırım.

SAVCI : (*Stiwen'in sözünü keserek*) Askerdir onlar. Gizli servis memurlarıdır. Gözlerini kırpmadan ateşe atarlar kendilerini. Askerlerin ve gizli servis memurlarının çalışması her zaman temiz yürür. Fakat bilimin saygısını kazanmıştır onlar...

STIWEN : Ben de askerdim... Faşistlerle dövüşürken benim de

pisliğe ve kana bulandığım zamanlar oldu... Fakat sizin ajanlarınızın pisliği tümüyle başka bir türden... Açık yüreklilikle konuşmak gerekirse, bu kez kimi kullanacağınızı merak ediyorum doğrusu... Bu alçakların hiçbirini tanımam çünkü... Suratını görmek ilginç olurdu...

(Telefon çalar.)

SAVCI : Evet... Benim... Ne dediniz... (Bir süre ilgiyle dinler. Stiw'en'e) Pekâlâ... Demek kabul etmiyorsunuz size yönelttiğimiz suçlamaları...

STIWEN : Sorunuzu yanıtlamıştım daha önce...

SAVCI : Pekâlâ. (Zili çalar. Bir polis girer.) Götürün onu. (Stiw'en'i götürürler.)

SAVCI : (Tek başına, dosyayı karıştırır) Tamam... Tamam sayılmaz... Tamam değil... Fakat... Belki de tamam... (Kapı çalınır.)

SAVCI : Girin.

(Harry Plumer girer.)

SAVCI : Oturun lütfen.

HARRY : (Oturur, oturmasıyla ayağa fırlaması bir olur. Çok heyecanlıdır.) Sayın Savcı, ben Amerika Komünist Partisi üyesiyim. Parti gazetesini dağıttım ve mitinglerde konuştum.

SAVCI : Bütün bunları daha önce gerekli makamlara söylediniz zaten. Oturun lütfen.

HARRY : (Oturur ve aynı anda yerinden fırlayarak) Size söyledim daha önce. Artık hiçbir ilişkim yok bu örgütle. Sadece "Worker" sattım. O da bütün bayilerde satılıyor zaten...

SAVCI : (Ansızın) Boyunbağınız nasıl da kırmızı...

HARRY : (Boyunbağına bakar.) Evet... Ne olmuş?

SAVCI : "Altın Kızböceği" gece kulübündeki numaralarınız da çok ilginç...

HARRY : Sahi mi? Beğendiniz mi gerçekten? Demek tiyatromuza geliyorsunuz?..

SAVCI : Hayır, dostlarımdan işittim.

HARRY : Biliyor musunuz, bestelerim de vardır benim. Ayrıca, telden çok güzel, çok hoş oyuncaklar yaparım...

SAVCI : Bütün bunlar gerçekten ilginç... (Susuş.) Sanırım epeyce

tanıdığınız vardır partide?

HARRY : Kuşkusuz...

SAVCI : Örneğin?

HARRY : Örneğin... *(Bir an düşünür.)* Jack Newman, Olen Foster, Paul Runy.

SAVCI : Nasıl bir adam bu Paul Runy?

HARRY : *(Düşünmeksizin)* Çok iyi bir adamdır. Şairdir, benim gibi. Aramızdaki fark, o yazdıklarını yayımlıyor. Çok yoksul gerçi. Ayrıca savaşa da katılmış.

SAVCI : Başka tanıdıkların var mı?

HARRY : O-hoo... Daha pek çok kişi var. Örneğin Betty Harris... Duldur. Çocuksuz. Kendi halinde bir dulcuk işte... Yaşlı, şişko bir kadıncağız. Öyle bir reçelli yılbaşı hindisi hazırlar ki; parmaklarınızı yersiniz...

SAVCI : Demek seviyorsunuz pişirdiği hindiyi?

HARRY : Ne demek!.. Gerçekten çok lezzetli bir şey oluyor... Hele elma turtası, bir harikadır...

SAVCI : *(Çok saygılı bir tavırla)* Bağışlayın ama, anlayamıyorum, neden ayrıldınız böyle bulunmaz bir arkadaş topluluğundan?..

HARRY : *(Yine yerinden sıçrayarak)* Nasıl, neden? Söyledim size... Anladım ki...

SAVCI : Stiwen Martin adı bir şey anımsatıyor mu size?

HARRY : Stiwen çok seçkin bir adamdır.

SAVCI : Demek tanıyorsunuz onu?

HARRY : Stiwen'i dün tutukladılar.

SAVCI : Neden?

HARRY : Bilmiyorum...

SAVCI : Ülkemiz savaş sanayiine büyük bir darbe indirmek istiyordu.

HARRY : Olamaz! Stiwen Amerika'yı korumak için dövüştü. Çok iyi askerdi.

SAVCI : Ayrıca hindi ve elma turtası hazırlamakta da çok becerikli olmalı, öyle değil mi?

(Harry oturur.)

SAVCI : Bizim, korkuya kapılmış aktörler ve pişmanlık getirmiş

günahkârlarla işimiz yok, tamam mı? Suçlama tanıklarına ihtiyacımız var anlıyor musunuz?

HARRY : Anlıyorum... Fakat, hangi konuda tanıklık edebilirim, bilmiyorum...

SAVCI : Sahnede profesyonel tanık Herbert Filbricht'i oynuyordunuz, yanılmıyorsam... Öyle söylediler. Pantomim numaranızda onu canlandırıyor musunuz...

HARRY : Rejisör neyi isterse, onu oynarım ben...

SAVCI : Rejisör de partiden mi?

HARRY : Hayır. Nereden çıkardınız bunu!..

SAVCI : Ya bir başka rejisör başka bir yorumla oynamanızı istese bu rolü?.. Oynar mıydınız?..

HARRY : İlginç bir yorumsa eğer... Niye olmasın!.. Aktörüm ben...

SAVCI : Dün Harvard Üniversitesi onur madalyası verdi Herbert Filbricht'e... Ne dersiniz, bu madalya hakkı mıydı?

HARRY : Verdiklerine göre... Hakkıydı kuşkusuz...

SAVCI : Herbert Filbricht dürüst bir insandır. Gerçek bir Amerikalıdır. Fakat kimi zaman, büyük amacı uğruna, kişiliğiyle bağdaşmayan roller üstlenmesi gerekiyor... Benim başıma da geldiği olur bunun... Sizi buraya, Filbricht'in yolunu izlemeye, bu çetin, fakat şanlı yolu izlemeye çağırdım. Birinci sayfa insanı olduğunuzda, hakkınızdaki haberler dört sütun üzerinden ve portrenizle birlikte verildiğinde, batakhanelerde ve gece kulüplerinde sizinle de alay eden hokkabaz aktörler türeyecektir. Önemi yok bunların... Çünkü kıskançlık insanlara özgü bir duygudur...

(Harry susmaktadır.)

SAVCI : (Devamla) Şimdi soruyorum: Stiwen Martin'in size, savaş üretimimizi düşürmek için bir sabotaj düzenlemekten söz ettiğine tanıklık edebilir misiniz?

HARRY : Hayır.

SAVCI : Fakat niçin? Stiwen davasıyla ilgili tüm belgeleri vereceğiz size. Söyleyin şimdi, aranızdaki bu konuşma nerede geçti?

HARRY : Fakat...

SAVCI : Martin gelir miydi sizin gece kulübüne?

HARRY : Evet. Bir aktör olarak sever beni. Yeteneğimi gerçekten takdir eden biricik insandır...

SAVCI : Demek bu konuşma gece kulübünde geçti?

HARRY : Söylediğinize benzer bir konuşma geçmedi aramızda.

SAVCI : Fakat kısa bir süre önce görüştünüz onunla, değil mi?

HARRY : Evet...

SAVCI : Nerede?

HARRY : Dün tiyatroya gelmişti...

SAVCI : Tiyatronun neresinde konuştunuz?..

HARRY : Benim makyaj odamda.

SAVCI : Yanınızda başka kim vardı?

HARRY : Hiç kimse...

SAVCI : Saat kaçta geçti bu konuşma?

HARRY : Gösteriden hemen sonra.

SAVCI : Tam olarak söyleyin...

HARRY : Saat bire doğru...

SAVCI : Dün neydi günlerden?

HARRY : 7 Temmuz.

SAVCI : Demek 7 Temmuz gecesi, saat bir sularında, Stiwen Martin, makyaj odanızda, ülkenin savunma sistemine darbe indirecek bir planından söz etti size? Öyle mi?

HARRY : Hayır. Böyle bir şey olmadı. Stiwen dostumdur benim. Dostuma ihanet edemem.

SAVCI : Dostluktan üstün şeyler de vardır.

HARRY : Fakat, ben...

SAVCI : Demek Amerika'ya hizmet etmek istemiyorsunuz...

HARRY : *(Telaşla)* Hayır... Ne demek bu? Her zaman Amerika'ya hizmet etmeye hazırım ben... Böyle bir şey söylemedim. *(Savcı zili çalar, polis girer.)*

SAVCI : Stiwen Martin'i getirin.

(Polis çıkar.)

HARRY : Stiwen burada mı? Onunla karşılaşmak istemiyorum. Neden çağırıyorsunuz buraya? Onu göremem şimdi. Ne yapmak istiyorsunuz?

(Stiwen girer.)

STIWEN : *(Şaşkın)* Harry? Seni de mi? *(Savcı'ya)* Neden tutukla-

dınız onu? Madendeki olaylarla hiçbir ilgisi yoktur. Altı aydır New York'tan dışarı adım atmadı. Çok yetenekli bir oyuncudur o.

SAVCI : Aynı zamanda dürüst bir insan mı?

STIWEN : Elbette.

SAVCI : Demek inanabiliriz ona?

STIWEN : Elbette.

SAVCI : Komünist midir?

STIWEN : Bilmiyorum.

SAVCI : (*Harry'ye*) Komünist Partisine üye miydiniz?

HARRY : Ben... Ben... Ben...

STIWEN : Topla kendini, Harry. Korkacak bir şey yok.

SAVCI : Soruyorum, üye miydiniz Partiye?

HARRY : Evet.

SAVCI : Yazıp imzalar mısınız bu ifadenizi?

STIWEN : Harry!

SAVCI : Partinin üyesi olduğunuzu, fakat şimdi üyelikten ayrıldığınızı kabul ediyorsunuz, öyle mi?

HARRY : Evet.

STIWEN : Harry, ne diyorsun sen?

SAVCI : (*Stiwen'e*) Bir dakika. (*Harry'ye*) Stiwen Martin dün akşamki gösterinizden sonra sizin makyaj odanıza gelmiş, öyle mi?

STIWEN : Evet, öyle. Gösteriden sonra odasıdaydım onun.

SAVCI : (*Harry'ye*) Stiwen Martin, bakır madenlerinde geçen olayların, Amerika Birleşik Devletleri'nin savaş gücünü yıpratmak amacını taşıdığını söyledi mi size? Ya evet, ya hayır deyin...

STIWEN : Yalan bu. Böyle bir şey söylemedim ben... Harry, söylesene gerçeği.

(*Harry susmaktadır.*)

STIWEN : (*Devamla*) Haa... Anlıyorum...

SAVCI : Soruyorum size, Harry Plumer, böyle bir konuşma geçti mi aranızda?

HARRY : (*Başını yere indirerek, sessizce*) Geçti...

STIWEN : Nasıl bir iş edinmeyi tasarladığını anlıyorum şimdi...

SAVCI : (*Harry'ye*) Yandaki odaya gidip yardımcıma ifadenizi yazdırın.

(*Harry çıkar.*)

SAVCI : (*Stiwen'e*) İşte böyle... Suratını görmek istiyordunuz yalancı tanığın, gördünüz işte...

(*Stiwen susmaktadır.*)

SAVCI : Fakat kuzum, nasıl oluyor da böyle zayıf karakterli, alçak herifleri alıyorsunuz aranızda?

STIWEN : (*Düşünceli*) Hepimiz aynı annenin, Amerika'nın çocuklarıyız, siz, o ve ben...

DÖRDÜNCÜ SAHNE

“Kral VII. Albert ve Ben”

Newyork'la pahalı bir otelin lüks odası. Sahne bir süre boş kalır. Sonra hızla kapıdan Harry Plumer, arkasından da bavullarını taşıyan iki otel işçisi girer. Harry paltosunu ve şapkasını divana fırlatarak, kendini bir koltuğa atar.

HARRY : (*Otel işçilerinden birinin zenci olduğunu farkederek*)
Zenci misiniz?

OTEL İŞÇİSİ : Gördüğünüz gibi...

HARRY : Gazeteler, beyazların mahallesinde oturan bir zencinin evinin dinamitle uçurulduğunu yazıyor. Ne düşünüyorsunuz bu konuda?

(*Zenci susar.*)

HARRY : Bir de demokrasi diyorlar buna ha?

(*Zenci susmaktadır. Harry, adama bahşiş vermek için cebini karıştırır, fakat tam bu sırada telefon çalar.*)

HARRY : (*Ahizeyi alarak*) Evet... Peki gelsin... (*Telefonu kapatarak*) Allah kahretsin, nerede olduğum bilinmeden bir adım bile atmam olanaksız. (*Otel işçilerine*) Ne bekliyorsunuz siz? (*Bahşiş vereceğini unutmuştur.*) Teşekkür ederim, gidebilirsiniz.

(Otel işçileri çıkarlar. Harry aynaya yaklaşır, boyunbağını düzeltir, yüzünde çeşitli ifadeleri denedikten sonra yine koltuğuna yerleşir. Haftalık bir tiyatro dergisinin yazarı olan gazeteci girer odaya.)

GAZETECİ : Hoş geldiniz. Böyle ansızın rahatsız ettiğim için özür dilerim. Fakat yazı kurulumuz, dört gözle bekliyordu gelmenizi...

HARRY : Sadede gelelim, sadede... Yorgunluktan ölüyorum. On gün içinde yirmi eyalet dolaşarak tam on beş söylev verdim. Emrimde özel bir uçak vardı, fakat yine de...

GAZETECİ : Yazı kurulu olarak izledik bu muazzam turnenizi... Ulusumuzun düşmanı olan antinasyonal güçler karşısındaki düşünceleriniz...

HARRY : Fakat, sadede gelelim, sadede... Korkunç yorgunum... Ölesiye yorgunum... Hele Washington'da senatör Johnson'un seçim kampanyasını örgütlediğim sırada dolaştığım o tımarhane yok mu!..

GAZETECİ : Kongre üyesi Jack Charles'in hakkınızda yazdıklarını okumuş olmalısınız?

HARRY : Evet... (Ezberle ve bir parça ironik bir tavırla pasajlar okur yazıdan.) "Plumer gibi insanlar, tıpkı savaş alanındaki askerler gibi, yiğitlik madalyasına layıktırlar." Fakat, sadede gelelim, sadede...

GAZETECİ : Genel yazmanımız...

HARRY : Genel yazmanınız ne istiyor bakalım (Kendini işaret ederek) selefinden?.. Hazır sırası gelmişken, derginizin beni artık hiç ilgilendirmedeğini söyleyeyim. İki kez, tiyatrolar arasındaki zararlı öğelerin listesini verdim size...

(Telefon.)

HARRY : (Ahizeyi alarak) Evet... Peki, gelsin. (Gazeteciye) Gördüğünüz gibi, başımı kaşıyacak vaktim yok... Görüşmek üzere...

(Gazeteciyi kapıdan uğurlar, sonra aynaya yaklaşarak saygın bir yüz ifadesi takınır. Yaşlıca bir adam girer odaya. Newyork Coocis Koleji'nin rektörüdür bu.)

HARRY : (*Koşarak karşılar onu.*) Buyrun, şöyle buyrun. (*Koltuğu gösterir.*) Şeref verdiniz... Ben gelmeliydim sizin ziyaretinize. Yirmi yedi kat çıktınız...

REKTÖR : Asansörle...

HARRY : Bulduğum yerlerde, Amerika Birleşik Devletleri'nin Başkan'ıyla bile karşılaşsam şaşırmazdım. Çünkü dostlarım arasında yarın bu yüce makama çıkabilecek kimseler var. Fakat Coocis Koleji'nin rektörünün ziyaretime geleceği aklımdan geçmezdi doğrusu...

REKTÖR : Journal American'de makalelerinizi okudum...

HARRY : Beğendiniz mi?

REKTÖR : Yararlı şeyler...

HARRY : Size nasıl hizmet edebilirim?

REKTÖR : Bilmem... Nasıl söylemeli. (*Sözcük bulmada güçlük çekerek*) Bilmem... Kolejimizdeki öğretmenler ve öğrenciler arasında bulunan zararlı öğelerin bir listesini verebilir miydiniz bana...

HARRY : Çaba gösteririm...

REKTÖR : Eğer... Gerekirse... Nasıl söylemeli... Anlıyorsunuz ya... Tanıklık yapar mısınız bu konuda?..

HARRY : Bir düşünüyüm... Hiç zamanım yok... Fakat düşüneceğim yine de...

REKTÖR : Bir ricam daha var...

HARRY : Buyrun, sizi dinliyorum.

REKTÖR : Hiç kimse aramızda geçen bu konuşmayı bilmemeli... Size... Nasıl söylemeli... Özel bir iş dolayısıyla geldim...

HARRY : Anlıyorum...

REKTÖR : Kuşkusuz, karşılıksız kalmayacaksınız...

HARRY : Kuşkusuz... Hepsi bu kadar mı?

REKTÖR : Sanırım, evet...

HARRY : Bana öyle geliyor ki, sorunu daraltıyorsunuz biraz... Sadece kolejinizde değil, eğitim işlerinin tümünde güvenilir bir danışman olabilirim... Zaten şu sırada buna benzer bir iş üzerindeyim. Newyork radyo-televizyonuyla ilgili bir iş... Anlıyorsunuz ya...

REKTÖR : Anlıyorum... Size gerekli ipuçlarını vereceğim kuşku-

suz... Fakat, buraya gelişimin aramızda kalması gerektiğini unutmayın rica ederim.

HARRY : Unutmam... Hepsi bu kadar mı?

REKTÖR : Evet.

HARRY : Daha fazla tutmayayım sizi... (*Dalkavukça*) Onur verdiniz bana... Çok memnun oldum... Fakat, ayrılmadan önce hemen belirtiyim ki, meslektaşım Louis Budeny gibi, isteseydim profesör olabilirdim ben de. İşitmişsinizdir, kendisi Forhemski Üniversitesi'nde profesördür şimdi. Ona Boston kentinin anahtarını vermişlerdi. Bana da herhangi bir kentin anahtarını verirlerdi profesör olsaydım... Neyse... Şimdi ufacak bir kişisel dileğim var sizden... Bir saat sonra onuruma bir şölen veriliyor. Sizi de konuklar arasında isterim... Hoşça kalın...

(*Rektör çıkar.*)

HARRY : Alçak herif! Kart deyyus!.. Ellerini pisliğe buluşturmadan korkuyorlar... (*Ellerine bakar.*) Ya benim ellerim... (*Bir suskunluk ve bocalamadan sonra*) Hayır, korkmuyorum ben...

(*Kapı çalınır.*)

HARRY : Girin.

(*Zenci otel işçisi, bir tepsi içinde mektup ve gazetelerle girer.*)

HARRY : (*Mektuplara çabucak göz atar, birini ayırarak ötekileri tepsiye fırlatır yeniden. Ayırdığı mektubu yüksek sesle okur.*)

"Harry, sevgili dost! Stiwen olayındaki yardımınız için bir kere daha teşekkür etmek isterim. İşin başarıyla yürütülmesinde kanıtlarınız çok gerekliydi. Büyük bir ustalıkla seçmişsiniz onları... İçten dostunuz. Amerika Birleşik Devletleri Savcısı..."

(*Kapı çalınır.*)

HARRY : Girin.

(*Gina girer. Harry onu farketmemiş gibidir. Bir gazete alır ve çabucak göz gezdirir birinci sayfaya.*)

HARRY : Allah kahretsin! Bu saçmalığa bir son vermeli artık. Gebermek için, en iyi söylevimi verdiğim zamanı beklemesi mi gerekiyordu bu kralın?.. Al, gör işte... Fotoğrafı beş

sütun üzerinden verilmiş... Çünkü, anlıyorsun ya, "poz vererek vefat etmiş"... Şu yazı işleri müdürlerinin cinde sonunda anlamaları gereken bir şey var: Ya Kral VII. Albert, ya ben. Sen niye geldin?

GINA : Annenden mektup getirdim. (*Mektubu Harry'ye uzatır.*)

HARRY : (*Mektuba göz atarak*) Ah anne, her zaman dert edinecek bir şeyler bulur... (*Okur.*) "Oğlum, bana öyle geliyor ki, doğru bir yolda değilsin... Üzülüyorum senin için..." Benim için üzülüyor... Sen benim için üzülüyorsun... Onlar benim için üzülüyorlar... Fakat ben üzülmiyorum... Ne olmuş yani... Onların yolunda yürüyüp, bir tütüncü dükkânının duvarları arasına hapis mi etseydim kendimi? Yağma yok... Çok daha iyi bir iş buldum ben... Sanırım ki, hiç de fena sayılmaz kazancım... Daha ne istiyorlar!.. İş bilenin, kılıç kuşananın!.. Kafalarını işletebilseler, onlar da dünyanın parasını kazanabilirler sırtımdan... Borsada iyi para eden bir adım var bugüne bugün...

GINA : Mutlu musun?

HARRY : Niye olmayayım?.. Mutluyum elbette...

GINA : Senin için dua edeceğim, Harry...

HARRY : Teşekkür ederim. Dua et, ne olur ne olmaz...

GINA : Tanrıyı düşündüğün zamanlar oluyor mu?

HARRY : Vakit yok, Gina, vakit yok...

GINA : Fakat, seni böyle yükseltilen çıkararak, onun buyruğudur...

HARRY : Ben, kafamla yükseldim... Neyse... Az sonra bir kadın gelecek buraya...

GINA : Gideyim mi yani...

HARRY : Hayır, kalabilirsin...

GINA : Kim bu kadın?

HARRY : Çok zengin bir kadın... Bir dul...

GINA : Seviyor musun onu? .

HARRY : Hayır... Nereden çıkardın bunu... Fakat sanırım evleneceğiz onunla... Parasına tamah ettiğimi sanma sakın... Ayrı bir iş numarası söz konusu... Kocasını Wisconsin eyaleti seçimleri sırasında desteklediğim Senatör Johnson'a para yardımında bulunmuştu. Adamın hesap işleri pek temiz

değilmiş meğer... Şimdi bunu, benim moruğa karşı koz olarak kullanmak istiyorlar... Falvia'yı, yani milyonerin şimdi dul olan karısını, Senato Komisyonuna sorguya çağırıyorlar... Bu komisyonun karşısına çıkmaması gerekiyor, anlıyorsun ya... Saygıdeğer madamı Miami'ye götürmek ve bu yolculuğu elden geldiğince sevimli kılmakla görevlendirilmiş bulunuyorum...

GINA : Hiçbir şey anlayamıyorum... O da seninle gelmeye razı oldu demek... Seviyor mu seni?..

HARRY : Bunu, bugün anlayacağız. Şimdilik, ilk raundu kazanmış durumdayım... Madam ilgilendi Büyük Amerika'yla... *(Saate bakar.)* Ve sanırım, şu anda, odama gelmek üzere asansördedir...

GINA : Ne de olsa, yine de gitmem gerekiyor belki...

HARRY : Hayır... Hiçbir sakınca yok kalmada... Ayrıca, eski bir aktör olarak, seyirci önünde oynamayı yeğlerim... *(Kapı çalınır.)*

HARRY : Geldi işte... *(Seslenir.)* Buyrun!

(Falvia Bentley girer. Kırk yaşlarında, belli bir entellektüel çekiciliği olan bir kadındır bu... Oldukça zarif, siyah bir elbise vardır üzerinde.)

HARRY : *(Meşum erkek rolünde)* Siz! Burada!.. Ne kadar heyecanlandığımı, sarsıldığımı, şaşırıldığımı ve mutlu olduğumu gizleyemeyeceğim... Bütün bunlar bir düş olabilirdi... Fakat, bekliyordum yine de...

FALVIA : *(Bir parça şaşkınlıkla Gina'ya bakarak)* Beni... tanıştıracaksınız sanırım... şeyinizle...

HARRY : *(Yanıt vermekte acele ederek)* Haa... Babamların komşusunun kızıdır o... İtalyandır... Gina, size Madam Falvia Bentley'i takdim etmekle şeref duyarım...

FALVIA : Saçlarınız ne güzel...

HARRY : Sanıyorum, bir parça tutkun bana... Öyle değil mi, Gina?

(Gina susmaktadır.)

FALVIA : Kızı utandırmayın, Harry...

HARRY : Sizi Johnson'ların kabulünde ilk kez gördüğümde,

Falvia, alinyazımın alinyazınızla bağı olduğunu ta yüreğimde duyduğum...

FALVIA : *(Harry'nin parlak sözlerine ve iltifatlarına aldırış etmeksizin Gina'ya döner.)* Newyork'da mı doğdunuz?

GINA : Napoli'den geldiğimizde beş yaşındaymışım...

HARRY : *(Milyoner dulun ilgisini çekmeye çalışarak)* Bu odanın eşliğinden içeri adımınızı atar atmaz, ikimize birden açılacak olan yeni ve hayranlık verici bir dünyaya girdiğinizi hissediyor musunuz, Falvia?..

FALVIA : *(Harry'nin sözlerine kulak asmaksızın)* Napoli'yi severim...

HARRY : *(Bir Napoli şarkısı söylemeye başlar ve arkasından şiire geçer.)* Bir anda unutabilirim sizi / Camın ötesinde çakan şimşek gibi / Sizi yüreğimde barındırabilirim / Evime uçup gelen bir kuş gibi... Bir Napoli ezgisi, fakat sözler benim... Az önce sizin için yazdım onları... *(Yavaş yavaş yeni bir rol için esinlenerek)* Şiiri ve resmi severim... Tiyatroyu ve müziği de... Tüm güzel ve yüce şeylere bayılırım... Doğuştan duygusalımdır ben...

FALVIA : Beni ilgilendiren, bugünkü mesleğiniz...

HARRY : Yani, ne demek istiyorsunuz bununla?

FALVIA : Yanılmıyorsam, Birleşik Devletler Savcılığı'nın profesyonel suçlama tanığısınız.

HARRY : Hoşunuza gitmiyor mu bu? ,

FALVIA : Tam tersine... Buraya özellikle bunun için geldim zaten. Tuhaf meslekleri olan ünlü insanlar koleksiyonu yapıyorum ben... Sizden önceki dostum, bir eski model arabalar yarışçısıydı...

HARRY : Benn mi yoksa?..

FALVIA : Ta kendisi..

HARRY : Paramparça oldu bir kazada...

FALVIA : Mesleğinin gereği idi bu... Tuhaf merakları olan zengin bir dul sanmayın beni sakın... Pul koleksiyoncularının ya da eski tablo toplayıcılarının ne kadar tuhaf merakları varsa, benimkiler de o kadar. Onlardan farkım, paramın daha fazla oluşu ve bunun böyle bir meraka sahip olmama olanak

verişi...

HARRY : Anlıyorum...

FALVIA : Söyleyeceklerim bitmedi... Sizinle neçeye isterseniz gelmeye hazırım. Beni baştan çıkarmak için çaba harcamanıza gerek yok. Mesleğinizin psikolojisi ilgimi çekiyor. Ayrıca, hiç de küçümsenemeyecek yetenekleriniz var... Johnson'un kaygılanması için de bir neden yok. Senato Komisyonu'na ifade vermeyeceğim. Zaten senatörlerden hoşlanmam. Çok sıradan bir meslek. (*Kalkar.*) Yarın sizi bana bekliyorum. İki tane, (*Gina'ya göz atarak*) hatta üç tane uçak bileti alın. Umarım Gina da katılır bize.

GINA : (*Bağırır.*) Hayır! Hayır!

FALVIA : Ooo.. Ona gerçekten tutkun olduğunuz anlaşılıyor... Sevip de sevilmemek oldukça demode olmakla birlikte çok meraklı bir meslektir... Ne kadar isterdim böylesine sevmeyi... Hatta hiçbir karşılık görmeksizin... Fakat çoktandır unuttum bu işi... Yarın görüşmek üzere... (*Hızla çıkar.*)

GINA : (*Harry'nin üstüne atılarak*) Gitme bu kadınla...

HARRY : Neler saçmalıyorsun... Yarın gidiyoruz.

GINA : (*Gözyaşları içinde*) Bu kadın mahvedecek seni...

HARRY : Hiç kimse mahvedemez beni. Yedinci Albert'in ölüsü bile... Yarından tezi yok gidiyoruz.
(*Gina ağlamaktadır.*)

BEŞİNCİ SAHNE

“Harry Harry’ye Karşı”

Bir villanın denize açılan terası. Sabah. Harry gazetelere dalmıştır.

HARRY : Bu aşağılık taşra yazlığının gazeteleri bile söz etmiyor benden. Ne birinci, ne de ikinci sayfalarında... Bir aydır buradayız. Benim dışımda her şey ilgilendiriyor. onları... Karım bile... Buyrun... (*Okur.*) “Dün senatör Bently'nin dul karısı...” Alçaklar... Kocası olarak bile anmıyorlar adımlı... “Plajda üç saat boyunca buz balesinin üç ünlü artistiyle

dans etti...” Anlaşıldı... Koleksiyon için yeni parçalar... Bir şeyler yapmalısın, Harry... İnsanlığa anımsatmalısın kendini... *(Alaycı bir edayla)* Falvia’yı öldürmek... Sanırım bu biraz fazla kaçır... Gina’yla bir skandal yaratmak... Hayır, bu da kimseyi ilgilendirmez... Şu dansörlerden birinin ağzını burnunu dağıtmak... Fakat üç kişiler... Ee, ne olmuş?.. Bak, bundan bir şeyler çıkabilir... Gerçi, ufak bir olay ama, bu taşra yazlığına gider... Beni dövüyorlar... Ben, kanlar içinde, onurumu koruyorum... Ne yapalım, iyi bir rol yoksa biz de toplu gösteri içinde yer alırız.

(Eli kolu paket dolu bir adam girer içeri.. Bir mağaza ayakçısıdır bu.)

AYAKÇI : Madam Bently bu paketleri gönderdi...

HARRY : Kim bu Madam Bently?

AYAKÇI : *(Şaşkın)* Bay Bently’nin dul eşi...

HARRY : Bay Bently’nin dul eşi Bay Plumer’in karısı oldu...
Haberiniz yok mu bundan?..

AYAKÇI : Hayır. Bu konuda bir şey işitmedim. Şimdi bu paketleri size mi, yoksa Bay Plumer’e mi bırakacağım?..

HARRY : Bay Plumer benim.

AYAKÇI : Özür dilerim, efendim...

HARRY : Benim hakkımda bir şeyler biliyor musunuz?

AYAKÇI : Özür dilerim, efendim... Bilmiyorum...

HARRY : Gazete okumaz mısınız, radyo dinlemez misiniz siz?..

AYAKÇI : Özür dilerim, efendim... Her gün yeni yeni olaylar oluyor zamanımızda... Yeni insanlar çıkıyor. Gelip geçiyorlar. Akılda tutmak çok güç...

HARRY : Demek Harry Plumer hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz, öyle mi?

AYAKÇI : Özür dilerim, efendim... Bilmiyorum...

HARRY : Şöyle, dikkatle bakın bir... Yüzüm hiçbir şey anımsatmıyor mu?

AYAKÇI : Özür dilerim, efendim. Anımsatmıyor...

HARRY : Anlaşıldı... Ne var bu paketlerde?..

AYAKÇI : Yol hazırlığı için gerekli şeyler, Bay Plumer...

HARRY : Fakat bir yere gitmeye niyetim yok benim...

- AYAKÇI : Özür dilerim, efendim... Madam Bently... Pardon...
Madam Plumer ısmarladı hepsini...
- HARRY : (*Senli benli*) Nereye gidiyormuş?..
- AYAKÇI : Özür dilerim, efendim. Bilгим yok...
- HARRY : Anlaşıldı... Bırakın buraya onları... (*Bahşış vermek üzere elini cebine sokar.*)
- AYAKÇI : Özür dilerim, efendim... Madam Plumer gerekeni yaptılar bu konuda...
- HARRY : Gidebilirsiniz... (*Paketlerden bazılarını açar, çıkan eşyaları inceler ve verandanın bir köşesine fırlatır onları.*)
Şaşılacak şey. Nereye gidiyoruz? Neden hiçbir şey söylemedi bana? Tuhaf bir insan...
(*Yakışıklı üç gençle birlikte Falvia Bently verandaya girer.*)
- FALVIA : (*Şapkasını ve eldivenlerini çıkarırken Harry'ye dönerek*) Yeni dostlarımı getirdim...
- HARRY : Az önce gazeteden bilgi edindim onlar hakkında. Sen yokken de bu zımbırtıları getirdiler... Ne işe yarayacak bunlar?..
- FALVIA : Gerekliler... (*Pikaba bir plak koyar. Harry'ye*) Harry, bize üç viski söyleyiver... İstiyorsan kendine de söyle...
(*Harry çıkar. Falvia dansörlerden biriyle dans etmeye başlar. Gina bir tepside viskileri getirir. Harry elinde bir bardakla girer. Bir süre ses çıkarmadan izler dans edenleri. Sonra hızla pikaba yaklaşır ve müziği durdurur.*)
- FALVIA : (*Harry'yi görmemiştir.*) Ne oldu?
- HARRY : Bir şey olduğu yok. Bu aptalca müziği susturdum sadece.
- FALVIA : Beste hoşuna gitmedi mi?
- HARRY : Hayır, dans ettiğin şu herif hoşuma gitmedi...
- FALVIA : Ne demek bu? Ne demek istiyorsun?
- HARRY : (*Dansörlere yaklaşarak*) İştittiniz ya, baylar! Hoşlanmıyorum sizden. Anlaşıldı mı?
(*Dansörler susmaktadırlar.*)
- HARRY : (*Bir bela aranarak*) Karımın sizin gibi döküntülerle dans etmesine izin vermeyeceğim. Tamam mı?
(*Dansörler susmaktadırlar.*)

GINA : Harry, ne biçim konuşuyorsun?

HARRY : (*Dansörlere*) Sözlerimden alınmanız gerekir... Eninde sonunda, ne de olsa erkeksiniz, öyle değil mi?

BİRİNCİ DANSÖR : (*Kadınsı bir tavırla*) İki gözüm, dansörüz biz... Madam Bently'ye hiçbir zarar gelmez bizden...

HARRY : Yani, Madam Plumer'e demek istiyorsunuz... Kimin evinde bulunduğunuzun farkında değil misiniz? Harry Plumer diye bir ad işitmediniz mi yoksa?

İKİNCİ DANSÖR : Madamın yeniden evlendiğini bilmiyorduk. Bugün ilk kez adınızı işittik ve inanın çok iyi anımsıyoruz bu adı... Gidelim, çocuklar...

FALVIA : (*Onları durdurarak*) Nereye gidiyorsunuz?

ÜÇÜNCÜ DANSÖR : (*Harry'ye dönerek*) Sizden çok hoşlandım, canikom... Fakat görüyorum ki karınızı fazla seviyorsunuz...

(*Dansörler çıkarlar.*)

HARRY : Demek bu aşâğılık herifleri koleksiyonuna alıyorsun şimdi...

FALVIA : Koleksiyonumun en ilgiye değmeyen parçası olarak sen kaldın... Alışılmadık mesleğinin bir sonucu olarak, karmaşık, Dostoyevskiye bir şeyler bulabileceğimi sanıyordum sende... Fakat çok sıradanmışsın meğer... Gazeteler, son olarak, ayrılışımız dolayısıyla söz edecekler senden, bir daha adını anmamak üzere...

HARRY : Demek ayrılmak niyetindesin benden?..

FALVIA : Hava serinledi. Şalımı getir bana.

(*Harry sessizce çıkar.*)

GINA : Harry'yi bırakmak mı istiyorsunuz?

(*Falvia karşılık vermez.*)

GINA : Boşanmak mı istiyorsunuz ondan?

FALVIA : Belki o zaman akli başına gelir...

GINA : Sizinle birlikteyken mutlu o...

FALVIA : O ancak kendi kendisiyle mutlu olabilir...

GINA : Sizin sürdürdüğünüz hayata alıştı...

FALVIA : Sen ona, benim verdiğimden daha fazlasını vercebilirsin...

GINA : Ona verebileceğim şeye ihtiyacı yok ki... Ne olur, bırakmayın onu...

FALVIA : Canı cehenneme, ne sana, ne de bana bir yarar gelmez böyle bir heriften... Bırak bu iğrenç mahluku... Birlikte gidelim, gel... Yaşadığımız şu dünyada az bulunur bir örneksin, ama dostluğunu koleksiyonum için aradığımı sanma... Zaten koleksiyon moleksiyon da laf aslında... Haydi, gel benimle. Tanıdığım tüm insanlar içinde, insana benzeyen bir sen varsın... Haydi, gidelim, Gina...

GINA : Ben Harry'yle kalacağım.

FALVIA : Böyle diyeceğini biliyordum... Eşyalarımı "Ambassador Oteli"ne getirsinler... Ona da yarın avukatımı görmesini söyle...

(Gina'yı öper ve çıkar. Gina ağlar. Harry şalla girer.)

HARRY : Falvia nerede?

(Gina karşılık vermez.)

HARRY : Neden ağlıyorsun?

GINA : Gitti...

HARRY : Nereye?

GINA : Büsbütün gitti...

HARRY : Ne demek oluyor bu?

GINA : Yarın avukatı gelecek.

HARRY : Şeytan karısı... İşin ilginç yanı da, kocalığının lafta kalması... Bir kez bile yatmadı benimle...

(Gina ağlar.)

HARRY : *(Bağırır.)* Neden ağlıyorsun?

GINA : Senin için ağlıyorum, Harry... Tanrı sürüsünün en yoldan çıkmış kuzususun sen... Ruhun, dünya tutkularıyla yanıp tutuşuyor... Benim anlayamadığım, anlamak istemediğim şeyler istiyorsun sen... Anlarsam eğer, seni yitireceğimden korkuyorum... Ruhunu kurtar, Harry... Onu çirkeften kurtar, arındır... Diz çöküp dua et... Ben de yapacağım aynı şeyi... Birlikte dua edelim Tanrı'ya... Sana yol göstermesi için... Pişmanlık getir... Günahlarını ortaya dök...

HARRY : Stop... Harika bir fikir bu... Evet... Günahlarımı ortaya döneceğim... Yani kendi kendime karşı çıkacağım... Bunun

nasıl sansasyonel bir olay olacağını göz önüne getirebiliyor musun? Dört sütun üstüne başlıklar: “Harry, Harry’ye karşı!” -

GINA : Ne yapmak istiyorsun? Yalvarırım anlat bana... Ne zaman doğru, ne zaman yalan söylediğini anlayamıyorum...

HARRY : *(Kısa bir susuştan sonra.)* Ben de...

GINA : Peki, korkunç bir şey değil mi bu?

HARRY : Korkunç... Çok korkunç, Gina...

ALTINCI SAHNE

“Olgunlaştım Ben, Tanrım”

Bir papaz odası. Kitaplar. Yeni eşyalar. Papaz, altmış yaşlarında, akıllı, aydın yüzlü, gözlüklü bir adamdır. Sirtında sıradan, kara bir cübbe vardır. Karşısındaki masada, yine karalar içinde Harry Plumer oturmaktadır.

PAPAZ : Sizi bana getiren şey nedir? Sizin meslekten bir adama, bir papaz nasıl yardım edebilir, Bay Harry Plumer?

HARRY : Çok derin bir dinsel duyguya kapıldım ve bambaşka bir insan oldum, peder...

PAPAZ : Sizin adınıza çok sevindim buna.

HARRY : İnsanlara çok kötülüğüm dokundu. Tek tek her birini bulmak ve bağış dilenmek istiyorum.

PAPAZ : Fakat, neden yaptınız bütün bunları?

HARRY : Kendim de bilmiyorum. Bu işleri yapmak tuhaf bir heyecan veriyordu bana. Şimdi bir kitap yazmaya karar verdim.

PAPAZ : Nasıl bir kitap?

HARRY : Biricik kardeşimi savaşta yitirdim. Havacıydı. Sonra İtalya’da mezarını buldum. *(Ceketinin cebinden fotoğraflar çıkarır.)* İşte, bu kardeşim. Bu da, kardeşimin mezarı yanında ben. Diz üstü çökmüşüm... Görüyor musunuz?

PAPAZ : Görüyorum... Fakat, bir kitaptan söz etmişsiniz...

HARRY : “Mesleğim Muhibirliktir” adında bir kitap yazmak istiyorum. Şimdi söyleyin bana, anlattığım bütün bu şeylerden sonra elimi sıkabilir misiniz benim?

PAPAZ : Yaptığınız kötülükleri düzeltirseniz, evet.

HARRY : Bir şiir kitabı yayımlamak istiyorum... İçinde *İncil*'deki gibi şiirler olacak... *Eski Abit*'te, Ekklesiast'ın kitabındakiler gibi... (Okur.)

Yaşamak zamanı ve ölmek zamanı vardır

Öldürmek zamanı ve iyileştirmek zamanı vardır

Yıkma zamanı ve kurma zamanı vardır

Ağlamak zamanı ve gülmek zamanı vardır.

Hıçkırma zamanı ve dans etmek zamanı vardır

Taş atma zamanı ve taş toplamak zamanı vardır

Kucaklamak zamanı ve kucaklanmamak zamanı vardır

Sevmek zamanı ve nefret etmek zamanı vardır

Susma zamanı ve konuşma zamanı vardır

PAPAZ : Evet... evet... Konuşun... konuşun... Tanrı yardım edecektir size...

HARRY : Hayır... Hayır... İnanmayın bana... İnanmayın... Hiçbir zaman inanmayın bana.. Bütün dostlarımı sattım ben... Size yararlı bir şeyler söyleyecek olursam eğer, doğruluğunu dikkatle araştırmalısınız onun. Çünkü kendim bile inanmıyorum kendime. Aldatamayacağım tek şey, çocuklardır.

PAPAZ : Kitabınızın büyük başarı kazanmasını dilerim. Çok gerekli bir kitap bu. Kararınızı gazetelere bildirebilir miyim?

HARRY : Elbette... Rica ederim...

(Harry elini Papaz'a uzatır. Kuvvetle el sıkışırlar. Harry çıkar.)

YEDİNCİ SAHNE

“Kar Yağmasını Seyretmeyi
Severmişim Meğer”

Newyork'da “Central Park”ın bir köşesi. Kış. Kar ağır ağır yağmaktadır. Norris Howton, ıslıkla bir zenci türküsünü çalarak

girer. Kırk beş yaşlarında, olağan görünüşlü bir adamdır bu. Yüzünde ilgi çekici olan tek şey, iri ve hüznü gözleridir. Bir süre sonra, iyi giyimli, aydın görünüşlü, sevimli çehreli ve adını — hatta bu oyunun yazarının bile — bilmediği bir adam yaklaşır ona. Norris ıslıkla türküsünü sürdürmektedir. Uzun bir sessizlik.

YABANCI : (Şapkasını çıkararak) Mister Howton'la tanışıyorum, değil mi?

NORRIS : Evet...

YABANCI : Zenci türkülerini sevdiğinizi biliyordum. Ama onları ıslıkla böylesine güzel çaldığınızı bilmiyordum.
(Norris karşılık vermez. Sessizlik.)

YABANCI : Newyork'da karın böylesi çok seyrek. Öyle değil mi?

NORRIS : (Tanımadığı bu adama bakar ve çekingen yanıtlar.)
Öyle...

YABANCI : Üşümüyor musunuz?

NORRIS : Hayır.

YABANCI : (Bir sigara paketi çıkarır.) Bağışlayın, size ikram etmiyorum. Kalbinizden rahatsız olduğunuzu biliyorum.

NORRIS : Tedavi olduğum doktorun Federal Büro'da görevli olduğundan haberim yoktu.

YABANCI : Bütün dürüst Amerikalılar yardım eder bize.

NORRIS : Benim dürüstlük anlayışımın biraz farklı olduğunu çok iyi bilmeniz gerek. Ne istiyorsunuz benden?

YABANCI : Stiven'i mi bekliyorsunuz?

NORRIS : Diyelim öyle.

YABANCI : Anlıyorum... Dostunuzla daha sık görüşmelisiniz. Kefaletle iki aylığına serbest bıraktılar onu.

NORRIS : Siz söylemeden de zaten bildiğim şeyi niye tekrar ediyorsunuz?

YABANCI : Hazır aklıma gelmişken... Bilmediğiniz bir şey söyleyeyim öyleyse... Burada, Central Park'da beklediğiniz ikinci kişinin bu buluşmaya geleceğini pek sanmıyorum. Plumer'i, Stiven hakkındaki asılsız iddiaları konusunda bir kitap yazmaya zorlamak ve kitabı yayımlamak düşünceniz ilginç

bir şey doğrusu. Bu işin tek tanığı o çünkü. Onun iddialarından vazgeçmesi Stiwen'in özgürlüğe kavuşması demektir. Fakat sizi düş kırıklığına uğratmak zorundayım, Mister Hawton. Bu genç adam, papaz önünde günah çıkarttıktan ve arkasından da gazetelerde bunu ilan ettikten sonra, böyle heyecanlı bir genci korunaksız bırakmanın insancıl bir davranış olmadığına karar verdik. Şimdi sanırım bizim delikanlıların meclisinde hoşça vakit geçiriyordur!

NORRIS : Meclisinize karşı özel bir sevgi beslemediğimi niye gizleyeyim. Pekâlâ, ne istiyorsunuz?

YABANCI : Hiçbir şey... Sadece, Newyork'da karın böylesine seyrek rastlandığını söylemek istedim... İyi günler, Mister Howton. Ha, bakın dostunuz da geliyor sevimli oğluyla. *(Yabancı, şapkasını çıkararak Howton'u selamlar, acele etmeden sahneden çıkar.)*

(Sahneye bir kartopu düşer. Arkasından, bir zafer çılgılığıyla, Stiwen'in on yaşındaki oğlu Timmy girer. Kocaman bir kartopu yaparak, ona doğru gelmekte olan babasına fırlatır.)

NORRIS : Timmy!

TIMMY : *(Howton'u görünce, birden, akıllı uslu bir çocuk oluverir.)* İyi günler, Norris Amca. Sizi gördüğüme çok sevindim.

NORRIS : İyi günler, Newyork'un en uslu, en akıllı çocuğu. *(Stiwen girer sahneye.)*

STIWEN : Norris, biliyor musun... Kar yağışını seyretmeyi severmişim meğer. Dün, beni hapisten saldıklarında bulundum bu büyük keşifte. Ve sanırım, iki ay sonra, beni yeniden oraya dönmeye zorlamalarından önce, pek çok keşiflerde buluncağım böyle. Sanırım, karın nasıl eridiğini, tomurcukların nasıl patladığını, kadınların kürkleri ve paltoları nasıl fırlatıp pardösüler giydiklerini seyretmeyi sevdiğimi keşfedeceğim. Sanırım, yağmurun nasıl yağdığını, otomobil tekerleklerinin kaldırımlara nasıl su birikintileri sıçrattığını, gökdelenlerin binlerce penceresinde güneşin nasıl parıldadığını seyretmeyi sevdiğimi keşfedeceğim. Yazık ki, Central Park'ımızın sessizliğinde Ağustosböceklerinin ötüşünü dinlemeyi sevdiğimi keşfedemeyeceğim. Çünkü yaz gelmiş olacak o zaman.

(*Oğluna dönerek*) Timmy, işte sana elli sent. Parkta dilediğin gibi oyna, gez, dolaş. Umarım bu parayla viski içmez, kumar oynamaz, ya da banka soymak için bir çete kurmazsın.

TIMMY : İçiniz rahat olsun, baba. Bu parayla portakal suyu içecek, pinbol oynayacak, bir de General Motors Company hisse senetlerinden birkaç tane satın alacak ve paranın üstünü getireceğim size. Hoşça kalın, Norris Amca. Babamla iyi vakit geçirmenizi dilerim. (*Koşarak çıkar.*)

NORRIS : Sen gelmeden önce, Federal Büro'dan bir delikanlıyla, doğrusu oldukça ilginç bir konuşma geçti aramızda.

STIWEN : İsteddiği neymiş?

NORRIS : Kül yutmadıklarını anlatmak ve bana Harry Plumer'i etkisiz hale getirmek niyetinde olduklarını bildirmek...

STIWEN : Bu aşâğılık herifin bize yardım edeceğini sanıyor musun gerçekten?

NORRIS : Dur hele... Bir kez, onu tutuklamaları için yasal bir gerekçe yok ellerinde. Sanırım, amaçları sadece göz dağı vermek. İkincisi, Texas Hava Alanı'nda uçağa binmesinden birkaç dakika önce konuştum Harry Plumer'le. Onu uçakta tutuklamış olduklarını sanmam. Dedektif filmlerindeki olaylara hayatta pek sık rastlanmaz. Üçüncüsü, sanırım, onunla kararlaştırmış olduğumuz gibi, birkaç dakika sonra buraya gelecek; kahverengi paltolu, gri şapkalı ve ıslıkla zenci türküleri çalmayı seven adama yaklaşıacaktır.

STIWEN : Ve onu, hemencecik yakalayacaklar ve demin sözünü ettiğin sevimli delikanlılar topluluğuna teslim edeceklerdir.

NORRIS : Fakat bunu yapmaya yasal bir dayanakları olmadığını söyledim sana.

STIWEN : Sevgili Norris, ellerinde hiçbir dayanak olmadan sık sık böyle işler yaptıklarını bilmez gibi konuşuyorsun. Her neyse... Ne olursa olsun, görmek istemiyorum bu adamı. Üç kez ateşten kurtardım kendisini. Kardeşinin mezarını bulmasına yardım ettim... Allah kahretsin... Bir dilim ekmek yesin diye, gece kulübünde iş buldum kendisine. Bir aptal gibi inanıyordum ona. Ve şimdi onun sayesinde, on beş yıl daha hapiste kalmak zorundayım.

NORRIS : Sevgili Stiwen, onu görüp görmemekte serbestsin, çünkü konuşmayı ben yapacağım, bu bir. İkincisi şimdi bu adamın sana nasıl bir yardımı dokunabilir, düşünmemiz gereken bu. Üçüncüsü, Plumer'i birazcık tanırıysam eğer, bu kitabı yazmanın çekiciliğinden alamayacaktır kendini. Toplumun ilgisini çok seviyor çünkü. Eğer yapıtının ulusal bir başarı kazanacağı konusunda inandırabilirsek onu, yalancı tanık olarak ortaya çıkmaktan ve sana yönelttiği iddiaların gerçek olmadığını toplum önünde ilan etmekten çekinmeyecektir.

STIWEN : Fakat o zaman hapse atarlar onu...

NORRIS : Belki... Ve çok yerinde bir şey olur bu...

STIWEN : Bu kadarını göze alamaz.

NORRIS : Belki de gerçekten vicdan azabı çekmeye başlamıştır.

STIWEN : Sen ne diyorsun!.. Sözüünü ettiğin maymun, insan türünden değildir...

NORRIS : Şansımız yüzde bir bile olsa denemeliyiz...

STIWEN : Ama bensiz yapılınsın bu... Çünkü böylesine alçak bir herife harcayacak çok az vaktim var. Biliyor musun, Norris, yaşadığımız şu kenti doğru dürüst tanımadığımı anladım... Bana kalan şu parmakla sayılabilecek kadar az günler içinde, bütün sokakları, ara sokakları ve banliyöleri dolaşmak istiyorum. Hem de yaya olarak, ayaklarım sağlam olduğuna göre. Bütün küçük meyhanelere girip çıkmak, bütün içkileri tatmak istiyorum, yüreğim sağlam olduğu sürece... Topu topu sekiz tane pazar günüm var. Ve her birinde bu pazarların, küçük bir sandal içinde Hudson üstünde karımla birlikte olacağım. Ve sımsıkı kucaklayacağım onu, kollarım sağlam olduğu sürece. Bütün kitapları okumak istiyorum, gözlerim gözlüksüz de görebildiği sürece. Görüyorsun ya, ne kadar çok yapacak işim var. Ben çok meşgul bir adamım, Norris. Şimdi Timmy'yi aramaya gidiyorum. Bulamazsam da, buraya dönecek nasıl olsa. Sen onu bize getirirsin, akşam Molly'yle bize gelirken.

(Stiwen çıkar. Norris ıslıkla türküsüne başlar yine. Yaşlı bir zenci kadın görünür. Gelip bir kanepede oturur. Bir süre sessizce kalır. Sonra, Norris'in ıslıkla çaldığı türküyü söyler.)

YAŞLI ZENCİ KADIN :

Kardeşler, bacılar!
Ne verdi dua bize?
Tanrı da beyazdır,
Sevmiyor bizi işte...

Tanrı'ya giden yolda
Hep öğüt dinledik biz,
Eğer Tanrı yoksa
Nereye gideceğiz?

(Norris, ıslığı kesmeden, Yaşlı Zenci Kadın'ın yanına oturur. Zenci Kadın bir sigara çıkarır, kibrit aranır. Norris kadının sigarasını yakar. Karşılıklı gülümserler. Bir dakika, her biri kendince bir şeyler düşünerek sessizce otururlar. Sonra Yaşlı Zenci Kadın kalkar ve uzaklaşır. Norris yine ıslıkla türküyü başlar. Uzaktan Yaşlı Zenci Kadının türküsü duyulur.)

YAŞLI ZENCİ KADININ SESİ :

Kardeşler, bacılar!
Ne verdi dua bize?
Tanrı da beyazdır,
Sevmiyor bizi işte...

NORRIS : *(Saatine bakar.)* Allah kahretsin, belki de doğruydu aynasızın söyledikleri... Harry belki de gelmeyecek gerçekten. Gidip Timmy'yi arayayım.

(Cebinden çıkardığı bir kâğıda, büyük harflerle "TIMMY, SENİ ARAMAYA GİDİYORUM. BENİ BURADA BEKLE" sözlerini yazar. Kâğıdı kanepeye iştirir ve çıkar. Bir sessizlik. Az sonra Harry Plumer görünür. Çevresine bakar, kâğıdı görür, okur, sonra kanepeye oturur. Timmy girer.)

HARRY : Senin adın Timmy, öyle değil mi?

TIMMY : Nereden biliyorsunuz?

HARRY : Norris adında bir arkadaşın var, öyle değil mi?

TIMMY : Kimden öğrendiniz?

HARRY : Üstelik kahverengi paltosu ve gri şapkası olan ve ıslıkla zenci türküleri çalmayı seven bir adam bu, öyle değil mi?

TIMMY : Söyleyin, bayım, siz büyücü müsünüz yoksa?

HARRY : Hayır, postacıyım. İşte sana bir mektup.

TIMMY : Teşekkür ederim. Onu Norris Amca mı bıraktı size?

HARRY : Hayır, burada buldum.

TIMMY : (*Çok ciddi*) Tanımadığım kimselerle konuşmaya alışkın değilim ben. Kimsiniz siz?

HARRY : Kendimi tanıtmakla onur duyacağım, adım Harry'dir.

TIMMY : Ne iş yaparsınız?

HARRY : Ne iş yaparım!.. (*Bir susuş.*) Çeşitli işler...

TIMMY : Umarım iyi işlerdir bunlar.

HARRY : Her zaman eğlenceli şeyler değil doğrusu... Fakat, biliyor musun, oyuncaklar yaparım ben. Bak... (*Bir tel parçası çıkarır cebinden, birkaç hareketten sonra bir yılan figürü belirir elinde.*) Nasıl, hoşuna gitti mi?

TIMMY : Yılanlardan hoşlanmam...

HARRY : Pekâlâ... Başka bir şey yapalım öyleyse... (*Bir tel parçası daha çıkarır ve birkaç hareketten sonra Timmy'nin karşısında bir oyuncak tavşan belirir.*) Ne dersin buna?

TIMMY : (*Biraz yukardan*) Bu çok daha iyi. Biliyor musun, Bay Harry, bir kız kardeşim var benim, benden daha küçüktür, oyuncaklarınız çok hoşuna gidecektir onun. Bize gelin... Seversiniz bizim evi. (*Kısa bir susuş. Çocuk, gerçeği gizlemeye çaba göstermektedir.*) Babam az önce uzun bir yolculuktan döndü, fakat çok geçmeden yine dönecek oraya, uzak ülkelere... Bizimle birlikteyken evimiz sevinç doludur. Tıpkı Yılbaşı günlerindeki gibi. Haydi, gelin bize. Babam sizi çok sevecektir inanın. Adı Stiwen'dir, Stiwen Martin. Daha önce duydunuz mu adını?

HARRY : Stiwen Martin, öyle mi? Böyle bir oğlu olduğunu bilmiyordum. (*Bir susuş.*) Babanın adını duydum daha önce. Seçkin bir insandır Stiwen. Sen de öylesin. Fakat hiçbir zaman gelmeyeceğim evinize.

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ SAHNE

“Bazı Kompozisyon ve
Üslup Sorunları”

Newyork'un Greenwich Village semtinde, küçük, kuytu, kötü döşenmiş bir odacık. Sıvaları dökülmüş duvarlarına, ıslıl ıslıl aydınlatılmış haritalar ve yolculuk bürosu reklamları asılmıştır. Oda, gazete kupürleri ve dosyalarla doludur. Henüz açılıp incelenmemiş dosyalarla dolu iki bavul durmaktadır yerde. Kitap raflarına oyuncaklar ve ufak tefek hatıra eşyaları yerleştirilmiştir. Masada bir yazı makinesi ve satranç tahtası vardır. Harry Plumer'in odasıdır bu. Perde açıldığında sahnede Maggy Clinton ve Norris vardır. İnce bir beğeniyle giyinmiş, genç, güzel bir kadındır Maggy. İlk bakışta, hatta “meşum” bir kadın görünümü vardır onda. Oysa komünist Maggy Clinton, böyle bir tanımla en az bağdaşabilecek bir kişiliğe sahiptir. Akşamüstü. Maggy, kâğıt takılı olmayan yazı makinesinin tuşlarına tek parmağıyla, acımasız bir biçimde vurmakta, Norris, kendi kendine satranç oynamaktadır.

MAGGY : Tek satır çıkmıyor heriften.

NORRIS : Hemingway'in kaleminden bile tek satır çıkmazdı böyle bir odada.

MAGGY : İyi ama, odayı seçen de kendisi herifin.

NORRIS : (Kendi kendine satranç oynamayı sürdürerek) Benim canımı evin bulunduğu bölge sıkıyor daha çok. Çöplük, meyhane ve birkaç fenerden başka bir şey yok çevrede. Böyle yerlerde, geceleyin, istenmeyen tanıklar birdenbire yok oluverir.

MAGGY : Kaygılanmayın, bir şey olmaz bu hayvana. Zavallı Bret gölge gibi ayrılmıyor peşinden.

NORRIS : Onları ne zaman birlikte görsem, Harry Plumer'in

hayatı asıl bu koruyucusunun tehdidi altındaymış gibi geliyor bana.

MAGGY : Bakın, söylemedi demeyin, eğer Bret gebertmezse bu züppeyi, eninde sonunda ben yapacağım bu işi...

NORRIS : Yanılınyorsam Parti başka bir görev verdi sizlere. Biriniz hayatını koruyacak, öbürü de elyazmalarını daktilo edecek.

MAGGY : Olmayan elyazmalarını.

NORRIS : Olması gereken elyazmalarını.

MAGGY : (*Sandalyesinden fırlayarak*) Boğuluyorum bu odada. Tam bir haftadır bu işkence hücrelerinde, bu pislik ve kan çukurundayım. (*Kâğıt dolu bir dosyayı alarak*) Bu şöhret düşkününü alçak, kendi rezil adının ve suçsuz insanları yok yere özgürlüklerinden eden jurnallerinin anıldığı her kâğıt parçasını saklamış. İçinde bulunduğum bu yer bir oda değil, onun ruhu sanki. Ve siz, bu leş kokulu karanlıkta yaşamaya zorluyorsunuz beni.

NORRIS : (*Yumuşak*) Parti ödevleri her zaman hoş olmayabilir. Bence, sorunumuz bu söyledikleriniz değil. Sözüünü ettiğiniz ruhta, korku egemen şimdi. Bunu yenmek zorundayız. Yapmamız gereken bu. Plumer kitabını yazmalıdır. Stiwen, Ağustosböceklerinin Central Park'ta nasıl şarkı söylediklerini dinlemelidir. Harry'nin kitabı ulusal bir skandal olacak Amerika'da... (*Satranç tahtasında bir taşın yerini değiştirerek*) Şah! Ve belki de mat, Baş Savcı Hâzretleri!

MAGGY : Tek satır yazmayacaktır.

NORRIS : Göreceğiz. Bir satranç hamlesi geldi aklıma... Hoşça kal. Hemen döneceğim. (*Maggy'nin omuzunu dostça okşar, çıkar.*)

(*Maggy yazı makinesinin tuşlarına tek parmağıyla vurarak bir süre sessizce, tek başına oturur. Kapı yavaşça açılır.*)

MAGGY : Kim var orada?

(*Kapının açılması durur.*)

MAGGY : (*Yerinden hızla fırlar.*) Kim o?

(*Yavaşça Gina girer odaya.*)

MAGGY : Kimsiniz siz?

GINA : Adım Gina'dır. Norris Howton'un yayınevindeydim bu sabah. Adresi ondan aldım.

MAGGY : Harry evde yok.

GINA : Ne zaman dönecek?

MAGGY : Aklına ne zaman eserse...

GINA : Bekleyebilirim.

MAGGY : Ne yapacaksın Harry'yi?

GINA : Kaygılanmayın. Herhangi bir hakkım yok onun üzerinde. Korkmanız için bir sebep yok.

MAGGY : (*Alaylı*) Hiçbir şey beni korkutamaz artık. İçinde bulunduğum durumdan daha kötüsü olamaz çünkü...

GINA : Suçlusu sizsiniz bunun. Birisi, onu parayla satın almak istemişti. Siz ise günahkâr vücudunuzla baştan çıkardınız. Sonra siz de fırlatıp atacaksınız, ötekinin Miami'de yaptığı gibi.

MAGGY : Neler yumurtluyorsunuz siz, kuzum?

GINA : Her şeyi, her şeyi anlıyorum şimdi. Mister Norris olta ucuna takılan kurt olarak yararlandı sizden. Harry'yi etkisi altına almak ve o iğrenç kitabı yazmaya zorlamak için.

MAGGY : Biraz soluk alın, kızım...

GINA : Mister Norris, Harry'nin sizinle yaşadığını söylemedi bana. Bilseydim gelmezdim bu batakhaneye. Ya da, hayır, onu tümüyle yok etmenize engel olmak için gelirdim. (*Maggy güler.*)

GINA : Anlıyorum. Çok gülünç bir şey bu. Beceriksizin biriyim ben. Güzellikten yana yoksulum. Bir ucubeyim.

MAGGY : (*Yumuşak*) Hayır, tersine, çok sevimli bir insansınız. Fakat çok aptalsınız. Harry'yle yakın ilişkileriniz mi vardı?

GINA : Nasıl cüret edebilirsiniz böyle bir şey söylemeye... Harry ve benim hakkımda ne biliyorsunuz?

MAGGY : Kız kardeşi misiniz yoksa?

GINA : Dostuyum.

MAGGY : Öyleyse çok geçmeden ihanete uğramaya hazır olun. Dostlarına ihanet etmek mesleğidir onun.

GINA : Kimseye ihanet etmedi o.

MAGGY : Stiwen olayından söz edildiğini işittiniz mi?

(Gina susar.)

MAGGY : Gördünüz mü!.. Demek doğru söylemişim. Harry'ni-ze, Stiwen ve Stiwen gibi insanlar konusunda gerçeği söylemesinde yardım etmek için buradayım.

(Harry Plumer girer. Çok sinirlidir. Arkasından da koruyucusu, liman işçisi Bret, ağır vücuduyla görünür.)

HARRY : Gina! Nasıl öğrendin adresimi?

GINA : Mister Howton söyledi.

HARRY : Mükemmel. Yayıncım böyle herkese adresimi bildirecek olursa...

GINA : Fakat ben "herkes" miyim?

HARRY : Senin herkes olmadığını nasıl anladı?

GINA : Senden daha yakın dostum olmadığını söyledim ona.

HARRY : O da inandı öyle mi? Doğrusu mükemmel bir yayıncım var. İnsanlara hemen güvendiğini farketmiştim zaten.

MAGGY : Hatta size bile.

HARRY : Yeri gelmişken... Şu güvenmek konusundan söz edeyim. Neden bir koruyucusu vardır insanın? Kendisini ona güvenle emanet etmesi için, değil mi? Ben (Bret'i göstererek) bu baya güvenmiyorum artık.

MAGGY : (Neşeyle) Ne oldu? Öldürmek mi istedi sizi?

BRET : Ne yazık ki, hayır. Sadece, sigara satın almak için bir iki dakika ayrıldım yanından.

HARRY : Ve ben, karanlıkta, bomboş sokakta yalnız kaldım. Yarım mil ötede, tek bir fener... Uzaktan, sarı, kurnaz ve iğrenç gözünü kırıpıyor... Üstelik, sadece bu göz değil bana bakan. Binlerce göz var üstüme dikilmiş, beni izleyen... Bilmiyor musunuz, nasıl izlediklerini beni?..

MAGGY : Korkuyor musunuz?

HARRY : Kurşunla delinmiş bir enseyle kaldırırma serilmek, ya da şempanze gibi demir parmaklıklar arasında oturmak istemiyorum.

BRET : Öyle ya, bırak Stiwen'i otursun orada.

HARRY : (Bret'e) Aptalca repliklerle araya gireceğinizde, görevinizi yerine getirseniz daha iyi ederdimiz. Bu işin gerçek ustalarının, örneğin Senatör Johnson'un koruyucularının

görevlerini nasıl yaptıklarını gördüm ben... Adım adım izliyorlardı adamı. Tuvalette bile yalnız bırakmıyorlardı. Evet, evet. O güzel burnunuzu kırıştırmayın.

BRET : Burnumu rahat bırakın.

HARRY : İşinize bağlı değilsiniz... Baştan savmacısınız... Profesyonelce davranmıyorsunuz. Koruyucuları, boksörler, gangsterler, eski polisler arasından seçmeli. Liman işçilerinin başaracağı iş değil bu. Yaptığınız iş için para alıyorsunuz, bayım. Ne kadar ödüyor bu iş için size yayımcım?

BRET : Ben ona her ay parti ödentimi ödüyorum... Çok iyi bildiğiniz o adrese bildirebilirsiniz bunu şimdi...

GINA : Muhbir değil o, hayır! Harry, söyle ona!

BRET : Ne söyleyebilir bana?

MAGGY : Yazabilirse eğer, kitabının adı ne olacak biliyor musunuz? *(Bağırır.)* MESLEĞİM MUHBİRLİKTİR!

GINA : Ne dediniz?

MAGGY : MESLEĞİM MUHBİRLİKTİR!

GINA : Harry, doğru mu bu?

HARRY : Allah kahretsin. Bu saçmalığa bir son vermeli artık. Kitap mitap yazılmayacak. Gidelim buradan, Gina...

GINA : Hayır, biraz dur, Harry.

HARRY : Tanrım, nasıl yoruldu. *(Sandalyeye çöker.)*
(Elinde bir teyple Norris girer. Sessizlik.)

NORRIS : *(Havadaki gerginliği farkederek teypi usulca masaya bırakır. Gina'ya döner. Arkadaşça)* İyi akşamlar. Kolay buldunuz mu dostunuzun evini?

GINA : Evet.

NORRIS : Nasıl? Hiç de fena bir ev değil, ne dersiniz?

GINA : Evet.

NORRIS : *(Harry'ye dönerek)* İyi vakit geçirdiniz mi Bret'le? Çok güzel bir akşam, öyle değil mi?

HARRY : Evet.

(Sessizlik.)

NORRIS : *(Bret'e)* Umarım, gereken özeni gösterdin yazarımıza?

BRET : *(Karanlık bir tavırla)* Evet.

NORRIS : *(Maggy'ye)* İçecek bir şeyler hazırlayacak mısın bize?

MAGGY : Evet. (Çıkar.)

(Sessizlik.)

BRET : Gidebilir miyim?

NORRIS : Anny'yle sinemaya mı gideceksin?

BRET : Evet. (Eliyle bir selam hareketi yapar, çıkar.)

NORRIS : (Bir susuştan sonra. Anlamlı) Eveett.:

HARRY : (Teype bakarak) Ne olacak bu zımbırtı, Norris?

NORRIS : Çalışmamızda bize yardımcı olacağını umuyorum.

HARRY : Bütün belgeleri gözden geçirmeden çalışmaya başlayamam. Sonra, ayrıca, bugünlerde ruhsal durumum uygun değil. Ruhsal durum uygun olmadı mı, yazılmıyor.

(Norris sessizce ve ilgiyle bakarak dinlemektedir onu.)

HARRY : Ayrıca, bazı kompozisyon sorunlarını da çözümlenmiş değilim henüz. Kompozisyonuz da yazılmıyor...

(Norris susmaktadır.)

HARRY : Bundan başka, üslup konusunda da bir karara varamadım daha. Üslubunu bulamadım.

NORRIS : (Çok ciddi) Ve üslup bulunmadan da yazılmıyor... Anlıyorum.

(Maggy meyva suyu, viski ve kavrulmuş badem içi getirir. Gina'dan başka hepsi birer bardak alır.)

HARRY : Teşekkür ederim. Gidebilirsiniz, Maggy. Bugün bir şey yazdırmayacağım.

MAGGY : Bir başka gün yazdırdığınız oldu mu sanki?

GINA : Bu kitabı yazmanın sana yararı mı dokunacak, zararı mı, Harry?

HARRY : Bilmiyorum. (Maggy'ye) Size gidebilirsiniz dedim, Maggy. Ayrıca, yarın gelmeseniz de olur.

(Maggy, Norris'e bakar.)

HARRY : Neden Mister Norris'e bakıyorsunuz? Benimle çalışıyorsunuz, onunla değil. Hatta öbür gün, daha öbür gün de gelmeyin. Gerek duyarsam haber gönderirim size. Hepsi bu kadar.

MAGGY : (Düşünceli) Anlamıyorum, Stiwen bir zamanlar nasıl dost olabilmiş sizinle... (Çıkar.)

GINA : Senden nefret ediyor.

HARRY : Senin dışında herkes nefret ediyor benden.

GINA : Biliyorum bunu. Gazetelerde fotoğrafların basıldığı zaman bile yalnızdın aslında. Hep böyle mi süreceksin, bunun sonu gelmeyecek mi, Harry?

NORRIS : Neden olmasın. Hiç de güç değil bu durumu değiştirmek. Harry girdi de bu yola. Sorun, sadece, şu sırada ruh durumunun pek yerinde olmayışı, bir de bazı kompozisyon sorunlarını çözememiş oluşu... (*Harry'ye*) İsterseniz, belgelerin incelenmesinde yardım edebilirim size. Gerçekten de tarihsel değerlerine paha biçilmez bir belgeler koleksiyonunuz var. Söylevlerinizin, konferans ve makalelerinizin stenografik notları... Aklıma gelmişken, "American Legion" dergisinin "Hakiler Altındaki Kızıklar" adlı makalenizin yayımlandığı sayısını nereye koydunuz, kuzum? (*Elini bir dosyaya uzatır.*) Burada mıydı?

HARRY : (*Biraz canlanmış*) Hayır, aşağıda, solda.

NORRIS : Bulamıyorum.

HARRY : (*Kalkıp kitap rafına gider.*) İşte. (*Beş tane dergi uzatır.*) Bu konuda beş tane makalem yayımlandı bunlarda. (*Dergileri masaya fırlatır. Sonra övünçle kitap raflarını gösterir.*) Bunlar hükümete verdiğim raporlar, bunlar Kongre komitelerindeki ifadelerimin tutanakları. Bu iş... (*Dosyalarından birini sevgiyle alır.*) Senatör Johnson'un seçim kampanyası sırasındaki söylevlerimin müsveddeleri. Ne kadar çok yazmışım... Kötü sayılmaz ha?..

NORRIS : Yazar olarak yaratılmışsınız siz. Yazmak yerine teyple okumayı denediniz mi hiç?

HARRY : Hayır. Fakat, başarabileceğimi sanıyorum bunu. Evet, evet... Teyple çalışmak başlıca yeteneğimdir.

NORRIS : Haydi öyleyse, deneyelim.

HARRY : Tamam. Hemen başlayalım. Gina, şimdi dinle beni sen!

GINA : Fakat Harry, bu kitap...

NORRIS : Bu kitap ün kazandıracak ona. Evet, nasıl çalışalım? Bir yerlerde, ünlü bir İngiliz yazarının... neydi adı yahu... neyse, önemli değil... Çok ünlü bir yazar... İşte o, genellikle teypi açıp sekreteriyle sohbet edermiş...

HARRY : Harika! Biz de öyle yapalım. Siz benim sekreterim rolünü oynayın. (*Norris teypi ayarlamaktadır.*) Sana gelince, Gina, çalıştığımız sürece sus, yoksa kitabıma senin iç çekişlerin ve duaların da girecek.

NORRIS : Tamam. Hazır. (*Teypi Harry'ye uzatır.*) Bir deneyelim.

HARRY : Bir, ki, üç, dört...

NORRIS : Güzel. Teşekkür ederim. Sesinizin tonalitesi mükemmel. Başlıyoruz. Söyleyin şimdi, ifade verirken neler hissediyordunuz?

HARRY : Salona ilk kez girdiğimde, ağzım dilim kurudu. Kendimde değildim. Hemen dönüşecek gibiydim. Hiç kimseye bakamıyordum. Fakat rol yapan bir aktör gibi küstah ve kendime güvenliydim.

NORRIS : Ya sonra, daha sonra, mahkemede ilk söylevinizi verdiğinizde?

HARRY : Orada tümüyle savaşçı bir duyguyla doluydum?

NORRIS : Neden?

HARRY : Azınlıktaydım... Kalabalığın arasından geçerken insanların benden nasıl nefret ettiklerini kulaklarımla duydum. Bu, doğal olarak, kötülük yapma duygusuyla doldurdu içimi. Bana ne kadar lanet okurlarsa, o kadar çok öç almak istiyordum.

NORRIS : Vicdanınızın sızladığı olmadı mı hiç?

HARRY : Mesleğimizde esas olan rol yapmaktır, vicdan söz konusu değildir.

GINA : Bize Tanrı'nın verdiği vicdan hakkında nasıl böyle konuşabiliyorsun?

HARRY : İşte... Gördünüz ya... Şimdi bantı yeniden doldurmak gerekiyor...

NORRIS : Dert değil... Sonra burayı çıkarırım ben. (*Dosyalardan birini alarak*) Mahkemede, komünistlerin size gözdağı vermek için babanızı öldürdüklerini söylemişsiniz. Doğru mu bu?

HARRY : Yarı doğru. Gangsterler babamı soymak istemişlerdi. Ben jüri üyelerini etkilemek için bu olayı bir parça değiştirip süslemekte sakınca görmedim.

NORRIS : Demek yalan söylediniz.

HARRY : *(Telaşlı)* Hayır... Hayır... Hiçbir zaman yalan ifade vermedim ben.

GINA : Yalan ifade verdiğini itiraf edersen seni hapse atarlar.

HARRY : Fakat, böyle bir itirafta bulunmuyorum ki... *(Mikrofonu kendine yaklaştırarak, tane tane ve net bir telaffuzla)* Hiçbir zaman yalancı tanıklık yapmadım, hiçbir zaman... *(Dışardan, kulakları sağır edencesine şiddetli bir hava alarmı uğultusu gelir. Newyork'da, barış günlerinde de tatbikat olarak ikide bir yapılmaktadır bu.)*

GINA : *(Elleriyle yüzünü kapayarak)* Yine mi...

HARRY : Teypi kapatın.

(Norris teypi kapatır. Sirenlerin uğultusu.)

GINA : Ne diye yaparlar bunu, sanki savaştaymışız gibi!.. *(İstavroz çıkarır.)*

(Sirenlerin uğultusu.)

HARRY : Benim hoşuma gidiyor bu uğultu... Sinirleri cilalanıyor insanın... Fakat, bu söylediğim de yarı doğru...

(Sirenler kesilir. Norris teypi açar.)

NORRIS : *(Sükûnetle)* Devam edebiliriz. Şimdi, Stiwen davasıyla ilgili olarak iki ifadeniz var önümde. Şubat ayında, Meclis Komisyonu'nda verdiğiniz ifadede, Komünist Partisi'nin sözümona ülkenin savaş gücünü zayıflatmak konusundaki eylemlerine ilişkin suçlamalarınıza, herhangi biriyle yaptığınız bir konuşmayı kanıt olarak gösteremeyeceğinizi söylemişsiniz.

HARRY : Evet, anımsıyorum bunu.

NORRIS : Fakat, Senato'nun iç güvenlik sorunlarıyla ilgili alt komitesinde, yine aynı yılın yaz aylarında verdiğiniz ifade-
de, Komünist Partisi'nin bu eylemini, piyasaya sürülen savaş ürünlerine karşı bir sabotaj hazırlığı içinde olduğunu, ilk kez, Stiwen'le, gece kulübündeki gösterinizden sonra yaptığınız bir konuşma sırasında öğrendiğinizi söylemişsiniz.

(Harry her iki ifadenin tutanaklarını alır ve ilgiyle okur onları. Bir sessizlik.)

HARRY : Stiwen'in avukatlarının bu çelişkiyi gözden kaçırmaları

şaşılacak şey.

NORRIS : Şimdi, yarı doğru mu bu da, doğru mu yoksa?

HARRY : Bu soruyu yanıtlamak istemiyorum.

GINA : Fakat bu soruyu yanıtlaman gerekiyor, Harry.

HARRY : Soruyu yanıtlayayım ve kodesi boylayayım, öyle mi? İstedğin bu mu?

GINA : Hayır... Hayır...

HARRY : (*Norris'e*) Ya sen, sen istiyor musun bunu?

NORRIS : Kitabınızı bitirmediğiniz sürece, konuşmalarımızı hiç kimsenin öğrenmeyeceği konusunda size söz veriyorum. Teypi kapatıyorum.

HARRY : Hayır, kapatmayın. (*Mikrofonu kendisine yaklaştırır ve çok net bir sesle, tane tane konuşur.*) Devam edeceğiz. Söyleyin bana, Norris, yaptığım bütün bu şeylerden sonra, bir arkadaş gibi konuşabilir misiniz benimle?

NORRIS : Beni ilgilendiren, sizin şu anda yaptığınız şey, Harry. Şimdi yaptığınız, ya da daha doğrusu, yapmaya hazırlandığınız şey nedeniyle saygı duyuyorum size.

İKİNCİ SAHNE

“Ayın Öteki Yüzü”

Harry Plumer'in oturduğu evin dıştan görünüşü. Kara bir yılan gibi bir yangın merdiveni kıvrılmaktadır duvarın üzerinde. Merdivenin altında sokak kapısı. Evin bu bölümü penceresizdir, duvarın, ise bulanmış taşlarından ve kara merdivenden başka bir şey yoktur. Akşamın geç bir saati. Uzaklarda bir sokak feneri ölgün ölgün ışıyor. Ay, kara gökyüzünde dolanıyor. Merdivenin basamaklarında Harry ve Gina oturmuşlar. Biraz ötelinde Bret sigarasını tütürmektedir.

HARRY : Şu Newyork şehrinde, nerelerde ilanı aşk etmezler ki insanlar! Barlarda ve otomobillerde, asansörlerde ve stad-yumlarda, Empire State binasının yüzüncü katında ve yerin kırk metre altındaki bombardıman sığınaklarında, ay ışığı

altında, yağmur altında, neon lambalarının ışığında, Bruxelles köprüsü üstünde ve şu bizim yaptığımız gibi bir yangın merdiveninde... İlginç bir çeşni bizimkisi... Ne dersin?

GINA : Susalım, Harry...

HARRY : Peki, susalım.

(Kısa bir susuş.)

HARRY : (*Devam eder*) Yangın merdiveni... Düşünülürse eğer, benim kitabım da bir yangın merdivenine benziyor. İnsanların yangından kurtulmalarına yardım edecek. Yangından kurtaramayacağı tek kişi varsa, o da benim. Hiçbir şey, sana duyduğum aşkın yangınından kurtaramaz beni...

GINA : Susalım.

HARRY : Susalım, peki.

(*Susarlar.*)

HARRY : (*Sessizliği yeniden bozarak*) Merdiven... Seninle biz onun ilk basamaklarında, neredeyse eşiğinde oturuyoruz. Fakat göreceksin, hızla daha yukarlara, daha yukarlara, aya varıncaya kadar tırmanacağız... Ve ben ayı koparıp armağan edeceğim sana... Madonna...

GINA : (*Soğuk*) Teşekkür ederim.

HARRY : (*Bret'e*) Hey, dostum, gidip bir paket sigara almak istemez misin?

BRET : Sigaram var.

HARRY : Ama benimki bitti.

BRET : Burdan yak.

HARRY : Senin markadan içmiyorum. Bir paket Chesterfield al bana.

BRET : Yalnız kalmaktan korkmuyor musun artık?

HARRY : Gördüğün gibi, yalnız değilim.

(*Bret uzaklaşır.*)

GINA : Buradan uzaklaşmamalı.

HARRY : Senden başka kimseden korkum yok benim.

GINA : Benden başka mı?..

HARRY : Tabansız olmadığımı bilirsin... İster garson kız, ister milyoner kadın olsun, farketmez, balıklama daldım... Fakat sana parmağımın ucuyla dokunmaktan bile korkuyo-

rum... Belki gerçekten de, İtalyan cephesinde dövüşürken kiliselerde gördüğüm Madonnalardan, birisin sen.

GINA : Henüz kimse dokunmadı bana, Harry.

HARRY : Biliyorum... Ben...

GINA : Dur biraz... Bana tatlı sözler söylemek zorunda değilsin, Harry. Anlıyorum, dostluğuma karşılık vermek için beni memnun edecek bir şeyler yapmak istiyorsun... Fakat hiç gerek yok buna. Dostluğun armağana ihtiyacı yoktur... Sıkılıyorsan yanımda, gidebilirsin... Söyleyecek bir şeyin yoksa, sus...

(Harry kımıldamadan durur.)

GINA : İçinden gelmeyen şeyi yapmadığın için teşekkür ederim. Sevgisiz öpücük, samandan beterdir.

(Harry sessizce öper onu. Susuş.)

HARRY : Şimdi inanıyor musun bana?

GINA : Evet.

(Karşı köşeden Norris Howton görünür.)

NORRIS : Bret nerede?

HARRY : Sigara almaya gönderdim.

NORRIS : Sizi yalnız bırakmamalıydı.

HARRY : Ben istedim bunu... Ee, ne var ne yok, Norris?

NORRIS : Hep aynı... Değişen bir şey yok. Sabahtan beri kapısını aşındırmadığım basımevi kalmadı. Aldığım yanıt hep aynı oldu: "Yazık ki kitabınızı basamayacağız... Doluyuz..."

HARRY : Demek ciddi olarak savaş ilan ettiler bize...

NORRIS : Bundan başka, Adalet Bakanlığı yeni bir girişimde daha bulundu. Bu sabah bir mahkeme çağrısı aldım. Sorguya çağırıyorlar.

HARRY : Bu da ne demek oluyor?

NORRIS : Kitabın elyazmalarını ele geçirmek istiyorlar.

HARRY : Fakat, hazır değil ki henüz...

NORRIS : Hiçbir zaman hazır olmasını istemiyorlar.

HARRY : Ne yapmalı öyleyse?

NORRIS : Elyazmalarını vermeyeceğiz kuşkusuz. Önemli olan, kitabı basacak bir yer bulabilmek. Son ümidim, ihtiyar Jefferson'da. Newyork yakınlarında ufak bir basımevi var.

Yarın birlikte gidelim. Artık bütün ustalığınızı kullanın...

HARRY : Merak etmeyin, Norris.

NORRIS : Gidelim mi eve?

HARRY : Gina'yla daha bir yarım saatçik açık havada oturalım istiyoruz.

NORRIS : Geç oldu ama...

HARRY : Bazı durumlar vardır ki, Norris, yazar yayıncının öğütlerine kulak asmayabilir.

NORRIS : Eğer bu durumlar yazarın csinlenmesine yardım edecekse, yayıncı da karşı çıkmaz... *(Eve girer.)*

GINA : Ya Jefferson da basmazsa kitabı, ne olacak?

HARRY : Jefferson'u bana bırak.

GINA : Kendine güvenme bu kadar. İşler her zaman istediğin gibi olmadı.

HARRY : Aklına gelen her şeyi söyleme, Madonna... Olacak bu iş. *(Yaklaşan bir otomobil sesi.)*

GINA : Yandaki sokakta bir otomobil durdu. Beklediğin biri var mıydı?

HARRY : Hayır.

(Karanlıkta bir adam belirir. Harry'ye yaklaşır. Durur.)

ADAM : Ateşin var mı, Harry?

HARRY : Beni nereden tanıyorsun?

ADAM : Seni herkes tanır.

(Bu sırada Bret dönmüştür. Adam, sırtı dönük olduğu için Bret'i görmez.)

ADAM : Ateşini ver, sigaramı yakayım.

HARRY : Arabanda çakmak yok mu?

ADAM : Bende çakmağın bu türlü var...

(Adam bu sözleri söyleyerek arka cebinden bir tabanca çıkarır. Aynı anda Bret bir darbe indirir ona. Adam geriye döner. Bret bu kez suratına vurur. Adam sendeler ve düşer. Tabanca da bir yana fırlar. Bret hızla alır yere düşen tabancayı. Adam fırlayıp kalkar, çevresine bakınır, otomobile giden yolun kapalı olduğunu görünce yangın merdiveni-ne urmanmaya başlar. Bret ve Harry onun arkasından merdivene tırmanır, bir an içinde üçü de gözden yiterler. Bir

silah sesi. Gina bağırır. Bir polis koşup gelir. Sonra, köşeden, daha önce Central Park'ta tanıştığımız entellektüel tavırlı yabancı görünür. Norris evin kapısından çıkar.)

NORRIS : Ne oluyor, Gina?

(Gina karşılık vermez. Gözlerini yangın merdiveninden ayıramamaktadır. Az sonra, merdivende ayaklar görünür. İlk adam iner. Arkasından, elinde silahla Bret görünür. En arkadan da Harry gelir.)

HARRY : Beni öldürmek istedi bu alçak!

POLİS : Haydi, hepiniz karakola!..

(Yabancı, cebinden çıkardığı bir kimlik kartını polise gösterir ve bir şeyler fısıldar kulağına.)

POLİS : *(Topluluğa)* Serbestsiniz... *(Parmağıyla, Harry'yi öldürmeye gelen adamı işaret ederek)* Sizin dışınızda herkes serbest... Siz benimle geleceksiniz...

HARRY : Ne demek oluyor bu? Hepimiz gelelim. İfade vermiyim...

YABANCI : İfade vermekten bıkmadınız mı daha?

HARRY : Boşboğazlığı bırakın. Bu alçağı ve onu buraya gönderenleri kodese tiktirmeden bırakmam bu işin yakasını.

POLİS : Sonra çağırırız sizi... Gidelim...

HARRY : Fakat...

NORRIS : Sakin ol, Harry...

(Polis ve kiralık katil uzaklaşırlar.)

GINA : *(Bret'in omuzunu göstererek)* Nedir bu? Kan mı?

BRET : Bıçakladı beni yukarda.

HARRY : Ağır mı yaran?

BRET : Bilmem... Sanmıyorum... Eve gidelim...

NORRIS : Doktor çağırmalıyız.

YABANCI : *(Norris'e yaklaşarak)* Birkaç dakikanızı ayırabilir misiniz bana, Mister Howton?

NORRIS : *(Bir an düşündükten sonra)* Gina, telefon edip doktor çağırın. Ben birazdan gelirim.

(Harry, Bret ve Gina eve girerler.)

YABANCI : Ay çok tuhaf bugün... Mehtaptan hoşlanır mısınız?

NORRIS : Ne konuşacaksınız benimle?

YABANCI : Özellikle mehtap konusunda, Mister Howton... En acımasız görüntüler bile, yumuşak çizgilere bürünürler mehtapta... Ne yazık ki oldukça acımasız şeyler konuşmamız gerekiyor sizinle...

NORRIS : Harry Plumer'in cesedinin, mehtapta çok zarif görüneceğini mi tasarlamıştınız?

YABANCI : En iyisi, gelecekte söz edelim... La Fontaine'in masalını bilirsiniz... Hani yalancılığın zararları konusunda... İki kez evim yanıyor diye yalan söylemiş adam, insanlar inanıp yardımına koşmuşlar. Sonra evi gerçekten yandığında, kimse inanmamış sözlerine...

NORRIS : Bu klasik örneğin işimize yarayacağını sanmam pek... Ben size başka bir masal anlatayım... Adamın birini, köyü yakıyorlar diye bağırmaya zorlamışlar ve köylüler inanmışlar buna. Sonra adam, bunun yalan olduğunu itiraf etmeye karar verdiğinde, onu yalan söylemeye zorlayanlar, bu kez adamın evini gerçekten yakmaya karar vermişler. Öyle değil mi?

YABANCI : Öyle. Fakat durumu değiştirmez bu. Yalancının sözüne kimse inanmayacaktır artık. Üstelik, rüzgârın onun evinden sizin sakın kulübenize kıvılcım taşımamasından korkarım, Mister Howton...

NORRIS : Evet, bugün bir soruşturma çağrısı aldım bile...

YABANCI ; Rüzgârın ilk tatlı esintisidir bu, Mister Howton... Sizin ve dostlarınızın ettiklerini kökünden sökecek fırtınanın ilk habercisidir... Bakın, ay bulutların arkasında kaldı. *(Şiir okur.)*

Ay battı
Söndü gökte
Bütün ışıklar...
Ceza saati
Gelip çattı...

NORRIS : Shakespeare'i doğru okumadınız... "Makbet"i ben de çok iyi anımsamıyorum ama, sanırım orada sözü edilen, ceza

değil, kötülük ve cinayettir... Oyle bir şeyler... Sonra başka dizeler de vardır Shakespeare'de.

O çayır kuşu, sabahın habercisidir
 Görüyor musun, sevgilim...
 Şafak, kıskanç ışıklarıyla
 Kesiyor Doğu'da bulutların perdesini...
 Gece ışıklarını söndürüyor, ve sevinçli sabah
 Ayaklarının ucuna basarak, yükseliyor dağ uçurumlarından

(*Yaklaşan bir otomobil sesi.*)

NORRIS : (*Soran bir bakışla bakar yabancıya*) Deminki numaranızı tekrarlamaya mı niyetleniyorsunuz?

YABANCI : Tekrardan hoşlanmam.

(*Elinde küçük bir çantayla bir adam gelir.*)

NORRIS : Doktor musunuz?

DOKTOR : (*Bir kâğıttan adresi okuyarak*) Evet. Telefonla bu eve çağırdılar beni.

NORRIS : Bir yaralıya bakacaksınız. Polise telefon etmek gerek-meyecek. Bu bay izin verecektir size.

YABANCI : (*Doktora kimlik kartını göstererek*) Yaralıya bakabil-sirsiniz, doktor. Umarım sonuç başarılı olur.

(*Doktor eve girer.*)

YABANCI : (*Norris'e*) İlginç bir konuşma arkadaşısınız, Mister Norris. Korkarım hapisane hücrelerinde kendinize uygun bir konuşma arkadaşı bulamayacaksınız.

NORRIS : Malikânenizi iyi tanımıyorsunuz. Orada bugün sizden çok daha ilginç konuşma arkadaşları var. (*Başka bir şey söylemeden, ıslıkla bir zenci türküsü çalarak eve girer.*)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

"Jeffersonlar'da Konukluk"

Eski mobilyalarla döşeli bir konuk odası. Üzerleri örtülü büyük koltuklar. Duvarlarda aile fotoğrafları. Şöminenin yanındaki tahta

merdivenin üzerinde, yetmiş yaşlarında, uzun boylu, zayıf bir ihtiyar vardır. Ev sahibi Avram Jefferson'dur bu. Şöminenin üzerine, atalarından birinin fotoğrafını asmakta... Ufak tefek, sevimli bir ihtiyar olan karısı Virginia, bu önemli işte kocasına yardım etmektedir.

VIRGINIA : Biraz daha sola... Çok oldu... Şimdi biraz sağa...
Biraz daha... Çok oldu... Sola yine... Olmadı... Her şey arap saçına döndü...

JEFFERSON : Virgi... Canıma okudun...

VIRGINIA : Şimdi biraz canına okunsun ama, fotoğraf da doğru asılsın... Simetri her şeyden önce gelir...

JEFFERSON : Aklım almıyor doğrusu... Nasıl oldu da kırk yıl önce vardın bana... Sanmam ki bizden daha asimetric bir çift olsun...

VIRGINIA : Boş lafı bırak, Jeff... Ruhlarımızın simetrisine bak sen... İkimiz de elma turtasını seviyoruz... Senin için en büyük Amerikalı Jefferson'dur, benim için de... Sen bütün ömrünce böyle bir evde oturmayı düşlemiştin, ben de öyle, ve işte yirmi dört saattir buradayız...

JEFFERSON : Basımevini satmaya zorlamasaydın beni, daha iki üç yıl iyi para kazanacaktık... İki üç yıllık çalışabilirdim daha...

VIRGINIA : Öyle mi?.. Anlıyorum... Vakit var daha... İstersen yarın bozarsın satış anlaşmasını...

JEFFERSON : Virgi, biliyorsun, olanaksız bu... Çok zarar ederiz... Evin son taksitini ödeyebileceğimiz bile kuşkuludur... (Portreyi çiviler.) Oldu mu?

VIRGINIA : Evet. Şimdi tam ortada. Başarabildin sonunda.

JEFFERSON : (Merdivenden inerek) Neden başarabildim, biliyor musun? Kendimi senin aklının despotik yönetiminden kurtardım da ondan... Ne demiş bilge başkanımız Thomas Jefferson : "Tanrı akli özgür yarattı..."

VIRGINIA : Jeff, kırk yıldır birlikteyiz, adaşının sözlerini tekrarlamadığın bir tek gün olmamıştır... Bağımsızlık Bildirisini ezberle biliyorum artık.

(Jefferson merdiveni kaldırmak ister.)

VIRGINIA : Bırak, sonra kaldırıyorum ben. Otur.

(Karı koca, simetrik olarak yerleştirilmiş koltuklara otururlar.)

VIRGINIA : Tasarılarımızdan söz edelim şimdi, Jeff... Balayımızı geçirdiğimiz yerleri son görüşümüz olacak belki... Washington'un malikânesine gidelim önce.

JEFFERSON : Seni belinden kavradığım gibi Washington'un arabasına attığımı anımsıyor musun?

VIRGINIA : Sanki Washington'la Philadelphia sokaklarında ilerliyormuşum ve özgürlük çanının çınıltılarını işitiyormuşum gibi gelmişti bana... Sonra... Hyde Park'a gidip Franklin'in evini ziyaret edelim. Şansımız yardım eder de Bayan Roosevelt'i görürüz orada belki...

JEFFERSON : Sonra, Virgi, Berdsawn'a kadar uzanıp o eski evi görelim yeniden... Kadınlar, Jefferson zamanındaki gibi uzun tuvaletler içindedirler yine... O ev için, bütün Amerikan türkülerinin en Amerikanı yakılmıştır...

VIRGINIA : *(Türküyü söyler.)*

Mutluluk yok bana gurbette
Nerede olursam olayım
Girdiği zaman düşüme
Eski baba ocağım...

JEFFERSON : *(Mumları yakar ve türküye katılır.)*

Anne, gözyaşlarını çocukların
Kuruturdu öpüşleriyle...
Benim için en sevgili şeyisin dünyanın
Ağaçların arasındaki kulübe...
Gidecek mi portakal ışıkları güneşin
Gecenin içinde dinlenmeye?
Duyacak mıyım az sonra sesini mandolinin
Sessiz ırmağın kıyısındaki evde?..

VIRGINIA : Bizim evimiz de sessiz ırmağın kıyısında, Jeff...
(*Dış kapıda keskin bir zil sesi. Virginia, kapıyı açmaya giderken merdiveni de götürür. Jefferson bir yandan türküyü mırıldanırken koltukların yerini değiştirip simetriyi bozar. Virginia, Norris ve Harry'le birlikte döner.*)

NORRIS : İyi akşamlar, Mister Jefferson.

JEFFERSON : (*Biraz şaşkın*) İyi akşamlar, Mister Howton.

NORRIS : Telefonla bulamadım sizi basimevinde. Fakat öylesine önemli bir şey konuşmamız gerekiyor ki, gecenin bu saatinde sizi rahatsız etmek zorunda kaldık. Size, yazarım Harry Plumer'i takdim edeyim. Adını işitmiş olmalısınız.

VIRGINIA : (*Çok soğuk*) İşittik, evet. Ama Bay Plumer'i evimde göreceğim aklıma gelmezdi doğrusu.
(*Tedirgin bir sessizlik.*)

HARRY : Çocukluğumda, bir kitapta, sizinki gibi bir ev resmi görmüştüm. Sevimsiz taş duvarlar arasında büyüdüm ben. Çocukluğumun düşlerini süsleyen evi bir gün göreceğim aklıma gelmezdi.

VIRGINIA : (*Koltuğu eski yerine getirerek*) Oturun, Bay Howton.

JEFFERSON : (*Resmi bir tavırla*) Karımı başışlamanızı rica ederim, Mister Plumer. Fakat onun duygularını tümüyle paylaşmakta olduğumu size söylemek zorundayım.
(*Tedirgin bir sessizlik.*)

HARRY : Sizi anlıyorum.

NORRIS : Harry Plumer'in, yayınevimde çıkacak olan bir kitap üzerinde çalıştığını işitmişsinizdir belki, Mister Jefferson. İşlediği tüm kötülükleri bu kitapla düzeltmek istiyor.

VIRGINIA : Hiçbir kitabın düzeltmeyeceği kötülükler vardır.

NORRIS : Gerçekleri söyleyen kitabın küçümsenemeyecek yararı olur yine de.

JEFFERSON : (*Kuru*) Belki.

HARRY : Mister Jefferson, yaşamınız boyunca siz gerçekleri söyleyen kitaplar yayımladınız. Eğer güçlerine inanmıyorsanız niye yayımladınız onları?

JEFFERSON : Size nasıl yardımcı olabilirim, Bay Howton?

NORRIS : Her şeyi açıkça anlatacağım size. Newyork'da gezmediğim basımevi kalmadı. Adalet Bakanlığı'ndan emir almışlar, basmıyorlar bu kitabı.

VIRGINIA : Yanlış anlamıyorsam eğer, kitabı Jeff basın istiyorsunuz?

NORRIS : Evet.

VIRGINIA : (*Kahkahayla güler.*) Fakat olanaksız 'bu.

JEFFERSON : Yarından itibaren basımevinin sahibi değilim artık.

VIRGINIA : Yolculuğa çıkıyoruz.

HARRY : Ne tuhaf. Yolculuk dendi mi, Amerikalılar Amerika içinde yolculuğu düşünmezler nedense. Eğer yolculuğa çıkabilseydim ben, sonsuz ormanlarımızda dolaşırdım. Missisipi boylarına iner, ateş başlarında oduncuların türkülerini dinlerdim. Özgürlük tarihimizle ilgili yerleri bir bir dolaşırdım.

VIRGINIA : Zevkinizi kutlarım, delikanlı. Tam dediğiniz şeyi yapmaya hazırlanıyoruz biz.

HARRY : Sonra buraya, bu sessiz yuvaya dönerdim.
(*Türkü söyler.*)

Mutluluk yok bana gurbette
Nerede olursam olayım
Girdiği zaman düşüme
Eski baba ocağım...

(*Bir sessizlik.*)

JEFFERSON : Kitabınızı yayımlardım yayımlamasına, fakat çok geç kaldınız bana gelmekte.

VIRGINIA : Gücenmeyin bize.

NORRIS : Gücenmiyorum, hayır. Sadece "Ülkem için kaygı duyuyorum."

JEFFERSON : Evet, Jefferson böyle demişti... Yani, onun düşüncelerine sırt çevirdiğimi mi söylemek istiyorsunuz?

NORRIS : Hayır. Bu düşüncelere sırt çevirdiğinizi düşünmüyorum. Fakat onları sadece evinizde anımsıyorsunuz gibi geliyor bana.

VIRGINIA : Yaşlılığın da kendine göre hakları vardır, Mister Norris.

NORRIS : Thomas Jefferson da genç bir adam değildi başkan olduğunda, ama insan hakları konusunda ne demişti bakın: “Bütün insanlar, yaşama, özgürlük ve mutluluğu arama haklarına sahip olmakta eşittir.”

JEFFERSON : (*Coşkuyla*) Dahası da var... Dahası da var... “Hükümetler, bu hakları korusunlar diye insanlar tarafından yaratılmıştır.”

NORRIS : İşte, özellikle bu yüzden yayımlayamıyoruz kitabımızı. Sizi rahatsız ettiğimiz için bağışlayın, Mister Jefferson. İyi geceler.

(*Norris ve Harry selam verip çıkarlar. Büyük bir sessizlik. İhtiyarlar birbirlerinin yüzüne bakmadan sessizce otururlar koltuklarında. Jefferson'un portresi, ansızın, gürültüyle düşer duvardan.*)

VIRGINIA : (*Yerinden fırlayarak*) Jefferson düştü!

JEFFERSON : Çiviye kötü çakmış olmalıyım.

(*Portreyi yerden kaldırır ve ansızın, çok çevik bir hareketle şöminenin üstüne sıçrar, onu yeniden asmak için.*)

VIRGINIA : O-ho... Sen daha delikanlıymışsın meğer...

JEFFERSON : (*Çekici alır, portreyi çiviye asar, sonra karısına döner ve sükûnetle, etkileyici bir sesle konuşur.*) “İnsan aklı üzerindeki her türlü baskıya lanet okuyarak dua ettim Tanrı'ya.” Böyle demişti Jefferson. Basacağım bu kitabı.

DÖRDÜNCÜ SAHNE

“Yalancı Tanık”

Harry'nin odası. Maggy daktilo yazmakta, Gina sayfaları düzene koymakta, Harry arada bir viskisini yudumlayarak kitabını yazdırmaktadır. Sakal bırakmıştır bu arada.

HARRY : Gösteriden sonra makyaj odama döndüm. Artık bu

hayatı sürdüremeyeceğimi... Sürdüremeyeceğimi düşünüyordum. Nokta. Ne olursa olsun, birinci sayfa insanı olmak tutkusuyla doluydum... Birinci sayfa insanı... Nokta. Telefon alizesini elime aldım ve numarayı çevirdim. İşte şaşkınlık uyandırıcı hayatımın yeni bir bölümü başladı böylece. Nokta. Şimdi ara verelim biraz. Bu bölüm kaç sayfa oldu, Gina?

GINA : Otuz.

HARRY : Maggy, bir sabah mesaisi için bunun pek de fena bir sonuç olmadığını kabul edin.

MAGGY : Size zor yetiştim, Harry. Yaman bir tempo yakaladınız.

GINA : Bu tempoyla gidersen, ne kadar zaman gerekiyor bitirmen için?

HARRY : Bir ay.

MAGGY : *(Kımayan bir bakışla)* Harry!

HARRY : Peki bir buçuk olsun...

GINA : Demek bir buçuk ay sonra kitapçılarda satılacak kitabın?

MAGGY : *(Gülerek)* Ayrıca bir de basılması var tabii... Ha, Gina, bugün yazılan sayfaları Jefferson'a götürmeyi unutmayın...

HARRY : *(Ansızın ve çok yalın bir biçimde)* Biliyor musunuz ne düşündüm şimdi, Maggy?

MAGGY : Herhalde telif ücretini...

HARRY : Sinikliği bırakın, Maggy... Bu konuda beni geçemezsiniz nasıl olsa. Yalnız olmadığım o günleri, "Worker" sattığım günleri anımsadım birden. Bret'i düşünüyorum. Az kalsın ölecekti benim yüzümden. O ihtiyar bunakları — Jefferson'ları düşünüyorum, sizi düşünüyorum, Maggy...

GINA : Aklıma ne geldi bakın... Patrona söyleyeyim, kitabını bizden benzin alan herkese satalım...

HARRY : Pratik olmaya başladın, Madonna... Ama şimdilik bu konuda kimseye tek söz etmemek gerekiyor. Kitabını ansızın şimşek gibi çakmalı dünyada. Söyleyin bana, Maggy, ama içtenlikle, üslubum hoşunuza gidiyor mu?

MAGGY : Üslubunuz beni heyecanlandırıyor, Harry.

HARRY : Kitabım dünyanın bütün dillerine çevrilecek... Şişindiğimi sanıyorsunuz tabii... Ama Paris'de "France-Soir"ın onu

tefrika etmek istediğinden haberiniz var mı? Çeviri konusunda Viyana'dan da telefon ettiler bugün...

GINA : Babam gençliğinde Viyana'da garson olarak çalışmış. Çok güzel, cıvıl cıvıl bir şehir olduğunu söylüyordu.

HARRY : Çok iyi. Viyana'ya gider, bir basın toplantısı düzenleriz orada, kitabımızdan söz ederiz. Sonra seninle, babanın çalıştığı restorana uğrarız.

GINA : İtalya'da da yayımlanacak mı?

HARRY : Elbette. Hazırla bavulları, Napoli'ye gideceğiz. (*Haritaya yaklaşır.*) Buradan vapura bineriz. Lüks mevki, havalandırmaya aygıtı, güvertede yüzme havuzu ve dans salonları... Sonra, ver elini Mısır. Bizce, tepemizden, kırk yüzyılın bakacağı piramidleri görelim orada.

MAGGY : Napolyon Bonapart böyle demişti...

HARRY : Bizim neyimiz eksik ondan? Ben de dünyayı fethe çıkacağım.

MAGGY : Sonunuz Elbe adası olmasın da...

HARRY : Yo... yo!.. Kitabım çıktıktan sonra, dünyanın bir numaralı sansasyon adamı olacağım. O zaman kimse kılıma dokunmaya cesaret edemeyecektir. Hatta Stiwen olayını bile anlatsam...

GINA : (*Haritaya yaklaşır, parmağıyla Japonya'yı gösterir.*) Beni buraya götür, Harry.

HARRY : (*Haritaya bakarak*) Japonya'ya mı?

GINA : Evet. Sinemada gördüm. Küçük ağaçlar, küçük köprücükler, kartondan küçük evler var orada. Onların arasında dev gibi kalacağım. Burada, Newyork'da, ormanda bir karıncadan farkım yok. Beni Japonya'ya götür, Harry. (*Ansızın*) Fakat paramız yetecek mi buna?

HARRY : Paramız Mars yolculuğuna bile yetecektir. (*Stiwen'in oğlu Timmy girer.*)

TIMMY : İyi günler.

HARRY : Oooo, Timmy!

TIMMY : İyi günler, Mister... (*Plumer'in adını anmamaya çalışmaktadır.*)

HARRY : ... Mister Harry.

TIMMY : İyi günler, Mister Harry. Babam Norris Amca'yı arıyor. Evine uğradım, burada olabileceğini söylediler.

MAGGY : Norris Amca birazdan gelecek.

TIMMY : Babam onunla mutlaka görüşmeli. Annem sabahtan beri ağlıyor. Kız kardeşimle ben hiçbir şey anlamıyoruz. Çünkü bu büyüklerin her zaman gizleyecekleri bir şeyleri vardır bizden.

HARRY : Ne olabilir ki?

MAGGY : Suzy'nin sınırları son zamanlarda çok bozuldu.

HARRY : Anlıyorum.

GINA : Fakat neden Timmy'le tanıştırmıyorsunuz beni?

MAGGY : Timmy, Stiwen Martin'in oğludur.

GINA : Stiwen'in oğlu mu? Ne kadar da bizim Napolililere benziyor.

TIMMY : Newyork'da, Bronsk'ta doğdum ben...

HARRY : Benim doğduğum sokak.

GINA : Benim de...

TIMMY : Babamı tanıdığınızı söylemişsiniz bana, yanılmıyordum...

HARRY : Tanıyorum, evet.

GINA : Stiwen'in bir oğlu, bir kızı olduğundan haberin var mıydı, Harry?

HARRY : Vardı... Fakat böyle bir oğlu olduğunu bilmiyordum...

GINA : Peki, ya böyle olmasaydı?..

(Bir susuş.)

TIMMY : (*Haritaya yaklaşır.*) Meksika... Sekiz yaşındayken, babam, "Bekle Timmy, on yaşına bastığında seninle Meksika'ya gideceğiz," demişti. (*Hüzünlü bir sesle*) Tabii, artık olmayacak bu...

(Bir susuş.)

HARRY : Üzülme, yavrum... Belki yine de olabilir... Belki, bakarsın, bir gün size gelip, babana hazırla bavullarını, dostum, Timmy'yi de al, Meksika'ya yollan diyeceğim. Çünkü büyücüyüm ben, biliyor musun...

TIMMY : Çok iyi olurdu bu... Ama ben büyücülere inanmam. (*Norris çok kaygılı bir yüzlé girer.*)

NORRIS : Timmy!

TIMMY : Babam sizi çağırmak için yolladı beni.

NORRIS : Peki. Geleceğim birazdan, sen git, Timmy.

TIMMY : Gecikmeyin, hemen gelin. Annem çok ağlıyor.

NORRIS : Hemen geliyorum.

(Timmy'ye saygılı bir selam vererek çıkar.)

HARRY : Neyi var Stiwen'in karısının? *(Norris karşılık vermez.)*

Eveet.. Bugün çok iyi çalıştık, Norris... *(Gittikçe coşarak)*

Üslubumu buldum gibi geliyor bana. Oluyor artık. İşler

yoluna girdi. Başarıdan kuşku yok artık. Gina'yla bir

dünya yolculuğuna çıkmaya karar verdik. İsterseniz siz de

gelin. Davetlimsiniz. Benim hesabıma... Tabii kitap çıktıktan

sonra... Daha fazla uzamayacak artık... Sorun Maggy'ye...

Bir buçuk ay sonra kitap hazırdır diyor...

NORRIS : Kitap çıkmayacak.

(Susuş.)

GINA : Jefferson'lar basamıyorlar mı?

NORRIS : Kitap çıkmayacak.

HARRY : Nasıl çıkmayacak? Yani boşuna mı uğraştık bu kadar?

(Norris susmaktadır.)

HARRY : Ne oldu? Korkuttular mı ihtiyaçları?

NORRIS : Hayır.

HARRY : Sizi mi korkuttular?

NORRIS : Hayır.

HARRY : Öyleyse nedir? *(Bağırır.)* Bırakın artık canım, bilmece mi çözdüreceksiniz bize?

NORRIS : Stiwen'in karısı neden ağlıyor biliyor musunuz? Stiwen

hakkındaki ifadelerinizi değiştirmeniz için yarın son gün-

müş... Yarından sonra yasal süre geçiyormuş. Yarından

sonra beraat etmesi olanaksızlaşıyor artık.

HARRY : *(Çok sinirli)* Durun bakalım... Stiwen daha bir ay dışarda...

NORRIS : Bunun önemi yokmuş. Bugün avukatla konuştum...

HARRY : Saçma.

NORRIS : Ne yazık ki saçma değil. Bir yasa bu...

HARRY : Yeni bir avukat tutalım... Başka yasa bulsun...

NORRIS : Başka bir yasa yok...

HARRY : Yüz dolar daha harcamak istemiyorsunuz...

NORRIS : Başka bir yasa yok diyorum size...

HARRY : Yasalarımızı sizden daha iyi bilirim ben. Baş Savcı bile benden akıl alırdı...

NORRIS : Fakat bu kez akıl almayacak sizden...

HARRY : Haa.. Demek hiçe sayıyorsun beni... Zaten her zaman hor gördünüz...

NORRIS : Her zaman hor görmedim...

HARRY : Hayır, her zaman hor gördünüz... Beni insan yerine koymadığınızı biliyorum... (*Satranç tahtasından bir piyon alarak*) Satranç tahtanızda bir piyonum ben... Siyasal hesaplarınızda zavallı bir piyon... Satranç tahtasından fırlatıp atmak istiyorsunuz beni, sizin istediğiniz...

NORRIS : İstedğim, beni sakince dinlemeniz. Bir kere, bu sorunu kendiniz çözmek zorundasınız. Siz istemeden, konuştuğlarımızı kimsenin öğrenmeyeceği konusunda söz verdim size...

HARRY : Size inanmıyorum... Neden teyp kullandığınızı anlıyorum şimdi... Bu şeytan alası bantlarla, beni kementle yakalar gibi ele geçireceğinizi sanıyorsunuz, öyle mi? (*Güler.*) Yanılıyorsunuz... Hiçbir şey geçmeyecek elinize. Aptal değilim ben, sizden daha kurnazım. Stiwen konusunda tek bir söz söylemedim. Her an tetikteydim... Her şeyi söylüyordum sözümona. Ama Stiwen konusunda hiçbir şey söylemedim. Yayımlayacağımız kitapta da, Stiwen'i benim yalancı tanıklığımla mahkûm ettiklerini yazacağımı sanmayın. Yazmayacağım!.. Yazmayacağım!.. Yazmayacağım!.. Bulunmaz Hint kumaşı mı sanki!.. Yatıversin on beş yıl!.. (*Gina, Plumer'e sessizce yaklaşır ve ona bir tokat atar. Sessizlik.*)

NORRIS : (*Sakin*) İkincisi, yalancı tanıklığınız konusunda yeminli bildirimde bulunduğunuzda, tutuklanmaya hazır olmanız gerektiğini anladığınızı görüyorum. Sanırım, beş yıl hapis cezası verirler.

HARRY : Aklınızı mı kaçırdınız? Bana ne öneriyorsunuz siz?

GINA : Hapse girmeni istemiyorum... (*Bağırır.*) Hapse girmesini

istemiyorum!.. Fakat, düşün, Harry, düşün...

NORRIS : Üçüncüsü, yalancı tanıklığınız konusunda ifadenizi verdikten sonra hemen tutuklamayacaklardır sizi. Bu arada, belki kitabı tamamlamak için vaktimiz olur. Ama yine de kesin bir güvence veremem size. Durum bu. Ne yapmak gerektiğine kendiniz karar vereceksiniz.

(Büyük bir sessizlik. Harry bardağını viskiyle doldurur, içer. Bir sigara yakar, derin bir nefes çeker, sonra fırlatır onu, bir başka sigara yakar, bardaktan bir yudum daha alır.)

HARRY : Aynada eski suratımı görmeyeyim diye bıraktım bu sakalı. Fakat beş dakika önce yine karşılaştım o suratla... Korkunç bir şeydi bu... Allah kahretsin, bu saçmalığa bir son vermeli artık. Maggy, kâğıdı makineye takın, üç kopya hazırlayın. Birincisi savcı, ikincisi Norris, üçüncüsü kendim için. Her birini imzalayacağım. Yazın, Amerika Birleşik Devletleri Başsavcılığına. Nokta. *(Maggy yazar.)* Stiwen Martin aleyhine verdiğim ifadelerimdeki suçlamalar yalandır. Ve... virgül... İfadeleri verdiğim sırada da biliyordum bunu. Bunu biliyordum... Nokta.

(Maggy yazar. Perde yavaş yavaş iner.)

BEŞİNCİ SAHNE

“Yolun İki Yarısı!”

Mahkeme binasının odalarından biri. Harry, Stiwen ve iki polis vardır sahnede.

STIWEN : Yarım saat önce, kararı okuduklarında, gülüyordun gibi geldi bana...

HARRY : Evet, gülünç bir düşünce geldi aklıma. Seni ve ötekileri sattığımda, yalan söylediğimde, ulusal kahramandım. Gerçeği söylediğimde işe, beş yıla mahkûm edildim.

STIWEN : Bugün Norris'le konuşacağım. Kefaletle serbest bırakılman için para topluyoruz...

YALANCI TANIK

HARRY : Gerek yok. Ceza süresini ne kadar çabuk çekmeye başlarsam, o kadar iyi.

STIWEN : Norris kitabının basımı için gereken her şeyi yaptığını söylemiştir...

HARRY : Teşekkür ederim.

STIWEN : Telif ücreti Gina'ya ve annenle babana mı verilsin?

HARRY : Evet, lütfen. (*Düşünceye dalar.*)

STIWEN : Ne düşünüyorsun?

HARRY : Biliyorsun, hayatımın en korkunç günü, savcının odasında karşılaştığımız gündü. En mutlusu ise, özgürlüğe kavuştuğumu işittiğim gün oldu. Fakat hakkında yeni bir dava açıldığını duydum.

STIWEN : Evet, yabancı bir devletin casusu olarak fişlenmeyi reddettiğim için... Şimdiye kadar, toplam olarak, üç yüz yıl hapis ve beş yıl içinde ödemek ve her geçen gün için ayrıca on bin dolar ödemek üzere astronomik bir para cezasına mahkûm edildim.

HARRY : Peki, ne olacak?

STIWEN : Mahkûmiyet kararı kesinleşene kadar hiç değilse altı ay daha geçer. Sonra mahkemenin yenilenmesi isteminde bulunuruz, bu da epey bir zaman sürer. Bir yıl da onu say. Böylece daha bir buçuk yılım var demektir. Sonrasını düşünürüz...

HARRY : Stiwen, seçkin bir adamsın sen...

STIWEN : Bir yerlerde, yolun yarısına kadar insanın geride bıraktığı şeyleri, öteki yarısında ise onu ilerde bekleyen şeyleri düşündüğünü okumuştum.

HARRY : Fakat, bir hapis cezasını bitirdin ve ilerde hapisane bekliyor seni...

STIWEN : (*Çok yalın*) Bir çalışmayı bitirdim ve beni yeni bir çalışma bekliyor ilerde...

PERDE

KÖR PADİŞAH

Türkçesi: Ahmet Zekeriya

Nâzım Hikmet bu oyunu 1962'de Vera Tulyakova ile birlikte
Rusça yazmıştır.

KİŞİLER :

Kör Padişah
Büyük Oğul
Ortanca Oğul
Küçük Oğul
Ayşe

1. Cadı (1. Vezir, Başkomutan, 1. Muhafız, Bilge Paşa)
2. Cadı (2. Vezir, Hanım, 2. Muhafız, Alaycı Paşa, İyi Paşa)
3. Cadı (3. Vezir, Dansöz, 3. Muhafız, Emir'in Kız Kardeşi,
İşiçok Paşa)

Emir
Kraliçe Umursamaz
Saraylılar, askerler, vb.

BİRİNCİ PERDE

Kör Padişah'ın taht odası. Padişah tahtına oturmuştur. Önünde biri altın, öbürü gümüş iki kova vardır. Padişah iki gözü iki çeşme ağlar. Altın kovaya sağ gözünden, gümüş kovaya sol gözünden akan yaşlar dolar. Padişah'ın üç oğlu ile saraylılar da odadadırlar. Geniş pencereden güneş görünür, fakat avizeler hâlâ yanmaktadır.

PADIŞAH : (Ağlamayı keser.) Güneş battı mı?

1. **VEZİR (1. Cadı) :** Hayır, padişahım, batmadı. Güneş gökyüzünden uçsuz bucaksız ülkenizi hayran hayran seyrediyor.

2. **VEZİR (2. Cadı) :** Ama emir buyurursanız güneş hemen batar.

3. **VEZİR (3. Cadı) :** Yeter ki efendimiz emretsinler, hemen batar.

PADIŞAH : Bense akşam oldu sanıyordum. Büsbütün görmez oldum.

1. **VEZİR :** Aman efendimiz, nasıl olur! Zatı devletleri gibi bir padişah kör olabilir mi?

3. **VEZİR :** Olamaz.

2. **VEZİR :** Körlük halka mahsustur. Efendimizin karanlık dediği şey, alnına düşen Tanrı gölgesidir.

PADIŞAH : Bir şey görmüyorum ki...

1. **VEZİR :** Sizinkisi yalnızca bir dalgınlık olsa gerek...

2. **VEZİR :** Dalgınlık da ne demek? Birinci Vezir gücenmesin ama, zatı devletleri derin düşüncelere dalmış bulunuyorsunuz. Bizleri düşünüyorsunuz hep, dolayısıyla da düşünme yükünden kurtarıyorsunuz bizleri.

1. **VEZİR :** İkinci Vezir de gücenmesin ama, dalgınlık sözüyle ben de derin düşüncelere daldığınızı anlatmak istemiştim.

PADIŞAH : Bir aydır güneşi görmüyorum. (Ağlamaya başlar.)

BÜYÜK OĞUL : (Ortanca kardeşine) Bugün babamız gün batıncaya kadar iki kova dolduracak gözyaşıyla.

ORTANCA OĞUL : Dün altın kova gümüş kovadan önce dolmuştu. Bugün tersi olacak.

BÜYÜK OĞUL : Bilemedin, kovalar aynı zamanda dolacak.

ORTANCA OĞUL : Önce altın kova dolacak.

BÜYÜK OĞUL : Bahse girer misin? Aynı zamanda dolacaklar.

ORTANCA OĞUL : Girerim.

BÜYÜK OĞUL : Nesine?

KÜÇÜK OĞUL : Büyüklerim, ağabeylerim olan sizler, kör babamızın gözyaşları üstüne nasıl bahse tutuşabiliyorsunuz böyle...

PADİŞAH : Mumlar yakıldı mı?

1. VEZİR : Evet, padişahım.

PADİŞAH : Işıkları görmüyorum ki...

1. VEZİR : Aman sultanım, siz ışıkları değil, ışıklar sizi görmeli. Fakat ışıklar haşmetli efendimizin yüzüne bakmayı göze alamazlar ki...

ORTANCA OĞUL : Ne dalkavukmuş şu Birinci Vezir. Sıram gelir de tahta çıkarsam kellesini uçurtacağım.

BÜYÜK OĞUL : Tahta ben çıkarsam dokunmam kellesine. Acı gerçeği duymaktansa tatlı yalanı dinlemek daha hoşuma gider.

PADİŞAH : Daha çok mum getirin. Çevreme koyun şöyle. Çabuk olun.

(Hepsi bir oraya, bir buraya koşar gibi yapar. ama yerinde sayarlar. Yalnızca Küçük Oğul emri yerine getirmek için fırlar. Salona Ayşe girer. Merakla çevreyi gözden geçirir. Elinde bir fotoğraf makinesi tutmaktadır. Omuzunda teyp asılıdır.)

AYŞE : *(Küçük Oğul'a)* Bağışlayın!

KÜÇÜK OĞUL : Rica ederim.

AYŞE : Tanışalım öyleyse. Ben Ayşe. Bu yıl İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi'ni bitirdim. Masallar dünyasında bir röportaj yapmamı istediler. Ben de önüme çıkan ilk masala giriverdim. Ama çok karmaşık bir masala düştüm galiba. Neler oluyor burada?

KÜÇÜK OĞUL : Şah babamız kör oldu da...

AYŞE : "Kör Padişah" masalına mı düştüm yoksa? "Cankurtaran" çağırdınız mı?

KÜÇÜK OĞUL : Cankurtaran kimdir, nedir bilmiyorum ama, baytarları bile çağırttık.

AYŞE : Neden baytarları?

KÜÇÜK OĞUL : Babamız gözleri kör olana kadar at sırtından inmedi. Atla haşır neşir olduğunu düşündük de...

AYŞE : Ha, anladım, bütün hayatını hipodromda geçirmiş.

KÜÇÜK OĞUL : Evet, evet. Hayatını at üstünde geçirdi. Babam büyük bir hükümdardır. Onun yeryüzünde saldırmadığı ülke, kuşatmadığı kale yoktur.

AYŞE : Baytarlardan başka padişahın gözlerini açmaya çalışanlar olmadı mı?

KÜÇÜK OĞUL : Hocalar, hekimler, münecimler her çareye başvurdular, ama boşuna. Sonunda ünlü bir Hintli derviş çağırıldı. Derviş dedi ki : Padişahın gözlerinin açılması için bir çare var. Bir avuç toprak alınacak, gözlerine sürülecek...

AYŞE : Hasta göze toprak mı sürülecek! İyi ama, bu sağlık kurallarına aykırı...

KÜÇÜK OĞUL : Sürülmesine sürülecek ama, çok güç bir iş bu. Çünkü toprak, babamızın atının ayak basmadığı bir yerden alınacak. Babamız bu toprağı gözüne sürünce körlükten kurtulacak. Bu şifalı toprağı bulmak için atlılar gönderildi bile...

BÜYÜK OĞUL : (*Ortanca kardeşine*) Şu bizim avanağa baksana... Durmuş, garip bir kızla konuşuyor.

ORTANCA OĞUL : Kaç kez emir çıkardı babamız, yabancılarla ilişki kurmayın diye. Ama bizimki hiç oralı değil...

3. VEZİR : Mumlar çevrenize dizildi, padişahım.

2. VEZİR : Mumların solgun ışıkları ayaklarınızın dibinde.

1. VEZİR : Ama dağın eteklerinde yanan ateşler, tepesini aydınlatabilir mi ki!..

PADİŞAH : Gözlerim görmüyor. Hiçbir şey görmüyorum... Atlılardan ne haber?

1. VEZİR : Bugün gelecekler. Eğer bugün gelmezlerse yarın başlarını vurdururum. Padişah efendimizin sınırlarıyla oynanmasına izin veremem.

PADİŞAH : Bugün de gelseler kesilsin kafaları. Bu alçakların, "Padişahın gözlerini biz açtık," diye herkesin içinde nasıl övüneceklerini düşünüyorum da...

BÜYÜK OĞUL : Şah baba, izin ver de şu taşı bir de ben dinleyeyim. Atlıların nal seslerini duyarım belki.

PADİŞAH : Hele bir dinle bakalım.

(Büyük Oğul eline aldığı tılsımlı taşı yere değdirdikten sonra kulağına götürür, dinler.)

AYŞE : *(Küçük Oğul'a)* Ne yapıyor öyle?

KÜÇÜK OĞUL : Bu tılsımlı bir taş. Onun yardımıyla çok uzaklardan gelen sesler işitilebilir. Sizde böyle şeyler yok mu?

AYŞE : Bizde telefon var. Telefon daha güvenli bence...

PADİŞAH : *(Büyük Oğul'a)* Atlılardan ne haber?

BÜYÜK OĞUL : Bir şeyler işitiliyor işte.

PADİŞAH : Çabuk tılsımlı küreye bakın öyleyse.

(Büyük Oğul bir saydam küre çıkarır.)

KÜÇÜK OĞUL : Sizde de buna benzer bir şey var mı?

AYŞE : Bizde mi? Bizde TRT var. Televizyon daha ilginç, bence. Sözelimi, televizyonda kamerayla dünyayı dolaşabilirsiniz...

ORTANCA OĞUL : İşte görüyorum, şehre yaklaşıyorlar...

3. VEZİR : Şu anda kale kapılarından girdiler...

ORTANCA OĞUL : Saraya yaklaşıyorlar...

KÜÇÜK OĞUL : İşte koşarak sarayın merdivenlerini çıkıyorlar...

AYŞE : Ne korkunç! Toprağı buldularsa başları kesilecek...

1. ATLININ SESİ : Bu toprağı Kara Kale'nin duvarları üstünden aldım. O duvarların üstüne değil at ayağı, insan ayağının bile değmesi imkânsız. Öylesine yüksek, öylesine dar duvarlar ki...

PADİŞAH : Ben gençliğimde o kalenin duvarları üstünde atımın sırtında devler padişahının oğluyla cirit oynadım... Defol!

AYŞE : Bu atlı kelleyi kurtardı sayılır.

2. ATLININ SESİ : Ben bu toprağı Yedi Ovalar'ın ardındaki uçurumdan aldım. O uçurum öylesine derin, öylesine derin ki sanırım insan ayağı değmemiştir oraya bugüne dek.

PADİŞAH : Güneydeki komşumun ordusunu döktüm ben oraya. Defol sen de! Kimse gözlerimi açamaz. *(Bağırır.)* Kimse açamaz!..

AYŞE : Özür dilerim. Sizden bir dileğim var. Birkaç dakikanızı ayırabilir misiniz bana?

(Salondakiler şaşırmıştır. Vezirler eğilerek Padişah'ın kulağına bir şeyler fısıldarlar.)

PADİŞAH : Ne istiyorsun benden, ey yabancı kız?

AYŞE : Bir röportaj rica edeceğim.

PADİŞAH : Bunun bana bir yardımı olur mu dersin?

AYŞE : İletişim ve basın... Günümüzde bunların gücü herkesçe biliniyor.

PADİŞAH : Bunu duyduğuma memnun oldum. Çünkü ben de güçlüyüm. Ancak güçlü olan bir başka güçlüye yardım edebilir.

AYŞE : Öyleyse, başlayalım. Halkınızı göremediğiniz için mi ağlıyorsunuz?

PADİŞAH : Bana bak, Sayın Bayan, kör olmaya körüm, ama deli değilim. Baldırı çıplaklara gözyaşı dökülür mü hiç?

AYŞE : Belki ülkenizin geniş topraklarını göremediğiniz için üzülüyorsunuz?

PADİŞAH : Yok canım, beni daha çok başka ülkelerin toprakları çekiyor.

AYŞE : Anlıyorum, oğullarınızı göremediğiniz için acı duyuyor olmalısınız?

PADİŞAH : Hayır, o da değil! Oğullarını tahtıma oturtmak için dört gözle ölmemi bekliyorlar.

AYŞE : Yoksa, okumayı çok seviyorsunuz da onun verdiği sevinçten yoksun kaldığınız için mi ağlıyorsunuz?

PADİŞAH : At sırtında mı okuyacağım? Aklımdan bile geçmez. Hayatında bir tek kitap okudum ben: Savaştaki kahramanlıkları öven kitap... Onu ezbere bilirim.

AYŞE : Affedersiniz ama, gazete okumadan nasıl durabiliyorsunuz? Siz bir devlet adamısınız...

PADİŞAH : Gazete mi? Gazeteleri yasakladım. Kullarımdan bazıları satırların arasındakini okumayı öğrendiler de...

1. VEZİR : Hatta, satırların arkasındakini ve altındakini de...

2. VEZİR : Kitap basılmasını ve takvim çıkarılmasını da yasakladı haşmetli efendimiz.

1. VEZİR : Ama zatı devletleri bir fısıltı dergisi çıkarılmasına izin verdiler. Bu dergide padişah efendimizin hikmetlerini övüyoruz.

3. VEZİR : En iyi öven de benim.

2. VEZİR : Üçüncü Vezir darılmasınlar ama, büyük bir dikkatsizlikte bulundular. Padişah efendimizi en iyi öven benim. O benim babamdır... Çocuklarımin babasıdır... Şey, efendim, yani onu demek istemedim... Evet, hepimizin babasıdır o!.. (Ayşe'ye) Yazdınız mı?

PADİŞAH : O benim düşüncemi öğrenmek istiyor, seninkini değil...

AYŞE : Konuşmaya devam edelim. Çalışma olanağı mı elinizden alındı yoksa?

PADİŞAH : Olanak mı? O da ne?

3. VEZİR : İmkân demekmiş, efendimiz.

PADİŞAH : Ya! Biz onu tabaamıza verdik.

AYŞE : Öyleyse siz ne yapıyordunuz?

PADİŞAH : Ben hep savaştım... Saldırdım... Ezdim... Öldürdüm...

AYŞE : Demek ki siz bir saldırganınız.

PADİŞAH : Sal-dır-gan mı? Benim kitabımda böyle bir söz yok. Yine de beğendim bu sözü... Sal-dır-gannn!

AYŞE : Ama biliyorsunuz, bu söz en büyük sövgü, en büyük aşağılama, en ağır suçlama, en...

PADİŞAH : Bu kız bana hakaret ediyor. Yakalayın onu, tutuklayın!.. İdam edin! Kellesini uçurun!

(Saray adamları Ayşe'yi yakalamak için atılırlar, fakat gözle görülmeyen bir direnişle karşılaşırılar.)

AYŞE : Dokunamazsınız bana, bir şey yapamazsınız. Çünkü ben başka bir dünyadanım.

1. VEZİR : (Korkuyla) Ne istiyorsun bizden, ey yabancı kız?

AYŞE : Bugüne kadar nasıl yaşadıysanız gene öyle yaşayın. Yabancı bir ülkenin iç işlerine karışmak amacında değilim. (Seyircilerin arasına inip sahnenin önündeki ilk sıraya oturur.)

PADİŞAH : Derdim bana yetmiyormuş gibi, bir de neyin nesi olduğu belirsiz bir sihirbaz girmiş saraya. Ah, gözlerim

kör olmasaydı...

3. VEZİR : Kör olmasaydınız bile... bu kız!...

2. VEZİR : Padişah efendimize “kör” dediniz! Nasıl diliniz vardı buna?

3. VEZİR : Ben öyle bir şey demedim.

2. VEZİR : Hayır, dediniz.

3. VEZİR : Demedim.

PADİŞAH : Demiş dememiş, ne değişir. Ben kör olduğumu biliyorum. Kör müyüm, değil miyim?

1. VEZİR : Efendimize kör diyenler kördür.

2. VEZİR : Birinci Vezir çok doğru söyledi.

3. VEZİR : Kör olan zatı devletleri değil, biziz.

PADİŞAH : Demek gözlerim görüyor?

1. VEZİR : Elbette görüyor, Padişahım, hem yalnız gözle görüleni değil, gözle görülmeyeni de görüyor.

PADİŞAH : Ama güneşi görmüyorum.

1. VEZİR : Güneş batalı çok oldu.

PADİŞAH : Avizeleri de görmüyorum.

2. VEZİR : Avizeler çoktan söndürüldü.

3. VEZİR : Mumlar da...

PADİŞAH : Zifiri karanlık içinde miyim yani?

1. VEZİR : Hem öyle bir karanlık ki...

PADİŞAH : O halde bir mum yakılsın. (*Üçüncü Vezir mumlardan birini üfleyerek söndürür.*) Mum yakıldı mı?

2. VEZİR : Yakıldı padişahım. Ama öyle solgun bir ışık saçıyor ki kimse göremez.

PADİŞAH : Ben de görmüyorum.

2. VEZİR : Küstahlığımı bağışlayın ama, haşmetli efendimiz mumun solgun ışığını görüyorlar...

PADİŞAH : Sen, büyük oğlum, yanan mumu görüyor musun?

BÜYÜK OĞUL : Ben mi?.. Hayır... Hiçbir şey görmüyorum.

2. VEZİR : Onu yalnız siz görüyorsunuz.

1. VEZİR : Yalnızca siz...

PADİŞAH : Ey insanlar, siz görüyor musunuz yanan mumu?

SESLER : Görmüyoruz... Görmüyoruz... Görünüyoruz...

PADİŞAH : Bana görüyorum gibi geliyor.

KÖR PADİŞAH

1. VEZİR : Mumun ışığını yalnız siz görüyorsunuz.

2. VEZİR : Yalnız siz görüyorsunuz.

SESLER : Yalnız siz... Yalnız siz... Yalnız siz...

PADİŞAH : Görüyorum... Evet, görüyorum... Burada gözleri gören tek kişi benim... Siz hepiniz körsünüz...

SESLER : Elbette... Elbette...

PADİŞAH : Benim gözlerim açıldı...

KÜÇÜK OĞUL : Yalan!

PADİŞAH : Kim bunu söyleyen?

KÜÇÜK OĞUL : Ben...

PADİŞAH : İştittim... Gördüm ki, sen...

KÜÇÜK OĞUL : İştmesine iştittin, baba, ama görmedin beni.
Çünkü gözlerin kör.

PADİŞAH : Nasıl dilin varıyor da padişahların padişahı babana kör diyebiliyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Darılma, babacığım, ben sana yürekten bağlıyım, ama gözlerin kör...

PADİŞAH : Büyük oğlum, duyuyor musun, bak kardeşin ne diyor?

BÜYÜK OĞUL : O sana yalan söylüyor.

PADİŞAH : Ortanca oğlum, vezirlerim, adamlarım duydunuz mu nasıl iftira ediliyor şahınıza?

ORTANCA OĞUL : İftira edene lanet olsun!

PADİŞAH : Defol sarayımdan! Çık git ülkemden! Bundan böyle oğlum değilsin. Defol!

KÜÇÜK OĞUL : Nasıl buyurursan öyle yaparım, baba. Gidiyorum. Gözlerine derman olacak toprakla döneceğim. Gözlerini açacağım. Körlükten kurtulacaksın. O zaman nasıl bir yalan içinde yaşadığını anlayacaksın...

PADİŞAH : Başını cellada vermeden defol karşımdan!..

(Küçük Oğul çıkar.)

1. VEZİR : Sevinmelisiniz, efendimiz, bir hainden kurtuldunuz.

2. VEZİR : Efendimize ihanet etti o, dolayısıyla halka da ihanet etti demektir.

3. VEZİR : Devletinize de...

PADİŞAH : Oh, yoruldu, gidip biraz haremde dinleneyim...

(*Vezirler Padişah'ın kollarına girip çıkarırlar.*)

ORTANCA OĞUL : (*Güler.*) Bizim salağın yediği haltı beğendin mi?

BÜYÜK OĞUL : Ya şifalı toprağı bulup getirirse...

ORTANCA OĞUL : Hah hah ha!

BÜYÜK OĞUL : Ya bulursa... Aptalların talihi açık olurmuş...

ORTANCA OĞUL : Hah hah ha!

BÜYÜK OĞUL : Ama ya bulursa... Ya gerçekten babamın gözlerini açarsa... Bir düşün, o zaman başımıza gelecekleri... Şah babamız kafalarımızı kestirir. Kestirmese bile tahtı küçük kardeşimize bırakır.

ORTANCA OĞUL : (*Ciddilikle*) Benim tahtta gözüm yok. Önemli olan kafamdır.

BÜYÜK OĞUL : Bir aptalın tahta oturup başımıza geçmesine razı olamam.

ORTANCA OĞUL : Öyleyse ne yapacağız?

BÜYÜK OĞUL : Biz de toprak aramaya gidelim. Kardeşimiz şehirden çıkmamıştır henüz. Ona yetişiriz. Hiç olmazsa babamıza toprak getirmesini önleriz.

ORTANCA OĞUL : Yollarda serserice sürtmek mi? Yo, ben burada rahatım.

BÜYÜK OĞUL : Her şeyi benim yardımınla yapmana göz yumacağımı sanma. Haydi gidelim! Bu koskoca devleti bir aptal yönetemez. Yoksa, kan ve ateşle kurulan devletimiz çöker. Buna izin veremem...

(*Hepsi çekilip gözden silinir. Ayşe yerinden kalkar. Karşısına Üç Cadı çıkarlar.*)

1. CADI : Acelen ne böyle, güzel kız? Hani, masal işlerimize karışmayacağına söz vermiştin?

AYŞE : Sonra ne olacağını merak ettim de...

2. CADI : Ne oldu, ne olacak, masal nasıl bitecek, gönül neyle avunacak?

3. CADI : (*Papatya falına bakar.*) Seviyor... Sevmiyor... Seviyor... Sevmiyor... Seviyor... Sevmiyor...

(*Cadılar gülerler.*)

AYŞE : Niye gülüyorsunuz?

2. CADI : Gücümüzü düşünüyoruz da ona gülüyoruz.

(Gülerler.)

AYŞE : Siz iyi büyücülere benziyorsunuz.

1. CADI : Keskin bir zekân var, güzel kız, ama büyümüzün sırrına varamadın yine de.

(Gülerler.)

AYŞE : Öyleyse söyleyin bari, bundan sonra ne olacak?

2. CADI : Aceleye ne gerek var? İnsan rahat yaşamalı... Günü gelir her şey kediliğinden anlaşılır. Acele işe...

AYŞE : (Sözünü ağzından kaparak) şeytan karışır.

3. CADI : Ha şunu bileydin, gerçekler senin ağzınla dile geliyor, akıllı yabancı.

AYŞE : "Acele işe şeytan karışır" sözündeki gerçek öylesine yozlaştırıldı ki, çoktan yitirdi eski anlamını... Ben olabildiğince çabuk öğrenmek istiyorum: Padişahın oğulları toprağı bulacaklar mı, bulamayacaklar mı?

1. CADI : Bulamayacaklar...

2. CADI : Sen henüz bizim gücümüzü bilmiyorsun...

3. CADI : O henüz bizim gücümüzü bilmiyor...

AYŞE : Siz kimsiniz öyleyse?

1. CADI : Bu büyük bir sır...

(Cadılar gözden silinirler. Üç kardeş sahneye girerler. Ayşe yerine oturur.)

BÜYÜK OĞUL : Ortalık kararıyor.. Ayaklarımda otuz günlük yolculuğun yorgunluğu...

ORTANCA OĞUL : Bu kahrolası otuz gün omuzlarıma çökmüş sanki...

BÜYÜK OĞUL : Dağları bayırları aştık...

ORTANCA OĞUL : Cansız çölleri dolaştık...

BÜYÜK OĞUL : Şehirleri geçtik...

KÜÇÜK OĞUL : (Üzgün) Gittiğimiz her yerde babamızın atının ayak izleri...

BÜYÜK OĞUL : Yerimden kıyılayacak halim yok... Biraz dinlenelim, soluk alalım.

KÜÇÜK OĞUL : Dağların ardına varınca mola versek daha iyi olmaz mı?

BÜYÜK OĞUL : Olmaz... Oturun şuraya...

KÜÇÜK OĞUL : Babam niçin bu kadar çok savaşmış?

BÜYÜK OĞUL : Sana güçlü bir devletle ağzına kadar dolu bir hazine bırakmak için...

(Zengin giysili bir Hanım [2. Cadı] ile bir dansöz [3. Cadı] ellerinde tepsilerle gelirler. Tepsilerde yiyecekler ve çeşitli içkiler vardır. Kardeşler ayağa kalkıp eğilerek selam verirler.)

HANIM : Ben ve batmakta olan güneş, Kör Padişah'ın oğullarını selamlarız. Ne aradığınızı biliyoruz.

BÜYÜK OĞUL : Bir müjdeniz mi var yoksa bize?

HANIM : Hayır. Şah babanızın atı benim ülkemi de çiğnemişti. Tam otuz iki yıl gerekti bu saldırıyı untabilmek için... Heey, yolcular ağırlansın, soğuk ayran, şarap sunulsun, keklik kızartması, meyve getirilsin...

(Yemekler gelir. Kardeşler iştahla yemeye koyulurlar.)

HANIM : Şarap, bağlarımın üzümünden süzölmüş, keklik ormanlarımdan avlanmış, ayran sürülerimin sütünden yapılmıştır. Canınız daha neler istiyor, söyleyin. Huzur ve rahatlık dolu bir mutluluk bekliyor sizi burada...

BÜYÜK OĞUL : Elinize sağlık, hanımefendi, ama ben tahta oturmak ve devlet yönetmek üzere geldim bu dünyaya. Ben bir şehzadeyim...

HANIM : *(Ortanca Oğul'a)* Ayran soğuk mu?

ORTANCA OĞUL : Buz gibi soğuk ve kaymak gibi koyu.

HANIM : Kekliklerimi de beğendin mi?

ORTANCA OĞUL : Enfes.

HANIM : Şeftalilerimi nasıl buldun?

ORTANCA OĞUL : Baldan tatlı.

HANIM : Öyleyse burada kalıyorsun.

ORTANCA OĞUL : Benim toprak bulacağım yok, taht da bana göre değil...

HANIM : *(Küçük Oğul'a)* Ayran nasıl, soğuk mu?

KÜÇÜK OĞUL : Yeterince soğuk.

HANIM : Kekliklerimi beğendin mi?

KÜÇÜK OĞUL : İyi kızartılmışlar.

HANIM : Ya şeftaliler?

KÜÇÜK OĞUL : Olgun.

HANIM : Demek sen de kalıyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Hayır, ben yolcuyum.

ORTANCA OĞUL : (*Hanım'a*) Bırakın gitsin. Ben size yeter de artarım... Kardeşlerim, haydi vedalaşalım.

KÜÇÜK OĞUL : (*Gelip Ortanca Oğul'u kucaklar, sonra Büyük Oğul'a döner.*) Sen helallaşmak istemez misin, ağabey?

BÜYÜK OĞUL : Bundan böyle kardeşim değilsin...

(*Kardeşler ve ötekiler gözden silinirler. Bir kalabalığın gürültüleri duyulur. Sahnede Başkomutan [1. Cadı] görünür. Elinde büyük bir yay vardır.*)

BAŞKOMUTAN : (*Bağırır.*) Gücünü deneyecek bir meraklı yok mu?.. Ne ayıp!.. Bu yayı gerebilecek bir yiğit gerek...

BÜYÜK OĞUL : Ne arıyorsunuz burada?

BAŞKOMUTAN : Bir yiğit arıyoruz. Şu yayı gerebilecek bir yiğit...

BÜYÜK OĞUL : Gerebilene verilecek ödül ne?

BAŞKOMUTAN : Kafdağ'na kadar uzanan koskoca bir ülke...

BÜYÜK OĞUL : Bu işi biraz daha açıklar mısınız?

BAŞKOMUTAN : Hay hay! Padişahımız, sizlere ömür, geçen hafta öldü. Yeni bir padişah arıyoruz. Geleneğimize göre, yayı geren padişah olacak...

BÜYÜK OĞUL : Siz kimsiniz?

BAŞKOMUTAN : Devletimizin başkomutanı.

BÜYÜK OĞUL : Biz de Kör Padişah'ın oğullarıyız. Babamızın atının ayak basmadığı bir toprak arıyoruz.

BAŞKOMUTAN : Şunu bilin ki, şah babanız üç kez topraklarımızı çiğneyip geçti. Son kez bir hileyle beni yendi. Güçlükle kurtuldum. Tanrıya şükür, onun da gözleri kör oldu.

BÜYÜK OĞUL : Yay ben gersem ne olur?

BAŞKOMUTAN : Tahta sen oturursun... Haydi, ger bakalım. Ger de padişahımız ol. Kör Padişah'ın ülkesine saldır. Utancımızın öcünü al. İki ülkeye birden padişah ol...

(*Büyük Oğul yayı alır, germeye çabalar.*)

KÜÇÜK OĞUL : Ne o ağabey, ne yapıyorsun?

BÜYÜK OĞUL : Bir taht yerine iki tahtım olacak...

KÜÇÜK OĞUL : Öz babana el mi kaldıracaksın?

BÜYÜK OĞUL : Büyük bir devlet kurmak istiyorum ben.

KÜÇÜK OĞUL : *(Yayı Büyük Oğul'un elinden almaya uğraşır.)*

Ver bana yayı!

BÜYÜK OĞUL : Git işine, sataşma bana!

KÜÇÜK OĞUL : Ver, ver diyorum! *(Yayı kapar ve var gücüyle gerer. Kalabalık büyük bir çığlık koparır.)*

SESLER : Gerdi, gerdi yayı! Yaşasın yeni padişahımız!

BÜYÜK OĞUL : Kör şeytan başıma bela etti seni...

BAŞKOMUTAN : *(Küçük Oğul'un önünde eğilir. O ise olup bitenin önemini kavramış değildir, yayı gerili tutmayı sürdürür.)* Dört yüz odalı bir saray emrinizdedir. Altın zırhlı dört bin atlı ile otuz bin piyade sizi bekliyor.

KÜÇÜK OĞUL : Babamın kör gözleri beni bekliyor. *(Yayı Başkomutan'ın önüne atar. Büyük Oğul'a döner.)* Gidelim, ağabey!

BÜYÜK OĞUL : Hakkımı yedin.

KÜÇÜK OĞUL : Ne hakkı, anlamadım...

BÜYÜK OĞUL : Az kalsın hakkımı yiyordun. *(Yerdeki yayı alır, biraz uğraştıktan sonra gerer.)*

SESLER : A, bu da gerdi yayı! Yaşasın, iki padişahımız oldu...

BAŞKOMUTAN : Bir ülke iki padişaha dar gelir. *(Küçük Oğul'a)*

Yayı ilk geren sen oldun. Padişahlık senin hakkın.

KÜÇÜK OĞUL : Ben bir şey istemiyorum sizden. *(Ağabeyine)*

Aklını başına topla, ağabey!

BÜYÜK OĞUL : *(Başkomutan'a)* Ben daha iyi gerdim yayı...

BAŞKOMUTAN : Eh, mademki kardeşin bize padişah olmak istemiyor, öyleyse tacı sen giyeceksin. Ferman artık sizindir, efendimiz...

BÜYÜK OĞUL : *(Küçük Oğul'u işaret ederek)* Çabuk yakalayın şunu ve Yedi Ovalar'ın ardındaki uçuruma atın! Çürüyüp yok olsun orada...

(Başkomutan adamlarıyla Küçük Oğul'u yaka paça edip götürür. Oradakilerin hepsi gözden silinir. Onların çekilmesiyle Küçük Oğul'un sahneye gelmesi bir olur. Çok yorgun-

dur. Güçsüz kaldığından yere yığılır. Üç Cadı içeri girer ve onun çevresinde dans etmeye başlarlar.)

ÜÇ CADİ : *(Birlikte)* Hoş geldin, Kör Padişah'ın oğlu!

KÜÇÜK OĞUL : Hoş bulduk, nineler!

1. CADİ : Bizimle dans etmek ister misin?

KÜÇÜK OĞUL : Sağ olun. Çok yorgunum.

2. CADİ : Numara yapma, yorgun falan değilsin. Çirkin olduğumuz için bizimle dans etmek istemiyorsun.

3. CADİ : Çok mu yaşlı buluyorsun bizi?

KÜÇÜK OĞUL : Evet, güzel ve gençsiniz diyemem, ama yorgun olmasaydım da dans etmezdim sizinle. Çok üzgünüm. Öyle bir şehirden geçtim ki...

1. CADİ : Ölümsüz Ağaçlar Şehri'nden mi?

KÜÇÜK OĞUL : O şehirde bir tek ağaç bile yoktu. Daha doğrusu, sokak boylarında ölü ağaçların kökleri görünüyordu...

2. CADİ : Sonsuz Kahkahalar Şehri miydi yoksa geçtiğin?

KÜÇÜK OĞUL : Ne kahkahası! Güler yüzlü tek insana rastlamadım. Bütün halk cenazelerdeki gibi suskun ve somurtkandı.

3. CADİ : Güven ve Kardeşlik Şehri'nden geçmişsin öyleyse.

KÜÇÜK OĞUL : Galiba bu şehir bir başkasıyla karıştırıyorsunuz. İçinden geçtiğim şehirde kimsenin kimseye güveni yoktu. Herkes herkesin gözünü oymaya hazırды. Evler yıkılmış, meydanlar çöplüğe dönmüştü... Buradan babamın ordusunun geçtiğini anladım... Sanmam ki insanlar, evler, ağaçlar bir daha kendine gelip canlansın...

2. CADİ : Babanın ordusu her şeyi yakıp yıktı, ama o çekildikten sonra şehir yeniden canlandı.

KÜÇÜK OĞUL : Peki, nasıl oldu bu? Sonra sel mi bastı, deprem mi oldu?

(Üç Cadı gülerler.)

KÜÇÜK OĞUL : Niye gülüyorsunuz?

3. CADİ : Düşman ordusundan, depremden ve selden daha güçlü bir şeyin var olamayacağını mi sanıyorsun?

2. CADİ : Biz babanın ordusundan daha güçlüyüz.

3. CADİ : Bizim gücümüzün yanında deprem ancak bir beşiğin

sallanmasına benzer.

1. CADI : Sel ise ancak bir bahar yağmuruna...

(Üç Cadı gülerler ve yine dans etmeye başlarlar.)

KÜÇÜK OĞUL : Tanrı aşkına, durdurun şu tepinmeyi! Kimsiniz siz?

1. CADI : Ölümsüz ağaçlar, sonsuz kahkahalar, güven ve kardeşlik şehrini gördüğün hale getirenleriz biz...

KÜÇÜK OĞUL : Kimsiniz siz öyleyse?

1. CADI : Kalkındırıldıktan sonra gittim ben o şehre. Bütün evleri, okulları, dükkânları, atölyeleri dolaşım. Çocukların büyüklere, büyüklerin çocuklara yalan söylemesini başlattım. Sayemde kadınlar kocalarına, kocalar karılarına, öğrenciler öğretmenlerine, halk devlete, devlet halka yalan söylemesini öğrendiler. Kimse kimseye güvenmez, herkes herkesten korkar oldu... Kim olduğumu anladın mı şimdi? Anladın mı babanın ordusundan kat kat güçlü olduğumu?

KÜÇÜK OĞUL : Bütün bir şehri yok etmeye de gücün yeter mi?

2. CADI : Ben yardımına koşmasaydım belki yetmezdi.

KÜÇÜK OĞUL : Peki sen nerede gösterdin gücünü? Sen ne yaptın insanlara?

2. CADI : En büyük gerçeği öğrettim onlara : İnsan yalnız doğar, yalnız ölür, öyleyse yalnız yaşamalıdır, dedim. Bunun üzerine herkes yalnızca kendini, kendi evini düşünür oldu. Herkes yalnızca kendi bahçesindeki ağaçlara bakmaya, kendi bahçesindeki çiçekleri sulamaya başladı. Sokaklarla meydanlardaki ağaçlar, çiçekler sararıp soldu. Şehrin dolayındaki orman kurudu. Bu yüzden şehre yağmur yağmaz oldu. Evlerdeki ağaçlarla çiçekler yok oldu... Artık herkes yalnızca kendi evini temiz tutuyordu. Sokaklar, meydanlar pisliğe boğulmuştu. İnsanlar ayaklarına bulaşan pisliği evlerine taşıyorlardı. Çok geçmeden evlerde yaşanmaz oldu... Ee, nasıl, aklın yattı mı depremden daha güçlü olduğuma?

KÜÇÜK OĞUL : İkinizin gücü yalnızca bir şehrin değil, bütün bir ülkenin yok olmasına yeter.

3. CADI : Ben arkalarında olmasam yetip yetmeyeceği kuşkuluydu. Ama ben, elinize ne geçerse evinize taşıyın, dedim

insanlara. Komşunuz açlıktan ölecekse ölsün, aldırmayın, dedim. Kendi ceplerinizi doldurmaya bakın. Çalın çırpın, kimseye bir şey vermeyin, dedim... Sözlerimi dinlediler ve öyle cimrileştiler ki kendilerini bile bir lokma yemekten yoksun bıraktılar... Anladın mı şimdi benim selden de güçlü olduğumu?

KÜÇÜK OĞUL : Anladım. Üçünüzün gücü yalnızca bir şehrin, bir ülkenin değil, bütün dünyanın yıkılıp yok olmasına, batmasına yeter.

CADILAR : (*Dans ederek bağırıp çağırmaya başladılar.*) Gücümüzün değerini anladı... Gücümüzün değerini anladı... Gücümüzün değerini anladı...

1. **CADI :** Ben aradığın şeyi sana verebilirim.

KÜÇÜK OĞUL : Nasıl?

1. **CADI :** Benim toprağımı babanın gözlerine süreceksin. Hintli dervişin dediği gibi gözleri hemen açılacak. İster misin?

KÜÇÜK OĞUL : Toprağı nereden bulacaksın?

1. **CADI :** İster misin, istemez misin, sen onu söyle.

KÜÇÜK OĞUL : Sana inanılabilir mi?

1. **CADI :** İster misin, istemez misin?

KÜÇÜK OĞUL : Ölü Şehir'den mi getireceksin toprağı?

1. **CADI :** Nene gerek? Babanın gözleri açılacak ya, sen ona bak... İster misin?

KÜÇÜK OĞUL : Ne zaman vereceksin toprağı?

1. **CADI :** Hemen şimdi.

KÜÇÜK OĞUL : Haydi, ver.

1. **CADI :** Bir şartım var ama...

KÜÇÜK OĞUL : Söyle.

1. **CADI :** Ben güzel miyim?

KÜÇÜK OĞUL : İlk gördüğümde o kadar çirkin gelmemiştin bana. Şimdiyse iğrençsin...

1. **CADI :** Söyle, güzel olduğumu söyle de kurtar babanı körlükten.

KÜÇÜK OĞUL : Babamı kurtarmak için elimden gelen her şeyi yaparım, ama senin güzel olduğunu söyleyemem.

1. **CADI :** Küçücük bir yalanı da söyleyemez misin?

KÜÇÜK OĞUL : Küçük yalanın büyük yalanı doğurduğunu, büyük yalanın da şehirleri yok ettiğini demin kanıtladın... Aradığım şeyi verme, istemem...

2. CADI : Aç mısın?

KÜÇÜK OĞUL : Çok.

2. CADI : Susuzluk da çekiyor musun?

KÜÇÜK OĞUL : Evet.

2. CADI : Al şu somunu. Şu testi de al. Bu somunu kırk yıl yiyebilirsin, azalıp tükenmez. Bu testiden kırk yıl içebilirsin, hiç boşalmaz. Ancak bir şartla : Ekmeğini kimseyle paylaşmayacak ve başkalarının testilerini hep kıracaksın.

KÜÇÜK OĞUL : Hiç kimseyle paylaşılamayan ekmeğin nasıl yenir? Benim testim hep dolu olması için başkalarının testi nasıl kırılır? Ekmeğini de, testi de istemem senin... Dur... Sana bakıyorum da... (2. Cadı'ya) Gözüm bir yerden ısıyor seni. Sen... Evet, sen babamın İkinci Vezir'isin...

2. CADI : Niçin olmayayım? Her sarayın cadısı vardır.

KÜÇÜK OĞUL : (3. Cadı'ya) Sen ise... Sen yarı yolda Ortanca ağabeyimi ayartan o dansözün ta kendisisin...

3. CADI : Olabilir. Neden olmayayım?

KÜÇÜK OĞUL : (Cadı'ya) Senin gözlerin... Büyük ağabeyimi kandırıp yolundan döndüren Başkomutan'ın gözlerine benziyor...

1. CADI : Yalnız gözlerim mi? Ya ellerim?(*Ellerini uzatır.*) (*Sahnenin gerisinde Ayşe'nin giysileri ve onun yüzünü andıran bir maskeyle 3. Cadı belirir. 3. Cadı'nın görünmesiyle Ayşe yerinden kalkar. 2. Cadı ona doğru atılır.*)

2. CADI : Bu kız sana benziyor mu?

AYŞE : Ne saçma şey! Neresi benziyor bana? İlk bakışta anlaşıyor : Spor yapmadığı belli. Bir kocakarı gibi kamburu çıkmış. Ne istiyor?

2. CADI : Padişahın oğlunun onu beğenmesini istemez misin?

AYŞE : (*Biraz duraladıktan sonra*) Canı isterse beğensin. Bana ne? (*Yerine oturur.*) Ne diye girdim böyle bir masala?.. (*2. Cadı gülererek Ayşe'den uzaklaşır. 3. Cadı Küçük Oğul'a yaklaşır omuzuna dokunur.*)

3. CADI : Çok mu yoruldun?

KÜÇÜK OĞUL : Ayşe!

3. CADI : Beni unutmadın demek?

KÜÇÜK OĞUL : Nasıl unutulabilirim seni? Yollarda dolaşırken hep babamın gözlerine sürülecek toprak ile seni düşündüm.

3. CADI : Beni güzel buluyor musun?

KÜÇÜK OĞUL : Çok.

3. CADI : Hep benimle birlikte olmak ister misin?

KÜÇÜK OĞUL : Elbette. Ama olabilir mi bu? Hayatını masallar dünyasında geçiremezsin ki...

3. CADI : Neden olmasın? Geçirebilirim... Bana inanıyor musun?

KÜÇÜK OĞUL : Sana inanmamak elde mi?

3. CADI : Bir süre önce babanın sarayındaydım. Babanın gözleri açılmış.

KÜÇÜK OĞUL : Sahi mi? Nasıl açılmış? Toprağı kim bulup getirmiş?

3. CADI : Babanın gözleri... kendiliğinden açılmış.

KÜÇÜK OĞUL : Hemen saraya, onun yanına dönmeliyim!

3. CADI : Ne yapacaksın orada? Ağabeylerin oradalar zaten... Babanın sana ihtiyacı yok ki... Benden başka herkesi unut..

Ne o, çok mu yoruldun?

KÜÇÜK OĞUL : Hayır. Senin yanında yorgunluğumu, açlığımı, susuzluğumu unuttum... Haydi gidelim, nereye istersen...

3. CADI : Haydi gidelim...

1. CADI : Yalanın yüzü güzel olursa, çirkin yalandan on kat güçlü olur. Fakat yalan sevdiğiniğin yüzüne benzerse gücü yüz kat artar.

AYŞE : (*Dayanamaz, yerinden kalkar.*) Durun!

KÜÇÜK OĞUL : Kim bu? Ayşe mi? Bunu nasıl anlamalı? İki Ayşe birden ha?!

3. CADI : Gerçek Ayşe benim. Bu sahte Ayşe de kim?

AYŞE : Seni yalancı seni! Cadının daniskası!..

3. CADI : Sen onun dediğine bakma. Asıl Ayşe benim.

AYŞE : Ne cesaretle benim adımlı aldın? Ne hakla yüzüne maske takıp da benim kılığımı girdin?

3. CADI : Sen de bilirsin ki Ayşe hiçbir zaman böyle kavga etmez,

masum bir kızı incitmez.(Ağlar.)

KÜÇÜK OĞUL : Ağlama. (Kolunu 3. Cadi'nın omuzuna atar.)

AYŞE : Beni dinle, Kör Padişah'ın küçük oğlu! Birbirimizin elini bile sıkamadığımızı iyi bilirsin. Onu ise omuzundan tutuyorsun.

KÜÇÜK OĞUL : Doğru söylüyorsun. (Kolunu Cadi'nın omuzundan çekip elini Ayşe'ye uzatır.) Vay canına, sahiden, az kalsın aldanıyordum... Ayşe!

3. CADI : (Yüzündeki maskeyi sıyrır, kötü kötü güler.) Kurduğum tuzağa düşmene az kalmıştı... Kahrolası kız! (Cadılar gözden silinirler.)

KÜÇÜK OĞUL : Demek, babamın gözlerinin açıldığı da, ağabeylerimin saraya döndükleri de, hepsi yalan...

AYŞE : Üzülme, metin ol! Ağlamaklı olsan da belli etme! Aradığını bulana kadar yürü! Sözünde durmak gerek, değil mi? Sana inanıyorum. İyi bir delikanlısın. Yalnız biraz kararsızsın... Yürekli ol! İyi bir yiğit olabilirsin...

KÜÇÜK OĞUL : Sana yine rastladım ya, önemli olan budur.

AYŞE : Doğruyu yalandan ayırabilmen için, yolunda yürümen için sana yardım etmem gerekiyordu. Bundan ötürü işe karıştım, karışmadan edemezdim.

KÜÇÜK OĞUL : Şifalı toprağı bulabileceğime inanıyor musun?

AYŞE : Elbette.

(Küçük Oğul başını önüne eğer.)

AYŞE : Ne oldu, yoruldu mu?

KÜÇÜK OĞUL : Toprağı bulunca beni bırakacak mısın?

AYŞE : Ne yapalım? Her masalın bir başı, ortası, sonu var.

KÜÇÜK OĞUL : Dünyada sonu gelmeyen hiçbir şey yok mu?

AYŞE : Yok, umut ve inançtan başka...

KÜÇÜK OĞUL : Saçlarına dokunmak istedim. (Elini uzatır.)

AYŞE : Ne saçlarıma, ne de ellerime dokunabilirsin... Yazık ki, bu masal dünyasından ayrılamazsın!..

KÜÇÜK OĞUL : Acaba toprağı bulabilecek miyim?

AYŞE : Türkü söylemesini sever misin?

KÜÇÜK OĞUL : Elbette severim. Yalnız, bilmem, türkülerimizi beğenecek misin?

AYŞE : Bütün ülkelerde, bütün çağlarda, bütün halkların söylemiş olduğu bütün iyi türkülerini severim.

(Küçük kardeş yavaşça türküyü söylemeye başlar. Ayşe de aynı ezgiyi mırıldanır.)

KÜÇÜK OĞUL : Bu türküyü sevdin mi?

AYŞE : Çok.

KÜÇÜK OĞUL : *(Daha yüksek sesle türküyü söylemeye devam eder. Ayşe de ona eşlik eder.)* Haydi gidelim! *(Kalkarlar, türküyü söyleyerek çıkarlar. Üç Cadı gelirler.)*

3. CADI : Kahrolası kız!

1. CADI : Tek korktuğum şu : Delikanlı aradığını bulacak!

2. CADI : Öyle kolay kolay yakasını kurtaramaz.

3. CADI : Ne hikmettir bilmem ama, dürüst insanlar önünde sonunda başkalarının bulamadıklarını buluyorlar.

2. CADI : Şüpheyle olsun Tanrı'ya ki dürüst insanlar şimdilik çok değil.

1. CADI : Yoksa hapi yutardık!

(Bir yol. Küçük Oğul ile Ayşe sis içinde, karanlıkta yürürler. Ayak sesleri uğultu biçiminde duyulur.)

KÜÇÜK OĞUL : Ne karanlık şehir! Babamın körlüğüne benzeyen bir karanlık...

1. CADI : *(Sessizce Ayşe'ye yaklaşır, onu bir kenara çeker ve fısıldayarak)* Senin için tasalanıyoruz.

2. CADI : Bir masalda böyle uzun süre kalmak tehlikelidir.

3. CADI : Masal dediğimiz şey hep yalandır. İnsanların aklını karıştırır.

AYŞE : Benden kurtulmak mı istiyorsunuz? Boşuna uğraşmayın. Bu masaldan ancak canımın istediği zaman çekileceğim...

(Cadılar homurdana homurdana gözden silinirler.)

KÜÇÜK OĞUL : İşitiyor musun, bir bebek ağlıyor. Bir bakalım...

(Bir kulübe. Bir kadın, içinde bebeğin ağladığı bir salıncağı sallıyor. Küçük Oğul ile Ayşe girerler.)

KÜÇÜK OĞUL : İyi akşamlar, iyi kadın!

AYŞE : İyi akşamlar!

KADIN : İyi akşamlar, iyi insanlar! *(Bebek yine ağlamaya başlar.)*

Uyumuyor bir türlü... Bilmem ki ne yapmalı?

AYŞE : Bizim ninnimizi söyleyebilir miyim?

KADIN : Sağ ol hanım kız, bir dene bakalım.

AYŞE : (*Ninni söyler.*) Uyu yavrum, uyu, ninni... Uykunda uçsuz bucaksız bir deniz gör. Uyu yavrum, uyu, ninni... Sen bir geminin kaptan köprüsündesin... Uyu yavrum, uyu, ninni... Bir kıyıdan öbürüne bir köprü kuruyorlar. Sen de oradasın, parlayan putrelin üstünde. Uyu yavrum, uyu, ninni... Yukarı bak, göklere degecek nerdeyse başın... Uyu yavrum, uyu, ninni... Bu ne kadar çok kitap? Sen bunların hepsini okudun mu? Düşme kuşkuya, korkma bulamadım diye, oku bulursun... Uyu yavrum, uyu, ninni... Bak, gördüğün boyalar ne güzel! Ellerin mermeri okşuyor, ona en durgun, en yaşayan biçimi vermek için... Uyu yavrum, uyu, ninni... Bir gemici gibi yılmaz, bir yapıcı gibi yaratıcı, bir filozof gibi bilgili ve bir sanatçı gibi yürekli ol... Uyu yavrum, uyu, ninni... İşte uyudu...

KADIN : Pek anlayamadım ninnide geçen sözleri. Benim çocukluğumun en aydınlık masallarında bile böyle umutlar yoktu. İnşallah, oğlum büyür de verdiği umutlara kavuşur...

KÜÇÜK OĞUL : Şehriniz neden böyle karanlık?

KADIN : Kör Padişah'ın gözleri kapanmazdan önce saldırdığı son şehir bizimkisi oldu. Ordusuyla gelip ülkemizi yakıp yıktı. Şehrin üstüne bir kara duman çöktü. Güneş de, yıldızlar da görünmez oldu. Çocuklarımız o gün bu gün geceleri ağlıyorlar. Şehrimizde artık acıdan başka bir şey yok. Tanrı belasını versin o Kör Padişah'ın! Çok şükür, gözleri kör oldu... Siz kimsiniz iyi insanlar? Yolunuz nereye?

KÜÇÜK OĞUL : (*Duralar, hemen cevap vermez.*) Ben Kör Padişah'ın küçük oğluyum. (*Kadın şaşırıp donakalır. Susar.*) Allahaismarladık...

(*Küçük Oğul ve ardından Ayşe kulübeden çıkarlar.*)

AYŞE : (*Bir süre sonra*) Niçin susuyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Babamın geçmişi bir lanet, bir yüzkarası gibi başımın üstünde dolaşiyor. Öyleyken babamı seviyorum. Ne pahasına olursa olsun, şifalı toprağı bulacağım... Sizin

KÖR PADİŞAH

dünyanızda da savaş oluyor mu?

AYŞE : Oluyor ya...

KÜÇÜK OĞUL : Yazık...

AYŞE : Ama biz savaş çıkmasın diye elimizden geleni yapıyoruz.

KÜÇÜK OĞUL : Bu işte size kendinizden başka kimse yardım edemez...

(Küçük Oğul ile Ayşe çıkarlar. Üç Cadı girerler.)

1. CADI : Daha düne kadar delikanlı böyle değildi.

2. CADI : Değildi.

3. CADI : Değildi.

2. CADI : Eskiden hiç böyle sorular sormazdı, böyle sözler etmezdi.

1. CADI : Biz hayata ayak uyduramıyoruz. Gözlerimizin önünde yeni bir insan doğuyor ve bu insan tümüyle Ayşe'nin etkisi altında...

2. CADI : Bir çare bulmak gerek.

3. CADI : Bulmak gerek...

PERDE

İKİNCİ PERDE

Sahnede Üç Cadı

1. CADI : Biz hayata ayak uyduramıyoruz. Gözlerimizin önünde yeni bir insan doğuyor ve bu insan tümüyle Ayşe'nin etkisi altında...

2. CADI : Bir çare bulmak gerek.

3. CADI : Bulmak gerek.

(Çölde bir kale kapısı. Üç Muhafız [Üç Cadı] Emir'in ülkesine girişi korurlar. Küçük Oğul ile Ayşe gelirler.)

KÜÇÜK OĞUL : Merhaba, iyi insanlar!

1. MUHAFİZ : Ne diye geldiniz?

2. MUHAFİZ : Burada işiniz ne?

3. MUHAFİZ : Ne arıyorsunuz?

KÜÇÜK OĞUL : Babamın hasta gözleri için toprak arıyorum...

Babam sizin ülkenizle de savaştı mı?

ÜÇ MUHAFİZ : (Koro halinde) Ne söylüyorsun! Ne söylüyorsun! Ne söylüyorsun!..

AYŞE : (Küçük Oğul'a) Aradığın ülkeyi sonunda buldun...

KÜÇÜK OĞUL : Öyleyse, bana bu müjdeyi veren iyi insanlar, izin verin de bir avuç toprak alayım.

1. MUHAFİZ : Ne söylüyorsun!

2. MUHAFİZ : Ne söylüyorsun!

3. MUHAFİZ : Ne söylüyorsun!

1. MUHAFİZ : Seni saraya, Emir hazretlerinin huzuruna çıkarmalıyız.

2. MUHAFİZ : Toprak almana ancak o izin verebilir.

3. MUHAFİZ : Eğer kız kardeşi de razı olursa...

1. MUHAFİZ : Para getirecek ne varsa hep kız kardeşinin elinde çünkü...

2. MUHAFİZ : O, bu topraktan alacağını aldı, geride bir çöl bıraktı...

3. MUHAFİZ : (Kıs kıs gülererek) Emir'in kız kardeşi dilencilerin sadakasından bile vergi alır...

1. MUHAFAZ : (*Sözünü keser.*) Gevezelik yeter! (*Küçük Oğul'a*)
Düş peşime!

KÜÇÜK OĞUL : (*Ayşe'ye*) Gidelim.

(*Küçük Oğul ile Ayşe kapıya doğru yürürler. Muhafızlar Küçük Oğul'u içeri alırlar, Ayşe'yi bırakmazlar.*)

1. MUHAFAZ : Karın mı?

KÜÇÜK OĞUL : Değil.

2. MUHAFAZ : Bacın mı?

KÜÇÜK OĞUL : Değil.

3. MUHAFAZ : Ninen mi yoksa? Hah hah ha!

(*Küçük Oğul ile Ayşe susarlar.*)

1. MUHAFAZ : (*Küçük Oğul'a*) Sen gir! (*Ayşe'ye*) Sen kal!

AYŞE : Hadi sen git. Ben seni burada beklerim.

KÜÇÜK OĞUL : Hemen dönerim.

(*Muhafız ile Küçük Oğul giderler. İkinci Muhafız ile Üçüncü Muhafız Ayşe'ye bakarak kıs kıs gülerler. Sonra hepsi gözden silinir.*)

EMİR'İN SARAYINDA BİR SALON

Küçük Oğul, Emir; Emir'in Kız Kardeşi (3. Cadı)

EMİR : (*Çabuk çabuk*) Merhaba, merhaba, merhaba.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Bize getirdikleri adam bu işte.

EMİR : Görüyorum. Çok kurnaz birine benziyor... Yoruldum.

Oturmak istiyorum.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Otur.

EMİR : (*Oturur.*) Oturdum... Dinlendim... Şimdi kalkmak istiyorum.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Kalk.

EMİR : (*Ayağa kalkar.*) Kalktım. Merhaba, kurnaz adam. Muhafızlarım ne istediğini söylediler. Fakat bunu niçin benden istediğini anlamadım. Anlamadım. Anlamadım...

KÜÇÜK OĞUL : Şimdi her şeyi anlatırım.

EMİR : Anlat bakalım, anlat da dinleyelim. Merak ediyorum.

KÜÇÜK OĞUL : Merak etmeye değmez. Anlatacağım...

EMİR : Anlat, az ve öz olarak... Neden merak etmeye değmez?

KÜÇÜK OĞUL : Değer mi? Bence değmez.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Bence de değmez.

EMİR : Öyleyse, bence de değmez. Ama bir şey değmezse, bir başka şey değer. Yanılıyor muyum, kardeşim?

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Haklısın.

EMİR : Haklıyım ya, ama nede haklıyım?

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Meraka değmez olduğunda...

EMİR : Yoruldum. (*Oturur.*) Dinlendim. (*Kalkar.*) Ne istiyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Ülkenizden bir avuç toprak almak istiyorum.

EMİR : Herkesin bir istediği vardır kuşkusuz, değil mi, kardeşim?

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Evet.

EMİR : Ama herkes istediğini bir şey için ister. Haklı mıyım, değil miyim?

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Haklısın.

EMİR : Eğer haklıysam, niçin bu kurnaz adam çölümün bir parçacığını almak istiyor? Orada çift sürülmez, ağaç bitmez, avlanmak olanaksızdır... Yoksa olanaklı mı?

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Değil.

EMİR : Değilse, neyine gerek benim çölüm? Beni aldatmak mı istiyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Hayır, hayır! Bana çöl gerekli değil.

EMİR : Öyleyse, doğruyu söyle bana... Beni aldatamazsın. Kimse aldatamaz beni. Söylemesen de ben anlarım. Gözlerini kaçırma, bana bak. Kaçırma gözlerini!

KÜÇÜK OĞUL : Çöl bana gerekli değil. İstedğim yalnızca bir avuç toprak.

EMİR : Ne yapacaksın onu?

KÜÇÜK OĞUL : Onunla babamın kör gözlerini açacağım. Babamın atının ayak basmadığı tek ülke senin ülken...

EMİR : Yoruldum, oturmak istiyorum.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Otur.

EMİR : (*Kalkar.*) Ana babanı seviyorsun demek.

KÜÇÜK OĞUL : Elbette.

EMİR : Niçin?

KÜÇÜK OĞUL : İnsan ana babasını niçin sever? Ana baba oldukları için...

EMİR : Öyle ya... İnsan ana babasını ana baba oldukları için sever... Bir defa ben de, yanılmıyorsam, bir deve yavrusunu sevmiştim...

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Yanılmıyorsun.

EMİR : Her gün ahıra gider, boynunu okşardım onun.

KÜÇÜK OĞUL : Sizin de bir sevdiğiniz olduğuna duymak çok hoş.

EMİR : Ama artık sevmiyorum onu.

KÜÇÜK OĞUL : Ben babamı hep sevdim...

EMİR : Ben...

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Sen yoruldu, oturmak istiyorsun.

EMİR : Oturuyorum.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Dinlendin, kalkmak istiyorsun. Kalk!

Asıl konuya gelelim.

EMİR : Kalktım... Ne istiyorsun sen?

KÜÇÜK OĞUL : Babamın hasta gözleri için bir avuç toprak...

EMİR : Anladım. Babanın hasta gözleri için bir avuç toprak gerek sana... Peki, ya bana ne gerek?

KÜÇÜK OĞUL : Size mi?

EMİR : Karşılığında ne vereceksin bana?

KÜÇÜK OĞUL : Bilmem ki, bir avuç toprak karşılığında ne verebilirim size?

EMİR : Yoruldum.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Otur... Emir hazretleri evlenmek istiyorlar. Ama gelinin olağanüstü olması gerekiyor... Saraya dünya güzeli bir kız getirmelisin...

KÜÇÜK OĞUL : Ayşe'yi mi yani?

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Akli fikri hep Ayşe'de. (*Küçük Oğul'a*) Hayır, onu değil, dünya güzeli Kraliçe Umursamaz'ı... Umursamaz gelsin de avutsun onu...

EMİR : Ayşe'yi falan değil, dünya güzeli Kraliçe Umursamaz'ı isterim. Gelsin avutsun beni...

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Umursamaz'ı bulursan alırsın toprağı. Bulamazsan alamazsın.

EMİR : Bulamazsan toprak yok!

KÜÇÜK OĞUL : Dünyada Kraliçe Umursamaz kadar erişilmez

ve tehlikeli bir yaratık yok, yine de dileğinizi yerine getirmem gerekiyor.

EMİR : Tez getir Umursamaz'ı!

KÜÇÜK OĞUL : Hemen gitmeliyim. Bekleyenim var. (*Çıkar.*)

EMİR : Umursamaz'la evlenmeyi öyle istiyorum ki... Oturacağım.

EMİR'İN KIZ KARDEŞİ : Otur...

Küçük Oğul ile Ayşe

KÜÇÜK OĞUL : Emir, Kraliçe Umursamaz'ı bulup kendisine getirirsem bana toprağı verecek... Bir dünya güzeli istediğini söyleyince öyle korktum ki... Seni istediğini sandım...

AYŞE : Ben dünya güzeli miyim?

KÜÇÜK OĞUL : Senden daha güzel bir kız gördün mü?

AYŞE : Gördüm... Sinemada...

KÜÇÜK OĞUL : Orası da neresi?

AYŞE : Yeni masallar ülkesi. Karanlıkta oynuyor... Burada pek işin kalmadı. Acele etmen gerekiyor...

(*Üç Cadı çıkagelirler.*)

1. CADI : Hah, şimdi gösteririz ona tüm gücümüzü...

2. CADI : Hem de acımasızca...

3. CADI : Gücümüz daha bin yıl yeter bize...

(*Küçük Oğul sahnenin dibinde görünür, kapılardan oluşan bir koridora girer. Bir adım atınca önünde bir kapı kapanır ve bu birkaç kez tekrarlanır. Küçük Oğul odalar labirentini geçtikten sonra Bilge Paşa'nın [1. Cadı] yanına gelir.*)

KÜÇÜK OĞUL : Merhaba. Ben Kör Padişah'ın oğluyum.

BİLGE PAŞA : Mükemmel. Kör Padişah'ın oğlusun demek.

KÜÇÜK OĞUL : Evet, Kör Padişah'ın.

BİLGE PAŞA : Mükemmel.

KÜÇÜK OĞUL : Kör Padişah'ın oğlu olmak çok acı.

BİLGE PAŞA : Sıradan biri için bu elbette acıdır, ama bir bilgin için iyi bir konudur. Konuşmak, nutuk çekmek, palavra atmak... Şey, efendim... yani sorunun bilimsel açıdan incelenmesi için elverişli bir konu... Ben, Divan'ın Bilge Paşa'sı-

yım. Bir yığın dil bilirim... “Yığın” nedir, bilir misin?

KÜÇÜK OĞUL : Nedir?

BİLGE PAŞA : Yığın molozdur... Efendime söyleyeyim... Ben “fa” dilinde konuşurum : Fa-bi, fa-lir, fa-mi, fa-sin, fa-bu, fa-ne, fa-dir?

KÜÇÜK OĞUL : Özür dilerim ama, anladım sa Arap olayım.

BİLGE PAŞA : (*Güler.*) Konuşurken her gecenin başına bir “fa” getireceksin. Çok zor bir dil, insanı deli eder... Bu dil üstüne yazdıklarım yirmi cilt tutar... Ayrıca, “sa” dilini, “şa” dilini ve “ama” dilini de bilirim...

KÜÇÜK OĞUL : Paşa hazretleri, istiyorum ki...

BİLGE PAŞA : Bir ricada bulunurken neden gülümsemiyorsun? Güler yüzlü birini geri çevirmek asık suratlı olanları geri çevirmekten daha güçtür...

KÜÇÜK OĞUL : Kraliçe Umursamaz’ı görmek istiyorum.

BİLGE PAŞA : Dünya güzeli Umursamaz Hazretleri’nin yüce adını anarken başışlanmayacak yanlışlar yapıyorsun. Şunu hiç unutmamalısın : Mündericatı şekil tayin eder. İstedğin kelimeleri kullanabilirsin, bunlar en çirkin, en kaba, en aşağılayıcı cinsten de olabilir. Fakat onları dört başı mamur bir şekle bürüdü mü hayranlık ve hürmetle karşılanırlar. Biz hep şekilden ibaretiz. Tatlı sesimiz, gülümsemelerimiz, vaat eden bakışlarımız, bunlar hep bizim şeklimizi meydana getirirler...

KÜÇÜK OĞUL : Dünya güzeli kraliçenizi Emir’in sarayına nasıl davet edebilirim? Kendilerini dört gözle bekliyorlar.

BİLGE PAŞA : Saraya mı girmek istiyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Girmek zorundayım.

BİLGE PAŞA : Buyur, gir.

KÜÇÜK OĞUL : Teşekkür ederim. (*Kapıya doğru gider.*)

BİLGE PAŞA : Kusura bakma, ama küçük bir formalitemiz var. Ona uymak üzere giriş kâğıdı alman gerekiyor. Bunun için yardımcıma çıkacaksın. Adı Alaycı Paşa’dır. Yanına güler yüzle gireceksin.

KÜÇÜK OĞUL : Peki. Allahaismarladık.

BİLGE PAŞA : Umutsuzluğa kapılma. Sana mutluluk dilerim...

(Küçük Oğul Alaycı Paşa'nın [2. Cadı] katına çıkar.)

ALAYCI PAŞA : Geldin ha?

KÜÇÜK OĞUL : Evet. Merhaba.

ALAYCI PAŞA : Bırak bu kültürlü adam pozlarını... Ne o, bir de gülümsüyorsun ha! Gülmek istiyorsan, krematoryuma gidelim...

KÜÇÜK OĞUL : Ben saraya girmek istiyorum.

ALAYCI PAŞA : Nah! Şunu da istemez misin? (Yumruğunun içinden başparmağını gösterir)

KÜÇÜK OĞUL : İstemem.

ALAYCI PAŞA : Pek de gururlusun! Demek saraya girmek istiyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Evet. Hem de olabildiğince çabuk...

ALAYCI PAŞA : Senin vaktin yok da benim seninle uğraşacak vaktim çok mu?

KÜÇÜK OĞUL : Benimle uğraşmanıza gerek yok. Bilge Paşa zaten uğraştı.

ALAYCI PAŞA : Kazla domuzu karıştırma! Benim işim onunkinin yanında kürek cezası sayılır... Kültürlü kişi bir işde kültürsüz kişiden daha az yorulur oldum olası. Benim bağırıp çağırمام, ayağımı yere vurmam gerek... Seni tokatlayabilirim de... Ya, efendime söyleyeyim, benim kendime göre yöntemlerim vardır... Bununla birlikte dürüst ve samimiyimdir. Vicdanımla çalışırım. Bana güvenilir. Gerçi kabayımdır, ama...

KÜÇÜK OĞUL : Saraya girebilir miyim?

ALAYCI PAŞA : Sözüme kulak ver. Yoksa Tanrı yarattı demem ha... Her gün böyle işte... Bir dene de gör... Çıldırılmak işten değil... (Ağlar.)

KÜÇÜK OĞUL : Anlıyorum, göreviniz ağır, ama...

ALAYCI PAŞA : Ağır ki ne ağır...

KÜÇÜK OĞUL : İzin verin de...

ALAYCI PAŞA : Yıkıl karşımdan, defol! Yoksa çarparım ha!..

KÜÇÜK OĞUL : Fakat bana giriş kâğıdı gerek...

ALAYCI PAŞA : Alay mı ediyorsun benimle? Giriş kâğıdı istiyor muş... Yardımcımı, İyi Paşa'yı görmek istemiyor musun?

(Alaycı Paşa vurmaya yeltenir, fakat Küçük Oğul daha atik davranıp ona bir yumruk atar. Alaycı Paşa yere yuvarlanır. Küçük Oğul koşarak İyi Paşa'nın [2. Cadi] dairesine girer. Paşa onu güler yüzle, saygıyla karşılar. Gözünün altında irice bir çürük görülür.)

KÜÇÜK OĞUL : Saraya girmek için izin kâğıdı istiyorum.

İYİ PAŞA : Amcana bir selam yok mu?

KÜÇÜK OĞUL : Merhaba, amca. Saraya girmek için izin kâğıdı gerek bana.

İYİ PAŞA : Aferin! Ne kadar akıllısın! Hemen amcanın sözünü dinleyiverdin. Şeker ister misin?

KÜÇÜK OĞUL : Giriş kâğıdı istiyorum.

İYİ PAŞA : Bu kadar da öfkeli olunmaz ki... Giriş kâğıdı diyor da başka bir şey demiyorsun. Kâğıdı istediğini işittim, sağır değilim ki... Bak, şeker istemedin ama, giriş izni şu şeker kâğıdına yazılmış olabilir... Olabilir ya... Ben iyi amcayım-dır, sen ise inanmadın bana... Vah, vah, vah!

KÜÇÜK OĞUL : O halde verin şekeri...

İYİ PAŞA : Şimdi onu ben yedim. (Şekeri açarak ağzına atar.) Enfes... Boşuna istemedim şekeri...

KÜÇÜK OĞUL : Giriş kâğıdı verebilir misiniz bana?

İYİ PAŞA : Ben ona insânca davranıyorum, o ise ille de kâğıdı ver, diyor... Sen bir gangstersin vallahi! Bana bakıyor ve kim bilir neler düşünüyorsun?.. Fakat ben biliyorum ne düşündüğünü...

KÜÇÜK OĞUL : Bir an önce saraya girmeyi düşünüyorum.

İYİ PAŞA : Bundan kolay ne var! Haydi, bir kâğıt yazayım da istediğin yere git... Vah, vah, vah! Yazamam. Kâğıt yok!..

KÜÇÜK OĞUL : Ne yapmalıyım öyleyse?

İYİ PAŞA : Gerçi kâğıt yok, ama sen iyi bir insan olduğumu anladın mı?

KÜÇÜK OĞUL : Hayır!

İYİ PAŞA : Bak, az kalsın sana giriş kâğıdı veriyordum. Hem de ne iş için ve nereye gideceğini bilmeden, nereye gideceğini bile sormadan... Bu davranışımı da mı beğenmedin?

KÜÇÜK OĞUL : Peki, saraya giriş kâğıdını kimden alacağımı?

İYİ PAŞA : Otur, bekle. Bana ne!

KÜÇÜK OĞUL : Sizin iyiliğiniz kötülükten de beter! (Çıkar.)

İYİ PAŞA : İşi çok Paşa'ya uğramalısın, oğlum...

KÜÇÜK OĞUL : (İşi çok Paşa'nın [3. Cadı] odasına girer. Paşa oturmaktadır. Bir şey yapmadığı halde çok işi varmış gibi davranır.) Ben Kör Padişah'ın oğluyum. İzin verirsiniz...

İŞİÇOK PAŞA : Vermem. İşim var. (Oturmakta ve boş durmakta devam eder.)

KÜÇÜK OĞUL : İstiyorum ki...

İŞİÇOK PAŞA : Ne o, görmüyor musun yani? (Boş oturmasını sürdürür.)

KÜÇÜK OĞUL : Yapamayacağınız bir şey istemiyorum ki...

İŞİÇOK PAŞA : Başımı kaşıyacak vaktim yok. Kabul saatlerine dikkat oluna! Bugün saat 7'den 7.17'ye kadar çalışıyorum. Şaka mı günde 17 dakika çalışmak! Yarın da saat 17'den 23'e kadar eksi 5 saat 42 dakika çalışacağım. Öbür günse iş saatim... Peki, kim bu Kör Padişah'ın oğlu?

KÜÇÜK OĞUL : Ben.

İŞİÇOK PAŞA : Ne istiyorsun?

KÜÇÜK OĞUL : Saraya giriş kâğıdı.

İŞİÇOK PAŞA : Tekrar et!

KÜÇÜK OĞUL : Giriş kâğıdı.

İŞİÇOK PAŞA : Bir daha söyle!

KÜÇÜK OĞUL : Saraya giriş kâğıdı.

İŞİÇOK PAŞA : Tekrar et!

KÜÇÜK OĞUL : Giriş kâğıdı.

İŞİÇOK PAŞA : Bir daha söyle!

KÜÇÜK OĞUL : Giriş kâğıdı.

İŞİÇOK PAŞA : Anlaşıldı. İyi Paşa'nın imzasını aldın mı?

KÜÇÜK OĞUL : Almadım.

İŞİÇOK PAŞA : Onun imzası olmadan giriş kâğıdı veremem.

(Küçük Oğul İşiçok Paşa'nın odasından koşarak çıkar ve İyi Paşa'nın dairesine gelir.)

İYİ PAŞA : Ne istiyorsun yine amcandan, oğlum?

KÜÇÜK OĞUL : İmzanızı.

İYİ PAŞA : Alaycı Paşa'nın imzasını aldın mı?

KÜÇÜK OĞUL : Hayır.

İYİ PAŞA : Öyleyse hiç yardım edemem.

(*Küçük Oğul çıkar ve Alaycı Paşa'nın katına gelir.*)

ALAYCI PAŞA : Yine mi geldin?

KÜÇÜK OĞUL : İmzanız gerekti de...

ALAYCI PAŞA : Nah, şunu istemez misin? (*Başparmağını yumruğunun içinden gösterir.*)

KÜÇÜK OĞUL : İkinci gözünüzü de patlatmamı mı istiyorsunuz?

ALAYCI PAŞA : Elbette istemem. En iyisi, sen Bilge Paşa'ya git, onun imzasını al...

(*Küçük Oğul koşar adım Bilge Paşa'nın odasına girer.*)

BİLGE PAŞA : Yine karşılaştık...

KÜÇÜK OĞUL : Giriş kâğıdı için imzanız gerekiyormuş. İmzanızı almadan çıkmam buradan...

BİLGE PAŞA : İyi ama, böyle işler pir aşkına yapılmaz ki...

KÜÇÜK OĞUL : Açık konuşun, ne istiyorsunuz?

BİLGE PAŞA : (*Küçük Oğul'u şöyle bir süzer.*) Fesini bana ödünç verebilir misin?

KÜÇÜK OĞUL : (*Fesini başından çıkarır.*) Buyrun.

BİLGE PAŞA : Bayılırim yabancı mallara.

KÜÇÜK OĞUL : İnşallah artık imzanızı verirsiniz.

BİLGE PAŞA : (*Masanın başına oturur.*) Sana bir dosya açmalıyım, bir soruşturma yapmalıyım yani... Boyun?

KÜÇÜK OĞUL : Yirmi karış.

BİLGE PAŞA : (*Küçük Oğul'un boyunu ölçüp yazar.*) Yirmi karış... Göz ölçüsü?

KÜÇÜK OĞUL : Hiç aklım ermez.

BİLGE PAŞA : (*Cetveli alır.*) Şimdi ölçer, anlarız. Evet, göz ölçüsü : 0,00003 km... Burun deliklerinin çapı?

KÜÇÜK OĞUL : Bilmem.

BİLGE PAŞA : (*Ölçer.*) Unutmayın, burun deliklerinizin çapı : 0,00000000002 km ye eşit... Taban ölçüsü? (*Ölçer.*) 0.00006 km... Kulak uzunluğu : 0,0000005 km... Boynuz : Yok. Diş : Var. Tırnak : Var... Tamam. (*Yazar.*) Al imzamı... (*Karanlık. Sesler işitilir.*)

ALAYCI PAŞA'NIN SESİ : Kuşağını verirsen imzamnı alırsın...

İYİ PAŞA'NIN SESİ : Anı olarak gömleğini bırak hemen imzalayayım...

İŞİÇOK PAŞANIN SESİ : Cebindekileri bana bağışla, al giriş kâğıdını...

(Sahne aydınlanır. Küçük Oğul don gömlekle kalmıştır. Yorgun ve bitkin bir durumda yere yığılır. Çıkıp gelen Üç Cadı onu tutup kaldırır, Umursamaz'ın çadırına doğru götürür, Kraliçe'nin yanına oturturlar. Kraliçe uyutmak için onu sallamaya başlar ve ninni söyler. Küçük Oğul onunla birlikte sallanır. Bir şey görmez ve duymaz.)

AYŞE : *(Koşarak sahneye girer.)* Uyan. Küçük Oğul! Aç gözlerini, kalk! *(Eliyle ona dokunmaya çabalar, ama dokunamaz.)* Kalk! Kalk! *(Küçük Oğul onu iştmez. Bunun üzerine, Ayşe Karanlık Şehir'deki bebeğe söylediği ninniye söylemeye başlar. Küçük oğul başını kaldırır, Ayşe'ye bakar, kendini toparlayarak üstündeki uyusukluktan silkinir, ona doğru atılır.)*

KÜÇÜK OĞUL : Ne oldu bana? Benden üstün çıktılar yine.

AYŞE : Dünyada Umursamaz'dan daha korkunç ve tehlikeli biri olmadığını biliyordun. Yine de bütün yolu tek başına geçtin denebilir. Benim pek az bir yardımım oldu. Acele et!

KÜÇÜK OĞUL : *(Oturmakta ve sallanmakta olan Kraliçe Umursamaz'a yaklaşır.)* Emir'in sarayına götüreceğim sizi.

UMURSAMAZ : Bana göre hava hoş.

KÜÇÜK OĞUL : Emir ile evleneceksiniz. Onunla evlenince, Emir babamın hasta gözleri için toprak verecek bana.

UMURSAMAZ : Bana göre hava hoş.

KÜÇÜK OĞUL : Size göre hava hoş olduğu için mi, yalnızca bunun için mi geleceksiniz benimle?

UMURSAMAZ : Bana göre hava hoş olduğu için...

KÜÇÜK OĞUL : İlk bana güzel görünmüştünüz... Oysa, hiç de

güzel değilmişsiniz... Çirkinsin, hatta çirkinden de betersin.
Umursamazsın...

UMURSAMAZ : Ben umursamazım. Ne güzel şey umursamazlık!
(Kendi ninnisini söylemeye koyulur.)

(Hepsi gözden silinir. Sahnede Emir'in sarayı. Telli duvaklı Kraliçe Umursamaz, Emir'le yan yana durur. Emir, Kraliçe'nin etkisi altındadır.)

KÜÇÜK OĞUL : Dileğinizi yerine getirdim.

EMİR : Bana göre hava hoş.

KÜÇÜK OĞUL : Haydi, vaat ettiğiniz toprağı bana verin.

EMİR : Bana göre hava hoş.

KÜÇÜK OĞUL : Versenize, bekliyorum!

EMİR : (Küçük Oğul'a içinde toprak bulunan bir ufak torba atar.)

Nah, al! Bana göre hava hoş...

(Küçük Oğul değerli torbayı koynuna sokar ve yorgun argın diz çöker.)

AYŞE : Tamam, sözünü tuttun. Yolun sonu göründü görünecek...

Çok mu yoruldun?

KÜÇÜK OĞUL : Ne güzel! Sen ne yorulmak biliyorsun, ne de acıkıyorsun...

AYŞE : Ben iyi bir kahvaltı ettim. Öğle yemeğine daha vakit var.

Masala karışalı ancak bir buçuk saat geçti.

KÜÇÜK OĞUL : Sen zamanın hesabını şaşırmışsın! Benimle bir buçuk yıldır dolaşıyorsun...

AYŞE : Masal takvimine göre öyle, ama bizde...

KÜÇÜK OĞUL : Demek ben bir buçuk yaş büyümüşken, sen topu topu bir buçuk saat yaşlandın, öyle mi?

AYŞE : Evet, öyle... Ama bu neden seni böyle düşündürüyor?

KÜÇÜK OĞUL : Korkarım, senin akşam yemeği saatine doğru ben kamburu çıkmış bir ihtiyar olacağım... Haydi, bir an önce babamın yanına dönelim...

(Küçük Oğul ile Ayşe koşarak çıkarlar. Üç Cadı gelirler.)

1. CADI : Elimizden geleni yaptık mı?

2. CADI : Yaptık.

3. CADI : Her şeyi yaptık.

1. CADI : Gücümüz gittikçe azalıyor. Birileri yasalarımızı bozdu.

2. CADI : Ben hep başkalarının testilerini kırdım...

3. CADI : Ben herkesin ekmeğini elinden aldım...

1. CADI : Ben herkese yalan söylemeyi öğrettim...

2. CADI : Ben kimseye güvenmemeyi...

3. CADI : Ben çalıp çırpmayı...

1. CADI : Gücümüz gittikçe azalıyor. Birileri yasalarımızı bozdu.

Yol. Kör Padişah yolda yürümektedir.

PADİŞAH : Her yer karanlık, karanlık, karanlık... Büyük oğlum ülkeme saldırıp beni tahtımdan etti. Şimdi yeryüzünde dolaşmak zorundayım... Bir zamanlar dört nala at koşturduğum yeryüzünde... Ey insanlar bir lokma ekmek, bir yudum su verin Kör Padişah'a...

(Bir koro duyulur. Korodan ayrı ayrı sesler işitilir.)

1. SES : Bir lokmacık olsun ekmek veremeyiz...

2. SES : Ne de bir yudumcuk su...

3. SES : Bizler ölüyüz...

4. SES : Ölüler ekmek yemez, su içmezler.

5. SES : Ölüler bir lokmacık olsun ekmek veremezler...

6. SES : Ne de bir yudumcuk su...

KÖR PADİŞAH : Kim öldürdü sizi?

KORO : Senin askerlerin öldürdü...

KÖR PADİŞAH : İşitmiyorum ne dediğinizi... Kim öldürdü?

KORO : Sen öldürdün...

KÖR PADİŞAH : İşitmiyorum... İşitmiyorum... İşitmiyorum...

KORO : Sen öldürdün bizi...

1. SES : Bana kalırsa işitmemezlikten geliyor...

(Küçük Oğul ile Ayşe gelirler.)

KÜÇÜK OĞUL : Baba! Ne hallere düşmüşsün, babacığım!

KÖR PADİŞAH : Kimsin sen? Sesin yabancı gelmiyor...

KÜÇÜK OĞUL : Benim, baba, ben... Oğlun...

KÖR PADİŞAH : Daha ne istiyorsun benden? Ülkemi elimden alıp beni yollara düşüren sen değil misin?.. Devlet sahibi oldun... Yalnız, dikkat et, oğlum, benim gibi sen de kör olma...

KÜÇÜK OĞUL : Yanılıyorsun, baba. Ben büyük oğlun değilim. Ben...

KÖR PADİŞAH: Öyleyse ortanca oğlumusun... Sen ne istiyorsun? Yalnayak, aç susuz sarayının kapısını vurduğumda, uşaklarına baban olmadığını söyleyip beni kovdurdun... Günlerin tembellik içinde geçiyor. Sakın ha! Aylaklık çok padişahın başını yemiştir...

KÜÇÜK OĞUL : Ben küçük oğlunum, baba!

KÖR PADİŞAH : Küçük oğlum mu! Sesini duym'ayalı o kadar çok uzun zaman oldu ki, unuttuğum... Ama, diyelim ki doğru söylüyorsun, benden ne istiyorsun? Tahtımı mı? Onu elimden aldılar zaten...

KÜÇÜK OĞUL : Ben taht maht istemiyorum...

KÖR PADİŞAH : (*Dinlemeksizin*) Zenginlik mi? Bütün servetimi çaldılar...

KÜÇÜK OĞUL : Zenginlikte de, servette de gözüm yok...

KÖR PADİŞAH : Ne istiyorsun öyleyse? Elimde avucumda bir şey kalmadı ki... Seni lanetleyip saraydan kovduktan sonra varımı yoğumu yitirdim...

KÜÇÜK OĞUL : Ben şifalı toprağı aramaya gittim ve sözümü yerine getirdim... Gözlerin açılacak, babacığım!

KÖR PADİŞAH : O toprağı buldun mu?

KÜÇÜK OĞUL : Evet, buldum...

KÖR PADİŞAH : Hani, nerde toprak? Çabuk sür gözlerime. Sür de seni görebileyim...

AYŞE : Ne duruyorsun? Versene toprağı babana!

KÖR PADİŞAH : Kim o yanındaki? Aa... Galiba bana hakaret eden o yabancı kız...

KÜÇÜK OĞUL : Ayşe olmasaydı toprağı bulamazdım. Ayşe olmasaydı...

KÖR PADİŞAH : Toprak, toprak nerede? Versene!

KÜÇÜK OĞUL : Şimdi, baba. Yalnız, söyle, gözlerin açıldıktan

KÖR PADİŞAH

sonra ne yapacaksın?

KÖR PADİŞAH : Ne mi yapacağım?.. Biliyorsun ya... Savaşacağım. Saldıracağım. Kahredeceğim.

KÜÇÜK OĞUL : Savaşacak mısın?

KÖR PADİŞAH : Elbette savaşacağım... Hem de nasıl...

KÜÇÜK OĞUL : Demek savaşacaksın?

KÖR PADİŞAH : Kesinlikle... Şimdiden tezi yok...

KÜÇÜK OĞUL : Hayır, baba, savaşmayacaksın! Buna meydan vermeyeceğim... *(Torbanın içindeki toprağı padişahın ayaklarının dibine döker.)* Şimdi bir adım atarsan, toprak tılsımını yitirir.

AYŞE : Çıldırın mı yoksa? Babana nasıl böyle davranabilirsin? Elinde ilaç var, hastayı iyi etmek, acılarını dindirmek zorundasın.

KÜÇÜK OĞUL : Ama, işittin ya, savaş açmak istiyor.

KÖR PADİŞAH : Saldıracağım... Kahredeceğim...

AYŞE : Hemen sür toprağı gözlerine... Aç gözlerini... Sonra da, gözlerinin gerçekten açılması, yürüttüğü savaşların dünyaya, insanlara ne kötülükler getirdiğini anlaması için elinden geleni yap... Ne de olsa babandır...

(Küçük Oğul yerden toprağı alır, avcunun içinde babasına uzatır. Göz kamaştırıcı bir ışık parıldar.)

KÖR PADİŞAH : Işık!.. Ne göz kamaştırıcı ışık!.. *(Gözlerini yumar.)*

AYŞE : Yeni toprağı dikilen yaşlı bir ağaç bile hemen tutmaz...

KÖR PADİŞAH : *(Gözlerini açar. Oğluna)* Şimdi tanıdım seni... Maşallah kocaman bir delikanlı olmuşsun... Ne de benziyorsun bana... Haydi, vakit kaybetmeyelim... Hey uşaklar, getirin zırhımı, silahlarımı... Atım, askerlerim nerede?

KÜÇÜK OĞUL : Artık ne uşağımız var, ne de atlılarımız... Bundan böyle savaşmayacaksın...

KÖR PADİŞAH : Demek savaşmayacağız...

KÜÇÜK OĞUL : Hayır, baba.

KÖR PADİŞAH : Ufacık bir savaş bile çıkarmayacak mısın?

KÜÇÜK OĞUL : Hayır.

KÖR PADİŞAH : En önemsiz bir savaş bile mi?

KÖR PADİŞAH

KÜÇÜK OĞUL : Hayır, baba...

KÖR PADİŞAH : Bu yabancı kız seni mıymıntılaştırmış...

KÜÇÜK OĞUL : Atının izleri beni savaş düşmanı yaptı, baba. Ben acı çekenleri gördüm, insanların saña nasıl beddua ettiklerini duydum. Askerlerin birçok felaketin doğmasına neden olmuş ve cadıların ceza görmeden birçok kötülük yapmasına yol açmışlar. Onun için beni artık kandıramazsın, baba. Hiçbir zaman kendimi bu kadar güçlü hissetmedim...
(Konuşulanları dinleyen Üç Cadı inlerinden çıkarlar.)

1. CADI : O, bizden daha güçlü çıktı. Artık gücümüzden korkmuyor. Siz yaşlı cadılar boş bulunup onu durdurmadınız...

2. CADI : Bu işte benim suçum yok. Yeni insanın doğmasını önlemek için elimden geleni ardıma koymadım...

3. CADI : Niye diktiniz gözlerinizi bana öyle? Bu numara sökmez.

(Cadılar kavgaya tutuşurlar. Birbirine ilenir, saç saça baş başa, gözden kaybolup giderler.)

AYŞE : Artık ben de gitmeliyim.

KÜÇÜK OĞUL : Ayşe... Ömrümün sonuna kadar unutmayacağım seni...

AYŞE : Unutacaksın... Masallardaki kızlar gerçekte olduklarından daha güzel görünürler insana.

KÜÇÜK OĞUL : Ayşe...

AYŞE : Artık gitmeliyim... Niçin olduğunu ben de bilmiyorum ama, gittiğim için acı çekiyorum... Gitmek çok acı...

KÜÇÜK OĞUL : Hep seni düşüneceğim... Belki o zaman dönersin... Umudun sonu yoktur...

(Ayşe gider.)

KÜÇÜK OĞUL : Haydi, biz de gidelim, baba... Sen mutlu olmasan da, başkalarının mutlu olduğunu görmem de güzel...
(Gitmekte olan Ayşe'ye yüksek sesle) Şunu kesinlikle biliyorum : Hiçbir zaman savaşmayacağız! İşitiyor musun, Ayşe, hiçbir zaman!..

PERDE

„ HER ŞEYE RAĞMEN
(VAR MI OLMAK, YOK MU OLMAK)

KİŞİLER :

Şarı Gözlüklü
Tarihçi
Sabiha
Tenkitçi
Yardımsver
Şışman Kadın
Müdür
Ayşe
Makinist
Gazeteci
Savcı
Sarışın Aktör
Orhan
Leman

Enver
Niyazi
Ressam
Esmer Aktör
Şışman Aktör
Dazlak aktör
Genç Aktris
Nuriye
Melahat
Hasta Kızı
Hemşire
İkinci Hemşire
Nâzım Hikmet
Başrejisor

BİRİNCİ BÖLÜM

Salonda ışıklar söner. Müzik. Perde açılır. Sahne karanlık, aktörlerle dekor hayal meyal seçilmekte. Hareketsizlik... Müzik devam eder, susar. Sahne bir türlü aydınlanamaz, oyun başlamaz.

MECLİS 1

Salonda

SARI GÖZLÜKLÜ : *(Ön sıralarda, Sabiha'nın yanında oturmaktadır.)* Ne oluyor?

TARİHÇİ : *(Orta sıralarda, Tenkitçi'nin yanında oturmaktadır.)*
Tısss...

SARI GÖZLÜKLÜ : *(Kısık sesle)* Amma da uzattılar.

SABİHA : *(Kısık sesle)* Susun rica ederim.

SARI GÖZLÜKLÜ : *(Kısık sesle)* İşitmenize mâni mi oluyorum?

SABİHA : Evet.

SARI GÖZLÜKLÜ : Neyi?

SABİHA : Sessizliği.

(Bir müddet sükût. Sahne hâlâ karanlık.)

TENKİTÇİ : *(Kısık sesle, Tarihçi'ye)* Burada "Hamlet" in eski temsilini de gördünüz müydü?

TARİHÇİ : Ben, on beş yıldır burada ne oynanmışsa hepsini seyrettim.

YARDIMSEVER : *(En ön sıralarda, Şişman Kadın'ın yanında oturmaktadır. Kısık sesle)* Teknik bir arıza mı?

ŞİŞMAN KADIN : Bari perdeyi açmasaydılar.

YARDIMSEVER : Yardıma gitsem... Arıza elektrik tertibatındaysa ben hemencecik...

TARİHÇİ : *(Kısık sesle)* Tısss...

SARI GÖZLÜKLÜ : *(Kısık sesle)* Rezalet.

SABİHA : *(Kısık sesle)* Rezaleti siz yapıyorsunuz...

SARI GÖZLÜKLÜ : Ben mi? (*Adeta haykırarak söylemiştir bunu.*)

(*Sahne aydınlanır. "Hamlet" in son perdesinin dekoru. Aktörler telaş içinde kulislere doğru seğirtir. Salonun ışıkları yanar. Sahne boşalır. Müdür sahnenin önüne gelir.*)

MÜDÜR : (*Yüzü gözü ter içindedir, sapsarıdır. Seyircilere :*)
Doktor... Bir doktor yok mu? Affedersiniz... bir... bir felaket... Doktor...

(*Ayşe, seyirciler arasında, orta sıralarda oturduğu yerden kalkar, sahneye doğru ilerler. Sahne salona bir merdivenle bağlıdır.*)

MÜDÜR : (*Seyircilere seslenmekte devam etmiştir.*) Temsile devam edemeyeceğiz... Affedersiniz... Elimizde olmayan bir sebepten dolayı temsile... (*Sahneye çıkmış olan Ayşe'ye*) Siz?

AYŞE : Doktorum.

MÜDÜR : Müşerref olduk... Teşekkür ederim... Affedersiniz... (*Seyircilere*) Bilet paraları geri verilecektir.

Salon

ŞIŞMAN KADIN : (*Oturduğu yerden Müdür'e*) Hemen mi?

Sahne

MÜDÜR : Hemen, isteyenlere hemen. (*Ayşe'ye*) Demek siz...

AYŞE : Doktorum.

Salon

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Oturduğu yerden Müdür'e*) Bu kadar insanın bilet parasını hemen iade edemezsiniz... Laf... Bu iş en aşığı dört saat sürer...

Sahne

MÜDÜR : Arzu edenler yarın da, öbür gün de, ne vakit isterler-

HER ŞEYE RAĞMEN

se... (Ayşe'ye) Gidelim... Affedersiniz... abuk... (Ayşe'yi kulislere doğru srikler.)

Salon

ŞIŞMAN KADIN : (Oturduğu yerden Müdür'e) Peki ama, ben yarın sabah Paris'e gidiyorum... Dört saat Şimdi gece yarısı sıra bekleyemem doğrusu kasanızın önünde.

Sahne

MÜDÜR : (Doktor kadınla kulislere kaybolurken) Sizin bilet paranızı hemen geri veririz... Sırasız... (Ayşe'yle birlikte çıkarlar. Bu sırada Gazeteci, Savcı, Tenkitçi, Yardımsever salondan sahneye çıkmışlardır.)

Salon

SARI GÖZLÜKLÜ : (Oturduğu yerden Müdür'n arkasından haykırır) Sırasız? Yine mi iltimas?

ŞIŞMAN KADIN : Niye iltimasımıŐ? Ben yarın Şafakla Paris'e uuyorum.

SARI GÖZLÜKLÜ : Benim de Őafaktan nce Londra'ya umadığım ne malum?

ŞIŞMAN KADIN : Sizinkini de sırasız versinler.

SARI GÖZLÜKLÜ : Ya ben biletimi yırtıp attımsa? Hatıra diye saklayacak değilim ya?

SABIHA : (Ayağa kalkarak Sarı Gözlüklü'yle Şişman Kadın'a) Felaket dediler, doktor istediler, siz bilet paranızı düşünüyorsunuz..

ŞIŞMAN KADIN : Niye dŐnmeyecekmiŐim? Uak, Paris'e bedava götürmüyor insanı...

Sahne

(Kulislere gelmiş olan Makinist kulislere girmek isteyen

Gazeteci'yi Savcı'ya, Tenkitçi'yi, Yardımsever'i önlemiştir.)

MAKİNİST : (Gazeteci'ye) Nereye?

GAZETECİ : Beni tanımadın mı?.. Ne oldu içerde?

MAKİNİST : Merhaba... Geç... Öğrenitsin...

(Gazeteci geçer.)

MAKİNİST : (Savcı'ya) Nereye?

SAVCI : Onu bıraktın ya...

MAKİNİST : O gazeteci...

SAVCI : (Hüviyet varakasını gösterir.)

MAKİNİST : Geç...

(Savcı geçer.)

MAKİNİST : (Tenkitçi'ye) Nereye?

TENKİTÇİ : Ben tiyatro tenkitçisiyim...

YARDIMSEVER : Ben yardımseverim... Yardıma koşmayı severim...

MAKİNİST : Geçin...

(Yardımsever'le Tenkitçi geçerler. Sahne değişir. Bu plana telaşlı kalabalığıyla kulis araları gelir. Sahne değişmeye devam eder. Ön plana artist soyunma odalarının koridoru gelir. Bir kapının önüne kalabalık yığılmaktadır. Bütün bu sahne değişmeleri sırasında müzik sesi duyulmuştur.)

GAZETECİ : (Hamlet kılığındaki Sarışın Aktör'e) Öldü mü?

SARIŞIN AKTÖR : Bilmiyorum...

(Gazeteci, önüne kalabalık yığılan kapıya doğru gider. Sahne değişmeye devam etmiş, ön plana Orhan'ın soyunma odası gelmiştir. Gazeteci odaya girer. Orhan, divanda belden yukarısı çıplak, bir kolu sarkık, gözleri kapalı yatmaktadır. Başının altında yastıklar. Ayşe, Orhan'ın üstüne eğilmiştir. Müdür, odanın ortasında durmaktadır. Divandan az ötede yerde duran tabancayı gazeteci alır, evirir, çevirir. Müdür tabancayı Gazeteci'den alır, ama eli yanmış gibi geri verir. Odaya Savcı girer. Kalabalık açık kapıdan içeri bakmaktadır. Tarihçi, Tenkitçi, Yardımsever de girerler.)

SAVCI : İntihar mı?

(Müdür başıyla tasdikler.)

YARDIMSEVER : Cankurtarana telefon edeyim mi?

(Müdürl eliyle istemez işareti yapar. Gazeteci, Ayşe'ye yaklaşmıştır. Ayşe başını kaldırır, Gazeteci'yle bakışırlar, belli belirsiz, kederle gülümserler. Ayşe tekrar Orhan'ın üstüne eğilir. Sahnede tam bir sessizlik, hareketsizlik. Sahnede hayat taş kesilmiştir.)

Salon

ŞIŞMAN KADIN : Temsil vermeyeceğiz dediler... Oyun devam ediyor...

SARI GÖZLÜKLÜ : Tuhaf bir oyun...

SABİHA : Susun, rica ederim...

SARI GÖZLÜKLÜ : Yine sessizliği mi dinleyeceksiniz? Hem o ne biçim laf? İlk işitişte insana mühim, büyük bir lakırdıymış gibi geliyor...

ŞIŞMAN KADIN : Yine donup kaldılar. Bereket versin bu sefer aydınlık...

SABİHA : Düşünüyorlar...

ŞIŞMAN KADIN : Bilet paralarını nasıl geri vereceklerini mi?

SABİHA : Düşünüyorlar...

SARI GÖZLÜKLÜ : Fi tarihinde bir ahbabım vardı, devrin hoş görmediği şeyleri düşünmeye başladı mı, böyle taş kesilirdi, soluk almaktan çekinirdi...

ŞIŞMAN KADIN : Neden?

SARI GÖZLÜKLÜ : Öyle şeyler düşündüğünü belli etmemek için...

SABİHA : Bunlarsa, sahnedekilerse demek istiyorum, düşündüklerini belli etmek için böyle taş kesildiler...

SARI GÖZLÜKLÜ : Hile, kurnazlık, numara hayatta söker, tiyatroda sökmez.

SABİHA : Hayatta da böyle kötü şeylerin yeri olmamalı.

SARI GÖZLÜKLÜ : Yeter!.. Bırakın iyi yürekli, güzel gözlü kadın rolü oynamayı. Seyirciler aktör olduğumuzu çoktan anladı, tiyatroya gelmeden önce de biliyorlardı böyle bir numara yaptığımızı. Şimdi şurada konuştuklarımızı da

HER ŞEYE RAĞMEN

piyesten ezberlediğimizi biliyorlar...

ŞIŞMAN KADIN : Siz belki aktörsünüz, ama ben...

SABIHA : Senin bu sözlerin de piyeste yazılı.

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Ayağa kalkarak ve gözlüklerini çıkararak*)

Sayın seyirciler...

(*Salondan sesler : Sahneye çık!.. Sahneye!..*)

SABIHA : Bu seslenenler de bizden... Bu söylediğim söz de piyeste yazılı...

(*Sesler : Sahneye!.. Sahneye!..*)

Sahne

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Sahneye çıkmıştır.*) Şimdi, sayın seyirciler, şu doktor kadının aklından geçenleri göreceksiniz. Dinleyeceksiniz... Belki bütün bu açıklamalara ihtiyaç yoktu, başka türlü de bunu gösterebilirdik, ama bizim yazar kendi ustalığına pek güvenemiyor, sizin ferasetinize değil, elbette...

Salon

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Sahnedden iner, yerine oturur, birdenbire ayağa kalkar.*) Affedersiniz, söylemeyi unuttum, sayın seyirciler. Doktor kadının aklından geçenler on beş yıl öncesinden başlıyor. Şimdi üstüne eğilip yüreğini dinlediği aktörü, şu kendini vuran aktörü taa o zaman seyretmiş Hamlet rolünde. O da ilk defa oynuyormuş Hamlet'i o gece.

MECLİS 2

Orhan aynasının önünde deminki makyajını temizlemektedir. Aynanın bir yanında Leman (on beş yıl önceki haliyle) durmaktadır. Ayşe (on beş yıl önceki haliyle) gelir. Elinde bir fotoğraf kartonu vardır.

ORHAN : (*Ayşe'ye*) Girin... Korkmayın... Adam yemem!!!

AYŞE : Teşekkür ederim.

(Gazeteci girer. On beş yıl önceki hali.)

GAZETECİ : (Orhan'a) Makyajını temizlerken bir fotoğrafını alacağım...

ORHAN : İllallah bu gazetecilerin elinden. Bekle biraz...

AYŞE : (Fotoğraf kartonunu uzatarak) Ben... Biz... Bütün sınıf adına... Sizden...

ORHAN : Verin imzalayalım...

AYŞE : (Kartonu verirken) Teşekkür ederim. Ederiz. Ederim...
(Enver girer. On beş yıl önceki hali.)

ENVER : Yine mi fotoğraflar imzalıyoruz güzel kızlara?

ORHAN : (Saygıyla) Tavsiyelerinizi unutmamaya çalıştım, üstat...

ENVER : Dördüncü perde ikinci mecliste şöyle böyle... Beşincide zavallı Yorik'e değil, size acıdım...

ORHAN : (Saygıyla) Çok fena oynadım... Haklısınız...

ENVER : Güzel öldünüz... Güzel... Esasen dikkat ettim, siz ölmesini biliyorsunuz... (Leman'a) Ofelya'yı, su perisini, şoföre sevdalanmış bir hizmetçi kadın gibi oynadınız... Bütün rolü yeniden prova edeceğiz...

LEMAN : Peki...

ENVER : Hoşça kalın. (Ayşe'ye) Hoşça kal, küçük hanım...
(Çıkar.)

ORHAN : (Ayşe'ye) Nerede okuyorsunuz?

AYŞE : Tıp Fakültesi'nde... Bizim meşhur teşrih hocamız bile sizin Üstat kadar sert değil...

ORHAN : (Saygıyla) Dünyanın en büyük rejisörü... Dünya tiyatro tarihinde onun gibi dâhiler parmakla sayılacak kadar az...

(Gazeteci çıkar.)

AYŞE : Siz ölmesinizi güzel biliyormuşsunuz. Yalnız ölmesini mi? Yalan...

ORHAN : Tıssss...

AYŞE : Doğru değil demek istedim... Mesela "Boris Godunof"ta siz...

ORHAN : Hikmeti hükümet uğruna çocukları öldürmesini...

AYŞE : Siz "Boris Godunof"ta sevmesini de biliyorsunuz...

ORHAN : Bravo! (Leman'a) Ne dersin?

ŞEYE RAĞMEN

(*Leman omuz silker.*)

AYŞE : Tiyatro benim ikinci, belki de asıl gerçek dünyam...

ORHAN : (*Okuyarak oynar.*) Bu dünya bir tiyatro, kadını erkeği hep aktör.

AYŞE : Şekspir. Hoşunuza gitti mi bu? Jak'ın monoloğu.

ORHAN : (*Okuyarak oynar.*) Umutsuzluk kemiriyor beni. Beni hiç kimse sevmiyor. Öleceğim, arkamdan kimse ağlamayacak...

AYŞE : Yine Şekspir. "Üçüncü Rişar". En sevdiğim monoloğu Rişar'ın... Ne olur, devam edin...

LEMAN : Her genç kıza böyle monologlar okumaya kalkışırsa sahnede oynamaya sesi yetmez...

AYŞE : Affedersiniz...

ORHAN : Hani zahmetimin karşılığı?.. Bir öpücük!.. (*Ayşe'yi yanağından öper.*)

AYŞE : (*Bahtiyar ve şaşkın*) Teşekkür ederim. Ederiz... (*Eli ayağı birbirine dolanmış, çıkar.*)

LEMAN : Şu bizim üstat dâhi mahi ama, kabalıkta, kadınlara saygısızlıkta eşi emsali de yok hani... Gördün ya, arsız kızın yanında beni nasıl payladı.....

ORHAN : Tısss...

LEMAN : Sen de hayasızın birisin...

ORHAN : Kızcağızı babaca öptüm diye mi?

LEMAN : Babacaynış...

ORHAN : Pek şeker şeydi dayanamadım...

LEMAN : Kız da yüzsüz mü yüzsüz... Teşekkür etti bir de...

ORHAN : Sınıfı adına...

LEMAN : Sen de fotoğrafı hiç kimseye imzalamadığın gibi imzalandın...

ORHAN : Kıskanıyor musun? (*Leman'ı öpmek ister. Leman kendini öptürmez. Bir itişip kakışmadır başlar. Bu sırada Sarı Gözlüklü salondan sahneye çıkar, bir kenarda durur.*)

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Seyircilere*) Salondan konuşmak solak geliyor biraz... Şimdi, sayın seyirciler, aynı geceyi Gazeteci'nin aklından nasıl geçirdiğini göreceğiz...

MECLİS 3

GAZETECİ : (On beş yıl önceki haliyle girer.) Merhabalar...

ORHAN : Vay sen misin? Arayıp sormaz oldun...

GAZETECİ : Haftada iki gece tiyatroydayım... Senin şöyle Hamlet makyajını temizlerken bir fotoğrafını alacağız...

LEMAN : Benimkini iki aydır basmadınız.

GAZETECİ : Kabalık etmişiz.

(Enver girer.)

ENVER : Yine fotoğrafı mı çekilecek?

GAZETECİ : Dünkü fotoğrafını beğendiniz mi, üstat?

ENVER : İyi çıkmıştı... Gazeteniz için kasada üç davetiye hazır olacak... Birisi sizin için tabii...

GAZETECİ : Teşekkür ederim...

ENVER : (Orhan'a) Bazı perdelerin bazı yerlerinde çok iyiydiniz... Zavallı Yorik... (Leman'a) Ofelya'yı şoför aşığından gebe kalmış bir ahçı kadın gibi oynadınız...

GAZETECİ : İşte böyle... (Çıkar.)

AYŞE : Kim bu delikanlı?

ORHAN : Nasıl? Tanımadınız mı? En değerli gençlerimizden...

Üstat bile ona nasıl itibar ediyor gördünüz ya... Ehhh, arkadaşlarınıza selam ederim... Güle güle...

(Ayşe çıkar.)

LEMAN : Ben senin metresinmişim...

ORHAN : Bunu da nerden çıkardın?

LEMAN : Bizim Gazeteci söyledi... Şhrin baş dedikodusu şimdi buymuş...

ORHAN : (Canı sıkkın) Olur iş değil...

LEMAN : Üzöldün mü? Yalan malan ama, benim hoşuma gitti...

Yoksa beni metresliğe layık bulmuyor musun? Bu şerefe erenlerin çoğundan akıllıyım hiç olmazsa... Sahi beni hiç canın çekmedi mi?.. İstidatlı oğlan!

ORHAN : Kim?

LEMAN : Bizim Gazeteci... Yakışıklı da... Gözleriyle bıyıklarıyla da dayanılır gibi değil...

ORHAN : (Gülerek) Söylerim kocana ha!..

MECLİS 4

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Seyircilere*) Şimdi de Tarihçi'nin aklından aynı geceyi tarihe nasıl yazdığı geçiyor, bunu göreceğiz...

TARİHÇİ : Bin dokuz yüz nokta nokta yılı Ocak ayının on beşinci Salı gecesi Yeni Tiyatro'da oynanan "Hamlet", Batı ve Doğu tiyatro tarihlerinde, aynı oyunun temsili bakımından bir dönüm noktası teşkil eder. Ferdin tarihteki rolü, çeşitli tarih mekteplerince münakaşa edilmiş ve edilegelmektedir. Bu münakaşada genel olarak hangi noktayı nazar haklı olursa olsun, özel olarak bahis konusu ettiğimiz hadise, Yeni Tiyatro'nun banisi diyebileceğimiz başrejisörün gerçek ve biricik büyük sanat telakkisinin bir kere daha muzaffer kıldığı bir vakıydı.

SARI GÖZLÜKLÜ : Şimdi de sayın seyirciler...

ŞİŞMAN KADIN : (*Salondan oturduğu yerden*) Aynı geceki oyunu Tenkitçi nasıl tenkit etmiş onu göreceğiz...

SARI GÖZLÜKLÜ : Evet, fakat bu açıklamaları yapmak bana ait...

ŞİŞMAN KADIN : Peki ben ne yapacağım? Canım sıkılıyor burda koltukta oturmaktan...

SABİHA : Benim de... Oyunu oynamak oyunu seyretmekten daha eğlenceli...

SARI GÖZLÜKLÜ : Olabilir... Susalım... İşte Tenkitçi... Daha doğrusu aklından geçenler yazdığı makaleye ait...

TENKİTÇİ : Hamlet rolünde bir harikaydı... Temsilden sonra perde on beş kere alkışların rüzgârıyla açıldı. Dâhi dramaturgun, dâhi rejisörün, büyük artistin el ele vermeleri bize emsalsiz bir sanat gecesi yaşattı...

SARI GÖZLÜKLÜ : İnsan nasıl düşünür? Tedailerle, ileri geri sıçramalarla filan... İnsanın nasıl düşündüğünü bir dakika kendi nefsinizde deneyin... Susalım... Düşünün... Oldu mu? Oyuna devam ediyoruz... (*Leman'ı göstererek*) Şu 'kadına bakın, tanıdınız mı? Halbuki bundan önceki sahnelerde gördünüzdü... On beş yıl önce öyle gördüğünüz gibi güzeldi. Bu anda o da düşünüyor, hatırlıyor elbet... Ne

düşünüyor, neyi hatırlıyor, birazdan göreceğiz, ama Şimdi yine Gazeteci'nin aklından geçenleri dramaturji kaideleriyle sahneye koymaya çalışacağız...

MECLİS 5

Tersinden duvara dayalı bir dekor panosunun önünde Orhan durmaktadır. Gazeteci girer. On yıl önceki halleri.

GAZETECİ : Üstadın muavini olacakmışsın... Başmuavin...

ORHAN : Evet...

GAZETECİ : Kumanda etmek ne güzel Şey...

ORHAN : Beni kumanda etmenin güzelliğİ, çirkinliğİ değİl, tiyatrodada sistemimizin gelişmesine daha faydalı olabileceğim ilgilendiriyor.

GAZETECİ : Mülakat için nefis cevap...

ORHAN : Sinik olma...

GAZETECİ : "Hamlet"teki başarından sonra bu payeye ereceksin diye düşündümdü... Beş yıl beklemen lazım geldi halbuki...

ORHAN : Ben herhangi bir payeye, bir makama ermeyi beklemedim... Ne bir yıl, ne beş yıl...

GAZETECİ : Peki, peki... Kızma...

(Leman girer, on yıl önceki hali.)

LEMAN : *(Gazeteci'nin kulağına)* Çok hoşuma gidiyorsunuz... Ama bunu size bile söylemiyorum... Hatta belli etmiyorum... Ama çok hoşuma gidiyorsunuz.

(Niyazi girer.)

NİYAZİ : *(Orhan'a)* Karım benden Őikâyete mi geldi yine?

ORHAN : Henüz başlamadı... Ama ben Őikâyetçiyim senden...

NİYAZİ : Başrejisör muavinimiz vazifesine başladı demek?

ORHAN : Benimle böyle konuşmaktan utanmıyor musun?

NİYAZİ : Sen kimsin? Çocukluk arkadaşı, ilk rollerimizi beraber oynadığımız sahne arkadaşı mı, yoksa?..

GAZETECİ : *(Niyazi'nin sözünü keser.)* Ben senin yerinde olsam...

NİYAZİ : Susardın...

LEMEN : Koskocaman tiyatroda senden akıllısı kalmadı sanki...

NİYAZİ : Sen benden çok akıllısın, karıcığım, akıllılık zamana uymak, işinin çıkarına bakmak, rol almak için arkadaşının ayağına karpuz kabuğu koymak, sayın başrejisrmze itiraz etmemek, hep onun gibi düşünmek demekse...

ORHAN : Hepimize hakaret ediyorsun...

NİYAZİ : Bana bak, sen ya Cizvit papazısın, ya saf yreкли, mahalle papazı... Ama papaz yahut imam, yani yobaz olduğu muhakkak...

ORHAN : Yobazım... Papazım... Öyle olsun... Ben inanıyorum... Tiyatroya inanıyorum. Üstada inanıyorum. Sanat meşalesinin bütün ululuğuyla yalnız bizim tiyatroda yandığına inanıyorum. Bu meşaleyi tutanlar arasında en kuvvetli elin stadın eli olduğuna inanıyorum... Bu meşaleyi hepimizden çok stadın tutuşturduğuna inanıyorum... İnanıyorum... İnanıyorum...

NİYAZİ : Ben sadece tiyatroya inanıyorum...

GAZETECİ : (*Orhan'a*) Senin şişeden bir yudum ver yahu...
Dilim damağıma yapıştı...

(*Orhan arka cebinden bir şişe çıkararak Gazeteci'ye uzatır.*)

NİYAZİ : Cebinde iki şişesi taşıdığını bilmiyordum...

ORHAN : (*Şaşkın ve utanmış*) Ara sıra kırıklık, yorgunluk filan hissedince...

(*Gazeteci şişeği Niyazi'ye uzatır.*)

NİYAZİ : İstemem...

ORHAN : Mrailik yapma...

NİYAZİ : Neden mrailik?.. şimdi canım istemiyor sadece...
Korkacak ne var? Üstat içkiyi yasak etmiyor... Zamparalık yasak...

GAZETECİ : İbadet de mahfi, muhabbet de...

LEMEN : (*Gazeteci'nin kulağına*) Bıyıklarınız, gözleriniz... Dğnmzdeydiniz... Altı yıl önce...

GAZETECİ : Dğnlerindeydim... Omuzunda beyaz bir şal vardı. (*Leman'ın omuzuna bir şal kor.*) Dans ettik... Slov Foks.

HER ŞEYE RAĞMEN

(Gazeteci'yle baş aktris Slav Foks yaparlar.)

SARI GÖZLÜKLÜ : (Sahneden) Bazen aynı şeyi...

ŞİŞMAN KADIN : (Salondan) Bazen aynı şeyi...

SABİHA : (Salondan) Bazen aynı şeyi...

(Üçü birden söyler.)

SARI GÖZLÜKLÜ : İşte böyle... Bazen aynı şeyi aynı anda birkaç kişi birden düşünür, hatırlar. Bizim başımıza da aynı iş geldi şimdi... Aynı iş kahramanlarımızın da başına geldi. Aynı şeyi düşündüler, hatırladılar.

MECLİS 6

Enver "Canlı Cenaze" piyesinin maketi önünde durmaktadır. Büyük bir maket. Niyazi'yle Leman, on yıl önce.

LEMEN : Beni de çağırtmışsınız...

ENVER : Kocanızla konuştuklarımı sizin de duymanızı istedim... Kocanızın tiyatromda bir karışıklık unsuru olduğunu biliyorsunuz...

NİYAZİ : Bunu belki karım biliyor, ama ben bilmiyorum.

(Orhan girer.)

ENVER : (Niyazi'ye) Size bir teklifim var... Ya kabul edersiniz, yahut...

NİYAZİ : Defolup giderim tiyatrodan...

ENVER : Provalarda bana boyuna itirazınız...

NİYAZİ : Boyuna itiraz etmiyorum... Ara sıra sizinle şu yahut bu tavsiyenizle hemfikir olmadığımı söylüyorum...

ENVER : Tiyatronun dayandığı temellerden birini sizin hatırladığınız için yıkamam... Tiyatromuzu baltalamanıza göz yumamam...

NİYAZİ : Teklifiniz?

ENVER : (Orhan'a işaretle) Başmuavinimle konuştuk... Büyük istidadınızdan tiyatromuzu mahrum etmek istemiyorum...

NİYAZİ : (Orhan'a) İltifatınıza teşekkür ederim...

ENVER : Prova sırasında herhangi bir tavsiyemle mutabık değilse-

niz, ayağınızı şöyle hafifçe iki kere vurun... Yeter... Münakaşayı sonra burda yaparız... Sizi burda ikna etmeye çalışırım...

NİYAZİ : Yahut ben sizi...

ENVER : (*Canı sıkkın*) Yahut siz beni... fakat prova sırasında, herkesin içinde en ufak itiraz yok...

LEMAN : Peki...

ENVER : Sizin değil, kocanızın peki demesini bekliyordum...

NİYAZİ : Olur... Müsaadenizle. (*Çıkar.*)

LEMAN : Bu insanca hareketinizi ömrümün sonuna kadar unutmayacağım...

(*Tenkitçi, Tarihçi, Gazeteci girerler.*)

ENVER : (*Ortaya*) Tiyatroda en küçük aktör, en değersiz aktör, en büyük, milyonlara mal olmuş tiyatro yapısından daha kıymetlidir... Tiyatro aktörle başlar, aktörle devam eder...

TENKİTÇİ : Dekorun, mesela, tiyatrodaki yerini inkâr etmiyorsunuz elbette, üstat..

ENVER : Aktör dekor için değil, dekor aktör için. Aktör her şey. Aktör sahnede havadaki kuş gibi hür olmalı... Kapısından istibdat giren tiyatronun sahnesinden sanat kaçır...

TARİHÇİ : (*Dekor maketine işaretler*) "Canlı Cenaze"nin maketi mi?

ENVER : Birinci perdesinin... (*Ressam'ı işaretler*) Eserleri... Ben ressam olsam, böyle bir maketi en acemi rejisörün masasına bile koymaktan utanırdım.

RESSAM : İstedim ki dekorda aktörler kaybolmasın.

ENVER : Ama dekor kaybolsun... Tiyatromuzun geleneği kaybolsun... Geleneğinden kopan sanatımız köksüz bir ağaç gibi devrilsin. Bunu istediniz... Kim tavsiye etti size bu kurnazlığı? Kimden para aldınız? Hangi rakip tiyatrodan? Hepsinden mi? Yeniden yapın. Kovulmak istemezseniz!...

MECLİS 7

Gogol'un "Müfettiş"i prova edilmektedir. Aktörlerden başka Gazeteci, Tarihçi, Tenkitçi, Makinist de orda.

TARİHÇİ : (*Tavana bakarak monoton bir sesle*) Bin dokuz yüz nokta nokta yılı Kasımın ikisinde, saat on altıda Yeni Tiyatro'nun büyük salonunda Gogol'un meşhuru âlem beş perdelik "Müfettiş" adlı komedisinin ilk perdesinin ilk meclisinin ilk provası başladı.

NİYAZİ : (*Mutasarrıf rolünde*) Sizi buraya, efendiler, çok ama çok kötü bir haber vermek için davet ettim... Bize müfettiş geliyor...

ESMER AKTÖR : (*Ammos Fedoroviç rolünde*) Müfettiş mi?

ŞİŞMAN AKTÖR : (*Artemi Filipoviç rolünde*) Müfettiş mi?

NİYAZİ : Petersburg'dan Müfettiş, mütenekkiren, hem de gizli talimatla...

ESMER AKTÖR : Hoppala!..

ŞİŞMAN AKTÖR : Kendi derdimiz kendimize yetmezmiş gibi...

DAZLAK AKTÖR : (*Luka Lukiç rolünde*) Hay Allah, hem de gizli talimatla...

ENVER : Tekrar edin...

DAZLAK AKTÖR : Hay Allah...

ENVER : Daha derin soluk alın...

DAZLAK AKTÖR : Hay Allah...

ENVER : Bir daha tekrar ediyorum... Kırk kere daha tekrar edeceğim. Sahne bir satranç tahtasıdır. Aktörler de satranç taşları.. Rejisör onların her hareketlerini önceden kararlaştırır. (*Esmes Aktör'e*) Siz şurada oyuna başlayacaksınız... (*Yerde oyuna nereden başlayacağımı gösterir.*) Sonra şu haneye geçeceksiniz. (*Gösterir.*) Sonra üç hane atlayarak şuraya... (*Niyazi'ye*) Siz şu hanede başlayacaksınız. (*Niyazi ayağını iki defa hafifçe yere vurur.*) Yahut, hayır, şu hanede... (*Niyazi ayağını yine iki defa vurur.*) Sizin nerden başlayacağınızı sonra söylerim... Devam edelim. (*Niyazi'ye*) Replik sizde... (*Dazlak'a*) Mamafi siz başlayın...

DAZLAK AKTÖR : Hay Allah... Hem de gizli talimatla...

NİYAZİ : Sanki önceden malum oldu bana : Bugün bütün gece rüyamda iki acayip sıçan gördüm. Vallahi ömrümde sıçanın böylesini görmüş değilim, kapkara, koskocaman!

ENVER : (*Dazlak Aktör'e,*) Haneyi şaşırdınız... Hayır... (*Esmes*

HER ŞEYE RAĞMEN

Aktör'e) Siz de yerinizde değilsiniz... (*Makinist'e*) Satrançlı halıyı getirin. (*Makinist çıkar. Niyazi'ye*) Devam edin...

NİYAZİ : Geldiler... Kokladılar... Gittiler...

ENVER : Mutasarrıfın aptallığını daha çok belli etmeli...
(*Niyazi ayağını iki defa yere vurur.*)

ENVER : Peki... Devam edin...

NİYAZİ : Şimdi size Andrey İvanoviç Çımihof'tan aldığım mektubu...

ENVER : (*Halıyı getiren Makinist'e*) Yayın... (*Orhan'a*) Yardım edin... (*Makinist'le Orhan satrançlı halıyı yayarlar.*)

ENVER : (*Dazlak Aktör'e*) Siz şu haneye... (*Esmer Aktör'e*) Siz şuraya... (*Şişman Aktör'e*) Siz buraya... (*Niyazi'ye*) Siz... (*Niyazi iki defa ayağını vurur.*) Siz, peki o haneye değil, şuraya...

NİYAZİ : Hayır... Hayır... Ben aktörüm, satranç taşı değilim... Gogol'un kendisi mutasarrıf için hiç de aptal değil diyor... Gogol herhalde sizden iyi biliyor yarattığı tipi... Bu satrançlı halı burdan kalkmadıkça provaya devam edemem...

ENVER : (*Öfkesini zaptetmiştir. Gayet soğukkanlıdır.*) Provaya birazdan devam edeceğiz... (*Orhan'a*) Tiyatromuzu yıkmak isteyen aktöre yol veriyorum. Bunu kendisine tebliğ edin... (*Çıkar.*)

NİYAZİ : (*Dazlak Aktör'e*) Satranç taşı olmaya razı mısınız? Niye itiraz etmiyorsun?

DAZLAK AKTÖR : (*Gayetle yumuşak, çaresiz bir sesle*) Çoluk çocuğum var, korkuyorum...

ESMER AKTÖR : Satranç taşı olmasak ne çıkar, olmuşuz ne çıkar? Eninde sonunda tiyatrodan birisi kumanda edecek...

LEMAN : (*Niyazi'ye*) Beğendin mi yaptığın işi, adam seninle önceden konuştu... Teklifini kabul ettin...

(*Tarihçi, Tenkitçi, Makinist, Esmer, Şişman, Dazlak aktörler çıkar. Yalnız Niyazi, Orhan, Leman kalırlar.*)

ORHAN : (*Niyazi'ye çok samimi, çok üzüntülü*) Kardeşim...

NİYAZİ : Kardeşine tiyatrodan kovulduğunu tebliğ etsene...

ORHAN : Hatanı kabul edersin, mesele kapanır... Ben Üstada şahsen gidip... Sen tiyatrodan çoğunluğa karşı geliyorsun...

NİYAZİ : Çoğunluk, oğunluk... Dünyada oğunluk dünyanın cenabı hak tarafından yaratıldığına iman ettirilmiŐ... Tiyatroda oğunluk, tiyatronun baŐrejisrmzce halkedildiğine... Aktör sahnede kuş gibi hürdür, kapısından istibdat giren tiyatronun sahneden sanat kaÇar deneni bir tiyatrodadır...

ORHAN : (*Gayetle samimi*) Bütün bunlar onun sözleri...

NİYAZİ : Sadece sözleri... Bütün güzel, haklı, adaletli, doğru sözleri bizi satranç taşı haline getirmek için uyduruyor. Güzel sözlerinin arkasında gizlenip öldürüyor aktörü... Görmüyor musun? Kr msn?

ORHAN : Satranç tahtası sisteminin aktörü öldürdüğüne değil, tersine yeni tiyatro sistemimizin zaferi için aktöre yardım ettiğine inanıyorum...

GAZETECİ : Rakip tiyatrolar bizi bir kaŐık suda boğmak için fırsat kolluyor. Bizi diyor, nk gazetede sizin tiyatroyu, daha doğrusu stadın sistemini öyle tuttum ki, yıkılırsanız ben de dehlenirim...

NİYAZİ : Tiyatro yıkılmaz...

GAZETECİ : Üstadın sistemi yıkılabilir...

ORHAN : Yıkılmaz... Üstadın sistemiyle tiyatro bir bütündür... (*Niyazi güler.*)

LEMAN : Gleğine aklını başına topla... Sürüm sürüm srneceksin kaldırımlarda...

ORHAN : (*Saldırgan*) Başka tiyatroya geçer... Niye sürünecek...

NİYAZİ : Hayır... Başka tiyatroya geçmem... Gemeyeceğim... Taş kıracağım... Taş kıracağım, maden ocaklarında çalışacağım, ama başka tiyatroya geçmeyeceğim... Siz def olup gideceksiniz günün birinde... Dneğim tiyatroma... Havadaki kuş gibi hr olacağım sahnede... HoŐŐa kalın... (*Leman'a*) Sen kovulmuyorsun, anladığıma göre... (*Orhan'a Leman'ı göstererek*) Kalıyor değil mi?

ORHAN : Evet.

LEMAN : Hayır... Geliyorum seninle... (*AĞlamakta devam eder, sonra birdenbire kendini toplar, gözünün yaşını siler.*) Hepsinin canı cehennemde... Aktrsn... Aktrz... Çok skr... DikiŐ dikeceğim sana... Kahvelerde Şarkı söyle-

HER ŞEYE RAĞMEN

rim olmazsa...

(*Gazeteci, Orhan ıkarlar.*)

LEMEN : Hiç aldatmadım seni... Bir kere bile... Belki bir sürü budala seni aldattığımı sandı... Kendilerine âşık olduğumu sananlar bile vardı belki... Ama ben seni bir kere bile aldatmadım...

NİYAZİ : (*Leman'a sarılır.*) Karım... Canım karıcığım... Karımdan daha yakınım... Arkadaşım... Bir tanem...

LEMEN : Teşekkür ederim...

(*ıkarlar.*)

MECLİS 8

Tarihçi, Tenkitçi

TARİHÇİ : (*Tavana bakarak monoton bir sesle*) Bin dokuz yüz nokta nokta yılı Kasımının ikisinde Yeni Tiyatro'yu içinden yıkmak isteyen tiyatro düşmanının baltalayıcı faaliyetlerine son verildi. Karısı da tiyatroyu terketti. (*ıkar.*)

TENKİTÇİ : (*Tavana bakarak monoton bir sesle*) Bu karı kocanın Yeni Tiyatro'dan ayrılmaları, tiyatronun bir bakıma hayırına da oldu. Açıkça söyleyelim ki ikisi de istidatsızdı, tiyatrodaki eskilikleri dolayısıyla da birçok önemli roller kendilerine veriliyordu. Böylelikle de gerçek istidatların gelişme yoluna set çekiyorlardı.

- MECLİS 9

Enver, " Kız Kardeş" piyesinin çok azametli bir maketi önünde durmaktadır. Genç Aktris, Orhan.

ORHAN : Durumları çok kötüymüş... Affetmenizi rica...

ENVER : Başıka tiyatroya mahsus girmiyorlar... İki de rakip

tiyatroların ajanıydı...

GENÇ AKTRİS : Öyleyse niye o tiyatrolardan birine gir-
miyorlar?

ENVER : Ajanlıklarını belli etmemek için... (*Orhan'ı işaretle*) Bak,
hâlâ şefaet diliyor onlar için... Hâlâ inanıyor düşman
olmadıklarına... Sanat yolu çetin yol... (*Orhan'a*) "Vanya
Dayı"da Vanya rolünü size vereceğim...

ORHAN : Teşekkür ederim, Üstat...

ENVER : Zaten hangi piyeste baş rolü oynamıyorsunuz ki...

ORHAN : Teveccühünüz, hocam...

(*Orhan çıkar.*)

ENVER : İnsafsız, merhametsiz oluyorum bazen... İnsafsız, mer-
hametsiz olmamı kolay mı sanıyorsunuz?

GENÇ AKTRİS : Senden bu kadar korkmasam seni daha çok
severdim...

ENVER : Ben çok mu kötü insanım?

GENÇ AKTRİS : Değilsin herhalde...

ENVER : Ne yapıyorsam tiyatromuz için yapıyorum... Benden
başkası tiyatroyu bugünkü seviyesine yükseltebilir miydi?
Ver elini... Ne kadar yumuşak... Nasıl canlı... Taze... Böyle
yumuşak, taze bir elle tiyatro idare edilir mi sanıyorsun?
Çekme elini... Korkma benden... Ben senin gibi, ben de
herkes gibi bir insanım...

GENÇ AKTRİS : Çok büyük insansın...

ENVER : Büyük... Büyük insan... Satranç tahtasında taşları oynat-
tıyorum...

GENÇ AKTRİS : Sen Şekspir'in kahramanlarındansın...

ENVER : Ama aktörlerim Çehov'un kahramanlarını oynasınlar
isterim... Seni öpmek istiyorum... (*Genç Aktris'i öperken
birdenbire onu iter.*) Kapıya mı vuruldu?.. Uzağa git...
Kâkülünü düzelt... Belli etme...

GENÇ AKTRİS : Korkuyor musun?

ENVER : Sus... Girin. (*Huriye girer, elinde bir kostüm vardır.*) Ne
var? Gardıropta işler yolunda ya... İvan Dayı'nın kostümleri
dikildi ya...

HURİYİ : Gardıropta her şey yolunda, efendim... İvan Dayı'nın

HER ŞEYE RAĞMEN

bütün kostümleri hazır. Size “Napolyon” piyesinin bir kostümünü göstermeye geldim...

ENVER : *(Kostümü alarak)* Bu ne?

HURİYE : Napolyon’un sefer üniforması...

ENVER : Anlıyorum... Görüyorum... Napolyon seferde belki böyle basit üniforma giyerdi, ama sahnede onu seyircilere bu kılıkta göstermek olmaz... Sırmayı filan çoğaltsınlar...
(Huriye çıkar, Enver tekrar Genç Aktris’e yaklaşır, öpmek ister.)

GENÇ AKTRİS : Olmaz...

ENVER : Neden?

GENÇ AKTRİS : Korkak, mürai erkekler dâhi sanatkâr da olsalar hoşuma gitmezler... İstersen kov beni tiyatrodan... Ben ötekiler gibi eşek değilim, başka tiyatroda oynamayı döneklilik filan saymam.

ENVER : Sen düşmanlarımın aletisin.

GENÇ AKTRİS : Deli.

(Enver kıza tokat atmak ister. Kız, Enver’in elini tutar, sonra iter. Enver diz üstü çöker. Kız çıkar.)

MECLİS 10

Salon

ŞİŞMAN KADIN : *(Sahnenin bir kıyısındaki Sarı Gözlüklü’ye)*
Yakın geleceğim.

Sahne

SARI GÖZLÜKLÜ : Gel.

Salon

ŞİŞMAN KADIN : *(Salondaki yerinden kalkıp sahneye giderken)*
Bana bir iskemle bul... Ayakta duramam... *(Sahneye çıkar.)*

Sahne

SARI GÖZLÜKLÜ : (*İŝkemleyi uzatarak*) Buyur...

ŞIŞMAN KADIN : Niye sanki bana rol vermediler bu piyeste!..

Şimdi gösterilecek meclisteki kadın rolünü, başrejisör başniuavininin karısı rolünü pekâlâ oynayabilirdim... Hatta (*Bu rolü hangi artist oynuyorsa onun ismini söyler*).....'dan daha iyi...

SARI GÖZLÜKLÜ : Biraz tombulcasın...

ŞIŞMAN KADIN : İyi ya, ekâbir karıları hep tombul...

SARI GÖZLÜKLÜ : Başrejisör başmuavinliĝi pek de ekâbirlikten sayılmaz...

ŞIŞMAN KADIN : İyi ama...

Salon

SABIHA : Susun, rica ederim... Oyunun devamına mani oluyorsunuz...

Orhan'ın evi

Melahat, hasta kızı, Ayşe.

Melahat ağlamaktadır. Ayşe hasta kızın koltuĝundan çıkardığı dereceye bakar.

MELAHAT : Kaç?

AYŞE : Yüksek biraz...

(*Orhan girer. Yedi yıl önceki hali, hafifçe sarhoştur.*)

ORHAN : Tehlike yok, deĝil mi?

MELAHAT : Sarhoşsun...

ORHAN : (*Birdenbire yalvararak Ayşe'ye*) Kızımı kurtarın...

MELAHAT : Sarhoşsun...

ORHAN : (*Sesi gözyaşlarıyla dolu*) Ölmeyecek, deĝil mi?

AYŞE : Niye bu kadar geç çağırdınız beni? Niye hemen doktor çağırmadınız, demek istiyorum...

MELAHAT : *(Orhan'ı işaretleyerek)* Eve doktor sokmuyor... Midesi ağrıyor... İçkiyi bırakın diyor doktorlar... Korkuyor doktordan...

ORHAN : *(Ağlayarak)* Kurtarın kızımı...

AYŞE : Elimden geleni yapacağım... Siz içeri gidin... Dinlenin... Yorgunsunuz. Hadi... Rica ederim...
(Orhan çıkar.)

MELAHAT : Kız onun yüzünden ölecek...

AYŞE : Ölmemesi için her şeyi yapacağız...

MELAHAT : Beni nasıl mahvettiyse, kızını da öyle sürükledi ölüme...

(Ayşe bu sırada ispirotlukta kaynayan iğne kutusundan enjeksiyonu çıkarmıştır. Ampulden ilaç alır şırıngaya.)

MELAHAT : Gençliğimi, gözlerimin nurunu, istidatımı, her şeyimi ona verdim... Piyanist olabilirdim... Hem de çok iyi... İstemedi... Ev kadını, hizmetçi oldum...

AYŞE : Yardım edin, sıvayın kolunu...

(Hasta çocuğa Ayşe enjeksiyon yapar.)

AYŞE : Ateşi düşecek... Bu geceyi rahat geçirecek...

MELAHAT : Kurtulacak değil mi?

AYŞE : Kurtulması lazım...

MELAHAT : Meşhur aktörün, zengin artistin, büyük sanatkârın karısı olmak zor şey... Ne kadar bahtsızım bilmezsiniz... Niye bütün bunları anlatıyorum size... Hiç kimseye anlatmadığım şeyleri, sizi tanıyalı yarım saat olmadı... Kocamın kim olduğunu biliyorsunuz, tabii...

AYŞE : Biliyorum...

(Orhan girer.)

ORHAN : Doktor!..

AYŞE : Umudu hiçbir zaman hiçbir felakette kesmemek lazım...

ORHAN : Yaşayacak mı?

MELAHAT : Yaşayacak!..

(Orhan karısının ayakları dibine yıkılır, başını dizine kor.)

MELAHAT : Asıl çocuğum bu... *(Saçlarını okşar.)* Affedersiniz, doktorcuğum... Garip bir aile tablosu... *(Orhan'a)* Kızımız iyileşecek... Sen iyileşeceksin... *(Ayşe'ye)* Bir kere de siz

muayene etseniz...

AYŞE : Sadece muayeneyle olmaz...

ORHAN : Tahliller lazım, falan filan... Bırakalım şimdi bunu...
Daha iyisi doktora rica edelim, gelsin beni "Hamlet"te seyretsin... Tiyatroyu seviyorsa eğer... Kaç yıldır "Hamlet"i oynamamıştık...

AYŞE : Biletim var... Hoşça kalın... Gece gerekirse telefon edin...
(Ayşe çıkar. Sahnenin önüne gelir.)

AYŞE : Beni tanımadı... Demek insan on iki yılda böylesine değişiyor...

MECLİS 11

Enver, "Vişne Bahçesi"nin muazzam maketi önünde. Orhan, Makinist. Şişman Aktör girer.

ŞİŞMAN AKTÖR : Öğrenmenin imkânı yok, Üstat... Hepsi balık gibi susuyor, koyun sürüsü gibi birbirini tutuyor...

ENVER : (Orhan'ı Şişman Aktör'e işaretle) Anlatın meseleyi kendisine...

(Makinist, abajurlu bir masa lambasının elektrik tertibatını tamirle meşguldür.)

ŞİŞMAN AKTÖR : "Vişne Bahçesi"nin temsilinde orkestranın sabotaj yapacağı haber alındı...

ORHAN : Bizim orkestranın mı? Kimden haber alındı?

ENVER : Haberi kimin verdiği meselenin esasıyla ilgili değil...

ORHAN : Bütün orkestra mı?

ENVER : Hayır...

ŞİŞMAN AKTÖR : Orkestradan dört kişinin rakip tiyatrodan para ve direktif alarak temsili aletleriyle korkunç, kakafonik sesler çıkararak sabote edecekleri istihbar edildi...

ORHAN : Kimlerden şüphe ediliyor?

ENVER : Hepsinden...

MAKİNİST : (Elinde olmayarak söze karışır.) İyi ama dört kişi dediniz.. Şimdi hepsi diyorsunuz...

ENVER : Sizi de mi ilgilendirdi mesele?

MAKİNİST : Tiyatro benim de tiyatrom değil mi, makinistsem...

ENVER : Elbette, elbette. Siz bu dđrt kişinin kim olduğunu ortaya çıkarabilirsiniz. Sizden şüphelenmezler... Orkestra şefiyle, çalgıcılarla konuşun, aleyhimde bulunun, hatta benden nefret ettiğinizi söyleyin, ağızlarını arayın... Size açılırlar...

MAKİNİST : Ben polis hafiyesi değilim...

ENVER : Tiyatromuzun selameti mevzubahis...

MAKİNİST : “Vişne Bahçesi”nde dđrt mızıkacının çıkaracağı rezaletle tiyatromuz yıkılır mı?

ORHAN : (*Enver’e*) Ne yapacaksınız?

ENVER : Bütün orkestrayı kovacağını... Bunu kendilerine tebliğ edersiniz!

ORHAN : Dđrt şüpheli için...

ENVER : Siz de mi? Dđrt baltalayıcının kötülüğünü önlemek için kırk günahsız yanacak... Ne yapalım? “Vişne Bahçesi”nin temsilini kurtarmak için dđrt yüz suçsuzu fedaya hazırım... Sanat... Sanat kurban istiyor...

MAKİNİST : Affedersiniz, belki üstüme elzem olmayan işlere karışıyorum... Ama bence dđrt suçlu uğruna kırk suçsuzu yakmak değil, bir tek suçsuzun yanmaması için kırk suçlunun rezaletini göze almak daha doğru...

ENVER : Bırakın elinizdekini. (*Makinist elindeki lambayı bırakır.*) Yangın çıkarmak için mahsustan kontak hazırlıyorsunuz, değil mi? Defolun... Sizi de kovuyorum.. (*Orhan’a*) Bütün orkestranın, bütün makinistlerin hesabını hemen görün. Yarım saat içinde bu baltalayıcılardan temizlenmeli sahnemiz...

(*Orhan çıkar. Sahnenin önüne gelir. Arka cebinden çıkardığı şişeden bir yudum alır. Sonra şişeyi yere atar.*)

MECLİS 12

Salon

SABİHA : Rolüme sıra geldi galiba?

Sahne

MAKİNİST : Geç kaldın... Çabuk...

(Sabıha salondan sahneye koşa koşa çıkarken)

SARI GÖZLÜKLÜ : Elbise deĐiŐtireceksin, makyaj yapacaksın daha...

SABİHA : *(Sahneye çıkmıŐtır, kaybolurken)* Daldım... Seyirci gibi bayağı daldım oyuna... *(Çıkar.)*

TARİHÇİ : *(Sahnenin önüne gelir, gözlerini tavana dikerek monoton bir sesle)* Bin dokuz yüz nokta nokta yılının yirmi altı Martında Yeni Tiyato başrejisörünün ruhen hasta olduğu doktorlar heyetinde de tespit edildiğinden kendisi bu vazifesinden affedildi ve bir Őıfa evine sevkolundu... *(Çıkar.)*

TENKİTÇİ : *(Gözleri havada, monoton bir sesle)* Yeni Tiyatro başrejisörünün tiyatromuz tarihindeki önemli rolünü inkâr etmemekle beraber, satranç tahtası sisteminin ruhi hastalığıyla yakın ilgisini görmemek de mümkün değildir. *(Çıkar.)*

SARI GÖZLÜKLÜ : Aradan bir yıl daha geçti...

Sabıha'nın evi

ORHAN : AteŐim yok...

SABİHA : *(Ayşe'ye)* Çok hasta... *(Orhan'a)* Gidip kendi evinde, kendi karıcığının yanında hastalanırsan daha iyi edersin...

AYŞE : *(Orhan'ın nabzını alarak)* Müsaade eder misiniz?

ORHAN : Buyrun...

SABİHA : Artist milleti böyle işte, sefalarını karıları sürer, cefalarını biz, sevgilileri çekeriz...

AYŞE : Nabzınız fazla atıyor... Bence biraz ateşiniz de var... Şu dereceyi koyun rica ederim...

SABİHA : Ya dereceyi korsun, ya kapı dışarı... Leş gibi de sarhoş...

(Orhan dereceyi kor.)

ORHAN : (Ayşe'ye) Ben sizi bir yerlerden tanıyacağım...

AYŞE : Bir yıl kadar önce kızınız hastalanmıştı...

ORHAN : Ha... (Birdenbire Ayşe'nin elini öper.) Kızımı kurtardınızdı...

AYŞE : "Hamlet"te de seyrettimdi sizi...

ORHAN : Berbat oynadım... İstidat yaz gününe benziyor. Nefis bir şafakla başlıyor, pırıl pırıl aydınlık saçıyor, sonra akşamüstü yahut ikindiye bir yağmur çamur, gün rezil oldu...

SABİHA : Yağmursuz, çamursuz biten yaz günleri de var...

ORHAN : Bitti... Söndüm...

AYŞE : Dereceyi verir misiniz?

ORHAN : Buyrun...

AYŞE : (Dereceye bakarak) Yatmanız lazım...

ORHAN : Provaya gitmem lazım... Yeni rejisörüm yine atlattığı-mı sanır... Artık başmuavin de değilim...

SABİHA : Sadece aktörsün çok şükür...

AYŞE : Ben sizi bundan on üç yıl önce Hamlet'i ilk defa oynadığınız zaman da seyrettim... Hatta bana, daha doğrusu, bizim sınıfa bir de fotoğraf imzaladınız...

ORHAN : Öyle mi?

AYŞE : Hatırlamıyorsunuz elbette... Ama bana "Üçüncü Rişar"dan filan monologlar okudunuzdu... Geçmiş zaman... Provaya gidemezsiniz, hemen yatmanız lazım...

ORHAN : Hatırladım... Birdenbire bir şimşek pırıltısı gibi hatırladım...

AYŞE : (Sabıha'ya) Şu reçeteyi yaptırırınız...

ORHAN : Nafile, ilaç içmem...

SABİHA : İçmem ne demekmiş!.. Bal gibi içersin!.. Merak etmeyin, doktor, zorla içiririm...

AYŞE : En aşağı üç gün dinlenmeniz lazım... Ben yarın yine

uğrarım... HoŖça kalın.

ORHAN : Durun... İlaç içmemi, iyi olmamı istiyor musunuz mutlaka?

AYŞE : Mutlak istiyorum...

ORHAN : Durun... Bakalım hâla tiyatroyu seviyor musunuz? Bakın... Durun... Dinleyin... Bakın... (*Kalkar, birisinin arkasından kapıyı kapıyormuŐ gibi yapar. Döner. Oturur. Arka cebinden bir revolver çıkarır.*)

SABİHA : Ay!..

ORHAN : Tıss... (*Revolveri ŖakaĖına dayar, titrer, tabancayı dikkatle indirir. Fısıldar.*) Hayır... Yapamayacağım... Yapamayacağım... Yapamayacağım...

AYŞE : "Canlı Cenaze" piyesinde Fedya'nın intihar sahnesi...

ORHAN : Aferin... Hani zahmetimin karşılığı?..

AYŞE : (*Yanağımı uzatır. Orhan öper.*) Şimdi rahat rahat uyuyun... HoŖça kalın bir daha...

SABİHA : (*Orhan'a*) Hemen yatmazsan, başıma bir zatürrec filan çıkarırsan, vallahi bakınam sana... Hastanelerde sürünlürsün...

(*Ayşe bu sözleri duyduktan sonra sahnenin önüne gelir.*)

AYŞE : Melek gibi karısını bu kaba karının yüzünden bırakmıŐ. Erkekler anlaşılır mahluklar değil...

MECLİS 13

GAZETECİ : Niye boyanıyorsunuz?

HURİYE : Aç kalmamak için...

GAZETECİ : Yani?

HURİYE : Altmış beş yaşındayım...

GAZETECİ : Göstermiyorsunuz...

HURİYE : Boyanıyorum da ondan...

GAZETECİ : Boyanmazsanız?

HURİYE : Yetmiş beŐlik olurum, iÇimden atarlar...

GAZETECİ : Tatil günleri ne yaparsınız?

HURİYE : Hava açıksa ya uçak alanına giderim, ya rıhtıma. Hava

kapalıysa garlardan birine...

GAZETECİ : Neden o?

HURİYE : Uçaklar uçar, uçaklar gelir, trenler, vapurlar kalkar, trenler, vapurlar gelir... Paris, Londra, İzmir, Prag, Varşova, Moskova diye bağırır hoparlörler. Ben uçaklara, vagonlara, gemilere binen yolculara bakarım, onlarla uzaklara, başka şehirlere giderim. Vapurlardan, trenlerden, uçaklardan inen yolculara bakarım. Onlarla bizim şehrin sokaklarında kapıları çalarım, evlere, odalara girerim, karşılayıcılarla, uğurlayıcılarla kucaklaşırım.

GAZETECİ : Şairsiniz..

HURİYE : Şairlik bu mu?

GAZETECİ : Biraz da bu galiba... Eski rejisörü sever miydiniz?

HURİYE : Gardıroba çok önem verirdi. Kostümlerin en pahalı kumaşlardan yapılmasını isterdi. Bir kere ressama bağırdığını duydum. Bunlar ne biçim elbise? Tiyatro gardırobla başlar... Ama bir gün bile buraya, gardıroba gelmedi...
(Orhan girer. Belli belirsiz dalgındır.)

ÖRHAN : Merhaba...

GAZETECİ : Merhaba...

ÖRHAN : Merhaba. (Huriye'ye) İşte böyle... Meşhur İngiliz dramaturgu Vilyam Şekspir'in "Hamlet" piyesinde Fortenbras rolünü oynayacağız...

HURİYE : Bende üç Fortenbras kostümü var. Biri sanki ismarlama sizin için dikilmiş...

ÖRHAN : Nereden biliyorsunuz?

HURİYE : Ben bir bakışta anlarım... Size Hamlet kostümünü de ilkönce ben vermiştim. Sonra, artık sizin için hususi Hamlet kostümleri diktilerdi... Ama hiçbiri benim gardırobdan verdiğim gibi yaraşmadıydı size... (Fortenbras kostümünü bulmuştur, uzatarak) Buyrun...

ÖRHAN : Söküğü filan yok ya...

HURİYE : Bizde dilenci elbiselerinin bile yırtığı söküğü yoktur... Öyle emretmişti... Vaktiyle...

GAZETECİ : Demek bu meselede eski stili hâlâ muhafaza ediyorsunuz?

ORHAN : Kaç kere seyrettindi beni Hamlet rolünde?..

GAZETECİ : En aşağı on kere..

ORHAN : Şimdi Fortenbras olacağım..., Piyeste on yedi mısralık rol kesen Fortenbras...

GAZETECİ : Güzeli oynadıktan sonra her rol büyüktür...

ORHAN : Bizim yeni başrejisörün hikmetlerinden biri olacak...

Çünkü sen tiyatro dünyasında baŐrejisörlerin laflarını tekrar etmeyi seversin.. Vallahi bütün piyes boyunca bir kere, bir dakika sahneye çıkan, tek laf etmeden kapıyı açan uÇak rolünü istediğin kadar iyi oynamaya çalış, kimse farkına varmaz... Bu rolü dâhiyane de oynasan alkıŐlanamazsın. İŞte böyle... Tabii Fortenbras'ın fotoğrafını basacak değilsiniz gazeteye...

GAZETECİ : Hiçbir aktörün fotoğrafı seninki kadar çok basılmadı...

ORHAN : Öyleydi...

GAZETECİ : Yine öyle olabilir...

ORHAN : Ben çok ağır yüklü harap bir gemi gibiyim, sağa sola kolayca dümeni kıramıyorum, manevra yapamıyorum...

GAZETECİ : Bizim gibi yani...

ORHAN : Öyle bir Şey demedim... Hoşça kal... (*Huriye'nin elini büyük bir saygıyla öper.*) Güzeli geceler... (*Çıkar.*)

HURİYE : Kolay değil... Fortenbras kostümü tıpatıp gelecek dedim... Yalan... Görürsünüz, çuvala girmiş gibi olacak...

GAZETECİ : Öyleyse niye ona göresini dikmediler?

HURİYE : Küçük rollerin kostümleri bizde hazırcı işidir...

GAZETECİ : Eski zihniyetin devamı...

HURİYE : Bütün gardırobu sokağa mı atacağız? Buradaki kostümlerin çoğu ikinci, üçüncü rollerin, figüranların...

GAZETECİ : Bana göre de kostümünüz var mı?

HURİYE : Var... (*Bir kaftan verir.*) Buyrun... (*Gazeteci kaftanı alır, evirir, çevirir.*) Giyin... (*Gazeteci'nin giyinmesine yardım eder.*)

GAZETECİ : Kimin kaftanı bu?

HURİYE : Korkunç İvan'ın...

GAZETECİ : YakıŐtı mı?

HURİYE : Giyebildikten sonra kime yakışmaz ki...

MECLİS 14

Orhan'ın soyunma odası. İntihardan sonra ilk defa gördüğümüz manzara

AYŞE : (*Doğrularak*) Hemen hastaneye götürmek lazım.

SABİHA : Yaşıyor mu?

AYŞE : Evet.

LEMAN : Yaşayacak mı? Kurtulacak mı?

AYŞE : Kurtulabilir...

YARDIMSEVER : Cankurtarana telefon edeyim mi?

MÜDÜR : Lüzum yok...

YARDIMSEVER : Sedyeye lazım... Sedyeye arayayım... (*Çıkar.*)

SAVCI : (*Ayşe'ye*) İntihar olduğundan eminsiniz, değil mi?

AYŞE : Evet...

SAVCI : Sebep? Sebebini anlayacağız elbette...

YARDIMSEVER : (*Makinistle sedyeye getirmiştir.*) İşte... (*Orhan'ı sedyeye korlar. Yardımsever ve Makinist çıkarlar. Oda boşalır. Perde kapanır.*)

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Şişman Kadın'la birlikte kapanan perdenin önünde yan tarafta kalmıştır. Seyircilere*) Birinci bölüm burada bitti.

İKİNCİ BÖLÜM

SARI GÖZLÜKLÜ : Kendini vuran aktörün son on beş yıllık ömründen aklına gelenleri bu bölümde göreceksiniz...

ŞIŞMAN KADIN : Gidiyoruz... Belki üçüncü bölümde yine geliriz... Hoőa kalın...

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Perdenin sol tarafına doğru hızlı hızlı gürültüyle giden Şişman Kadın'a*) Gürültü etme... Ayaklarının ucuna basarak yürü...

ŞIŞMAN KADIN : O da neden?

SARI GÖZLÜKLÜ : Şimdi perde açılır açılmaz hastane odası görülecek... Hastanede paldır küldür yürünmez... Biz tıpkı perde öncesi müziği gibiyiz... Seyircileri hazırlamaya mecburuz... Her dramın perde başlarına niye müzik konuyor sanıyorsun? Kompozitörlere, orkestraya iş çıksın diye mi? Elbette ki değil...

ŞIŞMAN KADIN : Elbette ki değil... Rejisorün, aktörün, dram yazarının seyirciler üzerinde sözle, hareketle yaratamadıkları havayı, etkiyi müziğin yardımıyla yaratmak için...

SARI GÖZLÜKLÜ : Böyle uzun, aydınca bir cümleyle konuşacağını hiç tahmin etmezdim... Her ne hal ise... Çıkalım... (*Sarı Gözlüklü ve Şişman Kadın ayaklarının ucuna basarak çıkarlar. Müzik. Perde açılır.*)

MECLİS 1

Hastane odası, Orhan karyolada sırt üstü yatmaktadır. Savcı, Ayşe, Yardımsever, Leman, Sabiha, Hemşire...

SAVCI : Gözleri yarı açık. Bizi görüyor, söylenenleri işitiyor, anlıyor kanaatindeyim...

AYŞE : Rahat bırakın hastayı...

YARDIMSEVER : Ben nöbet beklerim başucunda...

AYŞE : HemŐireler var bu iş için...

SAVCI : Yarın?..

AYŞE : Hastayı rahat bırakın... Lütfen dışarı çıkın hepiniz...
(*Savcı dışarı çıkar.*)

YARDIMSEVER : Ben, koridorda yasaksa, hastanenin önünde beklerim. Bir Şey lazım olursa...

AYŞE : Akrabası mısınız?

YARDIMSEVER : Hayır... Tiyatroya bile ilk defa geldim bu gece...

AYŞE : Yardımınıza teşekkür ederiz... Ama zahmet etmeyin...

YARDIMSEVER : (*Ayşe'ye kat parçası uzatarak*) Telefon numaram... (*ıkar.*)

SABİHA : Ben kalamaz mıyım başucunda?

AYŞE : (*Sert*) Burda olmaz... Koridorda yahut hemşire odasında...

SABİHA : Peki.. (*ıkar.*)

AYŞE : (*Leman'a*) Karısına haber verildi mi?

LEMAN : Verildi.

AYŞE : ıkalım...

LEMAN : Ben de bekleyebilir miyim hemşire odasında?..

AYŞE : Bekleyebilirsiniz.

(*ıkarlar, yalnız Hemşire. kalır.*)

ORHAN : Karıma haber vermişler...

HEMŞİRE : Bir Şey mi dediniz?

ORHAN : Hayır...

HEMŞİRE : Konuşmayın... Uyumaya alıŐın...

(*Sarı Gzkl'yle Şişman Kadın gelirler.*)

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Seyircilere*) Affedersiniz, bu bölümde bir daha gzkmeyecektik, öyle dedik, yazarın ilk planı yleydi. Ama ilkönce dehşetli parlak görülüp sonradan fosluğu anlaşılan planlar, hem de ne planlar, yalnız bizim yazarın marifeti değil. İnsana : "ık, ahaliye bu yıl havaların iyi gideceğini söyle!" diye emir verip, siz bunu söyledikten sonra da : "ık, Şimdi de bu yıl havaların fena gideceğini söyle!" diye emir veren ilk dram yazarı da bizimki değil.

ŞİŞMAN KADIN : Böyle yazarların yüzünden, tkrdĞn yalayan ilk aktör de biz değiliz.

SARI GÖZLÜKLÜ : Lafı uzattık. Kısacası : Bu bölümde hastanın son on beş yıllık ömründen aklına gelenleri görmeyeceksiniz. Bu bölümde yazarın kendisi, bir perdelik ve bilmem kaç tablolu, kaç tablo olacağı henüz belli değil, bir piyes halinde size bazı olayları anlatacak.

ŞIŞMAN KADIN : Bir açıklama daha : Bu perdenin birçok tabloları, bundan önceki tabloların devamıdır. Mesela kahramanımız Hamlet'i ilk defa oynadığı gece elbette evine döndü, evinde ne oldu?

SARI GÖZLÜKLÜ : Yeter...

(Perde kapanır. Sarı Gözlüklü ile Şişman Kadın perdenin önünde kalır.)

SARI GÖZLÜKLÜ : Kısa bir müzik... *(Kısa bir müzik.)* Perdeyi açalım...

(Perde açılır.)

MECLİS 2

Orhan'ın evi. On beş yıl önce. Gece geç vakit Melahat gecelik kılığıyla yukarı aşağı, sinirli, aksi dolaşmaktadır. Sokak kapısının anahtarla açıldığını duyar. Kulak kabartır. Kapının açıldığını, sonra kapandığını, sonra adımların yaklaőtığını biz de duyarız. Melahat divanın üzerine uzanır. Eline bir kitap alır. Okuyormuő gibi yapar. Orhan girer.

ORHAN : Ben geldim, karıcığım...

MELAHAT : Farkındayım... Buzdolabında soğuk et var... Hizmetçi izinli...

ORHAN : Tokum...

MELAHAT : Ziyafetten geldiğini unuttum... *(Orhan'ın elindeki pakete işaretle)* Elindeki ne?

ORHAN : Sana pasta getirdim...

MELAHAT : Ziyafet artıklarını yemek âdetim değildir...

ORHAN : Neden bu kadar insafsızsın?

MELAHAT : Yorgunsundur... Git yat... Meşur akt3r oldun bu gece... Hamlet'i ilk oynayışın... Tiyatro kalabalık mıydı? (Hasetle) ok iek getirdiler mi sana?

ORHAN : O kadar yalvardım gelesin diye...

MELAHAT : Bir fazla, bir eksik elin alkışından ne çıkar?

ORHAN : Sen salonda olsaydın daha iyi oynardım...

MELAHAT : Hamlet'i oynamak kabiliyetinde olduğuna inansaydım gelirdim...

ORHAN : (Canının sıkıldığını belli etmemeye çalışarak) Sanatkârlığıma inanmadığını biliyorum, karıcığım...

MELAHAT : Üstat beğendi mi?

ORHAN : Memnun kaldı sanıyorum...

MELAHAT : Başrejis3r yardımcılığına tayin olunursun artık...

ORHAN : Beni en çok sevindiren genç bir kız oldu. On beş, on altı yaşında... Tıp Fakóltesi'nde...

MELAHAT : Tıp Fakóltesi'ndeki kızlar biraz daha büyüktür.

ORHAN : Belki... Belki on yedi, on sekiz yaşındaydı. Bütün Şekspir'i ezbere biliyor...

MELAHAT : Bir daha hiç, ama hiç konser vermeyeceğim... Hatta piyanonun kapağını açmayacağım.

ORHAN : Müzik dergisindeki makaleyi okudum...

MELAHAT : Senin müzik dergisini okuduğunu bilmiyordum... Tavsiye ettiler herhalde... Karının konserine atıyorlar, oku, dediler, okudun. Keyiflendin...

ORHAN : Ne diyorsun? Niye keyifleneyim!.. Ama ehemmiyet de vermedim...

MELAHAT : Ehemmiyet vermedin... Tabii... Seni değil, beni yerin dibine sokuyorlar...

ORHAN : İlk konserin... Tenkit eden olacak, beğenen olacak... Daha yolun başındasın...

MELAHAT : Ben yolun başından dönmeyi tercih ederim, yolda topallaya topallaya, eř dost yardımıyla yürümektense. Ben, ok Şükür, sen değilim...

ORHAN : Yani?

MELAHAT : Senin yerinde olsam akt3rlüğü bırakır, muhasebecilik ederdim, hesabın kuvvetlidir... Nasıl ki ben piyanistliğı

HER ŞEYE RAĞMEN

birakıp ev kadınlığı edeceğim...

ORHAN : Ne kendine inanıyorsun, ne bana...

MELAHAT : İkimiz de birbirimizden beteriz, yalnız seni Üstat gibi bir dâhi tutuyor... Anlaşılan ona lazımsın... Belki kendisine ötekilerden çok, ötekilerden menfaatsiz, körü körüne bağlı olduğunu biliyor da ondan... (*Piyanoya gider, kapağı açıktır.*) Ben bir daha elimi sürmeyeceğim buna... Sen baş rolleri oynamakta devam et... (*Hüngür hüngür ağlar.*)

ORHAN : (*Karisına yaklaşır, saçlarını okşar.*) Kendine gel, gü-lüm... Sen daha nice konserler...

MELAHAT : (*Doğrulup toparlanarak*) Teselline ihtiyacım yok... Bitti benim için... Piyanistliğimin beş para etmediğini kendim de anlıyorum...

ORHAN : İyi ama...

MELAHAT : Bu meseleye dair tek söz söylersen tokatlarım seni.

ORHAN : Peki... (*Karisını elinden tutup divana çeker.*) Yan yana oturalım biraz... (*Elimi tutar, kadın çeker.*) Peki elini tutmayayım... Sana sevdamdan... Peki, sevdamdan söz açmayayım sana... (*Kitabı görür.*) Bakayım ne okuyorsun? (*Kitabı alır.*)

MELAHAT : Sen içeri girerken okur gibi yaptım... Oku-muyordum...

ORHAN : (*Kitabı kapatırken yapraklar arasından bir kartpostal düşer. Kartpostalı alır.*) Kayısı gülleri... (*Adrese göz atar.*) Sana gönderilmiş...

MELAHAT : Ver... (*Orhan kartpostalı karısına verir.*) İstersen oku... (*Kartpostalı Orhan'a uzatır.*)

ORHAN : (*Kartpostalı alır okur.*) Sizi dün yine saat sekiz beşten dokuz on yediye kadar bekledim... (*Karisına*) Kim bu herif?

MELAHAT : Kıskandın mı?

ORHAN : Niye kıskanmayayım?

MELAHAT : Maliye Bakanlığı'nda memur.... Tramvayda ta-nıştık...

ORHAN : Sonra?

MELAHAT : Sonrası yok... Yok şimdilik...

ORHAN : şimdilik ne demek?

MELAHAT : Belki sonrası hiÇbir zaman olmayacak... Belki olacak... Sonrası olursa sana haber veririm... (*Kartpostalı yırtar.*) Ben yatmaya gidiyorum... (*Çıkar.*)
ORHAN : Dur. (*Arkasından koşarcasına çıkar.*)

MECLİS 3

Tiyatroda artistlerin dinlenme salonu

DAZLAK AKTÖR : Başrejisör muavinliğine...

ESMER AKTÖR : Başrejisör başmuavinliğine...

DAZLAK AKTÖR : Tayini muhakkakmış...

ESMER AKTÖR : Muhakkak.

DAZLAK AKTÖR : Talih bir kere yürü ya kulum dedi mi yürür insan...

ESMER AKTÖR : Bazen de ayağı takılır yan yolda yıkılır yüzükoyun...

DAZLAK AKTÖR : Yıkılır yüzükoyun... Yerinden de kalkamaz bir daha...

ESMER AKTÖR : Bazen de hacıyatmaz gibi bir düşer, bir kalkar, bir düşer, bir kalkar, çıkar basamakları...

DAZLAK AKTÖR : Çıkar basamakları... Bize göre değil basamakları çıkmak...

ESMER AKTÖR : Başyardımcılıkta gözün mü vardı?

DAZLAK AKTÖR : (*Ürkmüş*) Ne münasebet... Benim kimsenin yerinde gözüm yok...

ESMER AKTÖR : Ha o, ha başkası... Bir başyardımcı lazımdı nasıl olsa. Mademki eskisini kovdular...

DAZLAK AKTÖR : Niye kovulduğu anlaşılmadı bir türlü eski muavinin... Benim duyduğuma göre...

(*Genç Aktris girer. Dazlak Aktör birdenbire susar. Genç Aktris bunun farkına varır.*)

GENÇ AKTRİS : Konuşmanıza mâni oldum, galiba... Affedersiniz... (*Çıkmaya çalışır.*)

DAZLAK AKTÖR : *(Genç Aktris'i durdurarak)* Neden? Rica ederim... Buyrun... Biz havadan sudan, sebze fiyatlarından konuşuyorduk... Üstadın sayesinde tiyatromuzun nasıl geliştiğini söyledim arkadaşşıma, o da...

ESMER AKTÖR : Yeni başyardımcımızın, Üstadın yardımıyla, provalarda aktörlere vereceği öğütlerin ne kadar faydalı olacağını tekrar ettim.

GENÇ AKTRİS : Tiyatroya yeni geldim... Aktör olarak fena değil, ama rejisör muavinliğini becerebilecek mi, beceremeyecek mi göreceğiz...

(Dazlak'la Esmer birbirlerine şaşkın ve Genç Aktris'ten kuşkulu bakarlar, ne cevap vereceklerini bilmezler. Şişman Aktör girer.)

ŞİŞMAN AKTÖR : Merhaba çocuklar... *(Elini öptüğü Aktris'e)* Size sevineceğiniz bir haber vereyim mi?

GENÇ AKTRİS : Verin elbette...

ŞİŞMAN AKTÖR : Üstat, şimdi yanından geliyorum, sizden pek umutlu. Henüz sistemimizi bütün inceliğiyle kavramaya vakit bulmamışken, dedi, dünkü provada küçücük rolünde mükemmeldi, dedi.

GENÇ AKTRİS : İyi ya gelecek piyesde daha büyük bir rol versin. *(Dazlak Kafalı'yla Esmer yine şaşkın bakışırlar.)*

ŞİŞMAN AKTÖR : O da olur...

GENÇ AKTRİS : Yeni başyardımcımızdan bahsediyorduk siz gelmeden önce.

ŞİŞMAN AKTÖR : Öyle mi? *(Dazlak'la Esmer'e işaretle)* Arkadaşlar ne dediler?

GENÇ AKTRİS : Arkadaşlar pek umutlular. Ama ben...

ŞİŞMAN AKTÖR : Siz...

GENÇ AKTRİS : Aktörlük başka, rejisör yardımcılığı başka... *(Bu sırada içeri Sarışın Aktör girmiştir. Son replikleri işitmiştir.)*

SARIŞIN AKTÖR : "Hamlet"teki başarısından sonra...

ŞİŞMAN AKTÖR : Beş yıl bekledi yine de... Üstat adamı iyice tartıp biçmeden...

(Orhan girer, oturanlar ayağa kalkarlar.)

HER ŞEYE RAĞMEN

ORHAN : Rica ederim, rahatsız olmayın... Oturun yahu çocuklar...

DAZLAK AKTÖR : Hepimiz ne kadar sevindik bilemezsiniz....

ORHAN : Sağ olun... Elimden geldiği kadar faydalı olmaya çalışacağım...

GENÇ AKTRİS : Üstat Yeni Tiyatro'ya geldikten sonra birçok eski aktörleri, rejisörleri filan kovmuş diyorlar... Doğru mu? (*Sessizlik.*)

ŞİŞMAN AKTÖR : Ben de en eski aktörlerindim bu tiyatrounun... Kimse beni kovmadı... Tersine eskisine göre çok daha önemli rollerde oynuyorum..

DAZLAK AKTÖR : Ben de eskilerdenim...

SARIŞIN AKTÖR : Ben yeniyim, ama Üstadın iyiliğinden, kadirşinaslığından başka bir şey görmedim...

GENÇ AKTRİS : Ne yani? Kovulan olmadı mı? (*Orhan'a*) Mesela sizden önceki başyardımcı...

ORHAN : Kovulanlar oldu. Olacak da... Biz inandığımız, belirli bir sanat yolunun yolcusuyuz... Yolumuzda ayağımıza çelme takanlarla yan yana ilerleyemeyiz... İçimizden attıklarımıza, insan olarak yüreğim yanıyor, ama aktör olarak hayır. Aynı sahnede oynamamız imkânsızdı...

(*Orhan'ın son sözleri sırasında Niyazi'yle Leman girmişlerdir.*)

NİYAZİ : İnsan olarak, aktör olarak, tuhaf tasnif...

LEMAN : (*Niyazi'nin kulağına*) Yine başlama...

(*Zil sesi.*)

ORHAN : Provada işleri olanlar sahneye lütfen...

(*Hepsinin çıkmasına, kapıda durarak yol verir.*)

DAZLAK AKTÖR : Benim işim yok ama, gideyim... Üstadı dinlemekten mahrum kalmam hiç olmazsa... (*Çıkar.*)

(*Orhan çıkarken Şişman Aktör gelir geriye.*)

ŞİŞMAN AKTÖR : Ne dersin şu zıpır kızın patavatsızlığına...

ORHAN : Genç...

ŞİŞMAN AKTÖR : Üstadın pek hoşuna gidiyor...

ORHAN : Halbuki ben büyük bir istidat sahibi olduğuna pek emin değilim...

ŞIŞMAN AKTÖR : (*Gölerek*) Nefis bir çift bacak sahibi olduğuna eminsin herhalde...

ORHAN : Ne demek istiyorsun?

ŞIŞMAN AKTÖR : Kızın bacakları hoşuna gidiyor Üstadın...

ORHAN : Üstadın ne mevkii, ne kanaatleri, ne de yaşı hatta...

ŞIŞMAN AKTÖR : Mat ettin beni... Bravo... Pes...

ORHAN : Anlamıyorum...

ŞIŞMAN AKTÖR : Bütün konuŐtuklarımız aramızda kalsın. Üstada yetiŐtirmeye kalkıŐırsan benim de sana söyleyecek...

ORHAN : Ben Üstada hafiyelik etmiyorum. Üstadın hafiyeye ihtiyacı olduğunu da sanmıyorum...

ŞIŞMAN AKTÖR : Bir kere daha mat oldum... Bir kere daha pes...

Gelmiyor musun? (*Sabiha'nın geldiğini görerek*) Ha... Bak kim geldi? Merak etme söylemem... Geç kalma... (*Çıkar.*)

ORHAN : Bir Şey mi diyeceksin?

SABIHA : Başyardımcı oluyormuŐsun...

ORHAN : Oluyorum... Prova baŐlamak üzere... Ne diyeceksen çabuk söyle...

SABIHA : Ben bir daktilo parçasıyım...

ORHAN : Kuzum, (*Zil sesi.*) ikinci zil... Prova... Sonra konuşuruz...

SABIHA : Alma bu vazifeyi...

ORHAN : Ne oluyorsun?

SABIHA : Hem kendine, hem baŐkalarına kötülük etme...

ORHAN : Delirdin mi?

SABIHA : Beni sevmiyorsun... Biliyorum... Öyle rastgeldi, sarhoŐtun... Biliyorum. Ama ben seviyorum seni...

ORHAN : Şimdi ilanı aşkın sırası mı? (*Üçüncü zil.*) Aklının ermediği işlere karıŐma... (*Hızla çıkar.*)

SABIHA : Yazık... (*İskemlenin üstüne yığılır.*)

MECLİS 4

Aktör soyunma odalarının koridoru. Gazeteci, Şişman, Esmer ve Sarışın aktörlerle konuşmaktadır.

GAZETECİ : Yolda rastladım, tanımadım...

ESMER AKTÖR : Tanınmaz hale gelmiş demek?

GAZETECİ : Dehşetli zayıflamış...

(Orhan girer.)

ESMER AKTÖR : Karısı bakmıyor mu? Kahvelerde şarkı sölüyormuş diye duydumdu...

SARIŞIN AKTÖR : Ben bir keresinde dinledim de...

ŞIŞMAN AKTÖR : *(Sorgulu)* Ya?

SARIŞIN AKTÖR : *(Toparlanarak)* Karının şarkı söllediği kahveye girdim tesadüfen. Hemen de çıktım tabii...

ORHAN : Başka çare yoktu. Atılması tiyatromuzun selameti için lazımdı...

ŞIŞMAN AKTÖR : *(İğneli)* Eski arkadaşınızdı, değil mi?

ORHAN : *(Cesaretle)* Çocukluk arkadaşım... Sahneye de ilk defa beraber çıktık.

ŞIŞMAN AKTÖR : Evet... Evet... İnsan bu, kavun değil ki koklayıp da anlayasın...

(Huriye girer.)

ORHAN : Merhaba... Ne o elindeki?

HURİYE : Napolyon'un sefer üniforması... İpek, sırma ilave edilecek...

ŞIŞMAN AKTÖR : Delirdin mi? Sefer üniformasına ipek filan ne diye ilave edeceksin? Napolyon'un umumiyetle üniformaları...

HURİYE : *(İnce bir alayla)* Üstat emretti...

ŞIŞMAN AKTÖR : Yani? Evet! Elbette... Kendisi bizden iyi bilir Napolyon'un üniformasına neyi ilave edeceğini... Elbette... Değil mi ya? *(Kötü kötü güler.)*

GAZETECİ : Gülünecek ne var bunda?

ŞIŞMAN AKTÖR : Kendi sersemliğime gülüyorum...

GAZETECİ : Öyleyse devam et...

(Genç Aktris gelir, heyecanlıdır, sinirlidir, öfkeli.)

GENÇ AKTRİS : (Haykırır.) Deli...

ORHAN : Kimden bahsediyorsunuz?

GENÇ AKTRİS : Bağırırsam ne olurmuş? Bağlasanız artık kalmam tiyatronuzda. Korkmadan nasıl koynuna girdim? Boğabilirdi beni...

ORHAN : Sus rica ederim...

GENÇ AKTRİS !Susmazsam ne olacakmış... Dâhiliğine belki dâhi ama, erkeklığı on para etmez... Sonra alçak da, korkak da. Ödü koptu beni öptüğünü (Huriye'yi göstererek) anlayacak diye...

ŞİŞMAN AKTÖR : (Ötekilere) Benim odama gelmez misiniz? Nefis konyağım var... (Orhan'dan başka hepsi Şişman'ın peşi sıra giderler. Huriye de bir müddet durduktan sonra gider.)

ORHAN : Niye yalan söylüyorsunuz? Niye iftira ediyorsunuz? Utanmıyor musunuz? Bu tiyatro size kucağını açtı. Üstat size hiçbir tiyatrodada oynamayı aklınızdan geçiremeyeceğiniz rolleri verdi...

GENÇ AKTRİS : Bana ne dedi biliyor musunuz? Sen düşmanlarımla aletisin, dedi.

ORHAN : Yalan mı?

GENÇ AKTRİS : (Hayretle Orhan'a bakar, sonra kahkahayı basar.) Deli... Sen de...Hepiniz zırdelisiniz... Zırdeli... (Kahkahalarla gülerek ve birdenbire korkuya kapılarak haykırır.) İmdat... (Eli ayağı birbirine dolaşarak, koşa koşa çıkar.)

ORHAN : (Dalgın) Deli miyiz?

MECLİS 5

Orhan'ın evi. Kızı hasta.

Orhan karısının ayakları dibindedir, başını dizine koymuştur. Tıpkı Birinci Perde Meclis 10'da olduğu gibi. Bu meclisin son replikleri ve mizansenleri tekrar etmektedir.

MELAHAT : Asıl çocuğum bu... (*Saçlarını okşar.*) Affedersiniz, doktorcuğum... Garip bir aile tablosu... (*Orhan'a*) Kızımız iyileşecek... Sen iyileşeceksin... (*Ayşe'ye*) Bir kere de siz muayene etseniz...

AYŞE : Sadece muayeneyle olmaz...

ORHAN : Tahliller lazım, falan filan... Bırakın Şimdi bunu... Daha iyisi doktora rica edelim, gelsin beni "Hamlet"te seyretsin... Tiyatroyu seviyorsa eğer... Kaç yıldır "Hamlet"i oynamamıştık...

AYŞE : Biletim var... Hoşça kalın... Gece gerekirse telefon edin... (*Ayşe çıkar. Melahat onu geçirir, döner. Orhan hasta kızının başucuna gitmiştir.*)

ORHAN : Uyuyor...

MELAHAT : (*Ciddi ve kederli*) Seninle konuşmam lazım.

ORHAN : Ben de sana hiç kimseye söyleyemeyeceğim bir Şeyden bahsetmek istiyorum

MELAHAT : Dinliyorum...

ORHAN : Üstat hasta gibi geliyor bana...

MELAHAT : Nesi var?

ORHAN : Asabı bozuk... Sinirleri demek istiyorum...

MELAHAT : Kimin asabı bozuk değil ki!..

ORHAN : Yorgun... Ruhun yorgun gibi geliyor bana...

MELAHAT : Ruhun yorgun ne demek? Deliriyor mu yani?

ORHAN : Hayır... Allah göstermesin... Belki bütün bunlar benim vehmim. Çok çetin kavga yaptık, yapıyoruz, hem içinde tiyatronun, hem dışında sistemimizin düşmanlarına karşı...

MELAHAT : Anladığıma göre, Üstattan Őüpheyeye başladın...

ORHAN : Bunu da nereden çıkardın? Hayır... Hayır! Hayır...

MELAHAT : Sizin tiyatronun işleri, Üstadın ruh yorgunluğu umurumda değil... Şimdi sen beni dinle... Kızımız iyileşecek...

ORHAN : Elbette...

MELAHAT : İyileşir iyileşmez alıp gideceğim...

ORHAN : Ne dedin?

MELAHAT : Kızımı alıp gideceğim...

ORHAN : Nereye?

MELAHAT : Bilmiyor musun? İstersen boşanırız... İstersen, Üst-
tat boşanmalardan pek hoşlanmadığı için, senin kariyerini
bozmamak için...

ORHAN : Kızımı niye götürüyorsun?

MELAHAT : Bakabilir misin? Her istediğin zaman yollarım
sana...

ORHAN : Hasta kızımızın başucunda neler konuşuyoruz?

MELAHAT : Doktorun yanında oynadığımız dram yeter...

ORHAN : Siz burda kalın... Ben çıkarım evden... Arada bir
gelirim... Ötekisi evde olmadığı zamanlar... Ne tuhaf şey...
Şimdi dehşetle farkına vardım... Ömrümde senden başka
hiçbir kadını sevmemişim...

MELAHAT : Belki de... İnanıyorum...

ORHAN : Hayatımdan bir sürü kadın geçti. Ama 'sen...

MELAHAT : Ama ben akan suyun dibindeki beyaz taşım...
Suyun sürükleyemediği beyaz taş...

ORHAN : Beni hiç sevmedin...

MELAHAT : Sevmedim... Onun için de sen benden başkasını
sevmediğini şimdi, dehşetle farkediyorsun... Büyük, çok
büyük bir aktör olmadın hiçbir zaman... Ama çok istidatlı
olduğun bir devir var... Bu devrin olmasaydı belki severdim
seni. Senin istidadını kıskanmaktan seni kıskanmaya, seni
sevmeye fırsat bulamadım...

ORHAN : Hemen gideyim...

MELAHAT : Sabahı bekle...

ORHAN : Sabahı bekleyeyim... (*Elini kızının başına kor.*) Ateşi
düşüyor gibi... (*Karısına*) Çok mu seviyorsun?

MELAHAT : (*Boş bulunarak*) Kimi? (*Toparlanarak*) Biliyorsun,
ne müzikten, ne tiyatrodan, hatta ne sinemadan hoşlanır...
Basit bir memur... Memurluğunun gerektirdiği şeyleri, üstle-
rine, hele dairenin şefine dalkavukluk etmeyi, altlarını hor,
hakir görmeyi büyük bir sanat ideali için filan yapmıyor...
Böyle bir iddiası yok. Hatta arkadaşlarının ayakları altına
karpuz kabuğu korken de öyle... Ne önce, ne sonra vicdan
azabı çekiyor, yahut çekmek zorunda olduğunu sanıyor...

ORHAN : Anlıyorum...

MELAHAT : Namuslu adam... Namuslu olduğunun farkında olmadan namuslu...

ORHAN : Seviyor musun?

MELAHAT : Bahtiyar olacağımı sanıyorum.

ORHAN : *(Elini tekrar kızının alnına koyarak)* AteŐi dűŐüyor gibi...

MECLİS 6

Enver bir sűrű dekor maketinin arasındadır. Maketler çok koca-mandır. Orhan girer.

ENVER : Sizi bekliyordum...

ORHAN : Şimdi haber verdiler...

ENVER : Koridorda kimse yok mu?

ORHAN : Yok...

ENVER : Koridorda, kapının asgari yűz metre yakınlarına kimse-nin yaklaŐtırılmamasını emrettim...

ORHAN : Sűylediler...

ENVER : Size, kafatasımı açıp beynimin içini gűstereceĐim... Bunu yalnız siz gűreceksiniz... Tiyatronun eriŐebileceĐi son merhale, bulutlara karıŐan son daĐ baŐı *(Kafasına iŐaretle)* iŐte burda, bunun içinde... Size nasıl bűyűk bir sırrı emanet ettiĐimi anlıyor musunuz?

ORHAN : Anlıyorum, Őstat...

ENVER : Tiyatromuzun dűŐmanları hazırladıĐı muazzam planın, dűŐuncelerimin, yarattıĐım, burda *(Kafasını iŐaretle)* bu mucizeli kutunun içinde besleyip bűyűttűĐűm yeni tiyatro sisteminin bir tek virgűlűnű haber almak için ıldırdıyorlar... Her çareye baŐvuracaklardır... Anlıyor musunuz? Her çareye, paraya, parlak vaatlere, kadınlara... *(Birdenbire sesinin tonunu deĐiŐtirerek)* DuyduĐuma gűre tiyatromuzun muhasebesinde çalıŐan daktilo kızlardan biriyle alakadarmıŐ-sınız... Zevcenizse...

ORHAN : *(Őstadın sűzűnű keserek)* Affedersiniz... Fakat bu...

HER ŞEYE RAĞMEN

ENVER : Uyanık olmak lazım... Herkesten şüphe etmek delilik-tir... Bir sanat yurdunda, bir tiyatrodaki aktörlerin birbirlerinden şüphelenmesi, birbirlerini başrejisöre çekiştirmeleri o tiyatroyu ölüme sürükleyebilir... Fakat uyanık olmak lazım... Kapıyı hafifçe aralayarak bakın dışarı... (*Orhan kapıyı aralayıp dışarı bakar.*) Koridorda kimse yok, değil mi?

ORHAN : Yok...

ENVER : Şimdi dinleyin beni... Yavaş sesle konuşacağım, adeta fısıldayarak... Yerin kulağı var... Yakına gelin... (*Fısıltıyla konuşmaya başlar.*) Beni iyice işitiyor musunuz?..

ORHAN : İşitiyorum...

ENVER : (*Sesini daha kısarak konuşur.*) Yeni sistemimin ruhu... İşitiyor musunuz?

ORHAN : İşitiyorum...

ENVER : (*Sesini az daha kısarak.*) Daha yakın gelin... İşitiyor musunuz?

ORHAN : Zorlukla... Ama işitiyorum...

ENVER : Âlâ... Demek tam diyapozonu bulduk... (*Hep öyle fısıltıyla konuşmaktadır.*) Tiyatronun gelişmesinde çeşitli merhaleler var. Biliyorsunuz. Eski halk tiyatrolarında dekor yoktu... Tiyatro aktörden ibaretti... Ama maskeli aktörden... Sonra maske çıktı aktörün yüzünden, dekor geldi... Dekorun içinde aktör oynamaya başladı... Sonra ben satranç tahtası sistemini getirdim... Bu sistemim aktörü havada kuş gibi hür yapıyordu... Fakat havadaki kuşun hürriyetinde de bir sınır var... Kanatlar... Kanatlar yorulur, kuş uçamaz... Düşüncelerimin akışını takip edebiliyor musunuz?

ORHAN : Takip etmeye çalışıyorum.

ENVER : Aktöre, tiyatro sanatına tam hürriyeti getirmek lazımdı... Bunun için aktörü sahneden kurtarmak biricik çareydi...

ORHAN : Anlamıyorum...

ENVER : Sahnede aktör oynamayacak...

ORHAN : Nasıl?

ENVER : (*Sesini yükselterek*) Sahnede bu maketler, yani dekorlar oynayacak... Aktörsüz tiyatro...

ORHAN : Anlamıyorum... Aktörü, insanı yok ediyorsunuz...

HER ŞEYE RAĞMEN

ENVER : (*Haykıarak*) Hayır... Dekorların arasından, içinden sesleri gelecek aktörlerin... Bu ne? ("*Hamlet*"in son perdesinin maketini gösterir.)

ORHAN : "Hamlet"in son perdesinin maketi...

ENVER : Saklanın arkasına...

ORHAN : Peki ama...

ENVER : Saklanın maketin arkasına... Dekor sizin için değil artık, siz dekor iinsiniz... (*Orhan'ı maketin arkasına sokar.*) Okuyun Hamlet'in son mısralarını.

ORHAN'IN SESİ : (*Maketin arkasından*) Horasiyo ölüyorum. AĞu kesti soluğumu. İngiltere havadislerini bekleyemeyeceğim... Ama önceden haber verdim genç Fortenbras seçilecek...

ENVER : Ne fena okuyorsunuz... ıkın... ıkın... (*Orhan ıkar.*) Görüyorsunuz ya, sesiniz bile işe yaramıyor artık... Magnetofonda uyarlamak lazım aktörün sesini ve dekorların içinden hoparlörlerle vermek lazım... (*Sesini birdenbire alçaltarak*) Farkına varmadan bağırıp çağırdık... Bir duyan oldu mu? Bakın kapıdan... (*Orhan kapıya giderken, Üstat "Makbet" maketinin arkasına girer.*)

ENVER : Bakın "Makbet" dekorunun içindeyim... Dinleyin, hem de Leydi Makbet konuşacak benim ağzımla! (*Orhan altüst olmuş bir halde çıkar.*)

ENVER'İN SESİ : (*KadınlaŐtırılarak incelmıştir. Dekorun arkasından*) Dürüst yollardan tahta çıkmak istiyorsun, kumarda Banko'yu hilesiz iflas ettireceğini sanıyorsun. Olmaz, Glamis, öldür yahut devletten vazgeç, demiŐler.

MECLİS 7

Orhan'ın soyunma odası. Orhan

ORHAN : Bağıra bağıra, yüzüm gözüm sevinçten pırıldayarak bir türkü söylüyordum... Sözlerinin tohumlar gibi sırlı vaatlerle

dolu olduğuna, bestesinin güneşin altında ulu bir nehir gibi pırıl pırıl, saf, sade ve derin aktığına inanıyordum... Bir delinin türküsünü söylüyormuşum meğer... Sahnede aktörü, sahnede insanı öldüren bir delinin... Bir delinin... Deli... Bunu herkes öğrenecek... Herkes... Dost... Düşman... Herkes... Yıllarca bir delinin sistemini savundum... Yalnız ben mi? Bütün tiyatro... Bütün tiyatro mu? Tiyatroda kalanlar... Her şeyi... Ona bağlı her şeyi inkâr mı edeceğiz? Tiyatromuz ne olacak? O yıkılırsa tiyatro yıkılır mı? Hiçbir şey yapmadık mı yıllarca? Elbette ki yaptık... Seyirciler geldi, hatta alkışladılar, hatta iki rakip tiyatroyu iflas ettirdik. Her şeye rağmen! Yani her şeye rağmen ne demek? Yani o olmasaydı... Deli olacağım... Ne yapmalı?.. Haber vermeli mi? Haber vermeden idare edebilir miyiz işi? Ne kadar zaman daha? Haber vermeli mi? Kim haber verecek? Demek ki haksızdık... Haksızdım... Haber vermek... Kime? Bakanlığa elbette... Daha önce arkadaşlara söylesem... Birçoğu inanmaz... Birçoğunun inanmak işine gelmez... Deli kız... Metresliğini eden... Bar-bar bağırmadı mı? Kim inandı? Kim inanmak istedi? Haber vermek lazım... Bir doktor yollasınlar... Bir sürü doktor yollasınlar... Muayene etsinler... Müşahede altına alsınlar... Ben... Bunu yapmaya mecburum... Niye ben... Niye başkası değil? Ben... Ben... *(Telefonun numaralarını hızla çevirir.)* Alo... Burası Yeni Tiyatro... Ben başrejisör başmuavini... Kültür Bakanı'yla konuşmak istiyorum...

(Bu sırada içeri Şişman Aktör girer.)

ŞİŞMAN AKTÖR : Merhaba...

ORHAN : Tıss...

ŞİŞMAN AKTÖR : Çıkayım mı?

ORHAN : *(Eliyle sen bilirsin işareti yapar. Şişman kalır.)* Alo Kültür Bakanı mı? Tiyatromuza hemen bir doktor heyeti yollamanızı rica ederim... Başrejisörümüz çıldırdı... *(Telefonu kapatır.)*

ŞİŞMAN AKTÖR : Ne yaptın?

ORHAN : Duydun...

ŞIŞMAN AKTÖR : Sanki yeni mi farkına vardın?

ORHAN : Evet...

ŞIŞMAN AKTÖR : Yerine mi geçmek istiyorsun?

(Orhan, Şişman'a bir tokat atar.)

MECLİS 8

(Birinci Bölüm Meclis 12'deki durum. Sabiha'nın evi.)

ORHAN : Hani zahmetimin karşılığı?

AYŞE : (Yanağını uzatır. Orhan öper.) Şimdi rahat rahat uyun... Hoşça kalın bir daha... (Ayşe çıkar.)

SABIHA : Hemen yatmazsan, başıma bir zatüree filan çıkarırsan, vallahi bakmam sana... Hastanelerde sürünürsün...

ORHAN : Niye böyle mahsustan, inadına kabalık ediyorsun kaç zamandır?

SABIHA : Mahsustan ne demek? Sen benim nezaketimi ne zaman gördün?

ORHAN : Yıllarca... Sen yeryüzünün en ince, en iyi yürekli, en akıllı kadınısın...

SABIHA : Bırak bu sarhoş ağızlarını Şimdi...

ORHAN : Hiçbir kadın beni senin gibi sevmedi...

SABIHA : Bir zamanlar öyle bir delilik yaptım...

ORHAN : Şimdi de o deliliği yapmakta devam ediyorsun...

SABIHA : Ne istiyorsun benden? Ne istiyorsun? Ben sana sade yemek piŐirdim, elbiselerini ütüledim, koynuna girdim... Hem hizmetçilik, hem de orospuluk... Hem de bedavadan... Hem de son zamanlarda benden para çekiyorsun... Dön karının yanına... AyrılmıŐ maliye memurundan... Dön... Bir onu sevdi... Yalan mı?

ORHAN : Doğru... Ama burada kalacağım...

SABIHA : Niçin? Beni kahretmeye ne hakkın var? İŞkence çektiriyorsun bana... (Ağlar.)

ORHAN : Affedersin... Peki... Gideceğim...

SABIHA : Şimdi değil... Hastasın... İyileş... Gidip reçeteyi yaptıra-

HER ŞEYE RAĞMEN

yım... İyileş... Gidersin... Yat... Uzan biraz... Ben hemen gelirim... (Çıkar.)

(Orhan uzanır, ıslıkla bir türkü çalar. Leman girer.)

LEMAN : Geçmiş olsun...

ORHAN : (Yerinden fırlayarak) Sen? Hoş geldin.

LEMAN : Aşağıda seninkine rastladım. Anahtarı verdi.

ORHAN : Otursana...

LEMAN : Çok mu hastasın?

ORHAN : Yok canım... Yine midem. Allah belasını versin...

LEMAN : Seninle konuşmak istiyorum...

ORHAN : Benimle konuşmaktan tiksiniyor musun?

LEMAN : Hayır... Sana çok kızıyordum, ama kızmıyorum artık...

ORHAN : Teşekkür ederim...

LEMAN : Ölürken...

ORHAN : Ölürken mi? Öldü mü?

LEMAN : Öldü... Bilmiyor muydun?

ORHAN : Ben öldürdüm onu...

LEMAN : Niye sen öldürecekmişin?

ORHAN : Benim de elimde onun kanı var... Yalnız onunki mi?

Orkestrayı bana kovdurdu... Bütün orkestrayı... Makinistleri bana... Dün birinci kemana rastladım, benden beter ayyaş olmuş... Niye bana yaptırdı bütün bunları? En kör alet, en sersem alet ben miydim?

LEMAN : Veremden öldü.

ORHAN : Açlıktan yani?

LEMAN : Zayıftı bünyeye zaten... Bakamadım iyice... Kahır da etti...

ORHAN : Ben öldürdüm, bana öldürttü en yakın arkadaşımı...

LEMAN : Umutlu öldü...

ORHAN : Demek umutluluk, umutsuzluk yalnız yaşamaya ait değil, umutlu yahut umutsuz ölüyor da...

LEMAN : Umutlu öldü. Ben dönemedim tiyatromuza, dedi bana, ama sen mutlaka döneceksin... Ne o? Ağlıyor musun? Koskoca herif, karı gibi ağlamaktan utanmıyor musun?

ORHAN : (Gözlerinin yaşını siler.) Sık sık ağlar oldum... Beyin damarlarının sklerozu...

HER ŞEYE RAĞMEN

LEMAN : Tiyatroya dđnmek istiyorum... Seninle bu işi konuŐayım, dedim...

ORHAN : Hemen... Yarından tezi yok...

LEMAN : YaŐlandım...

ORHAN : Her yaŐta artist işin rol yok mu? Ben öldürdüm onu... Ben... Ben...

LEMAN : Bana bak, bırak dövünmeyi... Sana asıl niÇin geldim biliyor musun? Katiyen kırgın filan değilim sana... (Güler.) Yobazdın... Yobazdılar... Ben neydim sanki, yobazlığımın bile farkında değildim... Tiyatrodan ıktıysam, sırf kocamı kovdular diye ıktım... Hani demek istediğim, elimi vicdan azabı filan ıekmeden sıkabilirsin...

ORHAN : Sağ ol...

LEMAN : Kucakla beni...

ORHAN : (Geri geri giderek) Hayır... Hayır... Sonra... Belki... Şimdi hayır... Affedersin... Seni kucaklayabilsem kurtuldum...

LEMAN : Kucakla kurtul...

ORHAN : Zor... ıok zor... Kurtulmak ne kadar zor bir bilsen... Neyse... Şey... "Hamlet"i oynayacağız...

LEMAN : Bana Ofelya'yı vermezler artık... (Güler.) Ama sen tabii yine Hamlet'i...

ORHAN : Hayır... Bana Fortenbras'ı verdiler...

MECLİS 9

Orhan'ın soyunma odası. Boş. Orhan gelir. Elinde gardıroptan aldığı Fortenbras kostümü vardır. Kostümün ceketini giyer. Aynada bakar kendine. Ceketini çıkarıp atar. Aynanın karşısında oturur. Cebinden tabancayı ııkarır. ŐakaĐına dayar. Titrer. Tabancayı dikkatle indirir. Fısıldar :

ORHAN : Hayır... Yapamayacağım... Yapamayacağım... Yapamayacağım... (Güler. Sesini ve tavrını taklit ederek konuşur.) "Canlı Cenaze"de Fedya'nın intihar sahnesi... (Kendi sesiyle

konusur.) Aferin... Aferin, Fedya... İlkinde sende de olmadı... İkincide... (Ceketini çıkarır. Yastıkları düzeltir, divana uzanır. Eliyle göğsünde yüreğini arar.) İşte burda... Amma da çarpıyor... (Tabancayı göğsüne dayar.) Hoşça kal Fortenbras!.. (Ateş eder. Tabanca elinden düşer.)

MECLİS 10

Hastane odası. İkinci Bölüm Meclis 1'deki durum.

HEMŞİRE : Konuşmayın... Uyumaya çalışın...

(Orhan cevap vermez... Gözlerini kapar. Hemşire bir kitap okumaya başlar. İkinci Hemşire kapıyı açıp içeri bakar, fısıldar.)

İKİNCİ HEMŞİRE : Hişşt... Uyuyor mu?

BİRİNCİ HEMŞİRE : *(Fısıldayarak)* Uyuyor...

İKİNCİ HEMŞİRE : Seninki telefonda... Bir dakika, geliyor...

(Birinci Hemşire İkinci Hemşire'yle çıkar.)

ORHAN : Doktor!.. Kurtarın yavrumu... Yaşayacak, değil mi?

(Ayşe'yi taklit ederek) "Hamlet"te seyrettimdi sizi... *(Kendi sesiyle)* Provaya gitmem lazım... Artık başmuavin değiliz...

(Ayşe'nin sesini taklit ederek) Ben... Biz... Bütün sınıf adına...

(Kendi sesiyle) Verin imzalarınız... *(Enver'in sesini taklit ederek)* Yine mi fotoğraflar imzalıyoruz?.. Üçüncü perdede

çok iyiydiniz... Güzel öldünüz... Güzel. Dünya bir tiyatro,

kadını, erkeği hep aktör... *(Ayşe'nin sesini taklit ederek)*

Jak'ın Monoloğu... *(Yataktan kalkar, kendi sesiyle)* Aferin...

Ya bu nerden? Beni hiç mi sevmiyor? Öleceğim, arkamdan

kimse ağlamayacak... Aferin... Bildiniz... Ya bu nerden?

Liza... Lizaveta Andreyevna, Viktor... Suçsuzum... Daha iyi

olsun isterdim... Suçluysam... Bağışlayın... Bağışlayın... *(Ye-*

re kadar eğilerek af diler. Doğrulur.) Bunu da bildin,

doktorcuğum... Hani zahmetimin karşılığı?.. *(Birisinin ya-*

nağını şefkatle öpüyormuş gibi yapar.) Oyuna devam edelim

mi? Hoşunuza gidiyor mu? Bilin bakalım bu nerden?

(Hafifçe gülümser, birinin elini yumuşacak öpüyormuş gibi

yapar.) Korkma... Kurnazlığına kurnazımın. Numara yapmadan yaşamak çok zor... Ne yaptığını bilmeyen iyi yürekli aptal rolünü oynuyorum çok defa... Bu, bir sürü aşağlıklıklardan, kklklerden kendimi kurtarmama yardım ediyor... *(Bir dakika düşünür.)* Hayat insanlardan daha namuslu, daha meraklı... Şu bizim insan hayatımız harikulade güzel... Şafak vakti gün ışığını aksettiren bir çiğ damlası olmak ne güzel Şey... *(Yıkılır. Yıkılma gürültüsüne iki hemşire birden koşarlar. Orhan'ı yerden kaldırmak isterler.)*

BİRİNCİ HEMŞİRE : Nabız? Nabız atmıyor..

İKİNCİ HEMŞİRE : abuk yatağa... *(Yatağa yatırırılar. Yüreğini dinler.)* lmş... Hemen haber vermeli...

BİRİNCİ HEMŞİRE : Telefona gittiğimi söyleme...

İKİNCİ HEMŞİRE : Deli misin? Benim hiçbir Şeyden haberim yok... *(ıkar. Birinci Hemşire bir kere daha nabzı yoklar, sonra dışarı fırlar. l bir müddet yalnız kalır. Müzik. Perde kapanır.)*

SARI GÖZLÜKLÜ : *(Perdenin önüne çıkar.)* Sayın seyirciler... Pek lüzumlu hacetleri olanlar hemen işlerini görüp dnnler...

ŞİŞMAN KADIN : Oturduğunuz yerde canınız sıkılmasın diye *(Sarı Gözlüklü'y işaretle)* arkadaşım size bir Şiir okuyacak.

SARI GÖZLÜKLÜ :

Rzgr akar gider,
aynı kiraz dalı bir kere bile sallanmaz aynı rzgrla.
Ağaçta kuşlar cıvıldaşır :
kanatlar uçmak ister.

Kapı kapalı :

zorlayıp açmak ister.

Ben seni isterim :

senin gibi güzel,

dost

ve sevgili olsun hayat...

Biliyorum gelmedi

sonu facianın,

gelecek fakat...

MECLİS 11

(Nâzım Hikmet gelir. Dazlak, Şişman, esmer, kısa boylu, matruş bir adamdır.)

SARI GÖZLÜKLÜ : (Nâzım Hikmet'i seyircilere tanıtarak) Bu piyesin yazarı Nâzım Hikmet... (Nâzım Hikmet seyircileri başıyla selamlar.)

ŞİŞMAN KADIN : Devam edelim mi?

NÂZİM HİKMET : Buyrun...

Perde açılır.

Orhan'ın yattığı hastane odası

ŞİŞMAN KADIN : (Kederle) Öldü...

NÂZİM HİKMET : Biliyorum...

SARI GÖZLÜKLÜ : Şimdi ne olacak?

NÂZİM HİKMET : Düşünüyorum... Ya ölmeseydi... Yarası iyileşseydi... Ölmeseydi... Yaşasaydı...

ŞİŞMAN KADIN : Ne iyi olurdu...

SARI GÖZLÜKLÜ : Yaşasaydı daha neler geçirdi başından? Neler yapardı? Bahtiyar olabilir miydi? Ölmeseydi...

ŞİŞMAN KADIN : Ama öldü...

NÂZİM HİKMET : Ölmediğini farzedelim...

SARI GÖZLÜKLÜ : Nasıl?

NÂZİM HİKMET : Onu yaratan da, öldüren de ben değil miyim? Ölmedi farzediyorum... Ölmedi...

ŞİŞMAN KADIN : Ölmedi...

SARI GÖZLÜKLÜ : Yaşıyor... Nefes alıyor bakın... Ne yapalım... Piyeste ne yazmışsa onu oynamaya mecburuz... Bunu mistik bir ima sanmayın... Hani kader mader, hani yüksek bir kudretin çizdiği alinyazısını insanların gerçekleştirdiği filan... Hayır, hiçbir ima yok... Dram yazarı yazar, aktörler oynar.

ŞİŞMAN KADIN : Gözlerini açtı...

NÂZİM HİKMET : (*Orhan'a*) Günaydın. Nasılsınız?

ORHAN : Teşekkür ederim... İyiceyim... (*Gözünü kırpıştırır.*)

NÂZİM HİKMET : Tam gözünüzün içine düşüyor ışık...

ŞIŞMAN KADIN : Perdeyi kapatayım... (*Gider, perdeyi kapatmış gibi yapar.*)

NÂZİM HİKMET : (*Orhan'ın yatağına, ayakucuna oturarak*)

Aşağı yukarı yaşıtınızım. Sizin midenizden zorunuz var...

Benim yüreğimde yara yeri... Sevda yarası değil, harpte

alınmış yara da değil, infrakt miocardda izi... İçkiye düşkün-

lüğüm yok. Ama dehşetli sigara içerdim...

ORHAN : Artık içmiyor musunuz?

NÂZİM HİKMET : Maalesef hayır... Yasak... Sonra bakın sizinki-

ne pek benzemez, ama ben de çoluk çocuğumdan ayırıyım...

Belki bir defa daha görmeyeceğim onları...

(*Orhan yutkunur.*)

NÂZİM HİKMET : Susadınız herhalde... Acıkmışsınızdır da...

ŞIŞMAN KADIN : Şimdi söylerim hemşireye...

NÂZİM HİKMET : Diyetiniz var mı?

ORHAN : Tuzlu, sirkeli, hardallı, yani keskin şeyler yasak...

SARI GÖZLÜKLÜ : Tavuk suyuna şehriye çorbası... Haşlama

dana eti, patates, püre, portakal... Oldu mu?

ORHAN : Teşekkür ederim... Hiç iştahım yok...

ŞIŞMAN KADIN : İştah dışın altındadır... (*Çıkar.*)

ORHAN : Ölmedim demek? Halbuki nasıl ölmek istiyordum...

İstiyorum...

NÂZİM HİKMET : Yaşamak güzel şey... İnsanların en dehşetli

icadı yaşamak... Yataktan kalkmanıza yardım edeyim...

ORHAN : Yaram kapandı mı?

NÂZİM HİKMET : Turp gibisiniz... Yalnız mideniz sancıyacak

arada bir.

SARI GÖZLÜKLÜ : Geç kalıyorsunuz... Nerdeyse üçüncü perde

bitecek, siz hâlâ elbisenizi almadınız gardıroptan...

ORHAN : Gidiyorum...

MECLİS 12

Gardırop

GAZETECİ : Kostüme bu kadar önem verdiğini bilmiyordum...

HURİYE : Ama bir gün bile buraya gardıroba gelmedi...

(Orhan girer.)

ORHAN : Merhaba...

GAZETECİ : Merhaba...

ORHAN : *(Huriye'ye)* Bana Fortenbras elbisesi...

HURİYE : Bende üç Fortenbras kostümü var. Biri sanđı ısmarla-
ma sizin için dikilmiş...

ORHAN : İyi ya, onu verin tabii...

HURİYE : Buyrun...

ORHAN : *(Gazeteciye)* Beni kaç kere seyrettindi Hamlet rolünde?

GAZETECİ : En aşağı on kere...

ORHAN : Şimdi Fortenbras olacağım... On yedi mısralık rolüm
var... Sen söylemeden biliyorum, güzel oynadıktan sonra her
rol büyüktür... Sen bunu bana teselli için söyleyecektin, ama
ben bunu sahiden söylüyorum... Günün birinde Forten-
bras'ın da fotoğrafını basacaksınız... Tiyatro yaşıyor...
Tiyatro ölmedi... *(Huriye'nin elini öper.)* Güzel geceler...

MECLİS 13

Orhan'ın soyunma odası. Oda boş. Orhan girer.

ORHAN : *(Elbiseyi divana atar.)* Yıllarca Hamlet, Şimdi Forten-
bras... Değer mi? Büyük, umutlu, kuvvetli laflar etmekle iş
hallolmuyor ki... On yedi mısralık rolümü güzel oynadıktan
sonra... Her rol büyüktür... Laf... Laf... Laf... Değer miydi?
(Tabancasını çıkarır, evirir, çevirir.) İnsan on defa intihar
etmez ya... Ne diye diriltti beni?

(Nâzım Hikmet girer.)

NÂZİM HİKMET ; Bakın size ne getirdim? *(Bir elma uzatır.)*

ORHAN : Teşekkür ederim... (*Elmayı masanın üstüne, tabancanın yanına kor.*)

NÂZİM HİKMET : Bir elma deyip geçmeyin... Biçimine bakın... Rengine bakın... Elleyin Şunu... Okŝayın... Alay etmiyorum... Bir diŝleyin... Biraz ekŝice mi?

ORHAN : Ekŝice...

NÂZİM HİKMET : Siz yumuşak etli, tatlı, baygın kokulu elmaları mı severdiniz yoksa?

ORHAN : Hayır... Bۆylelerini... (*Bir kere daha diŝler.*)
(*Yeni Başrejisör gelir.*)

BAşREJİSÖR : (*Orhan'a*) Merhaba...

ORHAN : (*Nâzım'la Başrejisör'ü tanıştırtarak*) Yazarımız. Yeni Başrejisörümüz.

BAşREJİSÖR : O kadar da yeni değil... İki yıllık aşağı yukarı...

ORHAN : (*Başrejisöre*) Teşekkür ederim...

BAşREJİSÖR : O da niye?

ORHAN : Geldiniz... Fortenbras'a ilk defa çıkan Hamlet eskisinin kalbine kuvvet vermek kolay değil...

BAşREJİSÖR : Tiyatromuza, tiyatronuza daha yıllarca faydalı olabilirsiniz...

ORHAN : Faydalı olmak...

NÂZİM HİKMET : Deniz kıyısında kendimizi denize göre, denize bakarak dehşetli küçük, minicik görmeyiŝimizin bir sebebi de bu : Faydalı olmak...

BAşREJİSÖR : (*Orhan'a*) Çabuk giyinin... (*Nâzım Hikmet'e*)
Çıkalım...

(*Çıkarlar. Orhan giyimini bitirmiŝtir, peruğunu takar.*)

ORHAN : Hamlet'i dört yüzbaŝı bir asker ölüsü gibi kaldırıp katafalka götürsün. Sağ kalsaydı ŝahane büyüklüğünü gösterirdi. Saygılar ona...

(*Sahne yavaş yavaş kararmıŝtır. Müzik. Aynı sahne yavaş yavaş aydınlanır. Orhan, Fortenbras kılığında girer. Dehşetli heyecanlıdır... Orhan'la beraber Nâzım da girer.*)

NÂZİM HİKMET : Mükemmeldiniz...

ORHAN : Çok zordu...

(*Ayşe girer. Durur.*)

ORHAN : Girin... Korkmayın... Adam yemem... Böyleydi galiba, değil mi?

AYŞE : Galiba.. (*Fotoğraf kartonunu uzatır.*) İmzalayın... Fortenbras'ı ilk defa anladım sayenizde...

(*Orhan fotoğrafı imzalar.*)

AYŞE : Teşekkür ederim.. (*Çıkar.*)

(*Sabiha girer. Orhan'ın boynuna sarılır. Melahat girer. Sabiha, Orhan'ın boynundan çözülür.*)

MELAHAT : Affedersiniz...

ORHAN : Buyur... (*Çıkmaya hazırlanan Sabiha'ya*) Nereye gidiyorsun?

SABIHA : Şimdi gelirim... (*Çıkar, Nâzım'la beraber.*)

ORHAN : (*Melahat'a*) Kızıdan mektup aldım...

MELAHAT : Biliyorum... Yaz tatilini seninle geçirmek istiyor...

ORHAN : Bir itirazın var mı?

MELAHAT : Yok... Boşanmak istediğini yazdın...

ORHAN : Evet...

MELAHAT : Demek beni affetmene imkn yok..

ORHAN : Affetmek mi? Ne diyc? Neyini? Niye af diliyorsun benden?.. Af dilemek... MüthiŐ Şey... Bırak bunu Şimdi...

MELAHAT : Demek bu kadını...

ORHAN : Artık hiç, ama hiç yalan söylemeyeceğim... Mukavemet edeceğim, elimden geldiği kadar, her Şeyden önce de kendi yalanlarıma... Şimdilik ne seni seviyorum, ne onu... Ama onu sevebileceğimi sanıyorum...

MELAHAT : Hoşça kal... BoŐanmamıza zorluk çıkaracak değilim... Hoşça kal... (*Çıkarken durur.*) Fortenbras'ı iyi oynadın... Bana yle geliyor ki, Şimdi buldun yerini tiyatrodada...

ORHAN : Biraz öfkeyle, hınla söylüyorsun, alay ediyorsun belki de... Ama galiba haklısın... Gle gle...

(*Melahat çıkar. Orhan makyajını temizlemeye başlar. Sahne kararır. Müzik. Açılır. Gece. Şehirde bir tenha sokak. Yalnız bir oyuncaki dükkânının vitrini pırıl pırıldır. Orhan'la Nâzım Hikmet.*)

ORHAN : Karımla boŐanıyoruz. Ona. "Yatak soğur, ama dostluk sıcak kalabilir," diyecektim... Demedim... Çünkü dost da

değildik...

(*Sabiha gelir*)

SABIHA : (*Orhan'a*) Ben eve gidiyorum... Yorgunum... Çabuk gel...

ORHAN : Şöyle bir dolaşacağım Nâzım'la...

SABIHA : (*Anahtar verir.*) Anahtarını al... (*Kucaklaşırlar.*) Beni ilk defa böyle öpüyorsun... (*Eliyle hoşça kalın işareti yapıp çıkar.*)

ORHAN : Bahtıyarım... Yok... Durun... Yalan yok... Bahtiyar olacağımı anlıyorum...

NÂZİM HİKMET : Yavaş yavaş yürüyelim olmaz mı? Şhrin gece halini sever misiniz?

ORHAN : Severim.

NÂZİM HİKMET : Çok mu?

ORHAN : Bilmem... Herhalde az olmamalı... Düşünmedim...

NÂZİM HİKMET : Ben çok severim... Vitrinleri seyretmeye bayılırım geceleri... Hele böyle تنها bir sokakta birdenbire pırıldayan böyle bir oyuncakçı vitrinini. (*Vitrine yaklaşır-lar.*) Çocukken en çok hangi oyuncakçı severdiniz? Hangi oyunu?

ORHAN : Leğende kotra yüzdürmeyi...

NÂZİM HİKMET : Ben kurulu oyuncaklara bayılırdım. Hâlâ da bayılırım ya! Makineden hiçbir şey anlamam... Ama makineye hayranım... Siz?

ORHAN : Makine? Tren mesela, otomobil, radyo, buzdolabı, bizim sahne tertibatının makineleri... Ne tuhaf, otomobilin de, hatta buzdolabının da mesela nasıl işlediğini bilmiyorum... Yarından tezi yok öğreneceğim... (*Sahne değişmeye devam eder, bir bulvara girerler.*) Oturalım mı? (*Sıraya otururlar.*)

NÂZİM HİKMET : Birçok kitapları yeniden okuyorum, yeniden keşfediyorum. Dünyayıysa renkleri, kokuları, hacimleriyle boyuna yeniden keşfetmekle meşgulüm...

ORHAN : Kozmografya bilginiz kuvvetli mi?

NÂZİM HİKMET : Hayır... Maalesef...

ORHAN : Benim de... Ne acayip şey, elli iki yaşındayım, ne kadar

az Şey biliyorum... Yıldızlar beni bir zaman ilgilendirdi...
Ama ne kadar az Şey okudum yıldızlara dair...

NÂZİM HİKMET : İnsanları iyi tanıyor musunuz?

ORHAN : Hayır, tanımıyorum... İnanıyorum... Gelecek günlerin güzelliğine inanıyorum... Bahtiyarım... Yoksa tanımıyor muyum insanları? Yoksa gelecek günlerin güzelliğine inanmak da bir çeşit delilik mi? Niye cevap vermiyorsunuz?

NÂZİM HİKMET : Ben bu bahiste ne düşündüğümü çoktan söylemiştim. [.....]

ORHAN : Sesim pek güzel değil ama, size bir türkü söyleyim mi hafiften?

NÂZİM HİKMET : Söyleyin elbette...

ORHAN : Lakırdısız bir türkü... İslıkla çalacağım... (*İslıkla bir türkü çalar.*) Kalkalım... Yorgunum, dedi ama, bilirim bekler beni... Uykum geldi... Uykunun gelmesi ne güzel Şey... Ama bunun böyle tatlı olduğunu Şimdi anlıyorum.

NÂZİM HİKMET : Bir de çocukluğunuzda herhalde...

ORHAN : Uyanacağından emin olarak, hatta bir daha uyanmamak ihtimali de olduğunu aklının köşesinden bile geçirmeyerek, bulutlarla yüklü, kır çiçekleriyle pırıl pırıl bir bozkıra girer gibi uykuya girmek...

NÂZİM HİKMET : Prag'dan telefon ettim Moskova'ya.

ŞIŞMAN KADIN : (*Orhan'a*) Prag'a gittiniz mi hiç?

ORHAN : Hayır... Gitmek isterdim...

SARI GÖZLÜKLÜ :

Alaca Őemsiyenin altına oturuyorum.

AŞağıda Prag

Bakıyorum ağaçların arasından

Çılgın bir rüya gibi o

Dinen yağmurun tozunda bir duman yükseliyor
rengi menekşe

Bakıyorum kocaman bir gemiye benziyor Şehir
direği de Prag Őatosu

Bakıyorum rüyalarımın giren büyülü Şehre benziyor

Bakıyorum hayallere dalmış yapı ustalarının
uykularına benziyor Prag Şehri...

NÂZİM HİKMET : Çek Şairi Nezval'den.

SARI GÖZLÜKLÜ : Evet.

NÂZİM HİKMET : Prag'dan telefon ettim Moskova'ya.

ŞIŞMAN KADIN : (*Orhan'a*) Moskova'ya gittiniz mi hiç?

ORHAN : Hayır... Gitmek isterdim... Dünyada ne kadar az yer görmüőün meğer...

SARI GÖZLÜKLÜ : Moskova'da Kızıl Meydan görülecek, bir... Kremlişi'e girilecek, Uspenski Kilisesi'nin duvarlarındaki tasvirler görülecek, iki... Atom Enerjisi Santrali'na gidilecek, üç...

ORHAN : Ben Lenin Stadyumu'nu da görmek isterdim...

NÂZİM HİKMET : Prag'dan telefon ettim Moskova'ya... Orada bir dostum, bir derginin yazı işleri müdürüdür, Şu oynadığımız piyesin Rusçasını basacaktı. Olmamıő, dedi, piyesin sonu olmamıő... Siz dirildikten sonra hayata baĖlanıőınızın sebepleri zayıfımıő...

SARI GÖZLÜKLÜ : Hakkı da var galiba...

NÂZİM HİKMET : Bence yok, ama derginin yazı işleri müdürü o...

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Orhan'a*) Kızınız kaç yaşında?

ORHAN : On dokuz...

NÂZİM HİKMET : Bir yıl sonra evlenebilir.

ŞIŞMAN KADIN : İki yıl sonra bir torununuz olur. (*Orhan'ın kucağına kundaklı bir bebek kor.*) Torununuz...

ORHAN : (*Bebeği sallayarak*) Agu... Agu...

ŞIŞMAN KADIN : Anasına babasına değil de, tıpatıp size benzeyebilir!

ORHAN : Ah Şu mide hastalığım olmasa yetmiş beőine kadar yaőardım... Torunumun çocuğunu görürdüm, benden bir Őeylerin nasıl damardan damara, yürekten yüreğe geçip devam ettiğini görürdüm...

SARI GÖZLÜKLÜ : Benim dayım ülserliydi, seksen beőinde öldü. Siz de arslan gibisiniz maşallah, seksene kadar yaőarsınız... Hele içkiyi de bırakırsanız...

ORHAN : Eyvah... (*Bebek üstüne etmiştir.*) Anası da böyleydi, kucağına aldın mı, çiői yoksa bile inadına ederdi... (*Şişman*

Kadın bebeği alır çıkar. Bir müddet sonra da bebeksiz dönecektir.)

(Sahne değişmeye başlar.)

SARI GÖZLÜKLÜ : Fortenbras'ı çok güzel oynadınız, ama ben sizin yerinizde olsam, Hamlet'i yeniden, yeni tiyatro anlayışıyla oynamaya çalışırdım...

ORHAN : Hamlet içir. ihtiyarım...

NÂZİM HİKMET : Fortenbras'ta genç olmasını bildiniz...

ORHAN : Hamlet'i oynamak, yeniden... Elli iki yaşında oynamak yepyeni bir Hamlet'i... Oynayacağım... Göreceksiniz...

(Sabiha gelir.)

SABIHA : Geç kalınca merak ettim... *(Orhan'ın koluna girer.)*

ORHAN : Canım benim... Göreceksin nasıl bahtiyar olacağız...

Seni dünyanın en bahtiyar kadını yapacağım... *(Elini öper.)*

(Sahne değişmiş, hastane kapısı önüne gelinmiştir.)

SABIHA : Eyvah! *(Yüzünü elleriyle kapatıp ağlamaya başlar.)*

ORHAN : Ne oluyorsun?

(Şişman Kadın, Sabiha'nın koluna girer, yavaşça onu uzaklaştırmaya başlar.)

ORHAN : Nereye götürüyorsunuz onu? *(Sabiha'nın arkasından gitmek ister. Sarı Gözlüklü yavaşça Orhan'ı kolundan tutup durdurur.)*

NÂZİM HİKMET : Burası hastane... Siz burda öldünüz... Ölmek yeni bir şey değil, ama yaşamak da yeni bir şey değil, diyor büyük Rus şairi Yesenin... Ama bu iki şeyden asıl olanı, yine de ebediyen yeni olanı bence yaşamak... Her şeye rağmen yaşamanız lazımdı... Halbuki siz öldünüz...

(Şişman Kadın'la Sabiha çıkmışlardır.)

SABIHA'NIN SESİ : *(Uzaktan)* Bir tanem... *(Feryat halinde.)*

ORHAN : Geliyoruz... *(Gitmeye davranır durur.)* Gidemem... Öldüm... Yazık...

NÂZİM HİKMET : Yazık... Ama ne yaparsın...

ORHAN : Ne yaparsın demek size kolay... Bir de bana sorun...

Peki... Hoşça kalın. Gidip ölü yatağıma yatayım bari...

(Hastane kapısından girer. Şişman Kadın dönmüştür.)

SARI GÖZLÜKLÜ : Bari kimseye gözükmeseydi...

HER ŞEYE RAĞMEN

ŞIŞMAN KADIN : Bir de hortlak sanırlar da...

SARI GÖZLÜKLÜ : Hâlâ hortlaklara inananlarla dolu yeryüzü...
(*Sahne değişmektedir. Fabrika bacalarıyla Şafak.*)

SARI GÖZLÜKLÜ : Şafak söküyor...

ŞIŞMAN KADIN : Neredeyse metroların kapıları açılacak, otobüsler, tramvaylar, otomobiller ağız ağıza insanla dolu işlemeye başlayacak...

SARI GÖZLÜKLÜ : Yeni bir gün doğuyor... İŞçi işine, yolcu yoluna...

NÂZİM HİKMET : İş... Yol...

SARI GÖZLÜKLÜ : (*Nâzım'a*) Oyunumuz burada bitti galiba?
Perdeyi kapatalım mı?

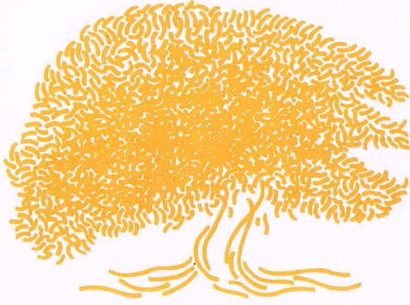
NÂZİM HİKMET : Ric ederim...

Perde

İÇİNDEKİLER

Kadınların İsyanı	7
Yalancı Tanık	73
Kör Padişah	139
Her Şeye Rağmen	181

Yayımlayan: Anadolu Yayıncılık A.Ş.
Kapak Baskı: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

Nâzım Hikmet'in çok güç koşullarda korunmuş, elden ele geçmiş, bazıları sağlığında basılamamış, bazıları özen gösterilmeden basılmış olan yapıtları, bu işe gönül ver-

miş eleştirmenlerin çabalarıyla, içerde ve dışarda, yıllardır derlenip toparlanmaya çalışılmış, ama çeşitli nedenlerden kaynaklanan yanlışların, karışıklıkların, tutarsızlıkların bir türlü önü alınamamıştır.

Şimdi Adam Yayınları size Nâzım Hikmet'in yepyeni bir toplu yapıtlar derlemesini sunuyor.

Bu yolda daha önce yapılan bütün olumlu çalışmalar, Nâzım Hikmet'in kitaplarının ilk basımları, arkasında bıraktığı müsveddeler — mekanik yaklaşımlara düşmeden, durumlara, türlere göre ayrı değerlendirmelere gidilerek — büyük bir özen ve duyarlılıkla yeniden gözden geçirilmiş, konunun uzmanı eleştirmenlerin özverili katkıları ve ortak çabalarıyla, sanatçının özellikleri, kendine özgü kullanımları gölgenmeden, yanlışların düzeltilmesi, karışıklıkların, tutarsızlıkların giderilmesi sağlanmıştır.

